

LUND UNIVERSITY

Grekiska för nybörjare

Blomqvist, Karin; Domazakis, Nikolaos

2015

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Blomqvist, K., & Domazakis, N. (2015). *Grekiska för nybörjare*. (Studia Paedagogica Graeca et Latina Lundensia; Vol. 1). [Publisher information missing].

Total number of authors:

2

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Grekiska för nybörjare
ή πρώτη Ἑλληνική βίβλος

Karin Blomqvist & Nikolaos Domazakis

Inledning av Jerker Blomqvist

Studia Paedagogica Graeca et Latina Lundensia kan beställas via Lunds universitet: www.ht.lu.se/skriftserier e-post: skriftserier@ht.lu.se

© Karin Blomqvist & Nikolaos Domazakis 2015

Omslagets bild: Kvarstående kolonner av Zeus Olympios tempel i Athen, påbörjat av Peisistratos, fullbordat av Hadrianus (foto: Jerker Blomqvist ©)

Tryck: Media-Tryck, Lund 2015

ISBN 978-91-87833-47-2 (tryck)

ISBN 978-91-87833-48-9 (pdf)

Förord

Föreliggande lärobok bygger i viss utsträckning på kompendierna *Διάλογοι* och *ἡ Ἑλληνικὴ βίβλος*, som har använts i vår undervisning i antik grekiska under de senaste åren. För översättningsövningarna har vi till största delen använt originalmeningar ur den klassiska och hellenistiska litteraturen; i de fall där ingen källa nämns är meningarna våra egna konstruktioner. Stavningen av namnen på författarna och verken överensstämmer i så stor utsträckning som möjligt med *Nationalencyklopedins* bruk.

Vårt varma tack till seminariet i grekiska och inte minst till grekstudenterna själva, som har arbetat med de tidigare kompendierna. Era kommentarer och förslag till förbättringar har varit helt ovärderliga!

Lund i augusti 2015
Karin Blomqvist
Nikolaos Domazakis

Förkortningar och symboler

A, ack.	ackusativ	mask.	maskulin(um)
adj.	adjektiv	med.	medium
adv.	adverb	m.-p.	medium-passivum
akt.	aktivum	neutr.	neutrum, neutral
aor.	aorist(us)	N, nom.	nominativ
D, dat.	dativ	opt.	optativ
dem.	demonstrativ	pass.	passivum
eg.	egentlig betydelse	pf.	perfekt
eng.	engelsk(a)	plkvpf.	pluskvamperfekt
fem.	feminin(um)	pl., plur.	pluralis
fut.	futurum	pr., prep.	preposition
G, gen.	genitiv	pres.	presens
gr.	grekisk(a)	pron.	pronomen
imp.	imperativ	ptc.	particip
ind.	indikativ	ptkl.	partikel
indef.	indefinit	rel.	relativ
inf.	infinitiv	sg., sing.	singularis
ipf.	imperfekt	subst.	substantiv
konj.	konjunktion	sv.	svensk(a)
konj.	konjunktiv	V	vokativ
lat.	latin	-Ø	ändelse saknas

- 1 (2, 3) sg. (pl.) första (andra, tredje) personen singularis (pluralis)
- ovanför vokaltecken: vokalen är lång
 - ˘ ovanför vokaltecken: vokalen är kort
 - < mellan två former av ett ord: den vänstra formen har uppkommit ur den högra
 - > mellan två former av ett ord: den vänstra formen har utvecklats till den högra
 - under bokstav: bokstaven betecknar en stavelsebildande konsonant (§ 32)
- § hänvisar till paragrafer i Jerker Blomqvist & Poul Ole Jastrup, *Grekisk/Græsk grammatik*, 3. udgave, København: Akademisk Forlag 2006 eller senare.

Inledning: Det grekiska språket

Släktskap och grannspråk

Grekiska är ett *indoeuropeiskt språk*. De språk som tillhör den indoeuropeiska språkfamiljen uppvisar en mängd likheter med varandra, som gör det troligt att de alla har utvecklats ur ett gemensamt urspråk, *protoindoeuropeiska* (PIE) eller *urindoeuropeiska*, som en gång har talats av en grupp människor i de inre delarna av Eurasien, kanske på slätterna norr om Kaspiska havet och Svarta havet. Därifrån har folkgrupper som talat olika indoeuropeiska dialekter utvandrat vid olika tillfällen och spritt sig över större delen av Europa samt till Mindre Asien, Iran och Indien. De olika dialekterna har med tiden skilt sig allt mer från varandra, så att de blivit självständiga språk (som i sin tur ofta splittrats upp på dialekter som utvecklats till skilda språk). Men vissa likheter kan fortfarande lätt upptäckas, t.ex. mellan synonymerna μήτηρ/μᾶτηρ och *moder*, πατήρ och *fader* eller ἔργον/φέργον och *verk*, och genom systematisk jämförelse mellan de olika språken kan man fastställa vilka regelmässiga förändringar som de har undergått. Genom jämförelse mellan språken kan också det gemensamma urspråket delvis rekonstrueras.

När grekerna — dvs. den folkgrupp som talade protogrekiska — vandrade in i Grekland talades givetvis andra språk där, och dessa levde kvar, delvis ännu under den klassiska tiden, men trängdes slutligen undan av grekiskan. Spår av de förgrekiska språken finns i ortnamn, t.ex. de på -νθος (Κόρινθος), -σσοσ/-ττος (Παρνασσός, Ὑμηττός) och -ηναί (Ἀθήναι, Μυκῆναι), samt i en del lånnord, t.ex. ἄσάμινθος *badkar*, θάλασσα/θάλαττα *hav* och κυπάρισσος/κυπάριττος *cypress*. Geografiska namn som Πύργος och Στρώμων (besläktade med sv. *borg* resp. *ström*) tyder på att åtminstone något av dessa förgrekiska språk var indoeuropeiskt.

På Balkan och i Mindre Asien talades under antiken en stor mängd språk som nu är utdöda. De flesta av dem var indoeuropeiska. I nuvarande Makedonien talades *makedonska* som stod grekiskan nära eller t.o.m. kan klassificeras som en grekisk dialekt. Längre norrut, i Thrakien och nuvarande Bulgarien, dominerade *thrakiskan* och därmed besläktade språk; de hade genomgått en ljudförändring som är känd också från de slaviska och indo-iranska språken. Frygiskan på Mindre Asiens västkust var en nära släkting till thrakiskan. På västra delen av Balkan talades *illyriska* språk, som är mycket dåligt kända.

Mindre Asien dominerades under andra årtusendet f.Kr. av de *anatoliska* språken, och flera av dem levde kvar även senare. De är indoeuropeiska men karakteriseras av en rad särdrag som verkar ålderdomliga. Genom bevarade texter känner man *hettitiska* och *luviska* från andra årtusendet f.Kr. och från första årtusendet *lykiska*, *lydiska* och *kariska*.

Mindre Asien lydde på 400- och 300-talet f.Kr. under *perserna*, som talade ett indo-iranskt språk. Vid mitten av 200-talet f.Kr. blev Balkan invaderat av keltiska (galatiska) stammar, som också talade ett indoeuropeiskt språk. En del av dem gick över till Mindre Asien och slog sig ner i det område som sedan fick namnet *Galatien*. Från samtliga dessa språk har grekiskan hämtat en hel del lånord.

Bland icke-indoeuropeiska språk i östra Medelhavsområdet är det de *semitiska* språken som har påverkat grekiskans ordförråd mest. *Fenikierna* var aktiva som köpmän och koloniserare, liksom grekerna, och de båda folken kom tidigt i direktkontakt med varandra, bl.a. på Cypern, och detta ledde till att fenikiska ord lånades in i grekiskan. Två av de semitiska språken, *akkadiska* och senare *arameiska*, fungerade som internationella kommunikationsmedel i östra medelhavsvärlden innan grekiskan övertog denna roll.

De slaviska språk som nu talas på Balkan har förts dit genom invandrare med början på 500-talet e.Kr.

Tidsramen

Exakt när de grekisktalande folkgrupperna först kom till Grekland är okänt, men troligen skedde en successiv invandring under perioden 2000–1600 f.Kr. De äldsta kända texterna på grekiska härstammar från bronsåldern och dateras till ca 1400–1200 f.Kr. Det rör sig om texter skrivna på lertavlor med en stavelseskrift som kallas *linear B*. Sådana texter har påträffats i rester av palatsanläggningar som i Knossos och Chania på Kreta samt i Pylos, Mykene, Tiryns, Midea och Thebe på fastlandet. Texterna har att göra med palatsadministrationens bokföring. När denna palatskultur gick under vid bronsålderns slut tycks skrivkonsten ha glömts bort, utom på Cypern, där grekiska skrevs med en stavelseskrift påminnande om linear B ännu under den klassiska tiden.

Skrivkonsten återinfördes genom att grekerna övertog och förbättrade fenikiernas skriftsystem; detta skedde senast 750 f.Kr. Grekernas insats bestod i att de införde tecken för vokalljuden. Därmed skapades ett smidigt instrument för ett fonetiskt återgivande av talet, och det grekiska alfabetet blev förebilden för alla nutida europeiska alfabet.

Med skrivkonstens återinförande kan den tidsepok som kallas *antiken* anses ha börjat. Den indelas i följande perioder:

arkaisk tid	ca 750 f.Kr. — 480 f.Kr. (slaget vid Salamis)
klassisk tid	480 f.Kr. — 333 f.Kr. (slaget vid Issos)
hellenistisk tid	333 f.Kr. — 31 f.Kr. (slaget vid Actium)
kejsartid (romersk tid)	31 f.Kr. — ca 600 e.Kr.

Ingen enighet råder om när antiken skall anses ha slutat. 600-talet är en kulturell och politisk nedgångsperiod för det östromerska riket; då var antiken definitivt slut. Andra epokgränser som föreslagits är 324 (Konstantinopel grundas), 476 (den siste västromerske kejsaren störtas) och 529 (kejsar Justinianus stänger den platoniska filosofskolan i Athen).

Vad som sedan följer kallas den *bysantinska tiden*, som slutar med turkarnas erövring av Konstantinopel 1453. De grekisktalande områdena på Balkan och i mindre Asien blir då så småningom delar av det ottomanska riket. Turkväldet, *turkokratin*, varar fram till det grekiska frihetskrigets början 1821. Genom detta blev Grekland en självständig stat.

Den geografiska ramen

Grekiska talades under antiken inte bara i det nuvarande Grekland. Redan i bronsålderns slutskede hade greker slagit sig ned på Mindre Asiens västkust och på Cypern. Under 700-talet f.Kr. började en ny kolonisationsperiod. Grekiska städer grundades nu på Thrakiens kust, längs Svarta havets inlopp och kuster, i Kyrene i Nordafrika, på Sicilien och i Syditalien. Det förekom t.o.m. spridda bosättningar i nuvarande Sydfrankrike och i Spanien.

Grekland var vid den här tiden i politiskt avseende splittrat på en mängd fullt självständiga småstater, normalt bestående av en stad med den närmast kringliggande landsbygden och med egen lagstiftning, myntprägling och armé. De nygrundade kolonistäderna blev också självständiga stater. Vissa stater fick tidvis en mer dominerande ställning än andra. Under andra hälften av 400-talet pågick en maktkamp mellan Athen och Sparta. I rent militärt avseende blev Sparta segraren, men Athen utvecklades till den kulturellt dominerade staten; det var där de ledande filosof- och retorskolorna grundades under 300-talet.

Makedonien var ett område som först under 300-talet helt inlemmades i den grekiska kultursfären. Det var ett kungarike, som hade konsoliderats mot slutet av 400-talet och som under 300-talet styrdes av kraftfulla härskare. Filip II, som regerade 359–336, var en skicklig diplomat och general och lyckades lägga under sig Grekland. Stadsstaterna behöll formellt sin självständighet men miste helt den utrikespolitiska handlingsfriheten. Filips son, Alexander den store, kung 336–322, ställde sig i spetsen för en grekisk-makedonsk armé och inledde ett enastående erövringståg österut. Det persiska väldet blev Alexanders bytte. Efter att ha erövat Mindre Asien, Syrien, Palestina, Egypten, Mesopotamien, Iran och Afghanistan nådde hans trupper ända fram till floden Indus. Alexanders välde delades efter hans död upp i ett antal separata riken, där hans generaler blev kungar, men hans erövringar hade i ett slag mångdubblat det grekiska språkets och den grekiska kulturens inflytelseområde. Grekiskan var förvaltningspråk i de hellenistiska monarkierna, och många av de städer som hade nyanlagts eller befolkats med grekisk-makedonska invandrare utvecklades till betydande kulturcentra. Alexandria i Egypten är det främsta exemplet. Grekiskan blev nu ett världsspråk som till stor del ersatte akkadiska och arameiska i de nyerövrade områdena; i denna funktion kallas språket ofta ἡ κοινὴ διάλεκτος 'det gemensamma (samtalsspråket)' eller kort *koiné*.

Från ca 200 f.Kr. ökade Rom gradvis sitt inflytande i Grekland och östra Medelhavet, och slutligen säkrade Octavianus, den blivande kejsar Augustus, Roms makt i området genom segern över Antonius och Kleopatra i slaget vid Actium 31 f.Kr. I Syditalien, som ofta kallades Storgrekland, och på Sicilien hade romarna redan tidigare kommit i kontakt med den grekiska kulturen och starkt påverkats av den. Det grekiska kulturinflytandet i

Rom stärktes efter erövringen av de grekisktalande områdena. Grekiskan förblev förvaltnings språket i den östra delen av imperiet. I förnäma romares utbildning för kommande verksamhet som högre ämbetsmän ingick normalt en sejour vid en retorskola t.ex. i Athen eller på Rhodos, och många utbildade sig också i filosofi. Att de skulle kunna tala och skriva grekiska var en självklarhet. Många grekiska filosofer, författare, retoriker och vetenskapsmän sökte sig också till Rom, och bland de högre samhällsklasserna fann de många som förstod deras språk. Kriget i öster hade också fått till följd att ett stort antal krigsfångar hade förts till Rom som slavar, och en majoritet av dem var grekisktalande. De och deras avkomlingar kom att utgöra ett markant inslag i de lägre samhällsskikten. Rom blev därmed under de första århundradena av kejsartiden en delvis grekiskspråkig stad, där grekiska var ett prestigepåbud för eliten och det normala vardagsspråket för många i lägre samhällsställning.

I västra delen av romarriket tunnades så småningom kunskaperna i grekiska ut. I öster var grekiskan modersmålet för stora delar av befolkningen, och det förblev kejsarmaktens språk fram till Konstantinopels fall. Turkväldet innebar naturligtvis stora förändringar, men turkarna tog många förvaltningskunniga greker i sin tjänst, och dessa använde delvis sitt eget språk. Kyrkans språk var hela tiden grekiska, och de grekisktalande befolkningsgrupper som fanns överallt i Levanten behöll också sitt språk.

Under 1900-talet har en viss återflyttning av dessa greker till Grekland skett. Den största omflyttningen skedde när grekerna i den asiatiska delen av Turkiet tvingades därifrån på 1920-talet, och under de senaste decennierna har en hel del greker från t.ex. Albanien och Svartahavsområdet emigrerat till Grekland. Å andra sidan finns det nu också stora grupper av grekiska invandrare och deras avkomlingar i Västeuropa, Nordamerika och Australien. Antalet grekisktalande är för närvarande omkring 15 miljoner. Av dem bor ca 3 milj. utanför Grekland. Utom i Grekland är grekiska officiellt språk också i republiken Cypern.

Dialekter och litteraturspråk

I klassisk tid var grekiskan uppsplittrad på ett stort antal dialekter. Man räknar med fyra dialektgrupper:

1. *Joniska dialekter*. Till dem hör *attiskan*, som var Athens dialekt och så småningom blev den dominerande språkformen inom grekisk prosalitteratur. Joniska dialekter talades vidare på öarna i Egeiska havet (utom på Lesbos och på de sydligaste öarna) samt i städerna på Mindre Asiens västkust, från Fokaia i norr till Halikarnassos i söder; dessa dialekter kallas till skillnad från attiskan för *östjoniska* (ibland räknas attiskan som en särskild grupp, och de östjoniska dialekterna kallas då bara *joniska*).

2. *Aioliska dialekter*, som talades i Boiotien, i Thessalien, på Lesbos och på Mindre Asiens västkust mitt emot denna ö.

3. *Arkadisk-kypriska dialekter*, som talades i Arkadien (i det inre av Peloponnesos) samt på Cypern.

4. *Västgrekiska dialekter*, som delas i två undergrupper:

a. *Doriska dialekter*, som talades i Peloponnesos kustlandskap (bl.a. i Sparta och Korinth), på de sydligaste av Kykladerna samt på de övriga sydliga öarna, t.ex. Kreta, Rhodos och Kos.

b. *Nordvästgrekiska dialekter*, som talades i områdena norr och nordväst om Korinthiska viken (Lokris, Fokis, Aitolien, Akarnanien, Epeiros).

I en koloni användes normalt moderstadens dialekt. I Syditalien och på Sicilien talades därför mest doriska och nordvästgrekiska dialekter, i Svartahavsområdet mest östjoniska.

Den lokala dialekten användes som vardagligt umgängesspråk och som lokalt förvaltningspråk. I viss utsträckning användes också lokala dialekter som litteraturspråk. De tidigaste naturfilosoferna, som kom från Miletos och andra städer på Mindre Asiens västkust, skrev på östjonisk dialekt, och därigenom skapades ett litteraturspråk som också de tidiga historieskrivarna, t.ex. Herodotos, och läkarna använde. En del författare som verkade i Syditalien och på Sicilien, t.ex. de pythagoreiska filosoferna och Archimedes, skrev däremot en doriskt färgad grekiska.

Det fanns också ett antal artificiella språkformer som var bundna till vissa litteraturgenrer. Episka dikter, t.ex. Iliaden och Odysseen, är skrivna på en grekiska med östjonisk prägel men med många dialektfrämmande inslag; körlyrikens språk har en kraftig dorisk färgning, och monodisk lyrik sjöngs på ön Lesbos aioliska dialekt.

För prosalitteratur användes först ett konstspråk som var baserat på de östjoniska dialekterna. Den athenske historieskrivaren Thukydidés (d. ca 400 f.Kr.) bröt med traditionen och skrev sitt verk på attiska. Athen blev från början av 300-talet en utbildningsanstalt för hela Grekland genom de filosof- och retorskolor som grundades där, och därmed blev också 300-talets attiska dialekt normen för det grekiska skriftspråket. Det är denna variant av grekiska som betraktas som den *klassiska grekiskan* och som alltsedan antiken har lärts ut som en normativ språkform och ofta uppfattats som den enda formen av korrekt grekiska. Nästan all bevarad prosalitteratur är skriven på denna klassiska grekiska.

Normen för skriftspråket bevarades i stort sett oförändrad genom århundradena. Den talade grekiskan förändrades naturligtvis som språk normalt gör, och skillnaderna mellan skriftspråk och talspråk blev allt större, även om det statiska skriftspråket medverkade till att den talade grekiskan förändrades långsammare än många andra språk har gjort. Genom effektiv undervisning hölls kunskapen om den klassiska grekiskan vid liv, och under hela antiken och den bysantinska tiden kunde en stor del av den skrivkunniga befolkningen uttrycka sig på denna klassiska attiska. Förhållandena ändrade sig till en del under turkokratin när undervisningsväsendet inte fungerade och traditionen huvudsakligen uppehölls av kyrkan.

Vid Greklands frigörelse blev språkfrågan brännande. Någon annan språklig norm än den klassiska hade aldrig etablerats, men man förstod att den nu var föråldrad och att man på något sätt måste anpassa sig till det levande språket. Resultatet blev först en kompromiss: det skapades en officiell språkform, vars namn, καθαρὸν ὄμμα 'det rena språket', implicerade att det var den naturliga grekiskan, rensad från de främmande inslag som turkars, venetianares och andras inflytande hade medfört. Men katharevousan låg för

långt från det levande språket. I opposition mot den standardiserades under senare delen av 1800-talet ett 'folkspråk', δημοτική, baserat på det talade språket. Denna språkform användes först av skönlitterära författare men fann så småningom acceptans i officiella sammanhang bredvid katharevousa, och från 1976 är den republiken Greklands enda officiella språk. Äldre språkformer, inklusive den klassiska grekiskan, kan dock fortfarande någon gång användas i speciella sammanhang.

Texttraditionen

I antiken och under den bysantinska tiden, fram till boktryckarkonstens uppfinning, kunde texter mångfaldigas endast genom att de skrevs av för hand. Detta var ett mödosamt och kostsamt arbete, och böcker blev aldrig en massvara. Senast från ca 400 f.Kr. har det förekommit framställning av böcker inte bara för privat bruk utan också för försäljning på den öppna marknaden. Varje avskrivning medförde att fel kom in i texten, och texterna blev med tiden allt mer förvanskade. Man var fullt medveten om detta problem och försökte motverka felet genom att skaffa så goda förlagor för avskrivningen som möjligt och genom att kontrollera nyavskrivna texter mot förlagan. Mera systematiskt skedde detta från 200-talet f.Kr. och framåt vid de lärda institutioner som skapades av de hellenistiska kungarna. De främsta av dessa var biblioteket och Mouseion i Alexandria. Dit samlades så mycket man kunde finna av den grekiska litteraturen, och de klassiska texterna utgavs i textkritiska utgåvor, i vilka man strävat att genom vetenskapliga metoder rekonstruera den ursprungliga texten. Detta arbete har sedan dess varit en av de klassiska filologernas huvuduppgifter.

Under den klassiska och hellenistiska tiden skrevs texterna normalt på papyrus, och en bok hade formen av en papyrusrulle. Under den hellenistiska tiden började också pergament användas som skrivmaterial, och det blev vanligare under kejsartiden. Under den bysantinska tiden upphörde användningen av papyrus, men papper tillkom så småningom. Bokrullarna ersattes under kejsartiden av böcker i den form de har idag (codex-formen). De antika litterära verk som har bevarats finner man nu i handskrifter i codex-form, av pergament eller papper; de är skrivna från 800-talet och framåt. I vissa fall finns också äldre textfragment bevarade på papyrer som man har funnit främst i Egypten och som är skrivna under antiken. En nutida filolog, som vill ge ut en text, letar upp de handskrifter och eventuella papyrer där texten finns bevarad och försöker sedan genom jämförelser mellan dessa rekonstruera den förlaga som de alla ytterst går tillbaka på. Denna gemensamma förlaga (*arketypen*) är normalt inte identisk med författaroriginalet utan innehåller fel som textutgivaren måste försöka diagnostisera och rätta till.

Huvuddelen av den antika litteraturen har dock gått förlorad. Av de klassiska filosoferna t.ex. är det bara av Platons och Aristoteles skrifter som det finns större textmassor bevarade; av över tusen tragedier som uppfördes i Athen under 400-talet f.Kr. är endast ett trettiotal fullständigt bevarade. En hel del information om det som gått förlorat finns dock att hämta hos senare antika författare som mer eller mindre troget citerar eller refererar tidigare kollegers verk. Samlingar av på detta sätt bevarade fragment ur den äldre

litteraturen, t.ex. ur tragedierna eller de försokratiska filosoferna, har sammanställts och getts ut.

Jerker Blomqvist

1.1 Skriftsystem och skoluttal

1.1.1 Det grekiska alfabetet

	<i>tecken</i>	<i>benämning</i>		<i>uttal</i>
A	α	ἄλφα	alfa	<i>a</i>
B	β	βῆτα	beta	<i>b</i>
Γ	γ	γάμμα	gamma	<i>g</i> (jfr 1.1.2.1)
Δ	δ	δέλτα	delta	<i>d</i>
E	ε	ἒ ψιλόν	epsilon	<i>e</i> (kort; jfr 1.1.2.2)
Z	ζ	ζῆτα	zeta	<i>ds, ts, zd</i>
H	η	ῆτα	eta	<i>e, ä</i> (långt; jfr 1.1.2.2)
Θ	θ, θ	θῆτα	theta	<i>t</i> (aspirerat), [θ] (jfr 1.1.2.3)
I	ι	ἰῶτα	iota	<i>i</i>
K	κ	κάππα	kappa	<i>k</i> (oaspirerat; jfr 1.1.2.3)
Λ	λ	λά(μ)βδα	lambda	<i>l</i>
M	μ	μῦ	my	<i>m</i>
N	ν	νῦ	ny	<i>n</i>
Ξ	ξ	ξεῖ	xi	<i>x</i> (<i>ks</i>)
O	ο	ὀ μικρόν	omikron	<i>o, å</i> (kort; jfr 1.1.2.2)
Π	π	πεῖ	pi	<i>p</i> (oaspirerat; jfr 1.1.2.3)
P	ρ	ῥῶ	rho	<i>r</i>
Σ	σ, ς	σίγμα	sigma	<i>s</i> (jfr 1.1.2.4)
T	τ	ταῦ	tau	<i>t</i> (oaspirerat; jfr 1.1.2.3)
Υ	υ	ῦ ψιλόν	ypsilon	<i>y</i>
Φ	φ	φεῖ	phi	<i>f</i> (jfr 1.1.2.3)
X	χ	χεῖ	chi	<i>ch</i> (jfr 1.1.2.3)
Ψ	ψ	ψεῖ	psi	<i>ps</i>
Ω	ω	ὦ μέγα	omega	<i>o, å</i> (långt; jfr 1.1.2.2)

De stora bokstäverna kallas majuskler eller uncialer, de små kallas minuskler. I moderna textutgåvor skrivs egennamn och adjektiv som är avledda av egennamn med stor begynnelsebokstav: Ἀθῆναι *Athen*, Ἀθηναῖος *athensk*,

athenare. En ny mening börjar inte nödvändigtvis med stor bokstav, utan bruket växlar.

1.1.2 Om enskilda bokstäver

1.1.2.1 γ framför γ , κ , ξ och χ uttalas som *ng*-ljud: $\acute{\alpha}\gamma\acute{\gamma}\acute{\epsilon}\lambda\lambda\omega$ (både *ng*-ljudet och *g*-ljudet skall höras i uttalet) *meddela*, *rapportera*, $\acute{\alpha}\gamma\kappa\upsilon\rho\alpha$ *ankare*, $\sigma\phi\acute{\iota}\gamma\xi$ *sfinx*, $\acute{\epsilon}\lambda\acute{\epsilon}\gamma\chi\omega$ *överbevisa*.

1.1.2.2 För *e*-(*ä*-)ljudet finns två tecken: ϵ betecknar kort *e*-ljud och η långt. På samma sätt betecknar o ett kort *o*-(*å*-)ljud och ω ett långt. Vokaltecknen α , ι och υ kan däremot beteckna antingen långa eller korta vokalljud. Mellan korta och långa vokalljud finns en fonematisk åtskillnad.

1.1.2.3 Bokstäverna κ och χ betecknar *k*-ljud, π och ϕ *p*-ljud och τ och θ *t*-ljud. I dessa bokstavspår betecknade i klassisk tid κ , π och τ oaspirerade ljud och χ , ϕ och θ aspirerade.

I rikssvenskan uttalas *k*, *p* och *t* nästan alltid aspirerade, dvs. åtföljda av ett kort utandningsljud (*h*-ljud); oaspirerat uttal (utan utandningsljud) förekommer när *k*, *p* eller *t* föregås av *s* (jfr uttalet av *skal* och *kal*, *spinna* och *pinne*, *stål* och *tål*). I antik grekiska förelåg en fonematisk distinktion mellan de aspirerade och de oaspirerade ljuden.

Vid läsning av antik grekiska tillämpas ett konventionellt uttal, som delvis bygger på det nygrekiska, frikativa uttalet av χ , ϕ och θ . Man brukar uttala κ , π och τ som svenska *k*, *p* och *t*, dvs. aspirerade. θ uttalas som *t* eller ibland som tonlöst läspljud (med fonetisk skrift: [θ]) som i engelskans *thing*. ϕ uttalas alltid som *f*. χ uttalas som *k* eller oftare som tyskt *ach*- eller *ich*-ljud ([x] resp. [ζ]).

1.1.2.4 Sigma har två minuskelformer. ς används i slutet av ord, σ i andra ställningar: $\sigma\epsilon\iota\sigma\mu\acute{o}\varsigma$ *jordbävning*, $\phi\acute{\iota}\lambda\acute{o}\sigma\sigma\phi\omicron\varsigma$ *filosof*. I vissa tryckta texter förekommer andra varianter av sigma.

1.1.3 Diftonger

1.1.3.1 *Kortdiftonger* består av ett kort α , ϵ , o eller υ + ι eller υ :

$\alpha\iota$ (uttal [a^i]): $\alpha\acute{\iota}\omicron\nu$ *tidsålder*, $\acute{\alpha}\acute{\iota}\rho\omega$ *lyfta upp*

ει (konventionellt uttal [*eⁱ*]): εἶ *om*, ἐγείρω *resa (sig) upp* (denna diftong hade monoftongiserats till [*e:*] i klassisk grekiska)

οι (uttal [*oⁱ*]): οἶκος *hus*, ποιέω *göra*

υι (uttal [*yⁱ*]): υἱός *son*

αυ (uttal [*a^u*] eller enligt nygrekiskt mönster [*av*] eller [*af*]): αὔξεισις *tillväxt*, αὐτός *han själv*

ευ (uttal [*e^u*] eller enligt nygrekiskt mönster [*ev*] eller [*ef*]): ψεῦδος *lögn*, παιδεύω *uppföstra*

ου var från början en diftong men hade monoftongiserats till [*u:*] redan i klassisk tid och uttalas som svenskt *o*-ljud: νοῦς *sinne, intellekt* (uttalas som sv. *nos*), οὐ *inte*

1.1.3.2 Dessutom förekommer tre *långdiftonger*, som består av de långa vokalerna η eller ω eller långt α och ett ι. I dessa försvann iotat tidigt ur uttalet. I majuskelskrift skrivs långdiftongerna ΑΙ, ΗΙ resp. ΩΙ. I minuskelskrift sätts iotat oftast under den första vokalen (α, η, ω; *iota subscriptum*) men i vissa tryckta texter istället bredvid den (αι, ηι, ωι; *iota adscriptum*); *iota adscriptum* används alltid om den första vokalen är en stor begynnelsebokstav: Αι, Ηι, Ωι. Långdiftongerna brukar uttalas utan ι: ᾄδω *sjunga*, ληστής *rövare*, ᾠόν *ägg*.

Den sällsynta långdiftongen ηυ uttalas som ευ, den ännu sällsyntare ωυ som [*o^u*].

1.1.3.3 Diftonger räknas alltid som långa ljud, utom αι och οι i vissa fall (se t.ex. 1.2.3.5, 2.1.2.2 och § 17:2).

1.1.4 Accenter och andra läsetecken

1.1.4.1 Betoningen i ett grekiskt ord ligger på någon av de tre sista stavelserna. Betoningens placering i ett enskilt ord är ofta helt oförutsägbar, och för att bli säker på hur ett ord betonas måste man därför konsultera lexikon. Se vidare § 19 för vissa allmänna regler som kan tillämpas.

1.1.4.2 I tryckta texter utmärks den betonade stavelsen med ett accenttecken. Det finns tre sådana tecken: *akut* (´), *gravis* (`) och *cirkumflex* (^ eller ~). Om regler för deras användning se § 19:3.

1.1.4.3 Ett antal svagt betonade ord saknar accent. De är av två slag, proklitiska och enklitiska.

Proklitiska ord bildar en betoningseenhet med närmast följande ord. De är: formerna \acute{o} , $\acute{\eta}$, $\acute{o}\iota$ och $\acute{\alpha}\iota$ av bestämda artikeln, prepositionerna $\epsilon\acute{\iota}\varsigma$ *till*, $\epsilon\acute{\kappa}$ ($\epsilon\acute{\xi}$) *ur, från* och $\epsilon\acute{\nu}$ *i*, konjunktionerna $\epsilon\acute{\iota}$ *om* och $\acute{\omega}\varsigma$ *såsom, att* samt negationen $\acute{o}\upsilon$ ($\acute{o}\upsilon\kappa$, $\acute{o}\upsilon\chi$; om de olika formerna se den avslutande ordlistan samt § 298:1).

Enklitiska ord bildar en betoningseenhet med närmast föregående ord. Ibland räcker det föregående ordets betoning inte till för det enklitiska ordet också; då sätts hjälpaccenter ut ($\phi\iota\lambda\acute{o}\sigma\phi\acute{o}\varsigma$ *en viss filosof*, $\acute{\eta}\sigma\acute{\alpha}\nu$ *tinες* *det fanns några*). Se vidare § 21:3–4. Dessa partiklar kan inte alltid översättas med något specifikt svenskt ord; jfr §§ 299-300.

1.1.4.4 Om ett ord börjar med en vokal eller en diftong, sätter man på denna en *spiritus asper* ($\grave{}$) eller en *spiritus lenis* ($\acute{}$). Spiritus asper betecknar ett *h*-ljud, spiritus lenis har inget ljudvärde: $\acute{\upsilon}\pi\acute{\epsilon}\rho$ *över*, $\acute{\alpha}\pi\acute{o}$ *av*. Spiritus asper står även på eller framför ρ i början av ord: $\rho\acute{\upsilon}\theta\mu\acute{o}\varsigma$. Dubbelt ρ inuti ord skrivs ibland $\rho\rho$: $\theta\acute{\alpha}\rho\rho\acute{\epsilon}\iota$.

1.1.4.5 Akut och grav accent placeras efter spiritus, cirkumflex ovanför spiritus: $\acute{\alpha}\rho\alpha$, $\grave{\alpha}\rho\alpha$, $\acute{\omega}\rho\alpha$, $\acute{\omega}\delta\epsilon$. I kortdiftonger samt i $\eta\upsilon$ och $\omega\upsilon$ sätts tecknen på andra vokalen: $\epsilon\acute{\iota}\varsigma$, $\epsilon\acute{\iota}\varsigma$, $\delta\acute{o}\upsilon\lambda\acute{o}\varsigma$, $\acute{\alpha}\iota\acute{\omega}\nu$, $\text{A}\acute{\iota}\gamma\upsilon\pi\tau\acute{o}\varsigma$, $\acute{o}\upsilon\rho\alpha\nu\acute{o}\varsigma$, $\text{E}\acute{\upsilon}\kappa\lambda\epsilon\acute{\iota}\delta\eta\varsigma$, $\eta\acute{\upsilon}\rho\eta\kappa\alpha$; i långdiftonger med *iota* på första vokalen: $\text{A}\acute{\iota}\delta\eta\varsigma$, $\acute{\alpha}\delta\omega$.

I majuskelskrift utsätts normalt inte accenter och spiritus: ΟΥΡΑΝΟΣ, ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ, ΑΙΔΗΣ, ΑΙΔΩ. I minuskelskrift sätts tecknen ovanför små bokstäver men framför stor begynnelsebokstav: $\acute{\epsilon}\chi\omega$, $\acute{\eta}\mu\acute{\epsilon}\rho\alpha$, $\acute{\iota}\pi\pi\acute{o}\varsigma$, $\acute{o}\delta\acute{o}\varsigma$, $\rho\acute{\iota}\zeta\alpha$, $\text{E}\phi\epsilon\sigma\acute{o}\varsigma$, $\text{H}\rho\alpha$, $\text{I}\pi\kappa\omicron\kappa\rho\acute{\alpha}\tau\eta\varsigma$, $\text{P}\acute{o}\delta\acute{o}\varsigma$.

1.1.4.6 Följande övriga läsetecken förekommer:

1. *Apostrof* ($\acute{}$) sätts i slutet av ett ord, där en vokal har *eliderats* (utstötts). Elision kan inträffa i ord med kort vokal i slutet, när det följande ordet börjar med vokal eller diftong, särskilt i vissa vanliga ord. Eliderade former är t.ex. $\tau\acute{o}\upsilon\tau\acute{}$ = $\tau\acute{o}\upsilon\tau\acute{o}$ (ibland skrivs $\tau\acute{o}\upsilon\tau\acute{\epsilon}\sigma\tau\iota\nu$ = $\tau\acute{o}\upsilon\tau\acute{o}$ $\acute{\epsilon}\sigma\tau\iota\nu$), $\acute{\alpha}\lambda\lambda\acute{}$ = $\acute{\alpha}\lambda\lambda\acute{\alpha}$, $\delta\acute{}$ = $\delta\acute{\epsilon}$.

Om κ , π eller τ efter elision kommer att stå framför vokal eller diftong med spiritus asper, byts de ut mot χ , ϕ resp. θ . Exempel: $\acute{\upsilon}\phi\acute{}$ $\acute{\eta}\mu\acute{\omega}\nu$ = $\acute{\upsilon}\pi\acute{o}$ $\acute{\eta}\mu\acute{\omega}\nu$ 'av oss', $\acute{\alpha}\nu\theta\acute{}$ $\acute{\omega}\nu$ = $\acute{\alpha}\nu\tau\acute{\iota}$ $\acute{\omega}\nu$ 'i stället för vilka', $\acute{o}\upsilon\theta\acute{}$ $\acute{\upsilon}\gamma\iota\acute{\varsigma}$ = $\acute{o}\upsilon\tau\acute{\epsilon}$ $\acute{\upsilon}\gamma\iota\acute{\varsigma}$ 'och inte frisk'.

2. *Koronis* (κορωνίς) har samma form och placering som spiritus lenis. Tecknet utmärker att två ord har dragits samman till ett. Denna sammandragning kallas *krasis* (κρᾶσις). Ett exempel på krasisform: κἀγώ = καὶ ἐγώ även jag.

3. *Trema* (¨) kan stå över ι och υ. Det betecknar att ι resp. υ inte bildar diftong med föregående vokal utan skall läsas som ett självständigt vokalljud. Ord som Ἀχαιικός *akajisk* och Πτολεμαῖς *Ptolemais* skall alltså uttalas med fyra stavelser. Att ett vokalpar inte är diftongiskt kan också markeras genom att spiritus eller accent placeras på första vokalen: πρᾶυνσις, ἀυτή, οῖος (jfr πραῦνω, ἀυτή, οῖος, οἶος).

1.1.5 Interpunktion

Normalt används fyra skiljetecken i tryckta texter. Punkt (.) och komma (,) ser ut som de svenska motsvarigheterna. Semikolon (;) är en punkt ovanför linjen. Frågetecken (?) ser ut som vårt semikolon. I vissa texter används också citattecken.

Komma och frågetecken används som i svenskan. Semikolon är betydligt vanligare och punkt ovanligare, dvs. i grekiska texter står ofta semikolon där en svensk text skulle ha haft punkt. Framför direkt anföring sätts semikolon eller komma.

1.1.6 Translitterering av grekisk text

För translitterering av grekisk text med latinskt alfabet finns flera system. Det följande används bl.a. i *Nationalencyklopedin*:

α <i>a</i>	η <i>ē</i>	ν <i>n</i>	τ <i>t</i>
β <i>b</i>	θ <i>th</i>	ξ <i>x</i>	υ <i>y</i>
γ <i>g</i>	ι <i>i</i>	ο <i>o</i>	φ <i>ph</i>
δ <i>d</i>	κ <i>k</i>	π <i>p</i>	χ <i>ch</i>
ε <i>e</i>	λ <i>l</i>	ρ <i>r</i>	ψ <i>ps</i>
ζ <i>z</i>	μ <i>m</i>	σ <i>s</i>	ω <i>ō</i>

Spiritus asper återges med *h* (ῥ- blir *rh-*, -ρρ- eller -ῥῥ- inuti ord blir *-rrh-*). I diftongerna αυ, ευ och ου återges υ med *u* (*au*, *eu*, *ou*); långdiftongerna α, η och ω blir *āi*, *ēi* resp. *ōi*. Ett γ som står för ett *ng*-ljud (jfr 1.1.2.1) återges med *n* (ἄγκυρα = *ankyra* 'ankare'). Betoningen sätts inte ut.

1.1.7 Återgivande av grekiska namn

Grekiska namn återges i svensk text huvudsakligen enligt translittereringssystemet i 1.1.7; dock markeras inte vokallängden hos η och ω, ου återges oftast med *u*, och φ kan återges med *f* istället för *ph* (Σοφοκλῆς = Sofokles, Θουκυδίδης = Thukydidēs, Θεόφραστος = Theofrastos). För vissa grekiska namn finns etablerade svenska standardformer, t.ex. Alexander (Ἀλέξανδρος), Filip (Φίλιππος), Euklides (Εὐκλείδης), Athen (Ἀθήναι), Korinth (Κόρινθος).

I engelsk text förekommer i större utsträckning latiniserade former av de grekiska namnen (*Heraclitus* = Ἡράκλειτος/Herakleitos, *Plato* = Πλάτων/Platon, *Epicurus* = Ἐπίκουρος/Epikuros, *Byzantium* = Βυζάντιον/Byzantion), och även flera speciellt engelska namnformer (*Aristotle* = Ἀριστοτέλης/Aristoteles, *Homer* = Ὅμηρος/Homeros, *Plutarch* = Πλούταρχος/Plutarchos, *Rhodes* = Ῥόδος/Rhodos). Andra språk har sina egna konventioner.

För betoning av grekiska namn i svenskt tal gäller traditionellt att de betonas enligt latinska regler (detta är ett arv från den tid då grekiska namn normalt återgavs med latiniserade former i svensk text). Den svenska betoningen avviker därför från den grekiska i många namn (i viss utsträckning tillämpas numera istället den grekiska betoningen, särskilt i mindre kända namn och i namn på personer från senantik och bysantinsk tid):

Ai´schylos = Αἰσχύλος

Euri´pides = Εὐριπίδης

So´fokles = Σοφοκλῆς

So´krates = Σωκράτης

Aristo´teles = Ἀριστοτέλης

Theofra´stos = Θεόφραστος

Epiku´ros = Ἐπίκουρος

Epikte´tos = Ἐπίκτητος

1.1.8 Historiskt uttal och skrivsätt

Vad som har sagts om uttal, ortografi etc. i avsn. 1.1.1–5 gäller det konventionella uttal som används vid nutida undervisning i antik grekiska i Sverige och skrivsättet i moderna tryckta texter. I antiken skilde sig såväl uttal som skrivsätt från detta.

Det konventionella uttalet återger till stor del uttalet i den klassiska tidens attiska, men i vissa fall, t.ex. av χ, φ och θ, tillämpas ett senare uttal. Antiken omfattar nästan ett årtusende, och grekiska språket förändrades givetvis under denna tid som andra språk gör. Dialektala skillnader förekom också. I det konventionella uttalet tas ingen hänsyn till dessa avvikelser.

1.2 Grammatik

1.2.1 Kasus, numerus, genus

Grekiska substantiv böjs i *kasus* och *numerus*, adjektiv, pronomina, den bestämda artikeln samt vissa räkneord dessutom i *genus*. Substantiv tillhör normalt bara ett genus. Vissa kan dock växla, t.ex. ἄνθρωπος *människa*, βούς *ko, oxe* och ὄνος *åsna*, som kan vara maskulina eller feminina, beroende på om en varelse av han- eller honkön åsyftas.

Kasus är nominativ, genitiv, dativ, ackusativ och vokativ. Om kasusformernas funktioner se kommentarerna samt §§ 228–238.

Numerus är singularis (ental), dualis (tvåtal) och pluralis (flertal). Dualisformer är sällsynta och behandlas inte här (jfr § 132). Singularis och pluralis används ungefär som i svenska (jfr § 226).

Genus är maskulinum, femininum och neutrum.

1.2.2 Den bestämda artikeln

Böjningsmönster för bestämd artikel i maskulinum, femininum och neutrum, singularis och pluralis:

	<i>singularis</i>			<i>pluralis</i>		
	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>
N	ὁ	ἡ	τό	οἱ	αἱ	τά
G	τοῦ	τῆς	τοῦ	τῶν	τῶν	τῶν
D	τῷ	τῇ	τῷ	τοῖς	ταῖς	τοῖς
A	τόν	τήν	τό	τούς	τάς	τά

Lägg märke till: (a) Genitiv och dativ har samma form i maskulinum och neutrum. (b) I neutrum har nominativ och ackusativ alltid samma form (denna form slutar normalt i pluralis i alla neutrala ord på -ᾶ). (c) För vokativ finns ingen form.

Endast de former som börjar på τ har normalt accent; övriga är proklitiska (se 1.1.4.3).

1.2.3 Substantiv efter andra deklinationen

1.2.3.1 Andra deklinationen omfattar substantiv som i nominativ singularis slutar på -ος eller -ov. Orden på -ος är oftast maskulina, men några feminina finns; feminina är ord för varelser av honkön, träd och andra större växter, städer, länder, öar och halvöar samt några till, t.ex. ὁδός *väg*, βίβλος *bok* och νόσος *sjukdom*. Många substantiv kan förekomma i både maskulinum och femininum, som θεός (*gud* resp. *gudinna*), ἵππος (*häst* eller *hingst* resp. *sto*), ἄνθρωπος (*människa* eller *man* resp. *kvinn*a). Orden på -ov är alla neutrala. Dessa substantiv böjs ungefär som artikeln i maskulinum och neutrum.

1.2.3.2 Böjningsmönster för artikeln i maskulinum samt substantiven λόγος *ord*, *tanke*, θεός *gud*, ἄνθρωπος *människa* och δοῦλος *slav*:

N sg.	ὁ	λόγος	θεός	ἄνθρωπος	δοῦλος
G	τοῦ	λόγου	θεοῦ	ἀνθρώπου	δούλου
D	τῷ	λόγῳ	θεῷ	ἀνθρώπῳ	δούλῳ
A	τὸν	λόγον	θεόν	ἄνθρωπον	δοῦλον
V	—	λόγε	θεέ/θεός	ἄνθρωπε	δοῦλε
N pl.	οἱ	λόγοι	θεοί	ἄνθρωποι	δοῦλοι
G	τῶν	λόγων	θεῶν	ἀνθρώπων	δούλων
D	τοῖς	λόγοις	θεοῖς	ἀνθρώποις	δούλοις
A	τοὺς	λόγους	θεούς	ἄνθρώπους	δούλους
V	—	= N	= N	= N	= N

Den speciella vokativformen av maskulina på -ος används inte konsekvent. Vokativ av θεός *gud* heter t.ex. ofta θεός istället för θεέ.

1.2.3.3 Böjningsmönster för artikeln i femininum samt de feminina substantiven βίβλος *bok*, ὁδός *väg* och κυπάριττος *cypress*:

N sg.	ἡ	βίβλος	ὁδός	κυπάριττος
G	τῆς	βίβλου	ὁδοῦ	κυπαρίττου
D	τῇ	βίβλῳ	ὁδῷ	κυπαρίττῳ
A	τὴν	βίβλον	ὁδόν	κυπάριττον
V	—	βίβλε	ὁδέ	κυπάριττε
NV pl.	αἱ	βίβλοι	ὁδοί	κυπάριττοι
G	τῶν	βίβλων	ὁδῶν	κυπαρίττων
D	ταῖς	βίβλοις	ὁδοῖς	κυπαρίττοις
A	τάς	βίβλους	ὁδοὺς	κυπαρίττους

1.2.3.4 Böjningsmönster för artikeln i neutrum samt de neutrala substantiven ἔργον *verk, handling*, ζυγόν *ok*, αἴτιον *orsak* och σημεῖον *tecken*:

N sg.	τὸ	ἔργον	ζυγόν	αἴτιον	σημεῖον
G	τοῦ	ἔργου	ζυγοῦ	αἰτίου	σημείου
D	τῷ	ἔργῳ	ζυγῷ	αἰτίῳ	σημείῳ
A	τὸ	ἔργον	ζυγόν	αἴτιον	σημεῖον
V	—	= N	= N	= N	= N
N pl.	τὰ	ἔργα	ζυγά	αἴτια	σημεῖα
G	τῶν	ἔργων	ζυγῶν	αἰτίων	σημείων
D	τοῖς	ἔργοις	ζυγοῖς	αἰτίοις	σημείοις
A	τὰ	ἔργα	ζυγά	αἴτια	σημεῖα
V	—	= N	= N	= N	= N

1.2.3.5 *Om formbildningen*: Ändelsen -α i nominativ och akkusativ pluralis i alla neutrala ord är alltid kort. Ändelsen -οι i nominativ pluralis av ord på -ος räknas som kort, trots att den är en diftong (§ 17:2).

I θεός, ὁδός och ζυγόν har genitiv- och dativformerna cirkumflex. För nästan alla nomina (substantiv och adjektiv) gäller att långa, betonade genitiv- och dativändelser accentueras med cirkumflex (§ 19:3d). I ἄνθρωπος, κυπάριττος och αἴτιον flyttas accenten, och i δοῦλος och σημεῖον står cirkumflex i somliga former men akut i andra. Dessa accentförändringar följer av de allmänna accentueringsreglerna (§ 19:3bc).

Särskilda vokativformer saknas i pluralis av alla ord, av de neutrala även i singularis. Överhuvudtaget är det endast få typer av substantiv som har särskilda vokativformer. Istället används nominativ, ibland med artikel.

1.2.4 Verbets böjning: inledning

1.2.4.1 Det grekiska verbet böjs i följande formkategorier:

1. *Tempus* (plur. *tempora*): presens, imperfekt, futurum, aorist, perfekt, pluskvamperfekt och futurum exactum (det sistnämnda är sällsynt; jfr § 210). Termen *tempus* (lat. = 'tid') är missvisande, eftersom dessa former inte alla anger tidsskede utan snarare *aspekt* och *aktionsart*; se nedan §§ 251-254.

2. *Person* och *numerus*: första, andra och tredje personen singularis, dualis och pluralis. Dualisformer är sällsynta; jfr § 211.

3. *Diates* eller *aktionsart*: aktivum, medium och passivum. Medium- och passivumformerna är identiska i presens, imperfekt, perfekt och pluskvamperfekt men skiljer sig åt i futurum och aorist.

4. *Modus* (plur. *modi*): indikativ, konjunktiv, optativ och imperativ. Dessa är *finita modi*, vilket innebär att de har olika former för de olika personerna. Imperfekt och pluskvamperfekt förekommer bara i indikativ, futurum bara i indikativ och optativ.

5. *Infinita modi* är beteckningen på infinitiv och particip, som finns av alla diateser i presens, futurum, aorist, perfekt och futurum exactum. Infinitiverna är oböjliga. Participen böjs som adjektiv i kasus, numerus och genus.

6. *Verbaladjektiv* finns av flera olika typer (24.1.1, § 212). De böjs som vanliga adjektiv efter första och andra deklinationerna.

1.2.4.2 Här förklaras några termer som används vid beskrivningen av det grekiska verbsystemet:

Grundform är den form av verbet som anges i lexika och ordlistor (däremot inte en form från vilken övriga former bildas). Som grundform av ett grekiskt verb anges normalt formen i första personen singularis presens indikativ aktivum (1 sg. pres. ind. akt.), av deponens motsvarande form i medium-passivum. Som betydelse anges den svenska infinitiven. Av verben εἶμι *vara* och εἶμι (*skall*) *gå* anges ofta, för att undvika sammanblandning, istället presens infinitiv aktivum, εἶναι resp. ἰέναι.

Tema är en uppräknings lista av de former av ett verb som man behöver känna till för att kunna bilda alla andra former. Ett fullständigt grekiskt verbs tema omfattar formerna i 1 sg. indikativ av presens aktivum, futurum aktivum, aorist aktivum, perfekt aktivum, perfekt medium-passivum och aorist passivum; av deponens ingår medial-passiva former istället för de aktiva. Temaformerna ger upplysningar om de stammar på vilka verbets former bildas, enligt följande schema:

presensstam:	presens och imperfekt, alla former
futurstam (aktiv):	futurum aktivum och medium
aoriststam (aktiv):	aorist aktivum och medium
perfektstam (aktiv):	perfekt och pluskvamperfekt aktivum
medial-passiv perfektstam:	perfekt och pluskvamperfekt medium-passivum
passiv aoriststam:	aorist passivum och futurum passivum

Deponens är ett verb som saknar aktiva former men som har mediala eller passiva former som inte har passiv betydelse (jfr sv. *hoppas*, *andas*). I grekiska finns både mediala och passiva deponens.

Defektiva verb har inte former i alla tempora utan temat kompletteras med former av andra verb. ἔρχομαι *komma* finns t.ex. bara i presens (och imperfekt); aoristformen ersätts med ἦλθον *jag kom* av ett verb som inte förekommer i presens.

Aspekt är en semantisk kategori som i grekiskan men inte i svenskan uttrycks med morfologiska medel. Aspekt är talarens sätt att framställa den omtalade handlingen. Med *imperfektiv aspekt* framställer talaren handlingen som icke överblickbar i dess helhet, den visualiseras som pågående; imperfektiv aspekt uttrycks med presensstammens former. Med *konfektiv* (eller *perfektiv*) aspekt framställs handlingen som överblickbar i dess helhet; detta uttrycks med aoriststammens former. Se vidare §§ 252–254.

Aktionsart avser typen av handling. Man skiljer t.ex. mellan aktionsarterna *tillstånd* och *övergång*, som i svenskan oftast uttrycks med olika verb (*sova/somna, vara vaknen/vakna*), medan samma betydelskillnad i grekiskan kan uttryckas med former av samma verb (ἠγρόμην (aorist) *jag vaknade*, ἠγρηγόρειν (pluskvamperfekt) *jag var vaknen*). Jfr. § 251.

Sammansatta verb består av ett prefix (en förstavelse som ser ut som en preposition) plus ett enkelt verb. När grundformen anges i ordlistor och lexika, sätts ofta ett bindestreck mellan prefixet och det enkla verbet (ἀπο-δίδομι, δια-βαίνω). Vissa verb har dubbla prefix (ἀπο-καθ-ίστημι), några t.o.m. tredubbla. Följande prefix är aktuella: ἀμφι-, ἀνα-, ἀντι-, ἀπο-, δια-, εἰς- (ἐς-), ἐκ- (ἐξ-), ἐν-, ἐπι-, κατα-, μετα-, παρα-, περι-, προ-, προσ-, συν- (ξυν-), ὑπερ- och ὑπο-.

1.2.5 Presenssystemet

1.2.5.1 Presenssystemets former bildas på presensstammen; de är formerna i presens indikativ, presens konjunktiv, presens optativ, presens imperativ, presens infinitiv, presens particip samt imperfekt (indikativ) i aktivum och medium-passivum. Formerna bildas på presensstammen genom tillägg av suffix och ändelser.

I presenssystemet sammanfaller medium till formen med passivum.

I de finita modi anges person och numerus oftast enbart med ändelserna; '*jag* uppfostrar' heter παιδεύ-ω, '*du* uppfostrar' παιδεύ-εις etc.

Inom presensböjningen skiljer man mellan *ω-verb* och *μι-verb*. Skillnaderna mellan dem är i huvudsak att de har olika ändelser och delvis olika suffix. I *ω-verb*en inskjuts dessutom en *bindevokal* mellan stam och ändelse i presens.

1.2.5.2 Böjningsmönster för presens indikativ aktivum av παιδεύω *uppfostra, undervisa* (presensstammen är παιδευ-, jfr § 144) samt av εἶμι (inf. εἶναι) *vara* (mer om detta verb nedan 11.1.1.1 samt § 156):

1 sg.	παιδεύ-ω	εἶμι
2	παιδεύ-εις	εἶ
3	παιδεύ-ει	ἐστί(ν)
1 pl.	παιδεύ-ομεν	ἐσμέν
2	παιδεύ-ετε	ἐστέ
3	παιδεύ-ουσι(ν)	εἰσί(ν)

Lägg märke till: a) 3 pers. plur. och formen ἐστί(ν) får på slutet ofta tillägg av ett s.k. νῦ ἐφελκυστικόν, särskilt om ordet står i slutet av en sats eller följs av ett ord som börjar på vokal: παιδεύουσι τὰ τέκνα (*de undervisar barnen*) men παιδεύουσιν ἡμᾶς (*de undervisar oss*). Jfr § 42:4. b) För en detaljerad genomgång av verbformernas uppbyggnad, se §§ 137–143.

1.3 Översättningsmeningar

1. ὁ ἵππος τρέχει ἐν τῷ πεδίῳ. οἱ ἵπποι τρέχουσιν ἐν τῷ πεδίῳ.
2. τρέχω ἐν τῷ γυμνασίῳ. τρέχετε ἐν τῷ γυμνασίῳ.
3. ὁ φιλόσοφος γράφει διαλόγους. οἱ φιλόσοφοι γράφουσι διαλόγους.
4. αἱ παρθένοι βαίνουσι κατὰ τὴν ὁδὸν εἰς τὸν οἶκον.
5. ὄπισθεν δὲ τοῦ οἴκου κήπός ἐστιν.
6. ἐν δὲ τῷ κήπῳ τὰ τέκνα παίζει.
7. λάμπει ὁ ἥλιος, ἀλλὰ σκιάζουσι τὸν κήπον πλάτανοι.
8. οἱ δοῦλοι τοῖς κυρίοις τὸ δεῖπνον προσφέρουσιν.
9. ἄρτου καὶ λαχάνων ἐσθίουσιν, οἴνου δὲ πίνουσιν.
10. ἐν δὲ τοῖς δένδροις οἱ στρουθοὶ ἄδουσιν.
11. οἱ δὲ στρουθοὶ κλέπτουσι τοὺς ἄρτους τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῖς νεοττοῖς φέρουσιν, τοῦ δὲ οἴνου οὐ πίνουσιν.
12. ὁ χρόνος διδάσκαλος τῶν ἀνθρώπων ἐστίν.
13. μέτρον ἄριστον. (Kleobulos *fragment* 1)
14. οἱ Ἀθηναῖοι θαυμάζουσι τὰ τῶν τραγωδῶν ἔργα.
15. πλοῖα οὐκ ἔχομεν. (Xenofon *Anabasis* 5.4.5)
16. ἐσμέν τέκνα θεοῦ. (NT *Romarbrevet* 8:16)
17. δῶρα θεοῦς πείθει. (Hesiodos *fragment* 361)

18. ὁ Κλέαρχος ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους. (Xenofon *Anabasis* 2.1.5)
 19. ὁ ἐν Δελφοῖς θεὸς οὔτε λέγει οὔτε κρύπτει ἀλλὰ σημαίνει. (Plutarchos *Moralia* 404D 10)

Kommentarer

- 1:** Dessa två meningar har samma struktur som de svenska motsvarigheterna: subjekt–verb–prepositionsfras. — Subjekt och verb står i samma numerus (kongruens: § 223). — Grekiska prepositioner konstrueras med (”styr”) kasusformer (genitiv, dativ eller ackusativ; § 240:6). ἐν *i* styr alltid dativ.
- 2:** Här är verbens subjekt inte utsatta. Verbens ändelser visar vem eller vad som är subjekt, och ett obetonat personligt pronomen behöver inte sättas ut. (§ 246:1).
- 3:** Verbet γράφω *skriva* står med ett objekt i ackusativ (§ 229:1). Vad som är subjekt resp. objekt till verbet visas av kasusformerna, inte genom ordföljden som i svenska; διαλόγους γράφει ὁ φιλόσοφος (eller γράφει διαλόγους ὁ φιλόσοφος) betyder det-samma som ὁ φιλόσοφος γράφει διαλόγους.
- 4:** Prepositionen κατά står här med ackusativ och betyder då *längs, utmed*; med genitiv betyder den *nedför, nedanför*. Prepositionen εἰς *till* styr alltid ackusativ.
- 5–6:** Dessa meningar inleds med den konnektiva (samordnande) partikeln δέ *men, och*. Den står på andra platsen i satsen, vilket innebär att den kan stå mellan en preposition och dess kasusform (ἐν δὲ τῷ κήπῳ) eller mellan artikeln och tillhörande substantiv (οἱ δὲ στρουθοί). I en löpande grekisk text inleds en ny mening nästan alltid med en konnektiv partikel som visar att den nya meningen hänger samman med den föregående. Här är alltså 5 och 6 fortsättning på 4. δέ används ofta när ett nytt moment i en berättelse eller en beskrivning fogas till. Om partiklar: § 299–301.
- 6:** Verbet παίζει står här i singularis, trots att subjektet τὰ τέκνα är pluralis (även i nr 17). I regel står verbet i klassisk grekiska i singularis när subjektet är *neutrum* pluralis (§223:1).
- 7:** Den konnektiva partikeln ἀλλά *utan, men* anger en starkare motsats än δέ. ἀλλά står först i satsen.
- 8:** Verbet προσφέρουσιν *bär fram (åt), serverar* står här med två objekt, sakobjektet τὸ δεῖπνον i ackusativ och personobjektet τοῖς κυρίοις i dativ. Denna kombination är vanlig vid verb som betyder *ge, överlämna, skicka* och liknande (§ 236:1).
- 9:** Verben ἐσθίουσιν och πίνουσιν står här med objekt i genitiv, vilket innebär att man äter och dricker en del av det som serveras (partitivt objekt: § 234:2). Båda verben kan också stå med objekt i ackusativ, vilket implicerar mera fullständig konsumtion.
- 11:** I frasen τοὺς ἄρτους τῶν ἀνθρώπων fungerar genitivattributet τῶν ἀνθρώπων som en svensk genitiv (§ 232:1–3) men står efter sitt huvudord. Ett genitivattribut kan också mellan artikeln och huvudordet (τοὺς τῶν ἀνθρώπων ἄρτους; jfr nr 14), efter den upprepade artikeln (τοὺς ἄρτους τοὺς τῶν ἀνθρώπων) eller, någon gång, först i frasen (τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἄρτους); se § 225:5.

13: μέτρον ἄριστον är en *nominalsats*, dvs. den har subjekt och predikat men inget verb; i svenskan behöver verbet *är* tillfogas. Sådana satser är vanliga i sentenser och ordspråk och i vismäns betydelseladdade uttalanden.

19: ἐν Δελφοῖς är prepositionsattribut till ὁ θεός. Ett prepositionsattribut föregås alltid av bestämd artikel; det heter antingen ὁ ἐν Δελφοῖς θεός eller ὁ θεός ὁ ἐν Δελφοῖς (§ 225:3a). — Δελφοί är pluralis men betecknar en enda ort; det är ett *plurale tantum* (§ 226:3).

1.4 Ordlista

ἄγγελος -ου ὁ budbärare

ᾄδω sjunga

Ἀθηναῖος -ου ὁ athenare

ἄλλά (före vokal ἄλλ') *ptkl.* utan,
men

ἄνθρωπος -ου ὁ människa; man

ἀποστέλλω skicka iväg

ἄριστον bäst

ἄρτος -ου ὁ bröd

βαίνω gå

γράφω skriva

γυμνάσιον -ου τό gymnastikskola,
idrottsplats

δέ *ptkl.* men, och

δεῖπνον -ου τό middag

Δελφοί -ῶν οἱ Delfi

δένδρον -ου τό träd

διάλογος -ου ὁ dialog

διδάσκαλος -ου ὁ ἡ lärare

δοῦλος -ου ὁ slav

δῶρον -ου τό gåva

εἰς *prep. m. ack.* till, in i

εἰμί vara; finnas till

ἐν *prep. med dativ* i

ἔργον -ου τό verk

ἐσμέν *I pl. av εἰμί*

ἐσθίω äta

ἔχω ha

ἥλιος -ου ὁ sol

θαυμάζω beundra

θεός -ου ὁ ἡ gud, gudinna

ἵππος -ου ὁ häst

καί och

κατά *prep. m. gen.* ned från,

nedför, ned i, nere i; mot

m. ack. längs, ut över, enligt,

med avseende på

κῆπος -ου ὁ trädgård

Κλέαρχος -ου ὁ Klearchos

κλέπτω stjäla

κρύπτω dölja

κύριος -ου ὁ herre, härskare

λάμπω lysa, skina

λάχανα -ων τά grönsaker

λέγω säga, tala

μέτρον -ου τό *h.* måtta

νεοττός -ου ὁ fågelunge

ὁδός -ου ἡ väg

οἶκος -ου ὁ hus

οἶνος -ου ὁ vin

ὀπισθεν *adv./prep. m. gen.* bakom

οὐ/οὐκ/οὐχ *negation* inte

παίζω leka

παρθένος -ου ἡ ungmö, jungfru

πεδίον -ου τό slätt, fält

πείθω övertyga, övertala

πίνω, *aor.* ἔπιον dricka
πλάτανος -ου ἢ platan
πλοῖον -ου τό fartyg
προσ-φέρω bära fram, servera
σημαίνω ge tecken, antyda
σκιάζω ge skugga
στρουθός -οῦ ὁ sparv
τέκνον -ου τό barn
τραγωδός -οῦ ὁ tragediförfattare
τρέχω springa
φέρω bringa, bära
φιλόσοφος -ου ὁ filosof
χρόνος -ου ὁ tid

2

2.1 Grammatik

2.1.1 Kontraherade verb (*verba contracta*)

2.1.1.1 Med *kontraktion* menas en sammandragning av två vokaler eller diftonger till ett språkljud; två stavelser blir en. Kontraktion har ofta inträffat i grekiskan när två vokalljud stött samman inuti ett ord, t.ex. efter att en ursprunglig konsonant mellan dem har fallit bort. Det finns rätt stora skillnader i kontraktionens genomförande mellan de olika dialekterna; mest regel­mässig är den klassiska attiskan. Om regler för kontraktionen se § 30.

Presensstammen i vissa ω -verb slutar på vokal, och denna har i allmänhet kontraherats med bindevokalen och eventuell vokal i ändelsen. Det finns således en stor grupp *verba contracta* vilkas presensformer avviker något från de övriga ω -verbens. De aktuella stammarna slutar huvudsakligen på $-\alpha$, $-\varepsilon$ eller $-o$.

I lexika och ordlistor anges de okontraherade formerna i 1 sg. pres. ind. akt. ($\acute{\alpha}\gamma\alpha\pi\acute{\alpha}\omega$, $\mu\acute{\iota}\sigma\acute{\epsilon}\omega$, $\delta\eta\lambda\acute{o}\omega$), av deponens samma form i medium-passivum på $-\acute{\alpha}\omicron\mu\alpha\iota$, $-\acute{\epsilon}\omicron\mu\alpha\iota$ resp. $-\acute{o}\omicron\mu\alpha\iota$.

Kontraktionen sker huvudsakligen efter följande regler:

verb på $-\acute{\alpha}\omega$:	$\alpha + e$ -ljud (ε , η , $\varepsilon\iota$, η) > långt α $\alpha + o$ -ljud (o , ω , $o\iota$, $o\upsilon$) > ω ursprungligt ι blir iota subscriptum
verb på $-\acute{\epsilon}\omega$:	$\varepsilon + \varepsilon > \varepsilon\iota$ $\varepsilon + o > o\upsilon$ ε uppslukas av lång vokal eller diftong
verb på $-\acute{o}\omega$:	$o + \varepsilon$, o eller $o\upsilon > o\upsilon$ $o + \eta$ eller $\omega > \omega$ $o + \iota$ -diftong ($o\iota$, η , diftongiskt $\varepsilon\iota$) > $o\iota$

Se vidare §§ 146–149. Om avvikande böjningar samt presensstammar som slutar på andra vokaler än $-\alpha$, $-\varepsilon$ och $-o$ se särskilt § 146:4–7.

2.1.1.2 Böjningsmönster för presens indikativ aktivum av ἀγαπάω *älska*, μισέω *avsky* och δηλόω *visa*:

1 sg.	ἀγαπῶ	μισῶ	δηλῶ
2	ἀγαπᾶς	μισεῖς	δηλοῖς
3	ἀγαπᾷ	μισεῖ	δηλοῖ
1 pl.	ἀγαπῶμεν	μισοῦμεν	δηλοῦμεν
2	ἀγαπᾶτε	μισεῖτε	δηλοῦτε
3	ἀγαπῶσι(ν)	μισοῦσι(ν)	δηλοῦσι(ν)

2.1.2 Första deklinationens feminina substantiv

2.1.2.1 Första deklinationen omfattar feminina substantiv och dessutom ett mindre antal maskulina (se 3.1.4). De feminina slutar på -α (långt eller kort) eller -η i nominativ singularis. I pluralis böjs alla lika. I singularis förekommer fyra olika böjningsmönster, där skillnaderna beror på vilken kvantitet slutvokalen har i nominativ singularis och på vilken bokstav som föregår slutvokalen.

2.1.2.2 Böjningsmönster för artikeln i femininum samt de feminina substantiven σοφία *vishet, skicklighet*, ἀγορά *torg*, ἀρετή *dygd, kvalitet*, νίκη *seger*, ἀλήθεια *sanning* och θάλαττα *hav*:

NV sg.	ἡ	σοφία	ἀγορά	ἀρετή	νίκη	ἀλήθειᾶ	θάλαττᾶ
G	τῆς	σοφίας	ἀγορᾶς	ἀρετῆς	νίκης	ἀληθειᾶς	θαλάττης
D	τῇ	σοφίᾳ	ἀγορᾷ	ἀρετῇ	νίκῃ	ἀληθείᾳ	θαλάττῃ
A	τὴν	σοφίαν	ἀγοράν	ἀρετὴν	νίκην	ἀλήθειάν	θάλαττάν
NV pl.	αἱ	σοφίαι	ἀγοραί	ἀρεταί	νῖκαι	ἀλήθειαι	θάλατται
G	τῶν	σοφιῶν	ἀγορῶν	ἀρετῶν	νικῶν	ἀληθειῶν	θαλαττῶν
D	ταῖς	σοφίαις	ἀγοραῖς	ἀρεταῖς	νίκαις	ἀληθείαις	θαλάτταις
A	τὰς	σοφίας	ἀγοράς	ἀρετάς	νικάς	ἀληθείας	θαλάττας

Beträffande accentueringen gäller: (a) Ändelsen -αι i nominativ pluralis räknas i prosa som kort, trots att den är en diftong (jfr -οι i andra deklinationen; 1.2.3.5). (b) Ändelsen -ῶν i genitiv pluralis är alltid betonad i substantiv efter första deklinationen. (c) Betonade långa genitiv- och dativ-ändelser har cirkumflex.

2.1.3 Adjektiv efter första och andra deklinationerna

2.1.3.1 Många adjektiv har i nominativ singularis ändelserna -ος (maskulinum), -ᾶ eller -η (femininum) och -ον (neutrum) och böjs med vissa undantag som motsvarande substantiv efter första och andra deklinationerna.

En del adjektiv har ingen särskild femininform utan en gemensam form för maskulinum och femininum; de kallas *adjektiv med två slut*. Detta gäller särskilt sammansatta adjektiv, som ἄθανατος -ον *odödlig* (av det negerande *alpha privativum* (= sv. o-) och θάνατος ὁ *död*), παράνομος -ον *lagstridig* (av παρα- *mot* och νόμος ὁ *lag*) och φιλότιμος -ον *ärelysten* (av φίλος ὁ *vän* och τιμή ἡ *ära*), men också en del andra, t.ex. ἥμερος -ον *mild, tam*, οὐράνιος -ον *himmelsk*, βάρβαρος -ον *utländsk* och φρόνιμος -ον *klok*.

Vissa adjektiv har ibland två, ibland tre slut, t.ex. βέβαιος (-α) -ον *säker*, νόμιμος (-η) -ον *lagenlig, laglydig* och Πυρρώνειος (-α) -ον *pyrrhonsk, skeptisk*.

2.1.3.2 Böjningsmönster för adjektiven πλούσιος -α -ον *rik* och σοφός -ή -όν *vis*:

	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>
N sg.	πλούσιος	πλουσίᾳ	πλούσιον
G	πλουσίου	πλουσίᾳς	πλουσίου
D	πλουσίῳ	πλουσίᾳ	πλουσίῳ
A	πλούσιον	πλουσίᾳν	πλούσιον
V	πλούσιε	= N	= N
NV pl.	πλούσιοι	πλούσιαι	πλούσιᾶ
G	πλουσίων	πλουσίων	πλουσίων
D	πλουσίοις	πλουσίαις	πλουσίοις
A	πλουσίους	πλουσίᾳς	πλούσιᾶ
N sg.	σοφός	σοφή	σοφόν
G	σοφοῦ	σοφῆς	σοφοῦ
D	σοφῷ	σοφῇ	σοφῷ
A	σοφόν	σοφήν	σοφόν
V	σοφέ	= N	= N
NV pl.	σοφοί	σοφαί	σοφᾶ
G	σοφῶν	σοφῶν	σοφῶν
D	σοφοῖς	σοφαῖς	σοφοῖς
A	σοφούς	σοφᾶς	σοφᾶ

2.1.3.3 Adjektiv är ofta bestämningar till substantiv, och vilken ändelse de skall ha avgörs av huvudordets genus, kasus och numerus. Det heter t.ex.: ὁ πλούσιος φιλόσοφος *den rike filosofen*, i genitiv τοῦ πλουσίου φιλοσόφου; ἡ σοφὴ ψυχὴ *den visa själen*, i gen. τῆς σοφῆς ψυχῆς; τὸ λευκὸν ἱμάτιον *den vita manteln*, i gen. τοῦ λευκοῦ ἱματίου.

Ändelsen på adjektivet ser inte nödvändigtvis ut som substantivets ändelse; det är substantivets *genus, kasus* och *numerus* som avgör vilken ändelse adjektivet skall ha. Detta visar sig t.ex. när substantivet är ett femininum på -ος efter andra deklinationen (ἡ σοφὴ παρθένος *den visa jungfrun*, gen. τῆς σοφῆς παρθένου etc.) eller när adjektivet har två slut (ἡ ἀθάνατος ψυχὴ *den odödliga själen*, gen. τῆς ἀθανάτου ψυχῆς).

Adjektiv som är attribut kan placeras på olika sätt i förhållande till sitt huvudord. Oftast föregås adjektivet av artikel; artikeln kan saknas om huvudordet står utan artikel. Genitivattribut kan också ha olika ställningar, och efterställt genitivattribut kan stå utan artikel. Prepositionsattribut måste föregås av artikel. Dessa placeringar är möjliga:

<i>adjektivattribut:</i>	<i>genitivattribut:</i>	<i>prepositionsattribut:</i>
<i>"den visa människan"</i>	<i>"människans själ"</i>	<i>"människorna på torget"</i>
ὁ σοφὸς ἄνθρωπος ὁ ἄνθρωπος ὁ σοφός ἄνθρωπος ὁ σοφός	ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ψυχὴ ἡ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἀνθρώπου ἡ ψυχὴ	οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ ἄνθρωποι οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ
<i>"en vis människa"</i>		
σοφὸς ἄνθρωπος ἄνθρωπος σοφός		

2.2 Översättningsmeningar

1. ὁ ἥλιος καὶ λαμπρὸς καὶ θερμὸς ἐστίν.
2. ἡ σελήνη λευκὴ μὲν ἐστίν, ψυχρὰ δέ.
3. αἱ καλαὶ ἡμέραι θερμαὶ εἰσίν. ἐν ἡμέρᾳ αἱ τῆς οἰκίας θύραι κλεισταὶ εἰσίν.
4. ζητοῦμεν τὸν φιλόσοφον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ. ἐνταῦθα δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλ' εὐρίσκομεν αὐτὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ.
5. ἐν τῷ διδασκαλείῳ τῆς διδασκάλου ἀεὶ ἀκούομεν· σοφὴ γὰρ ἐστίν. τῶν δὲ ἐν τῇ ἀγορᾷ σοφιστῶν οὐ φροντίζομεν.

6. περὶ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ διδάσκουσιν οἱ ἐν τῷ Λυκείῳ φιλόσοφοι.
7. ἡ σοφὴ τε καὶ ἀγαθὴ Λυσιστράτη τὸν μὲν πόλεμον μισεῖ, τὴν δ' εἰρήνην ἀγαπᾷ. (Fritt efter Aristofanes *Lysistrate*)
8. τὰ παιδιά καὶ δακρύει καὶ γελᾷ. (Aristoteles *GA 779a12*)
9. διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ρεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν βασιλείων. (Xenofon *Anabasis 1.2.7*)
10. μόνος θεῶν γὰρ Θάνατος οὐ δῶρων ἐρᾷ. (Aischylos, citerad av Aristofanes i *Grodorna 1392*)
11. καλὸν ἢ ἀλήθεια, ὧ ξένε, καὶ μόνιμον. (Platon *Lagarna 663e*)
12. τὰ δάνεια δούλους τοὺς ἐλευθέρους ποιεῖ. (Menander *Monostichoi 514*)
13. ὁ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ μόνος φίλος (Platon *Lysis 214d*)
14. ὅμοιον ὁμοίῳ αἰεὶ πελάζει. (Platon *Symposion 195b*)
15. λύπης ἰατρός ἐστὶν ἀνθρώποις λόγος. (Menander *fragment 559 Kock*).
16. ἀρχὴ φιλίας μὲν ἔπαινος, ἔχθρας δὲ ψόγος. (Isokrates 1.33)
17. ἀρχὴ σοφίας φόβος θεοῦ. (GT *Ordspråksboken 1.7*)
18. μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ. (NT *Matteusevangeliet 5:8*)
19. φόβος οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον. (NT 1 *Johannesbrevet 4:18*)
20. ἡ παιδεία ἐν μὲν ταῖς εὐτυχίαις κόσμος ἐστίν, ἐν δὲ ταῖς ἀτυχίαις καταφυγή. (Aristoteles enligt Diogenes Laertios 5.19)

Kommentarer

- 1: Upprepningen καί ... καὶ *både* ... *och* är exempel på en partikelkorrespondens: det preparatoriska καὶ *både* i första satsledet pekar framåt mot det konnektiva καὶ *och* i det följande (även nr 8). Andra vanliga partikelkorrespondenser är τε (...) καὶ *både* ... *och* (nr 7), μέν ... δέ *visserligen* ... *men, å ena sidan* ... *å den andra* (nr 2, 7, 16, 20), ἢ(τοι) ... ἢ *antingen* ... *eller*, εἴτε ... εἴτε *vare sig* ... *eller* och οὔτε ... οὔτε *varken* ... *eller*. Se vidare § 300:1–3. Vid tolkningen av grekiska texter är partiklarna, och särskilt partikelkorrespondenserna, till hjälp när man försöker förstå tankesammanhanget. Svenskan saknar ofta exakta motsvarigheter, och de översättningar som föreslås här är av stilistiska skäl långt ifrån alltid lämpliga att använda.
- 2: ἐν ἡμέρᾳ = ”på dagen”: i vanliga prepositionsfraser saknas ofta artikeln även när den av innehållsskäl vore motiverad (§ 224:4f). — Prepositionen ἐν används här i en fras som anger tid. Utöver sin rumsbetydelse har prepositioner ofta tidsbetydelse eller metaforisk betydelse (§ 240:7).

- 4:** οὐκ ἔστιν: jfr med οὐ φροντίζομεν (nr 5). Negationen förekommer i texterna med tre former: οὐ framför konsonant, οὐκ framför vokal med spiritus lenis samt οὐχ framför aspirerad vokal och i slutet av en sats.
- 5:** Verben ἀκούομεν och φροντίζομεν (samt ἐρῶ (nr 10)) står med objekt i genitiv (§ 234:4). — γάρ *ty, för* är en bekräftande (konfirmatorisk) konnektiv partikel; står på andra platsen i satsen (§ 300:4).
- 9:** μέσος har olika betydelser beroende på om det står attributivt eller predikativt (§ 225:6). Här är det predikativt, dvs. betydelsen är (*genom*) *trädgårdens mitt, mitt genom trädgården*. ὁ μέσος παράδεισος betyder *den mellersta trädgården*.
- 10:** Detta är citat från en poetisk text. I poesi och i sentensartade yttranden sätts inte alltid artikeln ut även om bestämd form vore motiverad (§ 224:4f; jfr nr 14–17). — θεῶν är partitiv genitiv till μόνος (§ 233:2). — Partikeln γάρ har här hamnat som tredje ord i satsen, vilket huvudsakligen kan inträffa i poetiska texter.
- 11:** καλὸν ἢ ἀλήθεια är en nominalsats. — καλόν i neutrum är predikat till det feminina substantivet ἢ ἀλήθεια, som står för ett abstrakt begrepp. Om sådana inkongruenser se § 222:3. — Framför en vokativform tillfogas ofta interjektionen ὦ (§ 228:3).
- 13:** Adjektivet φίλος konstrueras med dativ (§ 236:2).
- 14:** Verbet πελάζει konstrueras med dativ (§ 238:7b).
- 15:** Dativen ἀνθρώποις betecknar intressenten (§ 236:3): människorna är de som anges vara intresserade av att talet och talförmågan kan läka deras sorg.
- 18:** Dativen τῇ καρδίᾳ anger med avseende på vad de omtalade människorna kan anses vara rena (hänseendets dativ; § 238:5).

2.3 Ordlista

ἀγαθός -ή -όν god, duglig, duktig	αὐτόν (<i>av pers. pron.</i> αὐτός; se § 116:2) 'honom'
ἀγαπάω älska	αὐτοῦ hans, dess
ἀγάπη -ης ἢ kärlek	βάλλω kasta
ἀγορά -ᾶς ἢ torg; <i>särskilt</i> Agora i Athen	βασίλεια -ων τά palats
ἀεὶ, αἰεὶ <i>adv.</i> alltid	βιβλιοθήκη -ης ἢ bibliotek
ἀκούω höra, lyssna på (<i>konstrueras med genitiv</i>)	γάρ <i>ptkl.</i> ty
ἀλήθεια -ας ἢ sanning	γελάω skratta
ἀλλά (<i>före vokal ἀλλ'</i>) <i>ptkl.</i> utan, men	δακρύω gråta
ἀρχή -ῆς ἢ början, princip, välde, ämbete	δάνειον -ου τό lån
ἀτυχία -ας ἢ olycka, misslyckande, motgång	δέ <i>ptkl.</i> men, och (<i>se även</i> μέν)
	διὰ <i>prep. h. m. gen.</i> genom
	διδασκαλεῖον -ου τό skola
	διδάσκω lära ut, undervisa
	δίκαιος -α -ον rättrådig, rättvis
	εἰρήνη -ης ἢ fred

ἐκ, ἐξ *prep. m. gen.* ur, ut ur
 ἐλεύθερος -α -ον fri
 ἐνταῦθα *adv.* där
 ἔξω *adv.* ut, utåt
 ἔπαινος -ου ὁ beröm
 ἐρώω *med genitiv* älska
 εὐρίσκω finna
 εὐτυχία -ας ἡ framgång, välgång,
 lycka
 ἔχθρα -ας ἡ fiendskap
 ζητέω söka
 ἡμέρα -ας ἡ dag
 θάνατος -ου ὁ död; Döden
 θερμός -ῆ -όν varm
 θύρα -ας ἡ dörr
 ἰατρός -οῦ ὁ läkare
 καθαρός -ά -ον ren
 καί ... καί både ... och
 καλός -ῆ -όν vacker, fin; ädel
 καρδία -ας ἡ hjärta
 καταφυγή -ῆς tillflykt
 κλειστός -ῆ -όν stängd, låst
 κόσμος -ου ὁ smycke, prydnad;
 skönhet, ordning; värld,
 universum
 λαμπρός -ά -όν lysande, ljus
 λευκός -ῆ -όν vit
 λόγος -ου ὁ ord, tal, uttalande,
 tanke, förnuft
 Λυκεῖον -ου τό Lykeion
Aristoteles' filosofskola i Athen
 λύπη -ης ἡ smärta, obehag
 Λυσιστράτη -ης ἡ Lysistrate
 Μαίανδρος -ου ὁ Meander
 μακάριος -α -ον (även μακάριος -
 ον) lycklig
 μέν *preparatorisk ptkl som inte*
alltid översätts; se § 299

μέσος -η -ον mellerst, i mitten;
 μέσον -ου τό mitt
 μισέω hata
 μόνιμος -ον enkel, osammansatt
 μόνος -η -ον ensam
 ξένος -ου ὁ främling; gäst
 οἰκία -ας ἡ hus, byggnad
 ὁμοιος -α -ον lik
 παιδεία -ας ἡ bildning, utbildning,
 uppfostran
 παιδίον -ου τό (litet) barn
 παράδεισος -ου ὁ inhägnad
 trädgård, lustgård
 περί *prep., h. m. gen.* runtom,
 omkring, om, angående
 πελάζω närma sig *med dativ*
 πηγή -ῆς ἡ källa
 ποιέω göra (någon till något)
 πόλεμος -ου ὁ krig
 ποταμός -οῦ ὁ flod
 ῥέω rinna
 σελήνη -ης ἡ måne
 σοφία -ας ἡ vishet
 σοφιστής -οῦ ὁ lärare i retorik;
 sofist
 σοφός -ῆ -όν vis
 τέλειος -α -ον fullkomlig
 φιλία -ας ἡ vänskap
 φίλος -ου ὁ vän
 φίλος -η -ον kär för
 φόβος -ου ὁ fruktan *med objektiv*
genitiv
 φροντίζω bry sig om någon/något
med genitiv
 ψόγος -ου ὁ klander
 ψυχρός -ά -όν kall, sval
 ᾠ̄ *interjektion, står ofta framför*
vokativer

3

3.1 Grammatik

3.1.1 Presens indikativ medium-passivum av ω-verbena

3.1.1.1 I svenska har verben två *diateser*, aktivum (*uppfostra*) och passivum (*uppfostras* eller *bli uppfostrad*). I grekiska förekommer tre diateser, *aktivum*, *medium* och *passivum*. Medium och passivum har ofta samma form men normalt olika betydelser.

I presens har medium och passivum samma form. Indikativen har dessa bindevokaler och ändelser:

1 sg. -ο-μαι	1 pl. -ό-μεθα
2 sg. -η (<-ε-σαι)	2 pl. -ε-σθε
3 sg. -ε-ται	3 pl. -ο-νται

3.1.1.2 Böjningsmönster för παιδεύω i presens indikativ medium-passivum:

1 sg.	παιδεύομαι	jag uppfostrar/uppfostras
2 sg.	παιδεύη	du uppfostrar/uppfostras
3 sg.	παιδεύεται	han uppfostrar/uppfostras
1 pl.	παιδεύομεθα	vi uppfostrar/uppfostras
2 pl.	παιδεύεσθε	ni uppfostrar/uppfostras
3 pl.	παιδεύονται	de uppfostrar/uppfostras

3.1.1.3 I verba contracta sker kontraktion enligt kontraktionsreglerna i 2.1.1.1. I efterklassisk grekiska kan 2 sing. av verb på -αω och -οω ha ändelsen -σαι i analogi med första resp. tredje personens -μαι och -ται.

Böjningsmönster för ἀγαπάω, μισέω och πληρώω i presens indikativ medium-passivum:

1 sg.	ἀγαπῶμαι	μισοῦμαι	πληροῦμαι
2 sg.	ἀγαπᾶ	μισῆ	πληροῖ
3 sg.	ἀγαπᾶται	μισεῖται	πληροῦται
1 pl.	ἀγαπῶμεθα	μισοῦμεθα	πληρούμεθα
2 pl.	ἀγαπᾶσθε	μισεῖσθε	πληροῦσθε
3 pl.	ἀγαπῶνται	μισοῦνται	πληροῦνται

3.1.2 Betydelsen av medium

Eftersom svenskan saknar direkt motsvarighet till medium, måste man ofta tillgripa olika slags omskrivningar vid översättningen. Allmänt uttryckt betecknar medium, att subjektet är starkt engagerat i handlingen. Man kan skilja mellan följande funktioner (se vidare §§ 257, 259):

1. Reflexivt medium:

a. *Direkt reflexivt medium* betecknar att subjektet också är direkt objekt till verbet. Jfr λούω (akt.) *jag tvättar*, λούομαι (pass.) *jag blir tvättad* (av någon annan), λούομαι (med.) *jag tvättar mig, badar*; ἐγείρω (akt.) *jag väcker, reser upp*, ἐγείρομαι (med.) *jag vaknar, reser mig, stiger upp*. Översätts ofta med speciella ord och uttryck.

b. *Indirekt reflexivt medium* betecknar att subjektet utför handlingen i sitt eget intresse. Jfr δανείζω (akt.) *låna ut* (något till någon), δανείζομαι (med.) *låna* (något av någon); ἐκλέγομαι (med.) *välja ut* (t.ex. lärjungar till följeslagare åt sig). En exakt översättning är ofta svår att åstadkomma.

2. *Reciprokt medium* betecknar att två eller flera subjekt utför samma handling med varandra som objekt. Ex. διαλεγόμεθα *vi samtalar* (med varandra). Översätts ofta med speciella ord och uttryck.

3. *Dynamiskt medium* betecknar att subjektet med sina krafter och tillgångar eller genom sin aktiva medverkan är starkt engagerat i handlingen. Ex. ἐργάζομαι (deponens) *arbeta*. Översätts ofta som aktivum.

3.1.3 Deponens

Många grekiska verb finns endast eller huvudsakligen i medium eller passivum men har aktiv betydelse (§ 257:3). Ett sådant verb kallas *deponens* (plur. *deponentia*). Jämför med sv. *andas, hoppas* osv. Vanliga deponentia är:

ἀσπάζομαι *hälsa*

βούλομαι *önska, vilja*

γίγνομαι *bli, ske*

δέχομαι *motta*

ἐργάζομαι *arbeta*

ἔρχομαι *komma*

πορεύομαι *färdas*

προσ-εύχομαι *(till)be.*

3.1.4 Första deklinationens maskulina substantiv (§§ 56–58)

3.1.4.1 Första deklinationen omfattar utom feminina substantiv på -α eller -η även maskulina på -ᾶς eller -ης, som böjs något annorlunda än de feminina.

Böjningen skiljer sig:

(a) i nominativ singularis, där de maskulina slutar på -ᾶς eller -ης;

(b) i genitiv singularis, där de flesta maskulina slutar på -ου (i analogi med andra deklinationen); de som i nom. sg. har -ας efter annan bokstav än ε, ι eller ρ (och några andra) kan i gen. sg. sluta på -ᾶ;

(c) i vokativ singularis, där de maskulina har en särskild form som slutar på -α eller -η; efter -τ- samt i folkslagsnamn även efter -σ- är detta -α kort, annars långt.

3.1.4.2 Böjningsmönster för artikeln i maskulinum samt de maskulina substantiven νεᾶνιάς *ynghing, ung man*, σοφιστής *sofist, visman*, Πέρσης *perser* och personnamnet Λεωνίδας:

N sg.	ὁ	νεᾶνιάς	σοφιστής	Πέρσης	Λεωνίδας
G	τοῦ	νεᾶνίου	σοφιστοῦ	Πέρσου	Λεωνίδου/-ᾶ
D	τῷ	νεᾶνία	σοφιστῆ	Πέρση	Λεωνίδα
A	τὸν	νεᾶνιᾶν	σοφιστήν	Πέρσην	Λεωνιδᾶν
V	—	νεᾶνιά	σοφιστά	Πέρσᾶ	Λεωνιδᾶ
N pl.	οἱ	νεᾶνίαι	σοφισταί	Πέρσαι	—
G	τῶν	νεᾶνιῶν	σοφιστῶν	Περσῶν	—
D	τοῖς	νεᾶνίαις	σοφισταῖς	Πέρσαις	—
A	τούς	νεᾶνιάς	σοφιστάς	Πέρσᾶς	—
V	—	= N	= N	= N	—

3.1.5 ”Attiska” andra deklinationen

Ett litet antal substantiv och adjektiv slutar i nominativ singularis (maskulinum) antingen på -ος eller -ως. Formerna på -ως ansågs av senare antika grammatiker vara typiska för den attiska dialekten, och orden sägs därför följa den *attiska andra deklinationen*; orden har då -ω- i alla ändelser och oregelbunden accentuering. Jfr § 66.

Böjningsmönster för λεώς/λαός ó *folk*, νεώς/ναός ó *tempel*, ἕως ή *morgonrodnad*, *gryning* samt personnamnet Μενέλεως/-λαος ó:

N sg.	λεώς	λαός	νεώς	ναός	ἕως	Μενέλεως/-λαος
G	λεώ	λαοῦ	νεώ	ναοῦ	ἕω	Μενέλεω/-λάου
D	λεῶ	λαῶ	νεῶ	ναῶ	ἕω	Μενέλεω/-λάω
A	λεών	λαόν	νεών	ναόν	ἕω/ἕων	Μενέλεων/-λαον
V	= N	λαέ	= N	ναέ	= N	Μενέλεως/-λαε
NV pl.	λεῶ	λαοί	νεῶ	ναοί	ἕω	—
G	λεών	λαῶν	νεών	ναῶν	ἕων	—
D	λεώς	λαοῖς	νεώς	ναοῖς	ἕως	—
A	λεώς	λαούς	νεώς	ναούς	ἕως	—

3.1.6 Första och andra deklinationens contracta

3.1.6.1 Kontraktion förekommer i ett mindre antal substantiv och adjektiv efter första och andra deklinationerna. Dessa har en stam som slutar på ε, o eller, i några fall, på kort α. Vid böjningen kan detta ε, o eller α kontraheras med ändelsens vokal. Typiskt för de flesta av dessa ord är att de har cirkumflex på ändelsen i nästan alla former. Jfr §§ 59, 65, 100.

3.1.6.2 Böjningsmönster för Ἀθηνᾶ ή *Athena*, γῆ ή *jord*, Ἑρμῆς ó *Hermes*, *hermesstaty*, νοῦς ó *sinne*, *intellekt* (som också förekommer okontraherat (νόος, νόου etc.) och dessutom kan böjas efter tredje deklinationen; se § 65), ὄστοῦν τό *ben* samt personnamnet Ἰησοῦς ó *Jesus*:

N sg.	Ἀθηνᾶ	γῆ	Ἑρμῆς	νοῦς	ὄστοῦν	Ἰησοῦς
G	Ἀθηνᾶς	γῆς	Ἑρμοῦ	νοῦ	ὄστοῦ	Ἰησοῦ
D	Ἀθηνᾶ	γῆ	Ἑρμῆ	νῶ	ὄστῶ	Ἰησοῦ
A	Ἀθηνᾶν	γῆν	Ἑρμῆν	νοῦν	ὄστοῦν	Ἰησοῦν
V	= N	= N	Ἑρμῆ	νοῦ	= N	Ἰησοῦ
NV pl.	—	—	Ἑρμαῖ	νοῖ	ὄστᾶ	—
G	—	—	Ἑρμῶν	νόων	ὄστῶν	—
D	—	—	Ἑρμαῖς	νοῖς	ὄστοῖς	—
A	—	—	Ἑρμᾶς	νοῦς	ὄστᾶ	—

3.1.7 Ändelserna i första och andra deklinationerna

De normala ändelserna på substantiv efter första och andra deklinationerna framgår av följande schema. Adjektiv efter första och andra deklinationerna har i huvudsak samma ändelser.

	<i>första deklinationen</i>		<i>andra deklinationen</i>	
	<i>feminina</i>	<i>maskulina</i>	<i>ord på -ος</i>	<i>ord på -ον</i>
N sg.	-ᾱ/-ᾶ/-η	-ᾱς/-ης	-ος	-ον
G	-ᾶς/-ης	-ου/-ᾶ	-ου	
D	-α/-η		-φ	
A	-ᾶν/-ᾷν/-ην		-ον	
V	= N	-ᾶ/-ᾶ/-η	-ε	= N
NV pl.	-αι		-οι	-ᾶ
G	-ῶν		-ων	
D	-αις		-οις	
A	-ᾶς		-ους	-ᾶ

3.2 Översättningsmeningar

- οἱ πολῖται καλοῦνται ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ.
- ὁ στρατηγὸς μεταπέμπεται ἄγγελον.
- οἱ ἄνθρωποι πολλάκις βαίνουσι εἰς τὸν τῆς Ἀθηνᾶς νεών.
- οἱ Μάγοι Πέρσαι εἰσίν. τοὺς ὄνειρους ἐρμηνεύουσιν.
- νῦν διδασκόμεθα τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν.
- οἱ φιλόσοφοι Ἑλληνιστὶ διαλέγονται.
- ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοὺς τοῦ φιλοσόφου διαλόγους ἀναγιγνώσκομεν.
- Ἔστια ἡ ἴλεως θεὸς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων θεραπεύεται.
- Λυκοῦργον καὶ θαυμάζω καὶ σοφὸν ἡγοῦμαι. (Xenofon Spartanernas statskick 1.2.3)
- οὐχ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους; (Xenofon Anabasis 2.5.39)
- οἱ ἀνδρεῖοι οὐκ αἰσχροὺς φόβους φοβοῦνται. (Platon Protagoras 360b)
- περὶ τῆς ἐλευθερίας μαχόμεθα καὶ τῆς δημοκρατίας ἐπιθυμοῦμεν. (Isokrates 20.1)

13. ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας. (Xenofon Anabasis 1.2.8)
14. ἀνάγκη δ' οὐδὲ θεοὶ μάχονται. (Platon Protagoras 345d)
15. ἐν τῇ Εὐρώπῃ Σκύθαι μὲν ἄρχουσι, Μαιῶται δὲ ἄρχονται. (Xenofon Memorabilia 2.1.10)
16. πλοῦτος κακίας ὑπέρτης ἐστίν. (Isokrates 1.6)
17. ὑγίεια καὶ νοῦς ἀγαθὰ τῷ βίῳ δύο. (Menander Monostichoi 519)
18. οἱ ὅμοιοι τοῖς ὁμοίοις εὐνοί εἰσι. (Xenofon Athenarnas statskick 3.10)
19. ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται. (NT Matteusevangeliet 12:33)
20. ὁ Θεὸς δικαίοις ἔργοις ἡδέεται καὶ οὐκ ἀδίκους (Klemens av Alexandria Stromateis 5.14.120.2)
21. ἔρχεται ὁ Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ. (NT Johannesevangeliet 12:22)

Kommentarer

- 1:** Denna sats med det passiva verbet *καλοῦνται* kan betraktas som en passivtransformation av en aktiv sats: ὁ στρατηγὸς καλεῖ τοὺς πολίτας εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Den som utför handlingen är i båda satserna strategen, handlingens mål är medborgarna. I den aktiva satsen uttrycks den handlande med subjektet (i nominativ) och handlingens mål med objektet (i ackusativ). I den passiva satsen blir handlingens mål uttryckt med subjektet, och den handlande uttrycks med en satsdel som kallas agenten. I grekiskan är agenten oftast en prepositionsfras med *ὑπό* plus genitiv. Jfr § 260:3–4. — Den viktigaste ämbetsmannen i den klassiska athenska demokratin hade titeln *στρατηγός*.
- 2:** Denna sats med det mediala *μεταπέμπεται* kan transformeras till passiv: ὁ ἄγγελος μεταπέμπεται ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ.
- 5:** Verbet *διδάσκω* i aktivum konstrueras med två ackusativobjekt: ὁ διδάσκαλος διδάσκει τοὺς Ἀθηναίους τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν (§ 229:4). Vid transformation till passivum blir endera objektet subjekt; det andra står kvar i ackusativ (§ 260:4): οἱ Ἀθηναῖοι διδάσκονται τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν ὑπὸ τοῦ διδασκάλου; eller: ἡ Ἑλληνικὴ γλῶττα διδάσκεται τοὺς Ἀθηναίους ὕ. τ. δ.
- 10:** *αἰσχύνομαι skämmas (in)för* är exempel på ett verb som konstrueras med objekt i ackusativ, medan svenskans motsvarighet står med en prepositionsfras (§ 229:2).
- 12:** *ἐπιθυμέω åtrå* står med objekt i genitiv (§ 234:4).
- 14:** *ἀνάγκη* kan förklaras som en sociativ dativ: den anger vem handlingen utförs tillsammans med (§ 238:7).
- 20:** (*δικαίοις/ἀδίκους*) *ἔργοις* är en kausal dativ; den anger orsaken till *ἡδέεται gläder sig* (§ 238:2).

3.3 Ordlista

ἄδικος -ον orättvis, orättfärdig

Ἀθηνᾶ -ᾶς ἢ Athena

αἰσχρός -ά -όν ful, skamlig

αἰσχύνομαι skämmas inför (*m. ack.*)

ἀνα-γι(γ)νώσκω läsa

ἀνάγκη -ης ἢ nödvändighet, tvång

Ἀνδρέας -ου ὁ Andreas

ἀνδρεῖος -α -ον modig, tapper

ἄρχω börja; härska, styra

βίος -ου ὁ liv

γι(γ)νώσκω, *aor.* ἔγνων (få) veta, (lära) känna, förstå

γλῶττα -ης ἢ tunga; tungomål, språk

δημοκρατία -ας ἢ folkvälde, demokrati

δια-λέγομαι samtala, diskutera

δίκαιος -α -ον rättträdig, rättvis

δύο två

εἰς *prep. m. ack.* till, in i

ἐκκλησία -ας ἢ folkförsamling

ἐλευθερία -ας ἢ frihet

Ἑλληνικός -ή -όν grekisk

Ἑλληνιστί *adv.* på grekiska

ἐπι-θυμέω åtrå, önska *m. genitiv*

ἐρμηνεύω tolka

ἔρχομαι komma, gå

Ἑστία -ας ἢ *härdens gudinna*
Hestia

εὖνους -ουν välvillig

Εὐρώπη -ης ἢ Europa

ἠγέομαι anse

ἠδομαι glädja sig, finna nöje i (*m. dat.*)

θεραπεύω *h.* omhulda, dyrka

ἴλεως nådig (*böjning § 66:2*)

κακία -ας ἢ uselhet

καλέω kalla

καρπός -οῦ ὁ frukt

Λυκοῦργος -ου ὁ Lykurgos

Μάγος -ου ὁ präst, vis man från Persien, 'mager'

Μαιῶται -ῶν οἱ maioterna

Μαρσύας -ου ὁ Marsyas

μάχομαι *deponens* strida mot någon *m. dativ*

μετα-πέμπομαι *indir.refl.med.* låta skicka efter

νεώς -ώ ὁ tempel

νοῦς νοῦ ὁ sinne, förstånd (*böjning § 65:3*)

νῦν *adv.* nu

ὄνειρος -ου ὁ eller ὄνειρον -ου τό dröm

οὐδέ *ptkl.* och inte, inte heller, inte ens

οὔτε och inte; inte heller

οὔτε ... οὔτε varken ... eller

Πέρσης -ου ὁ perser

πλοῦτος -ου ὁ rikedom

πολίτης -ου ὁ medborgare

πολλάκις *adv.* ofta

Σκύθης -ου ὁ skyt (*folkslag norr om Svarta havet*)

στρατηγός -οῦ ὁ fältherre, strateg (*athensk ämbetsman*)

ὑγίεια -ας ἢ hälsa

ὑπηρέτης -ου ὁ roddare; *i*

allmänhet underhuggare, tjänare

ὕπο *prep. m. gen.* under; *som*

agentprep. av

m. dat. under;

m. ack. under, in under

Φίλιππος -ου ὁ *Filippos*

φοβέομαι frukta, vara rädd (att =

μή) *även m. ack.obj.*

φοβέω skrämna

4

4.1 Grammatik

4.1.1 Presens imperativ av ω -verben

4.1.1.1 De hittills genomgångna verbformerna har varit indikativformer. *Indikativ* används i påståendesatser för att framställa fakta och i frågesatser när man önskar utröna faktiska förhållanden. I satser som uttrycker en uppmaning, en befallning etc. används ofta *imperativ*. Indikativ och imperativ är två av verbets *modi* (sing.: *modus*; jfr § 133:4d).

4.1.1.2 I svenskan har ett verb i allmänhet bara en imperativform (*kom!*); förr kunde en speciell form för uppmaning till flera tilltalade förekomma (*kommen!*). I grekiskan används alltid olika former för singularis och pluralis. Dessutom förekommer i grekiskan imperativformer inte bara för andra personen, dvs. för uppmaningar riktade till du- och ni-personer, utan också för tredje personen (i första personen förekommer inte imperativ). Imperativer i tredje personen återges på svenska t.ex. med *skall* eller *måste* + infinitiv: $\pi\alpha\iota\delta\epsilon\upsilon\acute{\epsilon}\tau\omega$ = *han/hon skall uppföstra*.

Vidare förekommer i grekiskan skilda former för tre olika tempora, presens, aorist och perfekt. Perfekt imperativ är dock sällsynt.

I aoristen har grekiskan skilda imperativformer för verbets tre diateser, aktivum, medium och passivum; i presens och perfekt sammanfaller medium och passivum.

4.1.1.3 Ändelserna (inklusive bindevokaler) i presens imperativ av ω -verben är:

	<i>akt.</i>	<i>med.-pass.</i>
2 sg.	-ε	-ου (< -εο < -ε-σο)
3 sg.	-έ-τω	-έ-σθω
2 pl.	-ε-τε	-ε-σθε
3 pl.	-ό-ντων/-έ-τωσαν	-έ-σθων/-έ-σθωσαν

I verba contracta sker regelmässig kontraktion.

4.1.1.4 Böjningsmönster för παιδεύω, ἀγαπάω, μισέω och πληρώω i presens imperativ:

<i>aktivum</i>				
2 sg.	παίδευε	ἀγάπα	μίσει	πλήρου
3 sg.	παιδευέτω	ἀγαπάτω	μισείτω	πληρούτω
2 pl.	παιδεύετε	ἀγαπάτε	μισεῖτε	πληροῦτε
3 pl.	παιδευόντων/ παιδευέτωσαν	ἀγαπόντων/ ἀγαπάτωσαν	μισούντων/ μισείτωσαν	πληρούντων/ πληρούτωσαν
<i>medium-passivum</i>				
2 sg.	παιδεύου	ἀγαπῶ	μισοῦ	πληροῦ
3 sg.	παιδευέσθω	ἀγαπάσθω	μισεῖσθω	πληρούσθω
2 pl.	παιδεύεσθε	ἀγαπάσθε	μισεῖσθε	πληροῦσθε
3 pl.	παιδευέσθων/ παιδευέσθωσαν	ἀγαπάσθων/ ἀγαπάσθωσαν	μισεῖσθων/ μισεῖσθωσαν	πληρούσθων/ πληρούσθωσαν

4.1.2 Presens infinitiv av ω-verbena

4.1.2.1 *Infinitiv* är ett av verbets s.k. infinita modi (§ 133:4e). Infinitiven är verbets substantiviska form. Den har samma funktioner i satsen som ett substantiv men visar att den är en verbform genom att den kan föras med samma bestämmningar som andra verbformer (§ 266:1). I svenskan karakteriseras infinitiven av att den kan föregås av infinitivmärket *att*. De flesta svenska verb har två infinitiver, en aktiv ((*att*) *uppföstra*) och en passiv ((*att*) *uppföstras*). I grekiskan finns infinitiver i fyra olika tempora, presens, futurum, aorist och perfekt, och olika former för verbets tre diateser. Formerna för medium och passivum sammanfaller dock i presens och perfekt.

4.1.2.2 Presens infinitiv av ω-verbena slutar på -ειν i aktivum och -ε-σθαι i medium-passivum. I verba contracta sker kontraktion.

Böjningsmönster för παιδεύω, ἀγαπάω, μισέω och πληρώω i presens infinitiv:

<i>aktivum</i>	παιδεύειν	ἀγαπᾶν	μισεῖν	πληροῦν
<i>med.-pass.</i>	παιδευέσθαι	ἀγαπάσθαι	μισεῖσθαι	πληρούσθαι

4.2 Översättningsmeningar

1. νόμῳ πείθου. θεοὺς σέβου. φίλοις βοήθει. θυμοῦ κράτει. υἱοὺς παίδευε. ἀγαθοὺς τίμα. εὐτυχίαν εὐχου. φιλίαν φύλαττε. κακίαν μίσει. τύχη μὴ πίστευε. (Sosiades citerad av Stobaios 3.1.173)
2. πῖνε, παῖζε. θνητὸς ὁ βίος, ὀλίγος οὐπὶ γῆ χρόνος· ἀθάνατος ὁ θάνατός ἐστιν. (Amfis *fragment* 8 Kock)
3. νόμιζ' ἀδελφοὺς τοὺς ἀληθινοὺς φίλους. (Menander *Monostichoi* 377)
4. θεὸν νόμιζε καὶ σέβου, ζήτει δὲ μή. (Filemon *fragment* 118ab Kock)
5. ἀναγίγνωσκε τὴν μαρτυρίαν. (Isaios 3.43).
6. ἄνθρωπε, μὴ στέναζε, μὴ λυποῦ μάτην. (Menander *fragment* 598 Kock)
7. ἄκουε, σίγα, πρόσεχε τὸν νοῦν, δεῦρ' ὄρα. (Kratinos *fragment* 284 Kock)
8. μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευε. (NT *Markusevangeliet* 5:36)
9. εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω. (NT 2 *Thessalonikerbrevet* 3:10)
10. μὴ θορυβεῖτε. (Platon *Apologin* 30c)
11. μὴ μόνον ἐπαινεῖτε τοὺς ἀγαθοὺς, ἀλλὰ καὶ μιμεῖσθε. (Isokrates 3.61)
12. μὴ ἀγαπάτε τὸν κόσμον μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ. (NT 1 *Johannesbrevet* 2:15)
13. μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ. (NT *Matteusevangeliet* 6:19–20)
14. Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς λέγει· μετανοεῖτε καὶ πιστεῦετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. (NT *Markusevangeliet* 1:15)
15. πάντοτε χαίρετε. (NT 1 *Thessalonikerbrevet* 5:16)
16. μὴ σπεύδετε πλουτεῖν. (Isokrates 3.50)
17. οὔτε ἄρχειν οὔτε ἄρχεσθαι ἐθέλω. (Herodotos 3.83.2)
18. ὁ μὲν γὰρ ἵππους ἐπιθυμεῖ κτᾶσθαι, ὁ δὲ χρυσίον, ὁ δὲ τιμάς. (Platon *Lysis* 211e)
19. τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν. (Platon *Protagoras* 342e)

Kommentarer

1: Här står ett urval exempel på verb med olika kasuskonstruktioner. Jfr § 229:1 (σέβομαι, παιδεύω, τιμάω, φυλάττω, μισέω), 229:2 (εὐχομαι), 234:4 (κρατέω), 236:1 (πείθομαι, βοηθέω, πιστεύω). — μὴ πίστευε: Grekiskan har två enkla negationer, οὐ (med biformerna οὐκ, οὐχ och οὐχί) samt μή. Indikativer negeras med οὐ

(utom i konditionala bisatser), imperativer alltid med μή. Sammansatta negationer förekommer i två versioner, t.ex. οὐδείς/μηδείς *ingen*, οὔτε ... οὔτε/μήτε ... μήτε *varken ... eller*, οὐδέ/μηδέ *och inte, inte ens, inte heller*. De skiljer sig åt i bruket på samma sätt som de enkla negationerna. Se vidare § 298.

- 2:** οὐπί = ὁ ἐπί. Krasis: § 22:1.
- 3:** νόμιζ' = νόμιζε. Elision: § 22:2. — I satser med ett substantiv som subjekt och ett annat substantiv som predikatsfyllnad, står subjektet i allmänhet med artikel och predikatsfyllnaden utan: οἱ φίλοι ἀδελφοί (εἰσιν) *Vänner är (som) bröder* (§ 224:4a; jfr nr 19). Detsamma gäller för objekt och objektiv predikatsfyllnad, som här efter νόμιζε.
- 9:** Mot bruket i klassisk grekiska (jfr till nr 1) kan en konditionalsats i nytestamentlig och annan senare grekiska negeras med οὐ (§ 290:2, 298:2b). — Infinitiver står ofta, liksom i svenskan, som objekt till vissa verb, som här till θέλω (jfr nr 16–18; § 266:1, 269 (särskilt mom. 2)).
- 11:** οὐ/μή μόνον ... ἀλλὰ καί *inte bara ... utan också* är en av de vanliga fraserna med negationer (§ 298:5). — καί är den vanligaste av grekiskans partiklar. Liksom andra partiklar kan καί ha flera funktioner: *och, också, både, till och med* (§ 299, 300:1).
- 13:** Dativen ὑμῖν betecknar här den i vars intresse eller till vars fördel handlingen sker (intressentens dativ; § 236:3).
- 14:** Här konstrueras πιστεύω med en prepositionsfras med ἐν. I klassisk grekiska står verbet med ren dativ (jfr nr 1; § 236:1, 239:1).
- 18:** ὁ μὲν ... ὁ δέ = *den ene ... den andre, en ... (men) en annan*. Den bestämda artikeln har utvecklats ur ett demonstrativt pronomen, och i vissa kombinationer med partiklar fungerar detta ord fortfarande ungefär som ett demonstrativum (§ 224:6).
- 19:** Här fungerar infinitiverna som subjekt (med artikel; jfr till nr 3) resp. predikatsfyllnad. Artikelförsedda infinitiver förekommer i flera funktioner (§ 271).

4.3 Ordlista

ἀδελφός -οῦ ὁ bror	ἐπί <i>prep</i> ; <i>med gen.</i> på, vid, till;
ἀθάνατος -ον odödlig	<i>med dativ</i> vid; efter; beroende
ἀληθινός -ή -όν sann, sannings-	av;
enlig, sannfärdig	<i>med ack.</i> mot, till
βαπτιστής -οῦ ὁ döpare	ἐργάζομαι <i>deponens</i> arbeta
βοηθέω hjälpa <i>m. dat.</i>	ἐσθίω äta
γῆ γῆς ἡ jord, land	εὐαγγέλιον -ου τό goda nyheter,
δεῦρο <i>adv.</i> hit, häråt	glatt budskap; <i>i NT</i> evangelium
ἐθέλω vilja	(<i>jfr</i> ἄγγελος)
εἰ <i>konditional konj.</i> om (<i>jfr</i> § 290)	εὐχομαι <i>be</i> ; i bön utlova
ἐπ-αινέω prisa, berömma	θέλω = ἐθέλω vilja

θησαυρίζω samla skatter
 θησαυρός -οῦ ὁ skatt
 θνητός -ή -όν dödlig
 θορυβέω väsnas, skräna
 θυμός -οῦ ὁ sinne, humör; vrede
 Ἰωάννης -ου ὁ Johannes
 κρατέω behärska, betvinga
 κτάομαι förvärva, skaffa sig
 λακωνίζω uppträda som en spartan
 (*i klädsel, tänkesätt osv.*); *äv.*
 uttrycka sig lakoniskt
 λυπέω orsaka smärta, plåga; *med.*
 känna smärta
 μαρτυρία -ας ἡ vittnesmål
 μάτην *adv.* fåfängt, förgäves
 μετα-νοέω ångra sig
 μή inte (*bl.a. vid konjunktiv och*
imperativ; se § 298:2); *som*
konjunktion: för att inte
 μηδέ (*motsvarar οὐδέ*) och inte;
 inte heller, inte ens
 μιμέομαι *deponens* härma, efter-
 bilda
 μόνον (*adverbiell ack. av μόνος -η*
 -ον ensam) endast
 νομίζω tro, anse; tro på
 νόμος -ου ὁ lag, konvention
 ὀλίγος -η -ον ringa, fåtalig, *i plur.*
 få
 ὀράω se
 οὐπί = ὁ ἐπί
 οὐρανός -οῦ ὁ himmel
 παιδεύω uppfostra, undervisa
 πάντοτε överallt
 πίνω dricka
 πιστεύω tro på, lita på (*m. dat.*)
 πλουτέω vara rik; bli rik

προσ-έχω vara uppmärksam (på;
m. dat.)
 σέβομαι *deponens* vörda, dyrka;
 visa aktning för
 σιγάω tiga
 σπεύδω vara ivrig; sträva efter (*m.*
inf.)
 στενάζω sucka, stöna
 τιμάω hedra
 τιμή -ῆς ἡ heder, anseende; heders-
 uppdrag, ämbete
 τις *indef. pron.* någon
 τύχη -ης ἡ slump, öde
 υἱός -οῦ ὁ son
 ὑμῖν *dat. pl. av pers. pron.* ὑμεῖς
 ni
 φιλοσοφέω filosofera, studera filo-
 sofī
 φυλάττω/φυλάσσω vakta, bevara;
med. akta sig
 χαίρω glädja sig
 χρυσίον -ου τό (*dim. av χρυσός*)
 guld; guldmynt

5

5.1 Grammatik

5.1.1 Imperfekt av ω -verben

5.1.1.1 Imperfekt är i grekiskan liksom i svenskan en verbform som anger att handlingen försiggick i förfluten tid. Det förekommer inte i något annat modus än indikativ.

Presens, imperfekt, futurum, aorist, perfekt och pluskvamperfekt är det grekiska verbets *tempora* (sing. *tempus*). Termen *tempus* (eg. ”tid”) är missvisande, eftersom inte alla grekiska *tempus*-former har tidsbetydelse.

I svenskan bildas imperfekt med speciella ändelser (*uppfostrade, skällde*) eller genom förändringar i verbets stam eller rot (*gick, slog*). I grekiskan har imperfekt samma stam som presens. Det skiljer sig från presens genom ändelserna och genom ett *augment* som tillfogas först i stammen.

5.1.1.2 Ändelserna (inklusive bindevokaler) i imperfekt av ω -verben är:

	<i>akt.</i>	<i>med.-pass.</i>
1 sg.	-ο-ν	-ό-μην
2 sg.	-ε-ς	-ου (< -ε-σο)
3 sg.	-ε(ν)	-ε-το
1 pl.	-ο-μεν	-ό-μεθα
2 pl.	-ε-τε	-ε-σθε
3 pl.	-ο-ν	-ο-ντο

1 och 2 pl. har samma ändelser som presens indikativ, och 2 sg. med.-pass. har samma ändelse som imperativen, men augmentet skiljer formerna åt. 1 sg. och 3 pl. aktivum sammanfaller helt, men i efterklassisk grekiska kan 3 pl. sluta på -οσαν, t.ex. *ἔχοσαν de hade av ἔχω ha*. I verba contracta sker regelmässig kontraktion. Efter -ε i 3 sg. akt. av de okontraherade verben kan ett $\nu\hat{\omega}$ ἐφέλκυστικόν läggas till.

5.1.1.3 Augmentet (§ 138) är ett morfologiskt element som läggs till före verbets rot i verbformer som betecknar förfluten tid, dvs. imperfekt, aorist

indikativ och pluskvamperfekt. Det består oftast av ett ἐ-, ibland av ἦ-. I verb vilkas rötter börjar med konsonant står detta ἐ- eller ἦ- kvar oförändrat (*augmentum syllabicum* "stavelseaugment"). ρ- fördubblas efter augmentet:

παιδεύω <i>uppföstra</i>	ipf.: ἐπαίδευον <i>jag uppföstrade</i>
μισέω <i>hata</i>	ἐμίσουν <i>jag hatade</i>
βούλομαι <i>vilja, önska</i>	ἠβουλόμην <i>jag ville, önskade</i>
ρίπτω <i>kasta</i>	ἔρριπτον <i>jag kastade</i>

När verbrotten börjar med vokal eller diftong har ἐ- kontraherats med denna så att den förlängts (*augmentum temporale* "(uttals)tidsaugment"). Denna kontraktion inträffade tidigt i grekiskans historia, och resultaten av kontraktionen avviker därför från de "normala" kontraktionernas, som inträffade senare. Begynnelsevokalerna och -diftongerna förändras på detta sätt:

ε + α > η	ἀγαπάω <i>älska</i>	ipf.: ἠγάπων
ε + αι > η	αἰτέω <i>bedja, kräva</i>	ἦτουν
ε + α > η	ᾄδω <i>sjunga</i>	ἦδον
ε + αυ > ηυ	αὐξάνω (<i>få att</i>) <i>växa</i>	ἠύξανον
ε + ε > η	ἐσθίω <i>äta</i>	ἦσθιον
ε + ει > η/ει	εἰκάζω <i>likna</i>	ἦκαζον/εἶκαζον
ε + ευ > ηυ/ευ	εὕρισκω <i>finna</i>	ἠύρισκον/εὕρισκον)
ε + ο > ω	ὀπλίζω <i>värna</i>	ὠπλιζον
ε + οι > ω/οι	οἰκοδομέω <i>bygga</i>	ὠκοδόμουν/οἰκοδόμουν
ε + ῑ > ī	ἵκετεύω <i>bönfalla</i>	ἰκέτευον
ε + ῡ > ū	ὑφαίνω <i>väva</i>	ῦφαινον

Oregelmsiga former förekommer, t.ex. εἶχον *jag hade* av ἔχω *ha* och ἐώρων *jag såg* av ὁράω *se*. Jfr § 138:4, 6, 8.

I verb som är sammansatta med en prepositionell förstavelse (jfr 1.2.4.2) placeras augmentet mellan förstavelserna och det enkla verbet. Betoningen kan inte ligga längre från ordets slut än på den stavelse som innehåller augmentet:

ὑπερ-βαίνω <i>stiga över</i>	ipf.: ὑπερ-ἐ-βαινον
συν-βαίνω <i>komma samman</i>	συν-ἐ-βαινον
δια-βαίνω <i>gå igenom</i>	δι-ἐ-βαινον
ἐκ-βάλλω <i>kasta ut</i>	ἐξ-ἐ-βαλλον
ἐξ-άγω <i>föra ut</i>	ἐξ-ἦγον

5.1.1.4 Böjningsmönster för παιδεύω, ἀγαπάω, μισέω och πληρώω i imperfekt:

aktivum

1 sg.	ἐπαίδευον	ἠγάπων	ἐμίσουν	ἐπλήρουν
2 sg.	ἐπαίδευες	ἠγάπᾱς	ἐμίσεις	ἐπλήρους
3 sg.	ἐπαίδευε(ν)	ἠγάπᾱ	ἐμίσει	ἐπλήρου
1 pl.	ἐπαιδεύομεν	ἠγαπῶμεν	ἐμισοῦμεν	ἐπληροῦμεν
2 pl.	ἐπαιδεύετε	ἠγαπᾶτε	ἐμισεῖτε	ἐπληροῦτε
3 pl.	ἐπαίδευον	ἠγάπων	ἐμίσουν	ἐπλήρουν

medium-passivum

1 sg.	ἐπαιδευόμην	ἠγαπῶμην	ἐμισοῦμην	ἐπληρούμην
2 sg.	ἐπαιδεύου	ἠγαπῶ	ἐμισοῦ	ἐπληροῦ
3 sg.	ἐπαιδεύετο	ἠγαπᾶτο	ἐμισεῖτο	ἐπληροῦτο
1 pl.	ἐπαιδευόμεθα	ἠγαπῶμεθα	ἐμισοῦμεθα	ἐπληρούμεθα
2 pl.	ἐπαιδεύεσθε	ἠγαπᾶσθε	ἐμισεῖσθε	ἐπληροῦσθε
3 pl.	ἐπαιδεύοντο	ἠγαπῶντο	ἐμισοῦντο	ἐπληροῦντο

5.1.1.5 *Imperfekt av εἶναι*: Det oregelbundna verbet εἶναι *vara* har nedanstående former i imperfekt. I 1 sg. och 1 pl. finns medial-passiva alternativformer (ἦμην resp. ἦμεθα); de har samma betydelse som de aktiva.

normala former alternativa former

1 sg.	ἦν	ἦ/ἦμην
2	ἦσθα	ἦς
3	ἦν	
1 pl.	ἦμεν	ἦμεθα
2	ἦτε	ἦσθε
3	ἦσαν	

5.2 Översättningsmeningar

1. ὁ Κροῖσος ἔπεμπε ἐς Σπάρτην ἀγγέλους. (Herodotos 1.69.1)
2. ὁ Κῦρος ἐπαιδεύετο σὺν τῷ ἀδελφῷ. (Xenofon *Anabasis* 1.9.2)
3. οἱ Ἀθηναῖοι τῷ Ἀντιόχῳ ἐβοήθουν. (Xenofon *Hellenika* 1.5.13)
4. οἱ στρατιῶται ἠθέλον αὐτοῦ ἀκούειν. (Xenofon *Anabasis* 2.6.11)

5. ὑμεῖς δ' ἐγελᾶτε, καὶ οὐτ' ἀκούειν ἠθέλετ' οὔτε πιστεύειν ἐβούλεσθε. (Demosthenes 19.23)
6. λίθους εἰς τὸν ποταμὸν ἔρριπτον. (Xenofon *Anabasis* 4.8.3)
7. οἱ στρατιῶται ὠργίζοντο τῷ Κλεάρχῳ. (Xenofon *Anabasis* 1.5.12)
8. οὐκ ἠμφεσβήτει ἀλλ' ὠμολόγει ἀδικεῖν. (Lysias 1.29)
9. ἠσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπόπτει τελευτὴν τοῦ βίου. (Xenofon *Anabasis* 1.1.1)
10. ὁ Κῦρος ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. (Xenofon *Anabasis* 1.1.7)
11. οἱ Αἰτωλοὶ προσέβαλλον τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις. (Thukydides 3.97)
12. οἱ μὲν ἐπορεύοντο, οἱ δ' εἶποντο. (Xenofon *Anabasis* 3.4.16)
13. οἱ μὲν ἔλεγον, "ἀγαθὸς ἐστίν," ἄλλοι δὲ ἔλεγον, "οὐ." (NT *Johannesevangeliet* 7:12)
14. ἠγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. (NT *Johannesevangeliet* 11:5)
15. Πέτρος δὲ καὶ Ἰωάννης ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερόν. (NT *Apostlagärningarna* 3:1)
16. ἦσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ὠκοδόμουν. (NT *Lukasevangeliet* 17:28)
17. ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος. (NT *Johannesevangeliet* 1:1)
18. ὅτε ἦμην νήπιος, ἐλάλουν ὡς νήπιος. (NT 1 *Korinthierbrevet* 13:11)
19. εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἶχετε ἁμαρτίαν. (NT *Johannesevangeliet* 9:41)

Kommentarer

- 4-5:** Verbet θέλω *vilja* kan också heta ἐθέλω i presens och heter i imperfekt antingen ἤθελον eller ἔθελον. βούλομαι *vilja, önska* heter i imperfekt ἐβουλόμην eller ἠβουλόμην (genom påverkan från det likbetydande ἤθελον; § 138:5).
- 8:** I imperfekt ἠμφ-ε-εσβήτει av ἀμφι-σβητέω *tvista, säga emot* har både prefixet och verbrotten försetts med augment (§ 138:8c).
- 11:** προσέβαλλον τοῖς Ἀθηναίοις: verb sammansatta med förstavelsen προσ- konstrueras ofta med dativ (§ 238:7b). — ξυμμάχοις = συμμαχοίς: I äldre klassisk attiska, t.ex. hos Thukydides, kunde prepositionen (och förstavelsen) σύν ha formen ξύν.
- 12:** οἱ μὲν ... οἱ δὲ *somliga ... andra* (även nr 13; § 224:6a). — εἰπόμεν av ἔπομαι *följa* har mot huvudregeln εἰ- i den augmented formen, liksom εἶχον av ἔχω *ha* (nr 19; § 138:4).

18: Av de tre formerna i 1 sg. ipf. av εἶναι *vara* är ἦ den äldsta. Under senare delen av klassisk tid blir ἦν dominerande. Den mediala alternativformen ἤμην börjar förekomma under hellenistisk tid (§ 156).

19: Ipf. εἶχετε står här med modalpartikeln ὄν. En augmenterad verbform med ὄν har irreal betydelse (§ 261, 262:2, 290:8). Även en augmentform i en konditional bisats utan ὄν har irreal betydelse, som ἦτε här.

5.3 Ordlista

ἀγοράζω handla på torget; köpa
ἀδελφή -ῆς ἡ syster
ἀδικέω handla orätt; förorätta
Αἰτωλοί -ῶν οἱ aitolier
ἄμαρτία -ας ἡ felsteg, misstag;
skuld, synd
ἀμφισβητέω tvista, säga emot
ἀνα-βαίνω gå upp
Ἀντίοχος -ου ὁ Antiochos
ἀσθενέω vara/bli sjuk
βούλομαι vilja, önska
Δαρεῖος -ου ὁ Dareios
ἔπομαι följa
ἐς = εἰς
ἤθελον *ipf av* (ἐ)θέλω
θάλαττα -ης ἡ hav
ἱερόν -οῦ τό offer (*mest i plur.*);
helgedom
ἱερός -ά -όν helig
Ἰησοῦς -οῦ ὁ Jesus
κατὰ γῆν, κατὰ θάλατταν till
lands, till sjöss
Κροῖσος -ου ὁ Kroisos, Krösus
Κῦρος -ου ὁ Kyros
Λάζαρος -ου ὁ Lasaros
λαλέω tala
λίθος -ου ὁ sten
Μάρθα -ης ἡ Martha
Μίλητος -ου ἡ Miletos

νήπιος -α -ον spädd (*om barn*),
oförständig
ξύμμαχος = σύμμαχος
οἰκοδομέω bygga hus
ὁμολογέω hålla med, gå med på
ὀργίζω göra vred; ὀργίζομαι
vara/bli vred på någon (*m. dat.*)
πέμπω skicka, *med.* skicka efter *el.*
ledsaga, eskortera
Πέτρος -ου ὁ Petrus
πολιορκέω belägra
πορεύω skaffa fram; *med.* färdas;
marschera
προσ-βάλλω anfalla *m. dat.*
πωλέω sälja
ρίπτω kasta
Σπάρτη -ης ἡ Sparta
στρατιώτης -ου ὁ soldat
σύμμαχος -ου ὁ bundsförvant
σύν *prep. m. dativ* med
τελευτή -ῆς ἡ slut
τυφλός -ή -όν blind
ὑπ-οπτεύω misstänka
φυτεύω plantera
ὡς såsom, liksom

6

6.1 Grammatik

6.1.1 Pronomina

6.1.1.1 Pronominalböjning: I detta avsnitt (6.1.1) följer en översikt över grekiskans pronomina. Deras morfologi och böjningsmönster varierar en hel del, men rätt många av dem följer en relativt regelbunden *pronominalböjning*. Dessa ord böjs i stort sett som adjektiv av första och andra deklinationen men har ändelsen -ο i nom./ack. sg. neutr. istället för -ον. Så böjs t.ex. ἄλλος -η -ο *annan*, αὐτός -ή -ό *han, hon, den, det, själv* och ἐκεῖνος -η -ο *den där*.

Böjningsmönster för αὐτός:

	<i>singularis</i>			<i>pluralis</i>		
	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>
N	αὐτός	αὐτή	αὐτό	αὐτοί	αὐταί	αὐτά
G	αὐτοῦ	αὐτῆς	αὐτοῦ	αὐτῶν	αὐτῶν	αὐτῶν
D	αὐτῷ	αὐτῇ	αὐτῷ	αὐτοῖς	αὐταῖς	αὐτοῖς
A	αὐτόν	αὐτήν	αὐτό	αὐτούς	αὐτάς	αὐτά

I betydelsen *detsamma* förekommer i nom./ack. sg. neutr. både τὸ αὐτό (eller med krasis: ταυτό) och τὸ αὐτόν (ταυτόν).

6.1.1.2 Personliga pronomina: Böjningsmönster för ἐγώ *jag*, σύ *du*, ἡμεῖς *vi* och ὑμεῖς *ni*:

N	ἐγώ		σύ		ἡμεῖς	ὑμεῖς
G	ἐμοῦ	μου	σοῦ	σου	ἡμῶν	ὑμῶν
D	ἐμοί	μοι	σοί	σοι	ἡμῖν	ὑμῖν
A	ἐμέ	με	σέ	σε	ἡμᾶς	ὑμᾶς

I genitiv, dativ och akkusativ har ἐγώ och σύ både accentuerade och enklitiska former.

Som obetonat personligt pronomen i tredje personen (motsvarande *han, hon, det, det, de*) används former av αὐτός i genitiv, dativ och ackusativ i klassisk attiska, i efterklassisk tid även i nominativ. Dessutom förekommer sällsynt ett äldre pronomen i tredje personen, mest i pluralformerna σφεῖς/σφέα, σφῶν, σφίσι(ν), σφᾶς/σφέα (se § 116:3)

6.1.1.3 Reflexiva pronomina: Svenskan har reflexiva pronomina bara i tredje person, *sig* och *sin*. Grekiskan har reflexiva pronomina i både första (ἐμαυτοῦ etc.), andra (σεαυτοῦ etc.) och tredje person (ἐαυτοῦ etc.) och olika former i singularis och pluralis. Böjningsmönster:

<i>första person</i>			<i>andra person</i>			
			<i>singularis</i>			
	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>		
G	ἐμαυτοῦ	ἐμαυτῆς	σεαυτοῦ	σεαυτῆς		
D	ἐμαυτῷ	ἐμαυτῇ	σεαυτῷ	σεαυτῇ		
A	ἐμαυτόν	ἐμαυτήν	σεαυτόν	σεαυτήν		
			<i>pluralis</i>			
G	ἡμῶν αὐτῶν	ἡμῶν αὐτῶν	ὑμῶν αὐτῶν	ὑμῶν αὐτῶν		
D	ἡμῖν αὐτοῖς	ἡμῖν αὐταῖς	ὑμῖν αὐτοῖς	ὑμῖν αὐταῖς		
A	ἡμᾶς αὐτούς	ἡμᾶς αὐτάς	ὑμᾶς αὐτούς	ὑμᾶς αὐτάς		
<i>tredje person</i>						
<i>singularis</i>			<i>pluralis</i>			
	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>
G	ἐαυτοῦ	ἐαυτῆς	ἐαυτοῦ	ἐαυτῶν	ἐαυτῶν	ἐαυτῶν
D	ἐαυτῷ	ἐαυτῇ	ἐαυτῷ	ἐαυτοῖς	ἐαυταῖς	ἐαυτοῖς
A	ἐαυτόν	ἐαυτήν	ἐαυτό	ἐαυτούς	ἐαυτάς	ἐαυτά

I andra och tredje personen kan kontraherade former förekomma (σαυτοῦ etc., αὐτοῦ etc.). I östjoniska dialekter är stammarna ἐμουτ-, σεουτ- resp. ἐουτ-. I pluralis används ibland, särskilt i efterklassisk grekiska, tredje personens former (ἐαυτῶν etc.) också för första och andra person.

Reflexiva pronomina syftar på subjektet i samma sats (direkt reflexivum) eller på subjektet i den överordnade satsen (indirekt reflexivum). Istället för reflexiva pronomina används rätt ofta personliga. Se vidare §§ 117, 247.

6.1.1.4 Reciprokt pronomen: Böjningsmönster för *ἀλλήλων varandra* (endast pluralis):

	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>
G	ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων
D	ἀλλήλοις	ἀλλήλαις	ἀλλήλοις
A	ἀλλήλους	ἀλλήλας	ἀλληλα

6.1.1.5 Possessiva pronomina: Se § 119.

6.2 Översättningsmeningar

1. ἐγὼ εἶμι κύριος ὁ θεὸς σου. (GT 2 *Mosebok* 20:2); ἐγὼ εἶμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. (GT 3 *Mosebok* 11:44); ἐγὼ εἶμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν. (GT 3 *Mosebok* 29:46)
2. ἐγὼ ὑμᾶς κελεύω ἐμὲ μιμεῖσθαι. (Xenofon *Kyros uppfostran* 8.6.13)
3. σὺ μαθητῆς εἶ ἐκείνου. (NT *Johannesevangeliet* 9:28)
4. σὺ δέ μοι αὐτοῦς κάλει. (Andokides 1.69)
5. ὑμεῖς γὰρ ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν καὶ ἡ χαρά. (NT 1 *Thessalonikerbrevet* 2:20)
6. εἰρήνη ὑμῖν. (NT *Lukasevangeliet* 24:36)
7. ἐγὼ μὲν ὁ αὐτός εἶμι, ὑμεῖς δὲ μεταβάλλετε. (Thukydides 2.61.2)
8. τὴν Ἀττικὴν ἄνθρωποι ὄκουν οἱ αὐτοὶ ἀεὶ. (Thukydides 1.2.5)
9. Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτισεν. (NT *Johannesevangeliet* 4:2)
10. ἐμαυτὸν φιλῶ. (Demosthenes 47.73)
11. γύμναζε σεαυτόν. (Isokrates 1.21)
12. γίγνωσκε σεαυτόν. (Aischylos *Den fjättrade Prometheus* 309)
13. οὐδὲ γὰρ τὴν σεαυτοῦ σύγε ψυχὴν ὀρᾶς. (Xenofon *Memorabilia* 1.4.9)
14. ἀλλήλοις ἐμάχοντο. (Xenofon *Anabasis* 4.5.12)
15. ἠδίκουν ἀλλήλους. (Platon *Protagoras* 322b)
16. οὔτε σὺ ἐκείνας φιλεῖς οὔτ' ἐκεῖναί σε. (Xenofon *Memorabilia* 2.7.9)
17. οὔτε ἡμεῖς ἐκείνου ἔτι στρατιῶται, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι ἡμῖν μισθοδότης. (Xenofon *Anabasis* 1.3.9)
18. ἡ ἐμὴ ἀπολογία ἐστὶν αὕτη. (NT 1 *Korinthierbrevet* 9:3)

Kommentarer

Ordställning: Demonstrativa pronomina har predikativ ställning: ἐκεῖνος ὁ φιλόσοφος/ὁ φιλόσοφος ἐκεῖνος *denne filosof*.

Genitiver av personliga pronomina har predikativ ställning: σου ὁ θεός/ὁ θεός σου *din gud* (nr 1, 5).

Genitiver av demonstrativa och reflexiva pronomina har attributiv ställning: ἡ ἐκεῖνου ψυχὴ/ἡ ψυχὴ ἡ ἐκεῖνου *dennes själ*, ἡ ἑαυτοῦ ψυχὴ/ἡ ψυχὴ ἡ ἑαυτοῦ *sin själ* (nr 13).

Possessiva pronomina har samma attributiva ställning som adjektivattribut: ἡ σὴ ψυχὴ/ἡ ψυχὴ ἡ σὴ/ψυχὴ ἡ σὴ *din själ* (nr 18). Se vidare § 225:2–4.

αὐτός: Skilj mellan:

a. obetonat αὐτοῦ etc. i genitiv, dativ och ackusativ i betydelser som *honom, henne, den, det, dem* (nr 1 (αὐτῶν), 4 (αὐτούς)).

b. betonat αὐτός i predikativ ställning med betydelsen *själv* etc. (nr 9; i efterklassisk grekiska också som demonstrativt pronomen).

c. αὐτός i attributiv ställning eller substantiverat i betydelsen *samme* (nr 7, 8). Se vidare § 116:2, 120:5, 246:1.

4: I ett rättegångstal ber talaren en domstolsfunktionär att kalla fram vittnen. μοι kan tolkas som intressentens dativ (§ 236:3).

13: τὴν σαυτοῦ och ψυχὴν hör ihop men skiljs åt av det mellankommande σύγε. Sådan uppsplittring av nominalfraser kallas spärning eller hyperbaton och är tämligen vanligt förekommande i litterära texter. — De personliga pronomina ἐγώ *jag* och σύ *du* kan ges större eftertryck genom att partikeln γε fogas till dem.

6.3 Ordlista

ἀλλήλων *reciprokt pron. varandra*
(böjning § 118)

ἀπολογία -ας ἢ försvarstal

Ἄττική -ῆς ἢ Attika

αὐτός αὐτή αὐτό *pron. i oblika*
kasus han, hon, den, det; med
framförd artikel (ὁ αὐτός
etc.) densamme; betonat själ

βαπτίζω döpa

γυμνάζω träna, öva

δόξα -ης ἢ uppfattning; beslut;
anseende, ära; härlighet

ἐγώ ἐμοῦ/μου ἐμοί/μοι ἐμέ/με
pers. pron. jag

ἐκεῖνος -η -ο *dem. pron. den där*
ἐμαυτοῦ -ῆς -οῦ *refl. pron. mig, åt*
mig osv.

ἐμός ἐμή ἐμόν *poss. pron. min*
ἔτι *adv. fortfarande, ytterligare,*
vidare; efter negation längre
ἡμεῖς *pers. pron. vi (böjning §*
116)

κελεύω befalla

μαθητής -οῦ ὁ lärjunge

μετα-βάλλω *h. itr. förändra sig*

μισθοδότης -ου ὁ som betalar lön;
arbetsgivare
οἰκέω bo, bebo
οὗτος αὕτη τοῦτο *dem. pron.* den
där (*böjning § 120:3*)
σεαυτοῦ/σαυτοῦ -ῆς *refl. pron.* (*se*
§ 117) din, dig

σύ σοῦ/σου σοί/σοι σέ/σε *pers.*
pron. du (böjning §116:1)
σύγε σύ *förstärkt med ptkl. γε*
φιλέω älska
χαρά -ᾶς ἡ glädje
ψυχή -ῆς ἡ själ, liv

7

7.1 Grammatik

7.1.1 Pronomina (forts.)

7.1.1.1 Demonstrativa pronomina: Böjningsmönster för ὅδε ἢδε τόδε *denne, den här* och οὗτος αὕτη τοῦτο *denne*:

	<i>singularis</i>			<i>pluralis</i>		
	<i>mask</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>
N	ὅδε	ἢδε	τόδε	οἶδε	αἶδε	τάδε
G	τοῦδε	τῆσδε	τοῦδε	τῶνδε	τῶνδε	τῶνδε
D	τῶδε	τῆδε	τῶδε	τοῖσδε	ταῖσδε	τοῖσδε
A	τόνδε	τήνδε	τόδε	τούσδε	τάσδε	τάδε
N	οὗτος	αὕτη	τοῦτο	οὗτοι	αὗται	ταῦτα
G	τούτου	ταύτης	τούτου	τούτων	τούτων	τούτων
D	τούτῳ	ταύτῃ	τούτῳ	τούτοις	ταύταις	τούτοις
A	τούτον	ταύτην	τούτο	τούτους	ταύτας	ταῦτα

Till ὅδε och οὗτος och en del andra demonstrativa ord kan det s.k. *iota demonstrativum* (-ί, alltid långt och accentuerat) läggas. Man får då former som ὀδί, τῶνδί, οὐτοσί, αὕτηϊ, ταυτί och τουτοισί.

Andra demonstrativa pronomina:

ἐκεῖνος ἐκείνη ἐκεῖνο *den där* böjs som αὐτός (se 6.1.1.1).

ὁ (ἡ, τὸ) δεῖνα *den eller den, vederbörande* böjs: τοῦ δεῖνος, τῶ δεῖνι, τὸν δεῖνα; gen. pl. τῶν δεῖνων.

7.1.1.2 Relativa pronomina: Böjningsmönster för ὅς ἢ ὃ *som, vilken* och ὅστις ἣτις ὅτι *som, vilken, vilken än*:

	<i>singularis</i>			<i>pluralis</i>		
	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>
N	ὅς	ἣ	ὃ	οἱ	αἱ	ἃ
G	οὗ	ἣς	οὗ	ῶν	ῶν	ῶν
D	ᾧ	ἣ	ᾧ	οἷς	αἷς	οἷς
A	ὄν	ἣν	ὃ	οὓς	ἄς	ἃ
N	ὅστις	ἣτις	ὅτι	οἵτινες	αἵτινες	ἅτινα
G	οὗτινος	ἣστινος	οὗτινος	ῶντινων	ῶντινων	ῶντινων
D	ᾧτινι	ἣτινι	ᾧτινι	οἷσισι(ν)	αἷσισι(ν)	οἷσισι(ν)
A	ὄντινα	ἣντινα	ὅτι	οὓστινας	ἄστινας	ἅτινα

Av ὅστις förekommer biformerna ὅτου (= οὗτινος, gen. sg. mask./neutr.), ὅτω (= ᾧτινι, dat. sg. mask./neutr.) samt ἅττα (= ἅτινα, nom./ack. pl. neutr.). Nom./ack. sg. neutr. skrivs ibland ὅ τι eller ὃ, τι för att undvika förväxling med konjunktionen ὅτι *att, därför att*.

7.1.1.3 Interrogativa pronomina: Böjningsmönster för τίς τί *vem, vilken, vad* (stam τιν-):

	<i>singularis</i>		<i>pluralis</i>	
	<i>m./f.</i>	<i>neutr.</i>	<i>m./f.</i>	<i>neutr.</i>
N	τίς	τί	τίνες	τίνα
G	τίνος/τοῦ	τίνος/τοῦ	τίνων	τίνων
D	τίνι/τῷ	τίνι/τῷ	τίσι(ν)	τίσι(ν)
A	τίνα	τί	τίνας	τίνα

Som interrogativa pronomina används också ποῖος ποία ποῖον, som ursprungligen betyder *hurudan*, samt vid val mellan två alternativ πότερος ποτέρα πότερον. Båda böjs som adjektiv efter första och andra deklinationerna.

7.1.1.4 Indefinita pronomina: Böjningsmönster för det indefinita pronominet τις τι *någon, något* (böjs som det interrogativa τίς men står normalt utan accent; i nom./ack. pl. neutr. förekommer biformen ἄττα):

	<i>singularis</i>		<i>pluralis</i>	
	<i>m./f.</i>	<i>neutr.</i>	<i>m./f.</i>	<i>neutr.</i>
N	τις	τι	τινες	τινα
G	τινος/του	τινος/του	τινων	τινων
D	τινι/τω	τινι/τω	τισι(ν)	τισι(ν)
A	τινα	τι	τινας	τινα

Böjningsmönster för οὐδείς οὐδεμία οὐδέν *ingen*:

	<i>singularis</i>			<i>pluralis</i>
	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>	<i>mask.</i>
N	οὐδείς	οὐδεμία	οὐδέν	οὐδένες
G	οὐδενός	οὐδεμιᾶς	οὐδενός	οὐδένων
D	οὐδενί	οὐδεμιᾷ	οὐδενί	οὐδέσι(ν)
A	οὐδένα	οὐδεμίαν	οὐδέν	οὐδένας

I kontexter där syntax eller semantik kräver negationen μή istället för οὐ (§ 298:2) heter *ingen* μηδείς etc. Biformer med -θ- istället för -δ- förekommer (οὐθείς, μηθείς, οὐθενός etc.).

7.2 Översättningsmeningar

1. ὑμεῖς δὲ καὶ ἐγὼ τάδε λέγομεν. (Platon *Lagarna* 661b)
2. οὐ τοῦτ' ἐρωτῶ σε. (Aristofanes *Molnen* 641)
3. ταύτην ἐμαυτῶ μόνην ἠγοῦμαι σωτηρίαν. (Lysias 1.5)
4. οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει. (Xenofon *Anabasis* 2.1.15)
5. ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν ἀποθνήσκει νέος. (Menander *fragment* 125 Kock)
6. ὄρῳς ἃ ποιεῖς; (Aristofanes *Ploutos* 932)
7. μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει. (Menander *fragment* 114 Kock)
8. εἰ δὲ εἰσι ὑπερβόρειοί τινες ἄνθρωποι, εἰσὶ καὶ ὑπερνότιοι ἄλλοι. (Herodotos 4.36.1)
9. τίς οὕτω μαίνεται ὅστις οὐ βούλεται σοὶ φίλος εἶναι; (Xenofon *Anabasis* 2.5.12)
10. τίς δὲ ἐστὶν οὗτος περὶ οὗ ἀκούω τοιαῦτα; (NT *Lukasevangeliet* 9:9)

11. τίνος διδάσκαλοι ἤκετε; (Platon *Euthydemos* 287a)
12. ἀπαγγέλλετε ὅτι ἡμεῖς νικῶμεν, καὶ, ὡς ὁρᾶτε, οὐδεὶς ἔτι ἡμῖν μάχεται. (Xenofon *Anabasis* 2.1.4)
13. οὐκ ἔστιν οὐδεὶς, ὅστις οὐχ ἑαυτὸν φιλεῖ. (Menander *Sentenser* 560)
14. Φαλῖνε, νῦν, ὡς σὺ ὁρᾶς, ἡμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν ἄλλο ἢ μὴ ὄπλα καὶ ἀρετή. (Xenofon *Anabasis* 2.1.12)
15. οὐ γὰρ ἦν χόρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν δένδρον. (Xenofon *Anabasis* 1.5.5)
16. ἀκούει δ' οὐδὲν οὐδεὶς οὐδενός. (Euripides *Kyklopon* 120)
17. οὐδενὶ οὐδαμῆ οὐδαμῶς οὐδεμίαν κοινωνίαν ἔχει. (Platon *Parmenides* 166a)
18. μηδὲν ὑμῶν ἠδίκηει μηδεὶς. (Demosthenes 19.238)
19. νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον. (Isokrates 1.41)
20. ἡ βασιλεία ἢ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. (NT *Johannes-evangeliet* 18:36)

Kommentarer

- 1–2:** τάδε ... τοῦτ(ο): Demonstrativpronominet ὅδε refererar ofta till det som kommer att omtalas längre fram i texten, οὗτος till det som redan omtalats eller som förutsätts vara bekant på annat sätt (§ 220:2–3). — ἐρωτάω kan stå med dubbla ackusativobjekt (§ 229:4).
- 3:** Genus hos ταύτην, som är objekt, rättar sig efter predikatsfyllnadens genus (σωτηρίαν; § 222:3). — μόνην ... σωτηρίαν: spärning/hyperbaton.
- 4:** ἄλλος ἄλλα λέγει är ett komprimerat uttryck för ἄλλος μὲν ἄλλα λέγει, ἄλλος δὲ ἄλλα *den ene säger ett, den andre något annat* (§ 248:2b). [ἄλλος μὲν] ... ἄλλος [δέ] fungerar som en partitiv apposition till οὗτοι. — ἄλλα översätts med singularis (§ 226:2).
- 5:** ὧν översätts med *den som*. Någon motsvarighet till *den* med denna funktion sätts i allmänhet inte ut i grekiskan (§ 297:5).
- 6:** Detta är en fråga, vilket visas av frågetecknet i slutet. I svenska visar ordföljden att en sats är en ja-och-nej-fråga. I grekiskt tal kunde detta visas med intonationen; tonen steg troligen på sista stavelsen i satsen. Speciella frågepartiklar fanns också (§ 301).
- 9–10:** Frågepronominet τίς i alla former har alltid akut accent oberoende av var det står i satsen (§ 122:1).
- 9:** οὕτω ... ὅστις = *så ... att* (§ 299:14c).
- 11:** τίνος är objektiv genitiv till διδάσκαλοι = *lärare i vad* (§ 232:2). — τίνος διδάσκαλοι står predikativt till ἤκετε. En ord-för-ord-översättning blir *Såsom lärare i vad har ni kommit?* Den kan hyfsas till t.ex. *Vad har ni kommit för att undervisa i?*
- 13:** Två (eller någon gång tre eller fyra; jfr nr 16–17) negationer kan stå i samma sats, enkla eller sammansatta. En sammansatt negation upphäver inte den föregående

negativa funktion, dvs. οὐκ ἔστιν οὐδεὶς betyder detsamma som οὐκ ἔστι τις men ger den första negationen mera eftertryck. En enkel negation på andra platsen har däremot fullt negerande funktion; οὐδεὶς οὐχ ἔαυτὸν φιλεῖ betyder *ingen älskar inte sig själv*, dvs. *det finns ingen som inte älskar sig själv* (§ 298:3).

20: τοῦ κόσμου τούτου: Ett substantiv som bestäms av ett demonstrativt pronomen har artikel (§ 224:3b). Demonstrativpronomina har alltid predikativ ställning (§ 225:4b). Det heter alltså οὗτος ὁ κόσμος eller ὁ κόσμος οὗτος.

7.3 Ordlista

ἄλλος ἄλλη ἄλλο annan, övrig;

ἄλλα τε καὶ ’bland annat även’

ἄνθρωπος -η -ον, *äv.*

ἄνθρωπος -ον mänsklig

ἀπ-αγγέλλω rapportera, meddela

ἀπο-θνήσκω dö

ἀρετή -ῆς ἢ dygd, förträfflighet,

excellens

βασιλεία -ας ἢ kungarrike

βέβαιος (-α) -ον säker, trygg,

pålitlig

ἐρωτῶ fråga

ἢ *ptkl.* eller

ἵκω komma; vara anländ

κοινωνία -ας ἢ gemenskap,

samfällighet

μαίνομαι vara galen

μηδεὶς μηδεμία μηδέν ingen

(*böjning § 123:2*)

νέος -α -ον ny, ung; οἱ νέοι de

unga, ungdomen

νικάω, *aor.* ἐνίκησα segra,

besegra

ὅδε ἢδε τόδε *dem. pron.* den här

(*böjning § 120:2*)

ὄπλον -ου τό vapen

ὅς ἢ ὅ *rel. pron* som, vilken

(*böjning § 121:1*)

ὅστις ἢτις ὅτι *rel. pron.* den som,

vilken, vilken som helst som

(*böjning § 121:2*)

οὐδαμῆ *adv.* ingenstans

οὐδαμῶς *adv.* ingalunda, på intet

sätt

οὐδεὶς οὐδεμία οὐδέν ingen

(*böjning § 123:2*)

οὐσία -ας ἢ förmögenhet

οὗτος αὕτη τοῦτο *dem. pron.* den

där (*böjning § 120:3*)

οὕτω/οὕτως *adv.* så, på så sätt

σωτηρία -ας ἢ räddning

τίς τί *frågepron.* vem, vilken, vad

(*böjning § 122:1*)

τις τι *indef. pron.* någon, något

(*böjning 123:1*)

τοιοῦτος τοιαύτη τοιοῦτον sådan

ὑπερβόρειοι -ων οἱ hyperboréer;

som bor längst upp i norr

ὑπερνότιος -ον som bor längst

söderut

Φαλῖνος -ου ὁ Falinos

χόρτος -ου ὁ gräs, foder;

livsmedel

8.1 Grammatik

8.1.1 Presenssystemet av ω-verben: översikt

Av presenssystemet av ω-verben har presens indikativ, imperativ och infinitiv samt imperfekt presenterats i de föregående kapitlen. I detta och följande kapitel genomgås det som återstår av presenssystemet: konjunktiv, optativ och particip.

Tabellen nedan är en översikt över ändelser, bindevokaler och suffix i presenssystemets former av ω-verben. Där så är möjligt har bindevokal, suffix och ändelse skilts åt genom bindestreck. Jfr §§ 134, 136–137.

	<i>a k t i v u m</i>				
	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>	<i>imperativ</i>	<i>imperfekt</i>
1 sg.	-ω	-ω	-οι-μι	—	-ο-ν
2	-εις	-ης	-οι-ς	-ε	-ε-ς
3	-ει	-η	-οι	-ε-τω	-ε(ν)
1 pl.	-ο-μεν	-ω-μεν	-οι-μεν	—	-ο-μεν
2	-ε-τε	-η-τε	-οι-τε	-ε-τε	-ε-τε
3	-ουσι(ν)	-ω-σι(ν)	-οι-εν	-ο-ντων/ -ε-τωσαν	-ο-ν

infinitiv: -ειν

particip: -ων -ουσᾶ -ον, *gen.* -ο-ντ-ος -ούσης -ο-ντ-ος

	<i>m e d i u m - p a s s i v u m</i>				
	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>	<i>imperativ</i>	<i>imperfekt</i>
1 sg.	-ο-μαι	-ω-μαι	-οι-μην	—	-ο-μην
2	-η/-ει	-η	-οι-ο	-ου	-ου
3	-ε-ται	-η-ται	-οι-το	-ε-σθω	-ε-το
1 pl.	-ο-μεθα	-ω-μεθα	-οι-μεθα	—	-ο-μεθα
2	-ε-σθε	-η-σθε	-οι-σθε	-ε-σθε	-ε-σθε
3	-ο-νται	-ω-νται	-οι-ντο	-ε-σθων/ -ε-σθωσαν	-ο-ντο

infinitiv: -ε-σθαι

particip: -ο-μεν-ος -ο-μέν-η -ο-μεν-ον

8.1.2 Presenssystemet: funktioner

Presenssystemet omfattar sex modi i presens — indikativ, konjunktiv, optativ, imperativ, infinitiv och particip — samt imperfekt som bara förekommer i indikativ. Indikativ, konjunktiv, optativ och imperativ har skilda former för de olika personerna (παιδεύω, παιδεύεις etc.). Dessa fyra kallas *finita* modi, eftersom deras former är begränsade till att användas om en viss person (lat. *finitus* = ”begränsad”). Infinitiv och particip kallas *infinita* modi (*infinitus* = ”obegränsad”).

Dessa former bildas på samma stam, *presensstammen*, genom tillägg av ändelser, suffix och eventuellt augment; de utgör tillsammans *presenssystemet*. Bara två av formerna har *tidsbetydelse*. Imperfekt betecknar en handling i förfluten tid, och presens indikativ refererar oftast till en handling i nutiden men kan användas också om handlingar i förfluten tid (*historiskt presens*) eller framtiden. Presens övriga modi saknar tidsbetydelse.

Samtliga former i presenssystemet har *aspektbetydelse*. Denna betydelskategori finns inte hos det svenska verbets former. Grekiskt presens och imperfekt uttrycker *imperfektiv* (*paratativisk, durativ*) aspekt. Detta innebär att handlingen framställs som icke möjlig att överblicka i dess helhet. Motsatsen, *konfektiv* (*perfektiv, aoristisk*) aspekt, uttrycks med aorist och innebär att handlingen kan överblickas. Valet mellan de båda aspekterna är beroende av hur den talande önskar framställa handlingen, men imperfektiv aspekt används normalt bara om handlingar som har en viss varaktighet eller upprepas flera gånger, och handlingar som håller på att utspela sig i nutiden kan inte ses under konfektiv aspekt. Se vidare §§ 252–253.

8.1.3 Indikativens funktioner

Indikativ är det modus som framställer det utsagda som något verkligt. Indikativ används i påståendesatser, i frågor om faktiska förhållanden samt i bisatser som omtalar faktiska förhållanden.

Augmenterade indikativformer (imperfekt, aorist indikativ, pluskvamperfekt) kan delvis få andra funktioner. Med modalpartiklen ᾗ får de irreal betydelse, dvs. de anger att det sagda strider mot verkligheten; jfr:

ἐνίκων *jag segrade*
ἤκουον *jag lyssnade*

ἐνίκων ᾗ *jag skulle ha segrat*
ἤκουον ᾗ *jag skulle ha lyssnat*

Vissa imperfektformer kan ha irreal betydelse även när de står utan *ᾶν*, t.ex. former av verb som betyder *det är nödvändigt* (ἔδει av δέω *vara tvungen* kan således betyda *det skulle vara nödvändigt* eller *det hade varit nödvändigt*) samt ἦν *det var* (ipf. av εἶναι *vara*), när den står med ett adjektiv i neutrum singularis (δίκαιον ἦν *det skulle vara (skulle ha varit) rätt*).

Augmenterade former används också i önskesatser som uttrycker en icke uppfyllbar önskan (önskesatser inleds ofta med någon av partiklarna εἴθε eller εἰ γάρ): εἴθε σοι τότε συνεγγνώμην *Bara jag hade träffat dig då!*

8.1.4 Presens konjunktiv av ω-verb

8.1.4.1 I svenskan förekommer modus *konjunktiv* sparsamt, mest i stående fraser (*leve konungen; det vore bra, om du ville ...*). I grekiska är konjunktiver vanliga. Det finns konjunktiver i tre tempora, presens, aorist och perfekt, och skilda former för de förekommande diateserna.

Ändelserna i konjunktiv (se 8.1.1) är desamma i alla tempora. De utmärks av de långa bindevokalerna ω och η, medan indikativerna har ο och ε.

8.1.4.2 Böjningsmönster för παιδεύω, μισέω, ἀγαπάω och πληρώω i presens konjunktiv:

<i>aktivum</i>				
1 sg.	παιδεύω	μισῶ	ἀγαπῶ	πληρῶ
2 sg.	παιδεύῃς	μισῆς	ἀγαπᾶς	πληροῖς
3 sg.	παιδεύῃ	μισῇ	ἀγαπᾶ	πληροῖ
1 pl.	παιδεύομεν	μισῶμεν	ἀγαπῶμεν	πληρῶμεν
2 pl.	παιδεύητε	μισῆτε	ἀγαπᾶτε	πληρῶτε
3 pl.	παιδεύουσι(ν)	μισῶσι(ν)	ἀγαπῶσι(ν)	πληρῶσι(ν)
<i>medium-passivum</i>				
1 sg.	παιδεύομαι	μισῶμαι	ἀγαπῶμαι	πληρῶμαι
2 sg.	παιδεύῃ	μισῇ	ἀγαπᾶ	πληροῖ
3 sg.	παιδεύεται	μισῆται	ἀγαπᾶται	πληρῶται
1 pl.	παιδεύομεθα	μισώμεθα	ἀγαπώμεθα	πληρώμεθα
2 pl.	παιδεύεσθε	μισῆσθε	ἀγαπᾶσθε	πληρῶσθε
3 pl.	παιδεύονται	μισῶνται	ἀγαπῶνται	πληρῶνται

I verb på -αω överensstämmer konjunktiven helt med indikativerna. I efterklassisk grekiska gäller detta ofta även verb på -οω.

8.1.4.3 Konjunktivens funktioner: Konjunktiv används huvudsakligen som uttryck för vilja eller framtida handling. Följande användningsområden förekommer i klassisk grekiska:

I. I huvudsatser

a. För att uttrycka en uppmaning (*hortativ konjunktiv*; bara i första personen och mest i pluralis): ἀκούωμεν *låt oss lyssna!* μὴ φοβώμεθα *låt oss inte vara rädda!*

b. För att uttrycka ett förbud (negerad uppmaning; *prohibitiv konjunktiv*), bara i aorist istället för aorist imperativ av andra personen som inte negeras: μὴ κατείπης με *avslöj mig inte!*

c. I frågor när man vill ha en uppmaning eller ett råd till svar (*deliberativ konjunktiv*, huvudsakligen i första personen): τί ποιῶμεν; πορευώμεθα ἢ μένωμεν; *Vad skall vi göra? Skall vi gå eller stanna?*

II. I bisatser

a. I indirekta frågesatser med deliberativ konjunktiv.

b. I finala bisatser, inledda t.ex. med konjunktionen ἵνα *för att*.

c. I bisatser (objektsatser) efter verb som betyder *frukta* (bisatsen inleds med μὴ *att*), *tillse* och *akta sig*.

d. Med modalpartikeln ὅν i konditionala, temporala och relativa bisatser för att uttrycka antingen framtida handling eller upprepad handling i nutid eller framtid.

8.2 Översättningsmeningar

1. βαίνωμεν εἰς τὸν τοῦ φίλου οἶκον.
2. τί ποιῶμεν; πορευώμεθα πρὸς τοὺς πολεμίους ἢ φεύγωμεν;
3. Λυσίας ὁ λογογράφος ἔγραφε καλὸν λόγον τῷ ἑαυτοῦ φίλῳ, ἵνα ἀπολογῆται.
4. σπεύδουσιν οἱ μαθηταὶ ἵνα τὸν φιλόσοφον ὀρώσιν.
5. οἱ ἄνθρωποι φοβοῦνται μὴ νοσῶσιν.
6. ὅταν σπεύδῃ τις αὐτός, χῶ θεὸς συνάπτεται. (Aischylos *Perserna* 742)
7. ἃ ψέγομεν ἡμεῖς, ταῦτα μὴ μιμώμεθα. (Menander *Monostichoi* 5)
8. ἡμεῖς δὲ προσμένωμεν; ἢ τί χρὴ ποιεῖν; (Sofokles *Trachiniai* 390)
9. μὴ ἀποκρίνωμαι μηδέν; (Platon *Staten* 337b)
10. τοῦτον ἡμεῖς φοβώμεθα; (Demosthenes 14.36)

11. τί οὖν ποιῶμεν; (Aristofanes *Fåglarna* 172)
12. τί δῆτα δρῶμεν; (Euripides *Elektra* 967)
13. πῶς οὖν δὴ περὶ αὐτῶν τούτων λέγομεν; καὶ πῶς ποιῶμεν; (Platon *Filebos* 63a)
14. ἀγαπητοί, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους. (NT *Johannesevangeliet* 4:7)
15. μὴ καθεύδωμεν. (NT *1 Thessalonikerbrevet* 5:6)

Kommentarer

5: μὴ *inte* är en av grekiskans enkla negationer. μὴ kan också vara konjunktion och betyder då (*för*) *att inte*. Grekiskan använder i vissa sammanhang negationer eller negerade konjunktioner där svenskan inte har någon negation (§ 298:4). Vid verb med betydelsen *frukta* står objektsatser med μὴ som konjunktion; det översätts då med *att* (§ 286).

12: δῆτα är en emfatisk partikel som ger en ton av otålighet åt frågan.

13: Partiklar förekommer ofta i kombinationer som οὖν δὴ vilkas funktioner är svåra att definiera och som kan fastställas med någon grad av säkerhet endast genom analys av det större textsammanhang i vilket de förekommer.

8.3 Ordlista

ἀγαπητός -ή -όν <i>h.</i> älskad	προσ-μένω vänta; <i>tr.</i> invänta,
ἀπο-κρίνομαι svara	vänta på
ἀπο-λογέομαι försvara sig	πῶς <i>frågeadv.</i> hur
δῆτα <i>adv.</i> (<i>förlängd form av δῆ</i>) ju, alltså	σπεύδω <i>itr.</i> skynda sig; vara ivrig, 'lägga manken till'; <i>tr.</i> skynda på
δράω göra, handla	συνάπτω förena; <i>med.</i> förena sig med ngn, bistå
ἵνα <i>final konj.</i> för att	χρή det är nödvändigt (§ 157)
καθ-εύδω sova	χὼ = καὶ ὅ
λογογράφος -ου ὁ talskrivare	ψέγω klandra
Λυσίας -ου ὁ Lysias	
νοσέω vara sjuk; bli sjuk	
ὅταν (ὅτε + ἄν) <i>temporal konj.</i> när	
οὖν <i>ptkl.</i> alltså	
πολέμιος -α -ον fientlig; πολέμιος -ου ὁ fiende	
πρός <i>prep. m. gen.</i> från, av	
<i>m. dat.</i> bredvid, utom	
<i>m. ack.</i> mot, till	

9

9.1 Grammatik

9.1.1 Presens optativ av ω-verbena

9.1.1.1 Modus *optativ* fanns i protoindoeuropeiska och finns bevarat också i en del av de indoeuropeiska fornspråken, t.ex. grekiska och sanskrit. I de flesta nutida indoeuropeiska språk saknas optativ. Den antika grekiskan hade former för optativ i presens, futurum, aorist och perfekt och skilda former för de förekommande diateserna.

De grekiska optativformerna är bildade med ett suffix som alltid innehåller ett -ι- men som för övrigt kan anta varierande former; jfr § 136:3. Personändelserna som fogades till efter suffixet avviker något från ändelserna i övriga modi. För en översikt över suffix och ändelser i presens optativ se 8.1.1. Verba contracta har delvis andra suffix och ändelser än de okontraheerade verben.

9.1.1.2 Böjningsmönster för παιδεύω, μισέω, ἀγαπάω och πληρώω i presens optativ:

aktivum

1 sg.	παιδεύοιμι	μισοίην/-οῖμι	ἀγαπῶην/-ῶμι	πληροίην/-οῖμι
2 sg.	παιδεύοις	μισοίης/-οῖς	ἀγαπῶης/-ῶς	πληροίης/-οῖς
3 sg.	παιδεύοι	μισοίη/-οῖ	ἀγαπῶη/-ῶ	πληροίη/-οῖ
1 pl.	παιδεύοιμεν	μισοῖμεν/ -οίημεν	ἀγαπῶμεν/ -ῶημεν	πληροῖμεν/ -οίημεν
2 pl.	παιδεύοιτε	μισοῖτε/-οίητε	ἀγαπῶτε/-ῶητε	πληροῖτε/-οίητε
3 pl.	παιδεύοιεν	μισοῖεν	ἀγαπῶεν	πληροῖεν

medium-passivum

1 sg.	παιδευοίμην	μισοίμην	ἀγαπῶμην	πληροίμην
2 sg.	παιδεύοιο	μισοῖο	ἀγαπῶο	πληροῖο
3 sg.	παιδεύοιτο	μισοῖτο	ἀγαπῶτο	πληροῖτο
1 pl.	παιδευοίμεθα	μισοίμεθα	ἀγαπῶμεθα	πληροίμεθα
2 pl.	παιδεύοισθε	μισοῖσθε	ἀγαπῶσθε	πληροῖσθε
3 pl.	παιδεύοιντο	μισοῖντο	ἀγαπῶντο	πληροῖντο

9.1.1.3 Optativens funktioner: Termen *optativ* är bildad från latinets *optare* 'önska', och optativens ursprungliga funktion kan ha varit att uttrycka önskan. I grekiskan har optativen, särskilt i kombination med modalpartikeln *ὄν* (se 9.1.2), även fått andra funktioner. I klassisk grekiska har optativen huvudsakligen följande användningsområden (jfr § 264):

I. I huvudsatser

a. I önskesatser när önskan framställs som möjlig att uppfylla: εἴθε φίλος ἡμῖν γίγνοιο *mätte du bli vän med oss!*

b. Kombinationen optativ med modalpartikeln *ὄν* har potential betydelse, dvs. det sagda framställs som stridande mot verkligheten men man räknar med möjligheten att det skulle kunna bli verkligt; det sagda är t.ex. ett antagande, en möjlighet eller en hypotes, eller den talande antyder att han/hon är osäker på sanningshalten i det sagda: ἴσως ὄν τις ἐπιτιμῶη τοῖς λεγομένοις *Kanske skulle någon kunna klandra det som sägs.*

c. Optativ med *ὄν* används också i retoriska frågor: τίς οὐκ ὄν ὁμολογοίη; *Vem skulle inte instämma?*

II. I bisatser

a. Både önskeoptativ och optativ med *ὄν* kan förekomma i bisatser.

b. Optativ med potential betydelse står i bisatser som är underordnade under huvudsatser med optativ + *ὄν*.

c. Optativ står i konditionala, temporala och relativa bisatser för att uttrycka upprepad handling i förfluten tid.

d. I indirekta påstående- och frågesatser samt i kausala och finala bisatser kan det normala modus (indikativ utan *ὄν* resp. konjunktiv) bytas ut mot optativ. En sådan optativ kallas *oblik*. Utbytet kan ske när bisatsen ingår i en skildring av händelser i förfluten tid.

9.1.2 Modalpartikeln *ὄν*

Modalpartikeln *ὄν* läggs till en verbform för att ge den en annan modusfunktion än den normala. Den har följande användningsområden i den klassiska attiskan (jfr § 261):

Kombinationen *ὄν* plus augmented verbform (imperfekt, aorist indikativ, pluskvamperfekt) kallas *modus irrealis* och har irreal betydelse.

Kombinationen *ὄν* plus optativ kallas *modus potentialis* och har potential betydelse.

Med konjunktiv förekommer ᾗν i konditionala, temporala och relativa bisatser för att uttrycka antingen framtida handling eller upprepad handling i nutid eller framtid. ᾗν placeras omedelbart efter det bisatsinledande ordet och sammansmälter med vissa konjunktioner till ett ord, t.ex. ἐᾗν (även kontraherat till ᾗν eller ἦν = εἰ ᾗν), ἐπειδᾷν (= ἐπειδὴ ᾗν), ὅτᾷν (= ὅτε ᾗν), ὁπότᾷν (= ὁπότε ᾗν). I efterklassisk grekiska kan ἐᾷν stå med samma funktion som ᾗν i relativa bisatser.

9.1.3 Presens particip av ω-verb

9.1.3.1 I svenskan har ett verb i allmänhet två *particip*, presens particip (*uppfostrande*), som är aktivt till betydelsen, och perfekt particip (*uppfost-rad*), som är passivt. I grekiskan förekommer particip i fyra tempora, presens, futurum, aorist och perfekt. Particip har olika former för de förekommande diateserna. I presens finns således ett aktivt och ett medial-passivt particip.

Participet är verbets adjektiviska form, vilket innebär att det böjs som ett adjektiv och har samma funktioner i satsen som ett adjektiv. Participets karaktär av verbform visas av att det kan förses med samma bestämmningar som andra verbformer (objekt, adverbial etc.). Om participets funktioner se kommentarerna samt §§ 272–278.

9.1.3.2 I de flesta aktiva particip ingår ett suffix -ντ-. I presens föregås det av bindevokalen -ο-. I böjda former av maskulinum och neutrum har det formen -οντ-, i femininum -ουσα-/ουση-. Det böjs som ett adjektiv efter första och tredje deklinationen, vilket innebär att femininum böjs efter första deklinationen, maskulinum och neutrum efter tredje. Om böjningen se vidare nedan 12.1.4.2 samt § 101.

Det medial-passiva presensparticipet bildas med ett suffix -μεν- och slutar i nominativ på -μενος, -μένη, -μενον. Det böjs som ett adjektiv efter första och andra deklinationerna; jfr 2.1.3.

Presens particip av verben παιδεύω, ἀγαπάω, μισέω och πληρώω har följande former i nominativ och genitiv singularis maskulinum, femininum och neutrum:

aktivum

<i>m.</i>	παιδεύων <i>gen.</i> παιδεύοντος	ἀγαπῶν <i>gen.</i> ἀγαπῶντος	μισῶν <i>gen.</i> μισούντος	πληρῶν <i>gen.</i> πληροῦντος
<i>f.</i>	παιδεύουσα <i>gen.</i> παιδευούσης	ἀγαπῶσα <i>gen.</i> ἀγαπώσης	μισούσα <i>gen.</i> μισούσης	πληροῦσα <i>gen.</i> πληρούσης
<i>n.</i>	παιδεῦον <i>gen.</i> παιδεύοντος	ἀγαπῶν <i>gen.</i> ἀγαπῶντος	μισούν <i>gen.</i> μισούντος	πληροῦν <i>gen.</i> πληροῦντος

medium-passivum

<i>m.</i>	παιδευόμενος <i>gen.</i> παιδευομένου	ἀγαπώμενος <i>gen.</i> ἀγαπωμένου	μισούμενος <i>gen.</i> μισουμένου	πληρούμενος <i>gen.</i> πληρουμένου
<i>f.</i>	παιδευομένη <i>gen.</i> παιδευομένης	ἀγαπωμένη <i>gen.</i> ἀγαπωμένης	μισουμένη <i>gen.</i> μισουμένης	πληρουμένη <i>gen.</i> πληρουμένης
<i>n.</i>	παιδευόμενον <i>gen.</i> παιδευομένου	ἀγαπώμενον <i>gen.</i> ἀγαπωμένου	μισούμενον <i>gen.</i> μισουμένου	πληρούμενον <i>gen.</i> πληρουμένου

9.1.3.3 Böjningsmönster för παιδεύων παιδεύουσα παιδεῦον, presens particip aktivum av παιδεύω *uppfostra* (stam i mask./neutr. παιδευ-ο-ντ-, i fem. παιδευ-ουσα/-η-):

	<i>maskulinum</i>	<i>femininum</i>	<i>neutrum</i>
NV sg.	παιδεύων	παιδεύουσα	παιδεῦον
G	παιδεύοντος	παιδευούσης	παιδεύοντος
D	παιδεύοντι	παιδευούση	παιδεύοντι
A	παιδεύοντα	παιδεύουσας	παιδεῦον
NV pl.	παιδεύοντες	παιδεύουσαι	παιδεύοντα
G	παιδευόντων	παιδευουσῶν	παιδευόντων
D	παιδεύουσι(ν)	παιδευούσαις	παιδεύουσι(ν)
A	παιδεύοντας	παιδευούσας	παιδεύοντα

9.1.3.4 Bøjningsmönster för παιδευόμενος -η -ον, presens particip medium-passivum av παιδεύω *uppföstra*:

	<i>maskulinum</i>	<i>femininum</i>	<i>neutrum</i>
N sg.	παιδευόμενος	παιδευομένη	παιδευόμενον
G	παιδευομένου	παιδευομένης	παιδευομένου
D	παιδευομένῳ	παιδευομένη	παιδευομένῳ
A	παιδευόμενον	παιδευομένην	παιδευόμενον
V	παιδευόμενε	παιδευομένη	παιδευόμενον
NV pl.	παιδευόμενοι	παιδευόμεναι	παιδευόμενα
G	παιδευομένων	παιδευομένων	παιδευομένων
D	παιδευομένοις	παιδευομέναις	παιδευομένοις
A	παιδευομένους	παιδευομένας	παιδευόμενα

9.2 Översättningsmeningar

- μηκέτι ζῶην ἐγώ. (Aristofanes *Molnen* 1255)
- οὐ ζῶη γ' ἂν τις, εἰ μὴ τρέφοιτο. (Xenofon *Memorabilia* 2.1.1)
- τρώγοις ἂν ἐρεβίνθους; (Aristofanes *Acharnerna* 801)
- οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον ὅτι Κῦρος οὔτε ἄλλον πέμπει οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο. (Xenofon *Anabasis* 2.1.2)
- οὓς ὁ Κῦρος ἐώρα ἐθέλοντας κινδυνεύειν, τούτους καὶ ἄρχοντας ἐποίει, ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλοις δώροισ ἐτίμα. (Xenofon *Anabasis* 1.9.14)
- ἀλλ' ἦδομαι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρονίμους λόγους. (Xenofon *Anabasis* 2.5.16)
- χαίρειν μετὰ χαιρόντων, κλαίειν μετὰ κλαιόντων. (NT *Romarbrevet* 12:15)
- μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην. (NT *Matteusevangeliet* 5:6)
- φθονοῦντες ἑαυτοῖς μισοῦσιν ἀλλήλους. (Xenofon *Memorabilia* 2.6.20)
- δεῖ τοὺς ἄρχοντας διαφέρειν τῶν ἀρχομένων. (Aristoteles *Politiken* 1332b33)
- γηράσκω δ' ἀεὶ πολλὰ διδασκόμενος. (Solon *fragment* 18 West)
- οἱ μὲν νικῶντες τὰ τε ἑαυτῶν σφίζουσι καὶ τὰ τῶν ἠττωμένων προσλαμβάνουσιν, οἱ δὲ ἠττώμενοι ἅμα ἑαυτούς τε καὶ τὰ ἑαυτῶν πάντα ἀποβάλλουσιν. (Xenofon *Kyros uppföstran* 3.3.45)

13. τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; (NT *Lukasevangeliet* 24:5)
14. λέγετε δὴ μοι, ὦ ἄνθρωποι, βούλεσθε ζῆν ἁμαρτάνοντες; "οὐ βουλόμεθα." οὐδεὶς τοίνυν ἁμαρτάνων ἐλεύθερός ἐστιν. βούλεσθε ζῆν φοβούμενοι, βούλεσθε λυπούμενοι, βούλεσθε ταρασσόμενοι; "οὐδαμῶς." οὐδεὶς ἄρα οὔτε φοβούμενος οὔτε λυπούμενος οὔτε ταρασσόμενος ἐλεύθερός ἐστιν. (Arrianos *Epiktetos tal* 2.1.23–24)

Kommentarer

- 2:** Optativ med ὄν och oblik optativ negeras med οὐ, optativ i andra funktioner negeras med μή.
- 3:** Retorisk fråga.
- 5:** Participfraser vid förnimmelseverb kan fungera ungefär som svenska *att*-satser: ὁ Κῦρος ἐώρα τούτους ἐθέλοντας *Kyros såg att dessa var villiga* (§ 275:13). — ἄλλοις δώροις är instrumental dativ (§ 238:1).
- 6:** Vid känsloverb som ἡδομαι kan ett particip ange orsaken till känslan; om kausala participfraser: § 275:5.
- 7:** Particip och participfraser substantiveras gärna, oftast i bestämd form (nr 8 οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, 10 τοὺς ἄρχοντας, τῶν ἀρχομένων, 12 οἱ νικῶντες, οἱ ἠττώμενοι, 13 τὸν ζῶντα) men också ibland utan artikel: χαιρόντων, κλαιόντων (§ 273:1).
- 9:** Particip kan inte alltid klart defineras som kausala, temporala etc. utan anger ofta mera obestämt en bihandling eller de omständigheter som åtföljer huvudhandlingen; så φθονοῦντες här. Jfr nr 11 διδασκόμενος och participen i nr 14 (§ 275:11). — ἑαυτοῖς = ἀλλήλοις (§ 118) är objekt till φθονοῦντες, ἀλλήλους till μισοῦσιν.
- 10:** Infinitivfraser står ofta som subjekt till opersonliga verb som δεῖ *det är nödvändigt* och motsvarar då svenskans *att*-satser (§ 268:1). Subjektet till en sådan infinitiv står normalt i ackusativ (här τοὺς ἄρχοντας; § 266:2). — τῶν ἀρχομένων är en separativ genitiv, konstruerad med διαφέρειν (§ 234:10).
- 12:** τὰ ἑαυτῶν och τὰ τῶν ἠττωμένων är exempel på substantiveringar (§ 224:5) av ett slag som knappast kan förekomma i svenskan; vid översättningen läggs ett lämpligt substantiv till (*egendom, ägodelar, etc.*).
- 14:** Partiklarna ἄρα, δὴ och τοίνυν är konklusiva (§ 300:5), dvs. de markerar att satsen omtalar en följd eller slutsats.

9.3 Ordlista

ἄμα *adv.* samtidigt

ἄμαρτάνω begå misstag; fela;
synda

ἄν *modalpartikel, se § 261*

ἀπο-βάλλω kasta bort, göra sig av
med; förlora

ἄρα *ptkl.* alltså (*inleder ofta
slutsats*)

ἄρχων -τος ὁ ledare; hög ämbets-
man; officer

γε (*före vokal γ'*) *ptkl.* åtminstone;
för den delen

γηράσκω åldras

δεῖ det är nödvändigt, det behövs

δια-φέρω skilja sig, vara olik; ut-
märka sig, vara överlägsen

δικαιοσύνη -ης ἡ rättsinne,
rättrådighet

διψάω törsta

ἐαυτοῦ -ῆς -οῦ (*gen.; dat. -ῶ -ῆ
-ῶ, ack. -όν -ήν -ό*) *reflexivt
pron. sig*

ἔπειτα *adv.* sedan, därefter

ἐρέβινθος -ου ὁ kikärt

ἑώρα *ipf av* ὀράω (§ 138:6)

ζάω leva (*böjning § 146:6 samt
Ordlista II nr 248*)

ζόην *se* ζάω

ἡσσάομαι, *att.* ἡττάομαι vara un-
derlägsen; besegras

κινδυνεύω sväva i fara (*att*); ut-
sätta sig för fara; *vardagl.* nog
vara

κλαίω klaga, jämra sig, gråta

μετά *prep. m. gen.* med

m. ack. efter; μετὰ ταῦτα

därefter

μηκέτι (*motsvarar οὐκέτι*) inte
längre

νεκρός -ά -όν död

πάντα 'allt' *NAV neutrum plur av
πᾶς πᾶσα πᾶν (böjning §
104:1)*

πεινάω hungra

πολλά 'mycket' *NAV neutrum plur
av* πολὺς πολλή πολύ (*böjning
§ 108*)

προσ-λαμβάνω dessutom skaffa
sig

σύ σοῦ/σου σοῖ/σοι σέ/σε *pers.
pron. du*

σώζω rädda

ταράττω/ταράσσω oroa, ängsla

τοίνυν *ptkl.* alltså, således

τρέφω nära, föda (*jfr. τροφή*)

τρώγω tugga (på)

φαίνω, *pass. aor.* ἐφάνην visa;
med.-pass. synas

φθονέω avundas; vara missunnsam
mot

φρόνιμος -ον förnuftig

10

10.1 Grammatik

10.1.1 Presenssystemet av $\mu\iota$ -verben: inledning

10.1.1.1 De hittills behandlade verben slutar i 1 sg. pres. ind. akt. på $-\omega$; de är ω -verb. Som dessa böjs de flesta grekiska verb. En mindre grupp verb har ändelsen $-\mu\iota$ istället för $-\omega$; de kallas $\mu\iota$ -verb. $\mu\iota$ -verben är betydligt färre än ω -verben, men de är vanliga verb, och deras former förekommer ofta i texterna.

Den principiella skillnaden mellan ω -verb och $\mu\iota$ -verb är att en bindevokal eller temavokal skjuts in mellan stammen och ändelsen i ω -verben (*tematisk* böjning; jfr § 134:7), medan ändelserna läggs direkt till stammen i $\mu\iota$ -verben (*atematisk* böjning). Dessutom har $\mu\iota$ -verben delvis andra ändelser än ω -verben. Stamväxling förekommer normalt i böjningsmönstren, och en del oregelmsässiga former uppträder. $\mu\iota$ -böjningen höll under antiken på att ersättas av ω -böjning, och flera $\mu\iota$ -verb har former som egentligen hör hemma bland ω -verben. Sådana ω -former blir allt vanligare i efterklassisk grekiska.

10.1.1.2 Konjunktiv har samma ändelser som i ω -verben och tematisk böjning, dvs. med bindevokalerna ω och η . Optativ har suffixet $-ι$ eller $-ιη$ och samma ändelser som imperfekt (dock ibland $-\mu\iota$ i 1 sg. akt.). Infinitiverna slutar på $-ναι$ (aktivum) resp. $-\σθαι$ (medium-passivum). Det aktiva participet har stam på $-ντ$ i maskulinum och neutrum och böjs ungefär som ω -verbens particip (§ 104:2–3). Det medial-passiva participet slutar i nominativ på $-\muενος$ $-\muένη$ $-\muενον$. Övriga normalt förekommande ändelser framgår av följande schema:

	<i>aktivum</i>			<i>medium-passivum</i>		
	<i>pr. ind.</i>	<i>pr. imp.</i>	<i>ipf.</i>	<i>pr. ind.</i>	<i>pr. imp.</i>	<i>ipf.</i>
1 sg.	$-\mu\iota$	—	$-\nu$	$-\mu\alpha\iota$	—	$-\mu\eta\nu$
2	$-\varsigma$	$-\emptyset$	$-\varsigma$	$-\sigma\alpha\iota$	$-\sigma\omicron$	$-\sigma\omicron$
3	$-\sigma\iota(\nu)$	$-\tau\omega$	$-\emptyset$	$-\tau\alpha\iota$	$-\sigma\theta\omega$	$-\tau\omicron$
1 pl.	$-\mu\epsilon\nu$	—	$-\mu\epsilon\nu$	$-\mu\epsilon\theta\alpha$	—	$-\mu\epsilon\theta\alpha$
2	$-\tau\epsilon$	$-\tau\epsilon$	$-\tau\epsilon$	$-\sigma\theta\epsilon$	$-\sigma\theta\epsilon$	$-\sigma\theta\epsilon$
3	$-\bar{\alpha}\sigma\iota(\nu)$	$-\nu\tau\omega\nu/$	$-\sigma\alpha\nu$	$-\nu\tau\alpha\iota$	$-\sigma\theta\omega\nu/$	$-\nu\tau\omicron$
		$-\tau\omega\sigma\alpha\nu$			$-\sigma\theta\omega\sigma\alpha\nu$	

10.1.1.3 μι-verbena indelas i fyra grupper:

1. De fyra ”stora” μι-verbena: ἵστημι *ställa*, τίθημι *sätta*, ἵημι *kasta*, δίδωμι *ge*.
2. Några få verb på -ημι/-ᾶμαι som böjs ungefär som ἵστημι.
3. De ”små” μι-verbena: εἶναι *vara*, ἰέναι (*jag skall*) *gå*, φημι *säga*, κεῖμαι *ligga*, κάθημαι *sitta* samt ytterligare några med ofullständig formuppsättning.
4. Verb på -νυμι.

10.1.2 De fyra ”stora” μι-verbena

På de följande sidorna står böjningsmönster för presenssystemet av de ”stora” μι-verbena ἵστημι *ställa* (presensstam ἵστη-/ἵσταῶ-), τίθημι *sätta* (presensstam τιθη-/τιθε-), ἵημι *kasta* (presensstam ἴη-/ἴε-) och δίδωμι *ge* (presensstam δίδω-/δίδο-).

Stamväxling mellan två olika former av presensstammen förekommer i dessa liksom i de flesta av μι-verbena. Den ena formen har lång vokal, den andra kort. τίθημι har t.ex. stamslut på -η- i indikativ aktivum singularis men på -ε- i pluralis. Sådan stamväxling var vanlig i protoindoeuropeiska och beror på ett ursprungligt avljud. Jfr §§ 33–34

ἴστημι 'ställa'

aktivum

	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>	<i>imperativ</i>
1 sg.	ἴστημι	ἴσῳ	ἴσταίην	
2	ἴστης	ἴστης	ἴσταίης	ἴστη
3	ἴστησι(v)	ἴσῃ	ἴσταίη	ἴστάτω
1 pl.	ἴσταμεν	ἴσῳμεν	ἴσταίμεν/ἴσταίημεν	
2	ἴστατε	ἴσῃτε	ἴσταίτε/ἴσταίητε	ἴστατε
3	ἴσῳσι(v)	ἴσῳσι(v)	ἴσταίεν/ἴσταίησαν	ἴσάντων/ ἴστάτωσαν

imperfekt

1 sg.	ἴσῃν	
2	ἴσῃς	<i>inf.</i> : ἴσάναι
3	ἴσῃ	
1 pl.	ἴσταμεν	<i>ptc.</i> : ἴσῶς ἴσῶσα ἴσάν,
2	ἴστατε	<i>gen.</i> ἴσάντος ἴστάσης ἴσάντος
3	ἴσῶσαν	

ἴστημι *medium-passivum*

	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>	<i>imperativ</i>
1 sg.	ἴσταμαι	ἴσῶμαι	ἴσταίμην	
2	ἴστασαι	ἴσῃ	ἴσταίῳ	ἴστασο
3	ἴσταται	ἴσῃται	ἴσταίῳ	ἴστάσθω
1 pl.	ἴστάμεθα	ἴσῶμεθα	ἴσταίμεθα	
2	ἴστασθε	ἴσῃσθε	ἴσταίσθε	ἴστασθε
3	ἴστανται	ἴσῶνται	ἴσταίντο	ἴστάσθων/ ἴστάσθωσαν

imperfekt

1 sg.	ἴσάμην	
2	ἴστασο	<i>inf.</i> : ἴστασθαι
3	ἴστατο	
1 pl.	ἴστάμεθα	<i>ptc.</i> : ἴστάμενος ἴσταμένη ἴστάμενον
2	ἴστασθε	
3	ἴσταντο	

τίθημι 'sätta, ställa, lägga'

aktivum

	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>	<i>imperativ</i>
1 sg.	τίθημι	τιθῶ	τιθείην	
2	τίθης	τιθῆς	τιθείης	τίθει
3	τίθησι(v)	τιθῆ	τιθείη	τιθέτω
1 pl.	τίθεμεν	τιθῶμεν	τιθεῖμεν/ τιθείημεν	
2	τίθετε	τιθῆτε	τιθεῖτε/τιθείητε	τίθετε
3	τιθέασι(v)	τιθῶσι(v)	τιθεῖεν/τιθείησαν	τιθέντων/ τιθέτωσαν

imperfekt

1 sg.	ἐτίθην	
2	ἐτίθεις	<i>inf.</i> : τιθέναι
3	ἐτίθει	
1 pl.	ἐτίθεμεν	<i>ptc.</i> : τιθείς τιθείσα τιθέν,
2	ἐτίθετε	<i>gen.</i> τιθέντος τιθείσης τιθέντος
3	ἐτίθεσαν	

τίθημι *medium-passivum*

	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>	<i>imperativ</i>
1 sg.	τίθεμαι	τιθῶμαι	τιθείμην	
2	τίθεσαι	τιθῆ	τιθεῖο	τίθεσο
3	τίθεται	τιθῆται	τιθεῖτο	τιθέσθω
1 pl.	τιθέμεθα	τιθώμεθα	τιθείμεθα	
2	τίθεσθε	τιθῆσθε	τιθεῖσθε	τίθεσθε
3	τίθενται	τιθῶνται	τιθεῖντο	τιθέσθων/ τιθέσθωσαν

imperfekt

1 sg.	ἐτιθέμην	
2	ἐτίθεσο	<i>inf.</i> : τίθεσθαι
3	ἐτίθετο	
1 pl.	ἐτιθέμεθα	<i>ptc.</i> : τιθέμενος τιθεμένη τιθέμενον
2	ἐτίθεσθε	
3	ἐτίθεντο	

ἴημι 'kasta'

aktivum

	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>	<i>imperativ</i>
1 sg.	ἴημι	ἰῶ	ἰείην	
2	ἴης	ἰῆς	ἰείης	ἴει
3	ἴησι(ν)	ἰῆ	ἰείη	ἰέτω
1 pl.	ἴεμεν	ἰῶμεν	ἰεῖμεν/ἰείημεν	
2	ἴετε	ἰῆτε	ἰεῖτε/ἰείητε	ἴετε
3	ἰῶσι(ν)	ἰῶσι(ν)	ἰεῖεν/ἰείησαν	ἰέντων/ἰέτωσαν

imperfekt

1 sg.	ἴην	
2	ἴεις	<i>inf.</i> : ἰέναι
3	ἴει	
1 pl.	ἴεμεν	<i>ptc.</i> : ἰεῖς ἰεῖσα ἰέν,
2	ἴετε	<i>gen.</i> : ἰέντος ἰεῖσης ἰέντος
3	ἴεσαν	

ἴημι *medium-passivum*

	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>	<i>imperativ</i>
1 sg.	ἴεμαι	ἰῶμαι	ἰείμην	
2	ἴεσαι	ἰῆ	ἰεῖο	ἴεσο
3	ἴεται	ἰῆται	ἰεῖτο	ἰέσθω
1 pl.	ἰέμεθα	ἰῶμεθα	ἰεῖμεθα	
2	ἴεσθε	ἰῆσθε	ἰεῖσθε	ἴεσθε
3	ἰενται	ἰῶνται	ἰεῖντο	ἰέσθων/ἰέσθωσαν

imperfekt

1 sg.	ἰέμην	
2	ἴεσο	<i>inf.</i> : ἴεσθαι
3	ἴετο	
1 pl.	ἰέμεθα	<i>ptc.</i> : ἰέμενος ἰεμένη ἰέμενον
2	ἴεσθε	
3	ἰεντο	

δίδωμι 'ge'**aktivum**

	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>	<i>imperativ</i>
1 sg.	δίδωμι	διδῶ	διδοίην	
2	δίδως	διδῶς	διδοίης	δίδου
3	δίδωσι(ν)	διδῶ	διδοίη	διδότω
1 pl.	δίδομεν	διδῶμεν	διδοίμεν/διδοίημεν	
2	δίδοτε	διδῶτε	διδοίτε/διδοίητε	δίδοτε
3	διδόασι(ν)	διδῶσι(ν)	διδοίεν/διδοίησαν	διδόντων/ διδότωσαν

imperfekt

1 sg.	ἐδίδουν	
2	ἐδίδους	<i>inf.</i> : διδόναι
3	ἐδίδου	
1 pl.	ἐδίδομεν	<i>ptc.</i> : διδούς διδοῦσα διδόν,
2	ἐδίδοτε	<i>gen.</i> διδόντος διδούσης διδόντος
3	ἐδίδοσαν	

δίδωμι medium-passivum

	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>	<i>imperativ</i>
1 sg.	δίδομαι	διδῶμαι	διδοίμην	
2	δίδοσαι	διδῶ	διδοίῃ	δίδοσο
3	δίδοται	διδῶται	διδοίτο	διδόσθω
1 pl.	διδόμεθα	διδώμεθα	διδοίμεθα	
2	δίδοσθε	διδῶσθε	διδοίσθε	δίδοσθε
3	δίδονται	διδῶνται	διδοίντο	διδόσθων/ διδόσθωσαν

imperfekt

1 sg.	ἐδιδόμην	
2	ἐδίδοσο	<i>inf.</i> : δίδοσθαι
3	ἐδίδοτο	
1 pl.	ἐδιδόμεθα	<i>ptc.</i> : διδόμενος διδομένη διδόμενον
2	ἐδίδοσθε	
3	ἐδίδοντο	

10.1.3 Verb på -ημι/-ᾶμαι

Bland de verb som böjs ungefär som ἴστημι är dessa vanligast (jfr § 155):

ὀνίνημι *gagna*

πίμπλημι *fylla*

ᾄγαμαι *beundra*

δύναμαι *kunna* (2 sg. pres. ind. ibland δύνη; augment i ipf. ofta ἦ-: ἠδυνάμην, ἠδύνασο etc.)

ἐπίσταμαι *kunna, förstå* (sammansättning av ἐπι- och ἴσταμαι, men ἐπ- aspireras inte, och ἐ- augmenteras: ipf. ἠπιστάμην, ἠπίστασο etc.)

10.2 Översättningsmeningar

1. τίθημι γάρ σε ὁμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνη. (Platon *Apologin* 27c)
2. Ἀγησίλαος πρὸς Γύλιν τὸν πολέμαρχον ἐκέλευε τρόπαιον ἴστασθαι. (Xenofon *Hellenika* 4.3.21)
3. καὶ ἐγὼ μὲν ἐγέλων, ἐκείνη δὲ προστίθησι τὴν θύραν, προσποιουμένη παίζειν. (Lysias 1.13)
4. ἕως ἂν τοίνυν, ἔφη ὁ Ἀγησίλαος, ἐκεῖσε πορεύωμαι, δίδου δὴ τῇ στρατιᾷ τὰ ἐπιτήδεια. (Xenofon *Hellenika* 3.4.26)
5. ἡ μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις κακά. (Menander *Monostichoi* 224)
6. Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς. (Xenofon *Anabasis* 1.1.9)
7. σοὶ δ' Ἀγαμέμνων ἄξια δῶρα δίδωσι. (Homeros *Iliaden* 9.260–61)
8. οἱ σοφισταὶ τοῖς μὴ ἔχουσι χρήματα δίδοναι οὐκ ἤθελον διαλέγεσθαι. (Xenofon *Memorabilia* 1.2.61)
9. δίδωμί σοι ἐμαυτὸν δοῦλον. (Xenofon *Kyros uppföstran* 4.6.2)
10. ἐγὼ δέ σοι, ὦ Σεύθη, δίδωμι ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἐμοὺς τούτους ἐταίρους φίλους εἶναι πιστούς. (Xenofon *Anabasis* 7.3.30)
11. τῶν γὰρ ὄντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν οὐδὲν ἄνευ πόνου καὶ ἐπιμελείας θεοὶ δίδουσιν ἀνθρώποις. (Xenofon *Memorabilia* 2.1.28)
12. τίς οὗτός ἐστιν ὃς καὶ ἀμαρτίας ἀφήσιν; (NT *Lukasevangeliet* 7:49)
13. εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν. (NT *Johannesevangeliet* 9:33)

Kommentarer

2: ἴστασθαι är medium, troligen indirekt reflexivt (§ 259:1b).

4: ὅν med konjunktiv i temporal bisats för att ange framtida handling (§ 263:3d).

8: διδόναι: final infinitiv som komplement till ἔχουσι (§ 270:1). Jfr nr 10 εἶναι.

11: τῶν ὄντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν är partitiv genitiv till οὐδέν (§ 232:4).

13: ἠδύνατο är imperfekt med irreal betydelse trots att ὅν saknas (§ 262:2).

10.3 Ordlista

Ἀγαμέμνων -ονος ὁ Agamemnon

Ἀγησίλαος -ου ὁ Agesilaos

ἄνευ *prep. m. gen., ibland*
efterställd utan

ἄξιος -α -ον värd, värdig

ἀφ-ίημι, *pass. aor. ἀφ-είθην* kasta
bort; förlåta (*böjning av ἵημι §*
152)

Γῦλις -εως (*eller möjligen Γύλις -*
ιδος) ὁ Gylis

δαρειακός -οῦ ὁ dareik, *persiskt*
guldmynt

δίδωμι *ge (böjning § 154)*

δύναμαι *ipf. ἐδυνάμην eller*
ἠδυνάμην kunna

ἐκεῖσε *adverb dit*

ἐπειδή *temporal och kausal konj.*
då, när, eftersom

ἐπιμέλεια -ας ἡ omsorg

ἐπιτήδειος -α -ον *passande,*
lämplig; nödvändig; τὰ
ἐπιτήδεια livsmedel, proviant

ἐταῖρος -ου ὁ kamrat

ἕως *prep. m. gen. under (om tid);*
temporal konj. medan, till dess
att

ἵστημι *ställa, ställa upp (böjning §*
153)

μύριοι -αι -α 10.000; 'otaliga'

μωρία -ας ἡ dumhet, dårskap

ὁμολογέω *hålla med*

παρά *prep. m. gen. från*
m. dat. intill, bredvid

m. ack. till, längs med,

utom, mot, på grund av

πιστός -ή -όν *trogen, trofast*

πολέμαρχος -ου ὁ polemark, hög
officer

πόνος -ου ὁ möda

προσ-ποιέομαι *låtsas*

προσ-τίθημι *lägga till; här stänga*

πρῶ, πρῶί *arla, tidigt på morgonen*

Σεύθης -ου ὁ Seuthes

στρατιά -ᾶς ἡ här

τίθημι *sätta, lägga; stifta (om lag);*
h. anse (böjning § 151)

τρόπαιον -ου τό trofé

φημι *säga (böjning § 159)*

χρῆμα -ατος τό sak, *i plur. ofta*
pengar

11

11.1 Grammatik

11.1.1 De ”små” μι-verb

11.1.1.1 Verbet εἶναι *vara* är grekiskans vanligaste (§ 156). Det uppvisar flera oregelbundenheter. Av alternativformerna i imperfekt är ἦν (1 sg.), ἦσθα (2 sg.), ἦμεν (1 pl.) och ἦτε (2 pl.) vanligast förekommande i klassisk attiska. Böjningsmönster för presenssystemet (presensstam ἐσ-, som ofta utvecklats till εἰ- eller ἐ-):

	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>	<i>imperativ</i>	<i>imperfekt</i>
1 sg.	εἶμι	ᾧ	εἶην	—	ἦ/ἦν/ἦμην
2	εἶ	ἦς	εἶης	ἴσθι	ἦσθα/ἦς
3	ἐστί(ν)	ἦ	εἶη	ἔστω/ἦτω	ἦν
1 pl.	ἐσμεν	ᾧμεν	εἶμεν/εἶημεν	—	ἦμεν/ἦμεθα
2	ἐστε	ἦτε	εἶτε/εἶητε	ἔστε	ἦστε/ἦτε
3	εἰσι(ν)	ᾧσι(ν)	εἶεν/εἶησαν	ἔστων/ᾔντων/ ἔστωσαν	ἦσαν

infinitiv: εἶναι

particip: ὢν οὔσα ὄν, *gen.* ὄντος οὔσης ὄντος

Tvåstaviga indikativformer är enklitiska när de betyder *är* (οἱ θεοὶ ἀγαθοὶ εἰσὶν *gudarna är goda*). I betydelsen *existerar, finns till* är de accentuerade (θεοὶ ἀγαθοὶ εἰσίν *det finns goda gudar*); ἐστί(ν) (*det*) *finns* accentueras på första stavelsen, de övriga på andra.

11.1.1.2 Böjningsmönster för ὢν οὔσα ὄν, presens particip av εἶναι *vara* (stammar: ὀ-ντ- (mask./neutr.) och οὔσ-ᾶ-/-η- (fem.):

	<i>singularis</i>			<i>pluralis</i>		
	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>
NV	ὢν	οὔσα	ὄν	ὄντες	οὔσαι	ὄντα
G	ὄντος	οὔσης	ὄντος	ὄντων	οὔσων	ὄντων
D	ὄντι	οὔση	ὄντι	οὔσι(ν)	οὔσαις	οὔσι(ν)
A	ὄντα	οὔσαν	ὄν	ὄντας	οὔσας	ὄντα

11.1.1.3 Böjningsmönster för presenssystemet av *ἵέναι* (*jag skall*) *gā* (presensstam εἶ-/ἱ-; § 158):

	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>	<i>imperativ</i>	<i>imperfekt</i>
1 sg.	εἶμι	ἵω	ἵοιμι/ἰοίην		ἦα/ἦειν
2	εἶ	ἵης	ἵοις	ἵθι	ἦεισθα/ἦεις
3	εἶσι(ν)	ἵη	ἵοι	ἵτω	ἦει(ν)
1 pl.	ἴμεν	ἴωμεν	ἴοιμεν		ἦμεν
2	ἴτε	ἴητε	ἴοιτε	ἴτε	ἦτε
3	ἴασι(ν)	ἴωσι(ν)	ἴοιεν	ἰόντων/ἴτωσαν	ἦσαν/ἦεσαν

infinitiv: ἵέναι

particip: ἰὼν ἰούσα ἰόν, *gen.* ἰόντος ἰούσης ἰόντος

11.1.1.4 Böjningsmönster för presenssystemet av *φημι* *sāga* (presensstam φη-/φᾶ-; § 159):

	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>	<i>imperativ</i>	<i>imperfekt</i>
1 sg.	φημι	φῶ	φαίην		ἔφην
2	φῆς/φῆς	φῆς	φαίης	φάθι/φαθί	ἔφησθα
3	φῆσι(ν)	φῆ	φαίη	φάτω	ἔφη
1 pl.	φᾶμεν	φῶμεν	φαίμεν/φαίημεν		ἔφαμεν
2	φάτε	φῆτε	φαίτε/φαίητε	φάτε	ἔφατε
3	φᾶσι(ν)	φῶσι(ν)	φαίεν/φαίησαν	φάντων	ἔφασαν

infinitiv: φᾶναι

particip: φᾶς φᾶσα φᾶν, *gen.* φάντος φάσης φάντος

De tvåstaviga indikativformerna av *φημι* är enklitiska. Ett fåtal mediala former förekommer, bl.a. participet φάμενος φαμένη φάμενον. Som aktivt particip används ofta φάσκων φάσκουσα φάσκον av det synonyma verbet φάσκω.

11.1.1.5 Böjningsmönster (partiellt) för presenssystemet av κείμαι *ligga* (presensstam κει-; övriga former se § 162):

	<i>indikativ</i>	<i>imperfekt</i>	
1 sg.	κείμαι	ἐκείμην	
2	κείσαι	ἔκεισο	<i>inf.:</i> κείσθαι
3	κείται	ἔκειτο	
1 pl.	κείμεθα	ἐκείμεθα	<i>ptc.:</i> κείμενος κειμένη κείμενον
2	κείσθε	ἔκεισθε	
3	κείνται	ἔκειντο	

11.1.1.6 Böjningsmönster (partiellt) för presenssystemet av κάθ-ημαι *sitta* (presensstam καθ-η(σ)-; övriga former se § 161):

	<i>indikativ</i>	<i>imperativ</i>	<i>imperfekt</i>
1 sg.	κάθημαι		ἐκαθήμην/καθήμην
2	κάθησαι/κάθη	κάθησο/κάθου	ἐκάθησο/καθήσο
3	κάθεται	καθήσθω	ἐκάθητο/καθη(σ)το
1 pl.	καθήμεθα		ἐκαθήμεθα/καθήμεθα
2	κάθησθε	κάθησθε	ἐκάθησθε/καθησθε
3	κάθηνται	καθήσθωσαν	ἐκάθηντο/καθηντο

infinitiv: καθῆσθαι

particip: καθήμενος καθιμένη καθήμενον

11.1.1.7 Av ἦμι *säga* förekommer bara denna enklitiska form (1 sg. pres. ind.) samt 1 och 3 sg. imperfekt, nästan bara i formlerna ἦν δ' ἐγώ *sade jag* och ἦ δ' ὅς *sade han*.

Substantivet *χρή* *nödvändighet, behov* brukar stå ensamt som predikat i indikativ med ἔστι *det finns* underförstått. I de övriga formerna har *χρή* dragits samman med former av εἶναι, så att följande former har uppstått (de finita modi finns bara i 3 sg.):

<i>ind.</i>	<i>konj.</i>	<i>opt.</i>	<i>ipf.</i>	<i>inf.</i>	<i>ptc. (neutrum)</i>
χρή	χρηῖ	χρειή	χρηῖν/ἔχρην	χρηῖναι	χρεών

11.1.2 Verb på -νυμι

11.1.2.1 Verben på -νυμι har i aktivum ofta alternativformer i analogi med ω-verbena, så alltid i optativ, där ω-verbens optativsuffix -οι- används. Dessutom förekommer ibland ω-former i indikativ (δεικνύω, δεικνύεις etc.),

imperfekt (ἐδείκνυον, ἐδείκνυες etc.), infinitiv (δεικνύειν) och particip (δεικνύων δεικνύουσα δεικνύον).

Vanliga verb på -νυμι är (§ 163:3):

ἀμφι-έννυμι <i>påkläda</i>	ὄμνυμι <i>svära</i>
δείκνυμι <i>visa</i>	πετόννυμι <i>breda ut</i>
ζεύγνυμι <i>förena, sammanfoga</i>	πήγνυμι <i>hopfoga, fästa</i>
μείγνυμι <i>blanda</i>	ρήγνυμι <i>sönderslita</i>
ἀν-οίγνυμι <i>öppna</i>	ῥώννυμι <i>stärka</i>
ἀπ-όλλυμι <i>förstöra, förlora</i>	σβέννυμι <i>släcka</i>

11.1.2.2 Böjningsmönster för presenssystemet av δείκνυμι *visa* (presens-stam δεικνῦ-/δεικνῦ-; § 163):

		<i>a k t i v u m</i>				
	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>	<i>imperativ</i>	<i>imperfekt</i>	
1 sg.	δείκνῦμι	δεικνύω	δεικνύοιμι		ἐδείκνῦν	
2	δείκνῦς	δεικνύης	δεικνύοις	δείκνῦ	ἐδείκνῦς	
3	δείκνῦσι(ν)	δεικνύῃ	δεικνύοι	δεικνύτω	ἐδείκνῦ	
1 pl.	δείκνυμεν	δεικνύομεν	δεικνύοιμεν		ἐδείκνυμεν	
2	δείκνυτε	δεικνύητε	δεικνύοιτε	δείκνυτε	ἐδείκνυτε	
3	δεικνύασι(ν)	δεικνύωσι(ν)	δεικνύοιεν	δεικνύντων	ἐδείκνυσαν /δεικνύτῶσαν	

infinitiv: δεικνύναι

particip: δεικνῦς δεικνῦσα δεικνῦν, *gen.* δεικνύντος δεικνύσης δεικνύντο

		<i>m e d i u m - p a s s i v u m</i>				
	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>	<i>imperativ</i>	<i>imperfekt</i>	
1 sg.	δείκνυμαι	δεικνύωμαι	δεικνυοίμην		ἐδείκνυμην	
2	δείκνυσαι	δεικνύῃ	δεικνύοιο	δείκνυσο	ἐδείκνυσο	
3	δείκνυται	δεικνύηται	δεικνύοιτο	δεικνύσθω	ἐδείκνυτο	
1 pl.	δεικνύμεθα	δεικνυώμεθα	δεικνυοίμεθα		ἐδείκνύμεθα	
2	δείκνυσθε	δεικνύησθε	δεικνύοισθε	δείκνυσθε	ἐδείκνυσθε	
3	δείκνυνται	δεικνύονται	δεικνύοιντο	δεικνύσθων/ δεικνύσθῶσαν	ἐδείκνυντο	

infinitiv: δείκνυσθαι

particip: δεικνύμενος δεικνυμένη δεικνύμενον

11.2 Översättningsmeningar

1. εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί· ἀλλὰ μὴν εἰσὶ βωμοί· εἰσὶν ἄρα καὶ θεοί. τί πρὸς ταῦτα φῆς; (Lukianos *Juppiter Tragoidos* 51.8)
2. ὅταν μὲν ἡμεῖς ὤμεν, ὁ θάνατος οὐ πάρεστιν, ὅταν δὲ ὁ θάνατος παρῆ, τόθ' ἡμεῖς οὐκ ἐσμέν. (Epikuros *Brevet till Menoikeus* 125)
3. αὗται ἡρώτων αὐτοὺς τίνες εἶεν. (Xenofon *Anabasis* 4.5.10)
4. ἤκουεν αὐτὸν καλὸν κάγαθὸν εἶναι. (Xenofon *Kyros uppfostran* 1.3.1)
5. ὁ μὴ ὦν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστίν. (NT *Lukasevangeliet* 11:23)
6. ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος. (NT *Lukasevangeliet* 16:1)
7. οἱ μὲν ἦσαν σὺν τοῖς Ἰουδαίοις, οἱ δὲ σὺν τοῖς ἀποστόλοις. (NT *Apostlagärningarna* 14:4)
8. πρὸς οἶκον εἶμι. (Euripides *Rhesus* 450)
9. πῆ γὰρ ἐγὼ ἴω; (Homeros *Odysséen* 15.509)
10. ἀλλὰ μοι λέγετε· εἰσὶώ ἢ μῆ; (Platon *Symposion* 213a)
11. ὦ τέκνα, ποῦ ποτ' ἐστέ; δεῦρ' ἴτε. (Sofokles *Kung Oidipus* 1480)
12. "λέγε δή, τί φῆς εἶναι τὸ ὄσιον καὶ τὸ ἀνόσιον;" "λέγω τοίνυν ὅτι τὸ μὲν ὄσιόν ἐστίν ὅπερ ἐγὼ νῦν ποιῶ." (Platon *Euthyfron* 5d)
13. τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; (Platon *Kriton* 52d)
14. φῶμεν οὕτως ἢ μὴ φῶμεν; (Platon *Gorgias* 480d)
15. τυφλός τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδόν. (NT *Lukasevangeliet* 18:35)
16. φαίνομαι σοὶ τῷ παρόντι καθήμενος· τῷ δὲ ἀπόντι οὐ φαίνομαι καθήμενος· ἄδηλον εἰ κάθημαι ἢ οὐ κάθημαι. (Protagoras enligt Didymos den blinde *Kommentar till Psaltaren*)
17. οὐ χρὴ θηρίοις πελάζειν. (Xenofon *Kyros uppfostran* 1.4.7)
18. χρόνος δίκαιον ἄνδρα δείκνυσιν μόνος. (Sofokles *Kung Oidipus* 614)

Kommentarer

- 1: εἰ εἰσὶ ... καὶ θεοί utgör en formell slutledning bestående av en första premiss, en andra premiss (inleds ofta med en adversativ partikel eller partikelkombination (ἀλλὰ μὴν)) och en slutsats (inleds ofta med den konklusiva partikeln ἄρα).
- 3: εἶεν: oblik optativ.
- 4: Infinitivfrasen αὐτὸν καλὸν κάγαθὸν εἶναι står som objekt till ἤκουεν och svarar mot en svensk *att*-sats (§ 269:1a); jfr nr 12, där verb med betydelsen *säga* först står med infinitivfras och sedan med ὅτι-sats. Infinitivfrasen analyseras på ungefär samma sätt som en sats med finit verb. Verbet står i infinitiv, subjektet (αὐτόν) och den subjek-

tiva predikatsfyllnaden (καλὸν κάγαθόν) i ackusativ (§ 266:1–2). — κάγαθόν = καὶ ἀγαθόν. Krasis (§ 22:1).

5: Particip kan negeras antingen med οὐ eller med μή. I efterklassisk grekiska blir μή vanligare (§ 298:2).

9: ἴω: Konjunktiv i deliberativ fråga. Jfr nr 10 (εἰσῴω) och 13–14 φῶμεν (§ 263:2b).

15: τις fungerar här som obestämd artikel (§ 224:7)

16: καθήμενος: Om betydelskillnaden mellan particip och infinitiv vid verb som φαίνομαι se § 268:1–3 och 276:2.

11.3 Ordlista

ἄδηλος -ον osynlig, otydlig

άνήρ άνδρός ό man, make
(*böjning § 80*)

άνόσιος -ον ohelig, oren

άπ-εἶναι vara frånvarande

άπόστολος -ου ό sändebud;
apostel

βωμός -ου ό altare

δείκνυμι visa (*böjning § 163*)

δεῦρο *adv.* hit, häråt

εἶμι, εἶμί *se* εἶναι

εἶμι *se* ἰέναι

εἶναι vara (*böjning § 156*)

εἰσ-ιέναι gå in

ήμεῖς *pers. pron. vi* (*böjning § 116*)

θηρίον -ου τό (vild)djur

ἰέναι (ska) gå (*böjning § 158*)

Ἰουδαῖος -α -ον judisk; jude

κάθ-ημαι sitta, sätta sig (*böjning § 161*)

καλός καὶ άγαθός 'fin och duk-
tig', hörande till överklassen

κατά *prep. m. gen.* ned från, ned-
för, ned i, nere i; mot

m. ack. längs, ut över, enligt,
med avseende på

Κρίτων -ωνος ό Kriton

μήν *ptkl.* i sanning; οὐ μήν men
inte, dock icke

όσιος -α -ον, *även* -ος -ον ren,
godkänd av gudomlig rätt

παρ-εἶναι närvara, vara på plats,
vara intill

πελάζω närma sig *m. dat.*

πῆ *frågeadv.* på vilket sätt; vart

πλούσιος -α -ον rik

ποῦ *frågeadv.* var, var någonstans;

ποῦ ποτε var i allsin dar

12

12.1 Grammatik

12.1.1 Tredje deklinationen: inledning

12.1.1.1 Efter tredje deklinationen böjs både maskulina, feminina och neutrala substantiv. De är av flera olika typer, som klassificeras med hänsyn till vilket språkljud böjningsstammen slutar på ((böjnings)stammen är den del av ordet till vilken ändelsen läggs; första deklinationen har stamslut på *-α/-η*, andra på *-ο*). Som stamslut i tredje deklinationen förekommer:

konsonanter (*k-*, *p-* och *t-*ljud, *-ντ*, *-ν*, *-ρ*, *-λ* (bara i *ἄλς ἄλός ὁ salt*) och *-σ*)

halvvokaler (*-j*, *-ϝ*)

vokaler (*-ι* (sällsynt), *-υ*)

I de flesta ord efter tredje deklinationen framträder stammen tydligt i formen i genitiv singularis; man tar bort genitivändelsen *-ος*, och det som återstår är stammen. Exempel:

<i>nom. sg.</i>	<i>genus</i>	<i>betydelse</i>	<i>gen. sg.</i>	<i>stam</i>
σῶμα	τό	kropp	σώματος	σωματ-
ὀδούς	ὁ	tand	ὀδόντος	ὀδοντ-
λέων	ὁ	lejon	λέοντος	λεοντ-
ποιμήν	ὁ	herde	ποιμένος	ποιμέν-
νύξ	ἡ	natt	νυκτός	νυκτ-

12.1.1.2 Maskulina och feminina substantiv har samma ändelser; de neutrala har avvikande ändelser i nominativ och ackusativ, singularis och pluralis. De normala ändelserna är:

	<i>singularis</i>		<i>pluralis</i>	
	<i>mask. & fem.</i>	<i>neutr.</i>	<i>mask. & fem.</i>	<i>neutr.</i>
N	<i>-ς/-∅</i>	<i>-∅</i>	<i>-ες/-ς</i>	<i>-ᾶ</i>
G	<i>-ος</i>		<i>-ων</i>	
D	<i>-ῖ</i>		<i>-σῖ(ν)</i>	
A	<i>-ᾶ/-ν</i>	<i>-∅</i>	<i>-ᾶς/-ς/= N</i>	<i>-ᾶ</i>
V	<i>-∅/= N</i>	<i>-∅</i>	<i>= N</i>	<i>= N</i>

Nom. sing. av maskulina och feminina substantiv kan bildas på två sätt:

1. Ändelsen -ς tilläggs (*sigmatisk nominativ*). Vissa konsonanter i stamslutet faller då bort, t.ex. -δ- i ἐλπίς ή *hopp, förhoppning* (gen. sg. ἐλπίδος, stam ἐλπιδ-), -τ- i νύξ (= νύκ-ς) ή *natt* (gen. sg. νυκτός, stam νυκτ-), -ντ- i γίγας ό *jätte* (gen. sg. γίγαντος, stam γιγαντ-), -ρ- i μάρτυς ό *vittne* (gen. sg. μάρτυρος, stam μαρτυρ-).

2. Utan ändelse (*asigmatisk nominativ*). I sådana nominativer förlängs stammens sista vokal när detta kan ske (dvs. ε blir η och ο blir ω), och alla slutkonsonanter utom -ν, -ρ och -ς faller bort (jfr § 41; grekiska ord, utom proklitiska, kan inte sluta på andra konsonanter än -ν, -ρ och -ς (inklusive -ξ och -ψ)). Exempel: δαίμων ό *gudaväsen* (gen. sg. δαίμονος, stam δαιμον-), γέρων ό *gammal man, gubbe* (gen. sg. γέροντος, stam γεροντ-), Διογένης ό (stam Διογενεσ-).

Nom./ack./vok. sing. av neutrala substantiv är normalt den rena stammen efter eventuellt bortfall av andra slutkonsonanter än -ν, -ρ och -ς. Exempel: πῦρ τό *eld* (gen. sg. πυρός, stam πυρ-), γράμμα τό *bokstav* (gen. sg. γράμματος, stam γραμματ-), γάλα τό *mjölk* (gen. sg. γάλακτος, stam γαλακτ-). Det finns några få neutra med sigmatisk eller på annat sätt avvikande nominativ och stam på -τ, t.ex. φῶς φωτός τό *ljus* och γόνυ γόνατος τό *knä* (jfr § 73:8).

Som vok. sg. används antingen nominativen eller den rena stammen (minus andra slutkonsonanter än -ν, -ρ och -ς). Vissa ord har speciella vokativformer.

I maskulina och feminina ord var ändelsen i ack. sg. ursprungligen ett -ν, men detta -ν har i de flesta ordtyper övergått till ett kort -α (jfr § 32); i ack. plur. var ändelsen -νς, men -ν- har antingen försvunnit eller övergått till kort -α-. I vissa ord används formen i nom. plur. också i ack. plur.

Framför dativändelsen -σι faller t-ljud, -ντ och -ν i stamslutet bort, som i ἐλπίσι(ν) av ἐλπίς ἐλπίδος ή *hopp, förhoppning*, σώμασι(ν) av σῶμα σώματος τό *kropp*, λέουσι(ν) av λέων λέοντος ό *lejon* (med förändring av -ο- till -ου-) och αἰῶσι(ν) av αἰών αἰῶνος ό *tidsålder*.

νῦ ἐφελκυστικόν kan tillfogas till ändelsen -σι i dat. plur.

I genitiv- och dativformer, både i singularis och pluralis, vilkas böjningsstam är enstavig, ligger ordets betoning normalt på böjningsändelsen. Om oregelmässigheter i betoningen se i övrigt de följande böjningsmönstren samt § 70.

12.1.1.3 Av *adjektiv efter (första och) tredje deklinationen* böjs de maskulina och neutrala formerna alltid efter tredje deklinationen. Femininformen kan antingen vara identisk med den maskulina formen eller böjas efter första deklinationen (med kort -α i nom. och ack. sing.). Exempel på sådana adjektiv finns i de följande böjningsmönstren; se vidare §§ 102–107.

12.1.2 Tredje deklinationens stammar på *k-* och *p-*ljud

Böjningsmönster för substantiven σάρξ ή *kött* (stam σαρκ-), σάλπιγξ ή *trumpet* (stam σαλπιγγ-), θρίξ ή *hår(strå)* (stam θριχ-/τριχ-; jfr § 38), φλέψ ή *blodåder* (stam φλεβ-) samt det oregelbundna γυνή ή *kvinna, hustru* (stam γυναικ-):

N sg.	σάρξ	σάλπιγξ	θρίξ	φλέψ	γυνή
G	σαρκός	σάλπιγγος	τριχός	φλεβός	γυναικός
D	σαρκί	σάλπιγγι	τριχί	φλεβί	γυναικί
A	σάρκα	σάλπιγγα	τρίχα	φλέβα	γυναῖκα
V	= N	= N	= N	= N	γύναι
NV pl.	σάρκες	σάλπιγγες	τρίχες	φλέβες	γυναῖκες
G	σαρκῶν	σαλπίγγων	τριχῶν	φλεβῶν	γυναικῶν
D	σαρξί(ν)	σάλπιγγι(ν)	θριξί(ν)	φλεψί(ν)	γυναίξι(ν)
A	σάρκας	σάλπιγγας	τρίχας	φλέβας	γυναῖκας

12.1.3 Tredje deklinationens stammar på *t-*ljud (utom *-ντ-*)

12.1.3.1 Böjningsmönster för substantiven ἐλπίς ή *hopp, förhoppning* (stam ἐλπιδ-), ἔρωσ ή *kärlek, åtrå* (stam ἐρωτ-), ταχύτης ή *snabbhet, hastighet* (stam ταχυτητ-), σῶμα τό *kropp* (stam σωματ-) och νύξ ή *natt* (stam νυκτ-):

NV sg.	ἐλπίς	ἔρωσ	ταχύτης	σῶμα	νύξ
G	ἐλπίδος	ἔρωτος	ταχύτητος	σώματος	νυκτός
D	ἐλπίδι	ἔρωτι	ταχύτητι	σώματι	νυκτί
A	ἐλπίδα	ἔρωτα	ταχύτητα	σῶμα	νύκτα
NV pl.	ἐλπίδες	ἔρωτες	ταχύτητες	σώματα	νύκτες
G	ἐλπίδων	ἔρώτων	ταχυτήτων	σωμάτων	νυκτῶν
D	ἐλπίσι(ν)	ἔρωσι(ν)	ταχύτησι(ν)	σώμασι(ν)	νυξί(ν)
A	ἐλπίδας	ἔρωτας	ταχύτητας	σώματα	νύκτας

T-ljudet försvinner utan spår framför ändelsens *-σ-* i nom. sg. och dat. pl. — Vanliga ord av dessa typer är feminina abstrakta på *-της*, gen. *-τητος*, ofta avledda av adjektiv, samt neutra på *-μα*, gen. *-ματος*, ofta avledda av verbrötter.

12.1.3.2 Böjningsmönster för substantiven παῖς ὁ, ἡ *barn, tjänare, slav* (stam παιδ-), ποῦς ὁ *foot* (stam ποδ-), ἔρις ἡ *tvist, strid* (stam ἐριδ-), φῶς τό *ljus* (stam φωσ-/φωτ-), γόνυ τό *knä* (stam γονυ-/γονατ-) och ὕδωρ τό *vatten* (stam ὕδωρ-/ ὕδατ-):

N sg.	παῖς	πούς	ἔρις	φῶς	γόνυ	ὕδωρ
G	παιδός	ποδός	ἔριδος	φωτός	γόνατος	ὑδατος
D	παιδί	ποδί	ἔριδι	φωτί	γόνατι	ὑδατι
A	παῖδα	πόδα	ἔριν/ἔριδα	φῶς	γόνυ	ὕδωρ
V	παῖ	= N	= N	= N	= N	= N
NV pl.	παῖδες	πόδες	ἔριδες	φῶτα	γόνατα	ὑδατα
G	παιδῶν	ποδῶν	ἐρίδων	φῶτων	γονάτων	ὑδάτων
D	παισί(ν)	ποσί(ν)	ἔρισι(ν)	φωσί(ν)	γόνασι(ν)	ὑδασι(ν)
A	παῖδας	πόδας	ἔριδας	φῶτα	γόνατα	ὑδατα

Samtliga dessa substantiv uppvisar oregelbundenheter. παῖς och φῶς betonas oregelmässigt i gen. pl. — ποῦς har -ου- mot väntat -ο- i nom. sg. — ἔρις har, liksom andra substantiv med stam på *t*-ljud och obetonat -ις eller -υς i nom. sg., normalt ack. sg. på -ιν (-υν) istället för den förväntade formen på -ιδα etc. (som också kan förekomma); jfr vidare § 73:5. — φῶς, γόνυ och ὕδωρ är exempel på neutra med stam på -ᾶτ i de böjda formerna men avvikande nom./ack. sg.; jfr § 73:8.

12.1.3.3 Som adjektiv med stam på -τ efter första och tredje deklinationen böjs de aktiva perfektparticipen; se nedan 22.1.2.6. Dessutom finns ett mindre antal adjektiv med stam på *t*-ljud som böjs enbart efter tredje deklinationen, t.ex.:

εὐελπις -ι *hoppfull* (gen. εὐέλπιδος, ack. sg. m./f. εὐελπιν, vok. sg. εὐελπις eller εὐελπι)

ἄπολις -ι *statslös, landsflyktig* (gen. ἀπόλιδος, ack. sg. m./f. -ιν, vok. -ις el. -ι)

πένης *fattig* (saknar neutrumform; gen. πένητος)

Ἑλληνίς, gen. Ἑλληνίδος *grekisk, grekiska* (tillhör en grupp adjektiv på betonat -ίς, gen. -ίδος, som är avledda av geografiska namn eller andra substantiv och bara förekommer i femininum)

12.1.4 Tredje deklinationens stammar på -ντ

12.1.4.1 Böjningsmönster för γίγας ó *jätte* (stam γιγαντ-), ἀνδριάς ó *staty* (stam ἀνδριαντ-), δράκων ó *orm* (stam δρακοντ-) och ὀδούς ó *tand* (stam ὀδοντ-):

N sg.	γίγᾱς	ἀνδριάς	δράκων	ὀδούς
G	γίγαντος	ἀνδριάντος	δράκοντος	ὀδόντος
D	γίγαντι	ἀνδριάντι	δράκοντι	ὀδόντι
A	γίγαντα	ἀνδριάντα	δράκοντα	ὀδόντα
V	γίγᾱν	ἀνδριάς	δράκων	= N
NV pl.	γίγαντες	ἀνδριάντες	δράκοντες	ὀδόντες
G	γίγάντων	ἀνδριάντων	δρακόντων	ὀδόντων
D	γίγᾱσι(ν)	ἀνδριᾶσι(ν)	δράκουσι(ν)	ὀδοῦσι(ν)
A	γίγαντας	ἀνδριάντας	δράκοντας	ὀδόντας

Framför ändelsens -σ- försvinner stamslutet -ντ, och den framförstående vokalen förlängs; jfr §§ 29:3, 40:1.

12.1.4.2 Som adjektiv med stam på -ντ böjs de aktiva participen i presens, futurum och aorist samt det passiva aoristparticipet; jfr ovan 9.1.3.2–3. Samma stam har det vanliga adjektivet πᾱς πᾱσα πᾱν *hel, varje*, i plur. *alla* (och synonymen ἅπας ἅπασα ἅπαν) samt en relativt stor grupp adjektiv på -ίεις -ίεσσα -ίεν, t.ex. χαρίεις χαρίεσσα χαρίεν *behagfull, snillrik*. Böjningsmönster:

	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>
NV sg.	πᾱς	πᾱσα	πᾱν
G	παντός	πάσης	παντός
D	παντί	πάσῃ	παντί
A	πάντα	πᾱσαν	πᾱν
NV pl.	πάντες	πᾱσαι	πάντα
G	πάντων	πασῶν	πάντων
D	πᾱσι(ν)	πάσαις	πᾱσι(ν)
A	πάντας	πάσας	πάντα

	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>
N sg.	χαρίεις	χαρίεσσα	χαρίεν
G	χαρίεντος	χαριέσσης	χαρίεντος
D	χαρίεντι	χαριέσση	χαρίεντι
A	χαρίεντα	χαρίεσσαν	χαρίεν
V	χαρίεν	= N	= N
NV pl.	χαρίεντες	χαρίεσσαι	χαρίεντα
G	χαριέντων	χαριεσσῶν	χαριέντων
D	χαρίεσι(ν)	χαριέσσαις	χαρίεσι(ν)
A	χαρίεντας	χαριέσσας	χαρίεντα

12.2 Översättningsmeningar

1. γλῶσσαν τὴν Ἀττικὴν ἐδίδασκον τοὺς παῖδας. (Herodotos 6.138.2)
2. οὗτος μὲν ὕδωρ, ἐγὼ δ' οἶνον πίνω. (Demosthenes 19.46)
3. φῶς εἰ μὴ εἶχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν. (Xenofon *Memorabilia* 4.3.3)
4. οἱ Νομάδες οὐ ταῖς ἡμέραις, ἀλλὰ ταῖς νυξίν ἀριθμοῦσι τὸν χρόνον. (Nikolaos från Damaskus *FHG* 3:139)
5. γύναι, γυναιξὶ κόσμον ἢ σιγῇ φέρει. (Sofokles *Ajax* 293)
6. πάντων δ' ὅσ' ἔστ' ἔμψυχα καὶ γνώμην ἔχει / γυναικῆς ἐσμεν ἀθλιώτατον φυτόν. (Euripides *Medea* 231-232)
7. νῦν ἐν σοὶ τὰς ἐλπίδας ἔχουσι τῆς αὐτῶν σωτηρίας. (Isokrates 5.55)
8. ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, πόδα ἀντὶ ποδός. (GT 2 *Mosebok* 21:24)
9. νομίζω ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους. (Xenofon *Anabasis* 1.3.6)
10. ὡς χαρίεν ἔστ' ἄνθρωπος, ὅταν ἄνθρωπος ᾖ. (Menander *fragment* 761 Kock)
11. αἱ μάχαι κρίνονται μᾶλλον ταῖς ψυχαῖς ἢ ταῖς τῶν σωμάτων ῥώμαις. (Xenofon *Kyros uppföstran* 3.3.20)
12. σάρκες καὶ νεῦρα ἐξ αἵματος γίνονται. (Platon *Timaios* 82c)
13. κλεπτῶν γὰρ ἢ νύξ, τῆς δ' ἀληθείας τὸ φῶς. (Euripides *Ifigenia i Tauris* 1026)
14. ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, οὐκ ἐστὲ ἐν σκότει. πάντες γὰρ ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε καὶ υἱοὶ ἡμέρας. οὐκ ἐσμὲν νυκτὸς οὐδὲ σκότους. (NT 1 *Thessalonikerbrevet* 5:4–5)

15. ἔστιν Δίκης ὀφθαλμὸς ὃς τὰ πάνθ' ὀρά. (*Filemon fragment 246 Kock*)
16. τὴν ἰσχυρὰν ἐπιθυμίαν ἔρωτα καλοῦσιν. (*Xenofon Memorabilia 3.9.7*)
17. ματαιότης ματαιοτήτων. τὰ πάντα ματαιότης. (*GT Predikaren 12:8*)
18. περὶ ἀρετῆς, ᾧ Κλέα, γυναικῶν οὐ τὴν αὐτὴν τῷ Θουκυδίδη γνώμην ἔχομεν ἡμῖν. ἄριστα δ' ὁ Ῥωμαίων δοκεῖ νόμος ἔχειν, ὥσπερ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ δημοσίᾳ μετὰ τὴν τελευταίαν τοὺς προσήκοντας ἀποδιδούς ἐπαίνους. (*Plutarchos Om kvinnors dygder 242E-F*)

Kommentarer

- 3:** En irreal konditional satsfogning (§ 290:1–3, 8). Huvudsatsen har *modus irrealis*, dvs. imperfekt med ἄν. Den konditionala bisatsen, inledd med εἰ *om*, har imperfekt utan ἄν med irreal betydelse. Konditionalsatsen negeras med μή. — Det viktiga ordet φῶς har framhävts genom att det topikaliseras (av eng. *topic = ämne, tema*), dvs. flyttats ut ur εἰ-satsen som det hör till och placerats först i meningen. — Ord som betecknar likhet eller olikhet, t.ex. ὁμοίος, kan konstrueras med dativ (§ 238:7c). Jfr nr 18 τὴν αὐτὴν τῷ Θουκυδίδη.
- 4:** ταῖς ἡμέραις och ταῖς νυξίν är instrumentala dativer som anger ett redskap eller hjälpmedel som används vid utförandet av handlingen (§ 238:1). Jfr nr 11 ταῖς ψυχαῖς ἢ ... ῥώμας.
- 6:** πάντων är partitiv genitiv till superlativen ἀθλιότατον (§ 233:6, 245:1). — πάντων är neutrum, vilket visas av relativpronominet ὅς(α), och pluralis men översätts med singularis *allt*. Om neutrum pluralis i grekiskan motsvarande svenskt singularis se § 226:2. Jfr τὰ πάντα nr 15 och 17.
- 7:** τῆς ... σωτηρίας är objektiv genitiv till τὰς ἐλπίδας (§ 232:1–2). αὐτῶν är possessiv genitiv till τῆς σωτηρίας (§ 232:3).
- 9:** ὑμᾶς μοι εἶναι καὶ πατρίδα ... συμμάχους: akusativ med infinitiv (§ 266:1–2).
- 12:** Subjekten är flera, men verbet γίγνεται står i singularis; det rättar sig efter det närmast stående av subjekten (νεῦρα; § 223:3, 5).
- 13:** Genitiverna κλεπτῶν och τῆς ἀληθείας fungerar som predikatsfyllnad (§ 234:1). Jfr νυκτός och σκότους i nr 14.
- 14:** φῶς *ljus*, med genitiven φωτός, tillhör en grupp neutra som böjs med stam på -τ men har oregelbunden nominativ (§ 73:8). φῶς är en kontraktion av φάος, som ordet heter i äldre texter. Det hade ursprungligen stam på -σ (gen.: φάεος el. φάους). — σκότος och några få andra substantiv som slutar på -ος i nom. sg. kan behandlas antingen som maskulina efter andra deklinationen (gen.: σκότου) eller som neutra med σ-stam efter tredje (gen.: σκότους; § 67:2, 83:2, 96:3).
- 15, 17:** τὰ πάντα: om betydelsen av πᾶς med och utan artikel se § 225:6.
- 17:** ματαιότης ματαιοτήτων, eg. *fåfänglighetens fåfänglighet*, är en hebraism, dvs. ett för grekiskan främmande uttryckssätt som beror på inflytande från den hebreiska originaltexten på den grekiska översättningen (Septuaginta).

18: ἀρετῆς ... γυναικῶν, ὁ Ῥωμαίων ... νόμος och τοὺς προσήκοντας ... ἐπαίνους är exempel på spärning/hyperbaton: ord som ingår i samma nominalfras skiljs från varandra av mellankommande verb eller andra ord.

12.3 Ordlista

ἀθλιώτατος -α -ον olyckligast (<i>superlativ av ἄθλιος -α -ον</i>)	μᾶλλον <i>adv. i komparativ</i> hellre, snarare
αἷμα -ατος τό blod	ματαιότης -ητος ἢ fåfänglighet, tomhet
ἀντί <i>prep. m. gen.</i> mot; istället för, till gengäld för	μάχη -ης ἢ strid
ἀπο-δίδωμι, <i>aor.</i> ἀπ-έδωκα <i>ge</i> bort; <i>ge tillbaka, betala; med.</i> sälja	νεῦρον -ου τό sena
ἀρετή -ῆς ἢ dygd, förträfflighet, excellens	Νομάς -άδος ὁ nomad
ἀριθμέω räkna	νύξ νυκτός ἢ natt (<i>böjning § 72</i>)
ἄριστος -η -ον <i>adj. i superlativ</i> bäst; ἄριστα ἔχειν förhålla sig på bästa sätt	ὄδους ὀδόντος ὁ tand
Ἀττικός -ῆ -όν attisk	ὀφθαλμός -οῦ ὁ öga
γλῶσσα -ης ἢ <i>östjonisk form av</i> γλῶττα	παῖς παιδός ὁ ἢ barn
γνώμη -ης ἢ åsikt; förstånd, förnuft	πατρίς πατρίδος ἢ fädernesland
γυνή γυναικός ἢ kvinna, hustru (<i>böjning § 73:2</i>)	πούς ποδός ὁ fot
δημόσιος -α -ον offentlig	προσῆκων -ουσα -ον passande, som anstår
δίκη -ης ἢ rätt, rättvisa, gottgö- relse; <i>rättens gudinna</i> Dike	Ῥωμαῖος -α -ον romersk
ἐλπίς ἐλπίδος ἢ hopp, förhoppning	ῥώμη -ης ἢ kraft, styrka
ἔμψυχος -ον som har själ, levande	σάρξ σαρκός ἢ kött
ἔρωσ -ωτος ὁ kärlek; åtrå; Eros	σιγή -ῆς ἢ tystnad
Θουκυδίδης -ου ὁ Thukydidēs	σκότος -ους τό mörker
ἰσχυρός -ά -όν kraftfull, stark	σῶμα -ατος τό kropp
Κλέα -ας ἢ Klea	ὔδωρ ὕδατος τό vatten (<i>böjning §</i> <i>73:8</i>)
κλέπτης -ου ὁ tjuv	φυτός -ῆ -ον skapad av naturen; φυτόν -οῦ växt
κρίνω döma, bedöma, avgöra	φῶς φωτός τό (<i>attisk kontraktion</i> <i>αν φάος</i>) ljus
	χαρίεις χαρίεσσα χαρίεν vacker, behagfull

13

13.1 Grammatik

13.1.1 Aorist: inledning

13.1.1.1 Grekiskans tempus *aorist* saknar direkt motsvarighet i svenska. Aorist indikativ används normalt om handlingar i förfluten tid och översätts med svenskt imperfekt, perfekt eller pluskvamperfekt alltefter sammanhängets fordringar. Aoristens övriga modi saknar tidsbetydelse och översätts som sammanhanget kräver. Jfr § 254.

13.1.1.2 Tempus aorist förekommer i indikativ, konjunktiv, optativ, imperativ, infinitiv och particip. Aoristen har skilda former för aktivum, medium och passivum. Aktivum och medium bildas på samma tempusstam; det är ändelserna som skiljer aktivum och medium åt. Aorist passivum bildas på en särskild stam. Ett normalt verb har alltså två aoriststammar, en för aktivum och medium och en för passivum.

En aoristform skiljer sig från andra verbformer främst genom att den bildas på en särskild stam, aoriststammen, den aktiv-mediala eller passiva, som avviker från verbets presens-, futur- och perfektstammar. Vissa aoristformer har dessutom speciella ändelser. Aorist indikativ har augment liksom imperfekt. Konjunktiven har samma ändelser som presens konjunktiv.

13.1.1.3 Ett verb kan bilda stammen i aorist aktivum/medium på något av fyra sätt (några få verb bildar aorist aktivum/medium på mer än ett av dessa sätt):

1. *Sigmatisk aorist*: Utmärks av tempussuffixet $-\sigma-$ (som dock till följd av regelmässiga ljudförändringar har försvunnit i en del verb; 13.1.2.2, § 177). Ändelser och modussuffix är speciella; de innehåller oftast ett $-\alpha-$, som fungerar som en sorts bindevokal (§ 178).

2. *Aoristus II (secundus)*: Inget tempussuffix; stammen modifieras på olika sätt i förhållande till presensstammen (§ 182). Bindevokaler, ändelser och modussuffix som i imperfekt (indikativ) och presens (övriga modi) av ω -verben.

3. *Kappa-aoristerna*: Tre verb har ett $-\kappa-$ (med vokalen framför $-\kappa-$ förlängd) som tempussuffix i indikativ singularis, i senare grekiska även i indikativ pluralis. I övriga former saknas tempussuffix. I formerna med $-\kappa-$ ingår ett $-\alpha-$ i ändelsen (utom i 3 sg.); i

övriga former är ändelser och modussuffix ungefär desamma som i imperfekt (indikativ) och presens (övriga modi) av μι-verbena.

4. *Rotaorist*: Inget tempussuffix; stammen är verbets rot, som i andra tempora är utvidgad. Ändelser och modussuffix ungefär desamma som i imperfekt (indikativ) och presens (övriga modi) av μι-verbena. Rotaorist finns bara av ett litet antal verb; de flesta av dem har enbart aktiva former.

13.1.1.4 Aorist passivum bildas på två olika sätt. Många verb bildar aorist passivum på båda sätten eller övergår med tiden från det ena bildningssättet till det andra. De ändelser som förekommer i aorist passivum finns för övrigt bara i aktiva former:

1. *Aorist passivum I (primus)*: Tempus/diatessuffix -θη/-θε-. Ändelser och modussuffix ungefär som i rotaoristerna.

2. *Aorist passivum II (secundus)*: Tempus/diatessuffix -η/-ε-. Ändelser och modussuffix ungefär som i rotaoristerna.

13.1.1.5 Av aoristformerna betecknar indikativen förfluten tid; formen har augment, liksom andra verbformer för förfluten tid. Övriga aoristformer saknar tidsbetydelse.

Alla aoristformer har *aspektbetydelse*. De betecknar *konfektiv* aspekt, vilket innebär att den talande framställer den omtalade handlingen som möjlig att överblicka i dess helhet. Motsatsen är *imperfektiv* aspekt, som uttrycks med presens och imperfekt. Jfr 8.1.2 och §§ 252–254.

13.1.2 Sigmatisk aorist

13.1.2.1 Exempel på bildningen av sigmatiska aoriststammar med synligt -σ- (se vidare § 177a–g):

<i>grundform</i>	<i>verbrot</i>	<i>1 sg. aor. ind.</i>	<i>aoriststam</i>
παιδεύω	παιδευ-	ἐπαίδευσα	παιδευ-σ-
<i>uppföstra</i>			
ἀγαπάω <i>älska</i>	ἀγαπά-	ἠγάπησα	ἀγαπη-σ-
μισέω <i>hata</i>	μισε-	ἐμίσησα	μιση-σ-
πληρώω <i>fylla</i>	πληρο-	ἐπλήρωσα	πληρω-σ-
ἵστημι <i>ställa</i>	στη-/στά-	ἔστησα	στη-σ-
φημι <i>säga</i>	φη-/φᾶ-	ἔφησα	φη-σ-
πλέω <i>segla</i>	πλεφ-	ἔπλευσα	πλευ-σ-
καλέω <i>kalla</i>	καλε-/κλη-	ἐκάλεσα	καλε-σ-

βλόπτω <i>skada</i>	βλαβ-	ἔβλαψα	βλαψ-
γράφω <i>skriva</i>	γραφ-	ἔγραψα	γραψ-
διώκω <i>förfölja</i>	διωκ-	ἔδίωξα	διωξ-
δείκνυμι <i>visa</i>	δεικ-	ἔδειξα	δειξ-
πράττω <i>handla</i>	πρᾶγ-	ἔπραξα	πρᾶξ-
πείθω <i>övertala</i>	πειθ-/ποιθ-/πιθ-	ἔπεισα	πεισ- (< πειθ-σ-)
ἐλπίζω <i>hoppas</i>	ἐλπιδ-	ἤλπισα	ἐλπισ- (< ἐλπιδ-σ-)

13.1.2.2 Sigmatiska aoriststammar utan synligt sigma förekommer mest av verb vilkas rötter slutar på λ, ρ, μ eller ν. Efter dessa konsonanter faller σ ljudlagsenligt bort, varvid vokalen framför konsonanten undergår s.k. ersättningsförlängning (§§ 29:2, 43:5, 177h). Exempel på verb med sigmatisk aorist utan synligt sigma:

<i>grundform</i>	<i>verbrot</i>	<i>1 sg. aor. ind.</i>	<i>aoriststam</i>
ἀγγέλλω <i>meddela</i>	ἀγγελ-	ἤγγειλα	ἀγγειλ- (< ἀγγελ-σ-)
στέλλω <i>skicka</i>	στελ-/στολ-/στλ-	ἔστειλα	στειλ- (< στελ-σ-)
ἀείρω/αἴρω <i>lyfta</i>	ἄερ-/ἄρ-	ἤρα	ἄρ- (< ἄρ-σ-)
ἐγείρω <i>väcka</i>	ἐγερ-/ἐγρ-	ἤγειρα	ἐγειρ- (< ἐγερ-σ-)
γαμέω <i>gifta sig med</i>	γάμε-/γάμ-	ἔγημα	γημ- (< γᾶμ- < γᾶμ-σ-)
φαίνω <i>framvisa</i>	φᾶν-	ἔφηνα/ἔφᾶνα	φην- < φᾶν- (< φᾶν-σ-)
τείνω <i>spänna</i>	τεν-/τον-/ τυ-	ἔτεινα	τειν- (< τεν-σ-)
μένω <i>vänta</i>	μεν-/μον-	ἔμεινα	μειν- (< μεν-σ-)
κρίνω <i>döma</i>	κρῖν-	ἔκρινα	κρῖν- (< κρῖν-σ-)

13.1.2.3 Böjningsmönster för *ἐπαίδευσα*, aorist av *παιδεύω* *uppföstra* (aoriststam *παιδευσ-*):

a k t i v u m

	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>
1 sg.	ἐπαίδευσα	παιδεύσω	παιδεύσαιμι
2	ἐπαίδευσας	παιδεύσης	παιδεύσαις/παιδεύσειας
3	ἐπαίδευσε(ν)	παιδεύση	παιδεύσαι/παιδεύσειε(ν)
1 pl.	ἐπαιδεύσαμεν	παιδεύσωμεν	παιδεύσαιμεν
2	ἐπαιδεύσατε	παιδεύσητε	παιδεύσαιτε
3	ἐπαίδευσαν	παιδεύσωσι(ν)	παιδεύσαιεν/παιδεύσειαν

	<i>imperativ</i>	<i>infinitiv</i> : παιδεῦσαι
2 sg.	παίδευσον	<i>particip</i> : παιδεύσᾱς παιδεύσᾱσα παιδεύσαν
3	παιδευσάτω	<i>gen</i> . παιδεύσαντος παιδευσάσης
2 pl.	παιδεύσατε	παιδεύσαντος
3	παιδευσάντων/παιδευσάτωσαν	

m e d i u m

	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>
1 sg.	ἐπαιδευσάμην	παιδεύσωμαι	παιδευσαίμην
2	ἐπαιδεύσω	παιδεύση	παιδεύσαιο
3	ἐπαιδεύσατο	παιδεύσηται	παιδεύσαιτο
1 pl.	ἐπαιδευσάμεθα	παιδευσώμεθα	παιδευσαίμεθα
2	ἐπαιδεύσασθε	παιδεύσησθε	παιδεύσαισθε
3	ἐπαιδεύσαντο	παιδεύσωνται	παιδεύσαιντο

	<i>imperativ</i>	<i>infinitiv</i> : παιδεύσασθαι
2 sg.	παίδευσαι	<i>particip</i> : παιδευσάμενος παιδευσαμένη
3	παιδευσάσθω	παιδευσάμενον
2 pl.	παιδεύσασθε	
3	παιδευσάσθων/παιδευσάσθωσαν	

13.1.2.4 Böjningsmönster för ἔστειλα, sigmatisk aorist av στέλλω *skicka* (aoriststam στείλ- (<στέλ-σ-)):

a k t i v u m

	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>
1 sg.	ἔστειλα	στείλω	στείλαιμι
2	ἔστειλας	στείλης	στείλαις/στείλειας
3	ἔστειλε(ν)	στείλη	στείλαι/στείλειε(ν)
1 pl.	ἐστείλαμεν	στείλωμεν	στείλαμεν
2	ἐστείλατε	στείλητε	στείλατε
3	ἔστειλαν	στείλωσι(ν)	στείλαιεν/στείλειαν

	<i>imperativ</i>	<i>infinitiv</i> : στείλαι
2 sg.	στείλον	<i>particip</i> : στείλᾱς στείλᾱσα στείλαν,
3	στείλάτω	<i>gen.</i> στείλαντος στείλασης στείλαντος
2 pl.	στείλατε	
3	σειλάντων/σειλάτωσαν	

m e d i u m

	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>
1 sg.	ἐσειλάμην	σειλώμαι	σειλαίμην
2	ἐσειλώ	σειλή	σειλαίο
3	ἐσειλάτο	σειλήται	σειλαίτο
1 pl.	ἐσειλάμεθα	σειλώμεθα	σειλαίμεθα
2	ἐσειλάσθε	σειλήσθε	σειλαίσθε
3	ἐσειλάντο	σειλώνται	σειλάντο

	<i>imperativ</i>	<i>infinitiv</i> : σείλασθαι
2 sg.	σειλᾱ	<i>particip</i> : σειλάμενος σειλαμένη
3	σειλάσθω	σειλάμενον
2 pl.	σειλάσθε	
3	σειλάσθων/σειλάσθωσαν	

13.1.2.5 Böjningsmönster för παιδεύσας παιδεύσασα παιδεῦσαν, aorist particip aktivum av παιδεύω *uppfostra* (böjningsstam mask./neutr. παιδευσ-αντ-, fem. παιδευσ-ᾶσᾶ/-η-):

NV sg.	παιδεύσας	παιδεύσασα	παιδεῦσαν
G	παιδεύσαντος	παιδευσάσης	παιδεύσαντος
D	παιδεύσαντι	παιδευσάση	παιδεύσαντι
A	παιδεύσαντα	παιδεύσασαν	παιδεῦσαν
NV pl.	παιδεύσαντες	παιδεύσασαι	παιδεύσαντα
G	παιδευσάντων	παιδευσασῶν	παιδευσάντων
D	παιδεύσασι(ν)	παιδευσάσαις	παιδεύσασι(ν)
A	παιδεύσαντας	παιδευσάσας	παιδεύσαντα

13.2 Översättningsmeningar

1. ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. (GT *1 Mosebok* 1.1)
2. Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων. (Thukydides 1.1.1)
3. οἱ Θηβαῖοι ἔπεμψαν κήρυκας. (Xenofon *Hellenika* 4.3.21)
4. στρατηγούς ἐπὶ δεῖπνον Σεύθης ἐκάλεσε. (Xenofon *Anabasis* 7.3.15)
5. ὁ Κλέαρχος τοὺς ὀπίτας αὐτοῦ ἐκέλευσε μεῖναι. (Xenofon *Anabasis* 1.5.13)
6. Ἄβροκόμας ἤκουσε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα. (Xenofon *Anabasis* 1.4.5)
7. οἱ πρόγονοι δι' ἀρετὴν, ἀλλ' οὐ διὰ τύχην ἐνίκησαν. (Isokrates 4.91)
8. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλχων κόμαις. (Xenofon *Anabasis* 4.8.23)
9. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν αὐτοῦ ἔμειναν, τῇ δὲ ὑστεραία Ἀλκιβιάδης ἐκκλησίαν ἐποίησεν. (Xenofon *Hellenika* 1.1.14)
10. Πρωταγόρας ὅδε ταῦτα ἀπεκρίνατο. (Platon *Protagoras* 330e)
11. ὁ σὺ μισεῖς, ἐτέρω μὴ ποιήσης. (tillskrivs Kleobulos)
12. μὴ μοιχεύσης, μὴ φονεύσης, μὴ κλέψης, μὴ ψευδομαρτυρήσης. (NT *Lukasevangeliet* 18:19)
13. μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν. (Xenofon *Anabasis* 3.1.24)
14. οὐκ ἂν βαδίσαιμι τὴν ὁδὸν ταύτην. (Aristofanes *Grodorna* 135)

15. οὕτω νικήσαμεί τ' ἐγὼ καὶ νομιζοίμην σοφός. (Aristofanes *Molnen* 520)
16. θεοί σε μισήσειαν. (Euripides *Orestes* 130)
17. ὦ ξένε, λῦσόν με δεσμῶν. (Aristofanes *Kvinnornas sammansvärjning* 1108)
18. σῶσον σεαυτόν, εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ. (NT *Matteusevangeliet* 27:40)
19. ἄλλους ἔσωσεν, σωσάτω ἑαυτόν. (NT *Lukasevangeliet* 23:35)
20. κάλεσον αὐτόν, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἀκούσωμεν. (Andokides 1.116)
21. βοηθήσατ' οὖν ἡμῖν, σώσατε, ἐλέησατε, ἐπειδὴ μ' οὔτοι συγγενεῖς ὄντες οὐκ ἠλέησαν. (Demosthenes 28.20)
22. λέξατε οὖν πρὸς με τί ἐν νῶ ἔχετε. (Xenofon *Anabasis* 3.3.2)
23. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλίνοσ ἐγέλασε. (Xenofon *Anabasis* 2.1.13)

Kommentarer

- 5:** αὐτοῦ är här adverb med betydelsen *där, på platsen*. Jfr nr 9.
- 6:** Participfrasen Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα fungerar som objekt till ἤκουσε och motsvarar en svensk *att*-sats (§ 275:13).
- 8:** Ackusativen ἡμέρας ... τριάκοντα anger hur länge handlingen pågick (§ 230:4). — ἄμφι τὰς τριάκοντα: Om artikeln vid *omkring*, ungefär se § 224:3f.
- 11–12:** μὴ ποιήσης, μὴ μοιχεύσης etc.: Prohibitiva konjunktiver. Ersätter aorist imperativ som inte negeras (§ 263:2a).
- 13:** ἀνομιένωμεν, ἄρξωμεν: Hortativa konjunktiver; förekommer huvudsakligen i första person (§ 263:2a).
- 14:** ἄν βαδίσαιμι: Modus potentialis: § 264:2b.
- 15–16:** νικήσαμεί, νομιζοίμην, μισήσειαν: Optativer för att uttrycka uppfyllbar önskan (§ 264:2a).
- 17:** δεσμῶν: Separativ genitiv: § 234:10.
- 20:** ἀκούσωμεν: Konjunktiv i final bisats: § 263:3b, 296:1–2.
- 21:** Participfrasen συγγενεῖς ὄντες har koncessiv betydelse (§ 275:8).
- 23:** Participfrasen ἀκούσας ταῦτα har tidsbetydelse (§ 275:3).

14

14.1 Grammatik

14.1.1 Tredje deklinationens stammar på -ρ

14.1.1.1 Stam på -ρ har ett mindre antal substantiv och adjektiv. De böjs sinsemellan något olika, och somliga har stamväxling, andra inte.

14.1.1.2 *Utan stamväxling:* Böjningsmönster för ῥήτωρ ὁ *talare* (stam ῥητορ-), σωτήρ ὁ *räddare, frälsare* (stam σωτηρ-), μάρτυς/μάρτυρ ὁ ἡ *vittne* (stam μαρτυρ-), χεῖρ ἡ *hand* (stam χειρ-/χερ-) och πῦρ τό *eld* (stam πῦρ-):

N sg.	ῥήτωρ	σωτήρ	μάρτυς	χεῖρ	πῦρ
G	ῥήτορος	σωτήρος	μάρτυρος	χειρός	πυρός
D	ῥήτορι	σωτήρι	μάρτυρι	χειρί	πυρί
A	ῥήτορα	σωτήρα	μάρτυρα	χεῖρα	πῦρ
V	ῥήτορ	σῶτερ	= N	= N	= N
NV pl.	ῥήτορες	σωτήρες	μάρτυρες	χεῖρες	πυρά
G	ῥητόρων	σωτήρων	μαρτύρων	χειρῶν	πυρῶν
D	ῥήτορσι(v)	σωτήρσι(v)	μάρτυσι(v)	χερσί(v)	πυροῖς
D	ῥήτορας	σωτήρας	μάρτυρας	χεῖρας	πυρά

Substantiv på -τηρ och -τωρ som betecknar personer eller redskap är vanliga. — Utom i μάρτυς bildas alltid nom. sing. asigmatiskt, dvs. med lång vokal i sista stamstavelsen (η eller ω), även när den är kort i övriga former (ε eller ο; 12.1.1.2, § 69:2). — Vokativen σῶτερ har tillbakadragen accent. — πῦρ böjs efter andra deklinationen i pluralis. — Det enda adjektivet med stam på -ρ är μάκαρ μάκαιρα μάκαρ *lycksalig* (böjs ungefär som μέλας; se 14.1.2.2).

14.1.1.3 *Med stamväxling:* Flera vanliga substantiv med stam på -ρ böjs oregelbundet, eftersom mer än en stamform förekommer i böjningsmönstret (om stamformernas uppkomst se §§ 32–33, 78–81). Växlingen mellan olika stamformer innebär, att vokalen i stammens sista stavelse kan vara η eller ε eller helt saknas.

I dativ pluralis saknas vokalen. Stammens -p- hamnar då mellan två konsonanter och blir stavelsebildande samt övergår till -pǎ- enligt § 32: πατρ-σι > πατράσι.

I de former av άνήρ där vokalen saknas skjuts ett -δ- in mellan -v- och -p- för att uttalet skall underlättas.

14.1.1.4 Böjningsmönster för άνήρ ό *man, make* (stam άνηρ-/άνερ-/άνδρ-/άνδρǎ-), άστήρ ό *stjärna* (stam άστηρ-/άστερ-/άστρǎ-), θυγάτηρ ή *dotter* (stam θυγατηρ-/θυγατερ-/θυγατρ-/θυγατρǎ-), μήτηρ ή *mor* (stam μητηρ-/μητερ-/μητρ-/μητρǎ-) och πατήρ ό *far* (stam πατηρ-/πατερ-/πατρ-/πατρǎ-):

N sg.	άνήρ	άστήρ	θυγάτηρ	μήτηρ	πατήρ
G	άνδρός	άστέρος	θυγατρός	μητρός	πατρός
D	άνδρί	άστέρι	θυγατρί	μητρί	πατρί
A	άνδρα	άστέρα	θυγατέρα	μητέρα	πατέρα
V	άνερ	= N	θύγατερ	μήτερ	πάτερ
NV pl.	άνδρες	άστέρες	θυγατέρες	μητέρες	πατέρες
G	άνδρῶν	άστέρων	θυγατέρων	μητέρων	πατέρων
D	άνδράσι(v)	άστράσι(v)	θυγατράσι(v)	μητράσι(v)	πατράσι(v)
A	άνδρας	άστέρας	θυγατέρας	μητέρας	πατέρας

14.1.2 Tredje deklinationens stammar på -v

14.1.2.1 Böjningsmönster för substantiven Έλλην ό *grek* (stam Έλλην-), φρήν ή *sinne, förstånd* (stam φρεν-), αιών ό *tidsålder* (stam αίων-), δαίμων ό *gudaväsen, demon* (stam δαιμον-) samt det oregelbundna κύων ό ή *hund* (stam κύον-/κύν-):

N sg.	Έλλην	φρήν	αίων	δαίμων	κύων
G	Έλληνος	φρενός	αίωνος	δαίμονος	κυνός
D	Έλληνι	φρενί	αίῶνι	δαίμονι	κυνί
A	Έλληνα	φρένα	αίωνα	δαίμονα	κύνα
V	Έλλην	= N	= N	δαίμον	κύον
NV pl.	Έλληνες	φρένες	αίωνες	δαίμονες	κύνες
G	Έλλήνων	φρενῶν	αίωνων	δαιμόνων	κυνῶν
D	Έλλησι(v)	φρεσί(v)	αίῶσι(v)	δαίμοσι(v)	κυσί(v)
A	Έλληνας	φρένας	αίωνας	δαίμονας	κύνας

I ord på -ην och -ων har nom. sing. bildats asigmatiskt, dvs. med lång vokal i sista stamstavelsen, även när den är kort i övriga former (ε eller ο; 12.1.1.2, § 69:2). Ord med stam på -iv- kan ha sigmatisk nominativ, t.ex. δελφίς δελφῖνος ὁ *delfin*. — Ord på -ων, gen. -ωνος eller -ονος, är vanliga som mansnamn, t.ex. Πλάτων Πλάτωνος ὁ och Ἀγαμέμνων Ἀγαμέμνονος ὁ. Till dem hör gudanamnen Ἀπόλλων -ωνος ὁ och Ποσειδῶν -ῶνος ὁ, som har alternativa former i ack. sg. (Ἀπόλλωνα/Ἀπόλλω, Ποσειδῶνα/Ποσειδῶ) och tillbakadragen accent i vokativ (Ἄπολλον, Πόσειδον).

14.1.2.2 Böjningsmönster för adjektiven εὐδαίμων εὐδαιμον *lycklig* (stam εὐδαιμον-) och μέλας μέλαινα μέλαν *svart* (stam mask./neutr. μελαν-, fem. μελαιναῖ-/η-):

	<i>singularis</i>		<i>pluralis</i>	
	<i>mask./fem.</i>	<i>neutr.</i>	<i>mask./fem.</i>	<i>neutr.</i>
N	εὐδαίμων	εὐδαιμον	εὐδαίμονες	εὐδαίμονα
G	εὐδαίμονος		εὐδαιμόνων	
D	εὐδαίμονι		εὐδαίμοσι(v)	
A	εὐδαίμονα	εὐδαιμον	εὐδαίμονας	εὐδαίμονα
V	εὐδαιμον		= N	

	<i>singularis</i>			<i>pluralis</i>		
	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>
N	μέλας	μέλαινα	μέλαν	μέλανεσ	μέλαιναι	μέλανα
G	μέλανος	μελαίνης	μέλανος	μελάνων	μελαινῶν	μελάνων
D	μέλανι	μελαίνη	μέλανι	μέλασι(v)	μελαίναις	μέλασι(v)
A	μέλανα	μέλαιναν	μέλαν	μέλανας	μελαίνας	μέλανα
V	μέλαν	= N	= N	= N	= N	= N

Adjektiv på -ων med gemensam form för maskulinum och femininum är relativt vanliga, bl.a. vissa komparativformer (15.1.3.3). Utom μέλας finns det bara två adjektiv med v-stam som har särskild femininform, τάλας τάλαινα τάλαν *olycklig* och τέρην τέρεινα τέρεν *vek*.

14.2 Översättningsmeningar

1. θεοὶ δ' ἡμῖν μάρτυρες ἔστων. (Xenofon *Kyros uppfostran* 4.6.10)
2. Ζεῦ σῶτερ, εἴπερ ἐστὶ δυνατόν, σῶζέ με. (Menander *Skiljedomen* 907)

3. Τιβέριον Καίσαρα θεὸν Σεβαστόν, θεῶν Σεβαστῶν υἷόν, αὐτοκράτορα γῆς καὶ θαλάσσης, τὸν εὐεργέτην καὶ σωτήρα τοῦ σύμπαντος κόσμου, ὁ δῆμος. (*IGR III 721*)
4. οἱ Πέρσαι θύουσιν ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ καὶ γῆ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. (Herodotos 1.131.2)
5. χεῖρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλοι δὲ δακτύλους. (Menander *Monostichoi* 543)
6. τὸν μὲν γὰρ καλὸν κάγαθὸν ἄνδρα καὶ γυναῖκα εὐδαίμονα εἶναί φημι, τὸν δὲ ἄδικον καὶ πονηρὸν ἄθλιον. (Platon *Gorgias* 470e)
7. ὅταν ἀκούω ἀνδρὸς περὶ ἀρετῆς διαλεγομένου, χαίρω. (Platon *Laches* 188c)
8. ὦ παῖδες Ἑλλήνων, ἴτε, ἐλευθεροῦτε πατρίδ', ἐλευθεροῦτε δὲ παῖδας, γυναῖκας, θεῶν τε πατρῶων ἔδη, θήκας τε προγόνων· νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγών. (Aischylos *Perserna* 402–5)
9. ὦ Σόλων, Σόλων, Ἕλληνες ἀεὶ παῖδές ἐστε, γέρων δὲ Ἕλληνα οὐκ ἔστιν. (Platon *Timaios* 22b)
10. οὔτε ἀνὴρ Αἰγύπτιος οὔτε γυνὴ ἄνδρα Ἕλληνα φιλήσειε ἂν τῷ στόματι. (Herodotos 2.41.3)
11. ὁ Κῦρος ὀρῶν τὸν κόσμον τοῦ πάππου ἔλεγεν· ὦ μήτερ, ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος. (Xenophon *Kyros uppfostrian* 1.3.2)
12. ἀλλ' εἰσὶ μητρὶ παῖδες ἄγκυραι βίου. (Sofokles *fragment* 685 Radt)
13. πατρὸς δ' ἀνάγκη παισὶ πείθεσθαι λόγῳ. (Euripides *fragment* 234 Nauck)
14. Διογείτων τὴν θυγατέρα ἔκρυπτε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός. (Lysias 32.7)
15. ἐγὼ εἶμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων. (NT *Johannesevangeliet* 10:11)
16. ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα. (NT *I Timotheosbrevet* 6:12)
17. τὰ χρώματα οὐ χρὴ εἶναι τῶν κυνῶν οὔτε πυρρὰ οὔτε μέλανα οὔτε λευκὰ παντελῶς. (Xenophon *Kynegetikos* 4.7.2)
18. γράμματα γράφουσι Ἕλληνες μὲν ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά. (Herodotos 2.36.4)

Kommentarer

- 4: ἀνέμοισι = ἀνέμοις; Dat. pl. på -σι av ord efter första och andra deklinationerna är normalt i den östjoniska dialekt som Herodotos skrev på (§ 422, 424).

- 7:** ἄνδρός är objekt till ἀκούω (§ 234:4) och bestäms av participfrasen περὶ ἀρετῆς διαλεγομένου.
- 8:** νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγών: Nominalsats.
- 13:** πατρὸς ... λόγῳ: Spärning.
- 14:** ἔκρυπτε står här med dubbla ackusativobjekt: § 229:4.
- 15:** αὐτοῦ ersätter här ett reflexivt pronomen (§ 117:6, 247:2): τὴν ψυχὴν αὐτοῦ = τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν.
- 17:** τὰ χρώματα är topikaliserat och står skilt från sin bestämning τῶν κυνῶν.

15

15.1 Grammatik

15.1.1 Adjektivens komparation

15.1.1.1 Adjektiv och adverb kan *kompareras*, dvs. de kan bilda former som används vid jämförelse mellan olika grader av en egenskap hos olika objekt. Om komparationsformernas bildning och användning se §§ 109–112, 115 och 243–245. Komparationsgraderna i grekiska är liksom i svenska tre, positiv (*rik*), komparativ (*rikare*) och superlativ (*rikast*).

De flesta adjektiv bildar komparativ med suffixet -τερος -τερα -τερον och superlativ med -τατος -τατη -τατον. Dessa former böjs som adjektiv efter första och andra deklinationen. Till vissa komparativer och superlativer saknas motsvarande positivform. Exempel på formbildningen:

<i>positiv</i>	<i>komparativ</i>	<i>superlativ</i>
ἀνδρείος <i>modig</i>	ἀνδρειότερος <i>modigare</i>	ἀνδρειότατος <i>modigast</i>
πιστός <i>trogen</i>	πιστότερος	πιστότατος
πλούσιος <i>rik</i>	πλουσιώτερος	πλουσιώτατος
μέλας <i>svart</i>	μελάντερος	μελάντατος
ἀληθής <i>sann</i>	ἀληθέστερος	ἀληθέστατος
παχύς <i>tjock</i>	παχύτερος	παχύτατος
πένης <i>fattig</i>	πενέστερος	πενέστατος
παλαιός <i>forn</i>	παλαίτερος	παλαίτατος
φίλος <i>kär</i>	φίλτερος/φιλαίτερος	φίλτατος/φιλαίτατος
εὐδαίμων <i>lycklig</i>	εὐδαιμονέστερος	εὐδαιμονέστατος
—	πρότερος <i>tidigare</i>	πρώτος <i>först</i>
—	ὑστερος <i>senare</i>	ὑστατος <i>sist</i>
—	—	ἔσχατος <i>ytterst</i>

15.1.1.2 Flera vanliga adjektiv bildar komparativ på -(ι)ων -(ι)ον och superlativ på -ιστος -ίστη -ιστον. Superlativerna böjs som adjektiv efter första och andra deklinationen; om komparativernas böjning se nedan. Till en del av dessa komparationsformer saknas positiver av samma stam; de sammanförs med positivformer med motsvarande betydelse. Exempel på formbildningen:

<i>positiv</i>	<i>komparativ</i>	<i>superlativ</i>
αἰσχροῦς <i>ful, skamlig</i>	αἰσχίων	αἴσχιστος
ἡδύς <i>ljuvlig</i>	ἡδίων	ἡδιστος
καλός <i>vacker</i>	καλλίων	κάλλιστος
μέγας <i>stor</i>	μείζων	μέγιστος
πολύς <i>mycken,</i> plur. <i>många</i>	πλείων	πλείστος
ῥᾶδιος <i>lätt</i>	ῥάων	ῥᾶστος
ταχύς <i>snabb</i>	θάπτων/θάσσων	τάχιστος
ἀγαθός <i>god,</i> <i>duglig, tapper</i>	ἀμείνων βελτίων	ἄριστος βέλτιστος
	κρείπτων/κρείσσων	κράτιστος
	λώων	λῶστος
κακός <i>ond, dålig</i>	κακίων	κάκιστος
	χείρων	χείριστος
	ἥττων/ἥσσων	(ἥκιστα)
μικρός <i>liten</i>	μικρότερος ἐλάττων/ἐλάσσων	μικρότατος ἐλάχιστος
	μείων	
ὀλίγος <i>ringa, pl. få</i>	ὀλείζων	ὀλίγιστος

15.1.1.3 Komparativerna på -(ι)ων böjs ungefär som adjektiv på -ων (se 14.1.2.2) men har en del alternativformer. Nom./ack. sg. neutr. av πλείων kan heta πλείον, πλέον eller πλείν. Böjningsmönster för ἐλάττων *mindre*, i plur. *färre*:

	<i>singularis</i>		<i>pluralis</i>	
	<i>mask./fem.</i>	<i>neutr.</i>	<i>mask./fem.</i>	<i>neutr.</i>
N	ἐλάττων	ἔλαττον	ἐλάττονες/ ἐλάττους	ἐλάττονα/ ἐλάττω
G		ἐλάττονος		ἐλαπτόνων
D		ἐλάττονι		ἐλάττοσι(ν)
A	ἐλάττονα/ ἐλάττω	ἔλαττον	ἐλάττονας/ ἐλάττους	ἐλάττονα/ ἐλάττω
V		ἔλαττον	= N	= N

15.1.1.4 Adjektiv kan också kompareras med hjälp av adverbena μάλλον *mera* och μάλιστα *mest*: μάλλον πλούσιος *mera rik, rikare*, μάλιστα πλούσιος *mest rik, rikast*.

Ibland förekommer dubbel komparativ (μάλλον πλουσιώτερος, eg. *mera rikare*), någon gång dubbel superlativ (μάλιστα πλουσιώτατος, eg. *mest rikast*).

15.1.1.5 Motsvarigheten till *än* vid komparativ är ἤ: Πλάτων πλουσιώτερός ἐστίν ἢ Σωκράτης *Platon är rikare än Sokrates*. Istället för en fras med ἤ används mycket ofta *komparativ* genitiv (§ 233:5): Πλάτων πλουσιώτερός ἐστὶ Σωκράτους. Även prepositionsfraser kan förekomma: Σωκράτης σοφώτερός ἐστι παρὰ πάντας (eller ὑπὲρ πάντας).

Komparativ kan också beteckna en alltför hög grad (i förhållande till något): Πλάτων σοφώτερος ἢ κατ' ἄνθρωπόν ἐστίν *Platon är alltför vis för (att vara) en människa*.

Vid superlativer står ofta en *partitiv* genitiv: Σωκράτης σοφώτατος πάντων ἀνθρώπων ἐστίν *Sokrates är visast av alla människor*.

Komparationsformerna kan också stå med *absolut* betydelse. Komparativ betecknar då en tämligen hög grad (πλουσιώτερος *tämligen rik*) och superlativ en mycket hög grad (πλουσιώτατος *mycket rik*).

Den klassiska grekiskans komparationssystem förändrades under antiken så att bl.a. superlativerna började försvinna och ersättas med komparativer i bestämd form.

15.1.2 Bildning av adverb från adjektiv

15.1.2.1 Adverb kan i svenskan bildas från adjektiv genom tillägg av *-t* (*en rik kvinna* → *en rikt begåvad kvinna*; *bli rik* → *gifta sig rikt*). I grekiskan har suffixet *-ως* samma funktion; det kan läggas både till adjektiv- och participstammar. Accentueringen av adverbet blir densamma som i gen. pl. mask./neutr. av adjektivet eller participet. Exempel:

<i>adjektiv/particip</i>		<i>adverb</i>
<i>grundform</i>	<i>gen. pl. mask./neutr.</i>	
πλούσιος <i>rik</i>	πλουσίων	πλουσίως <i>rikt</i>
καλός <i>vacker, fin</i>	καλῶν	καλῶς <i>gott, väl, bra</i>
κακός <i>ond, dålig</i>	κακῶν	κακῶς <i>ont, dåligt</i>

χαρίεις <i>behagfull</i>	χαριέντων	χαριέντως <i>elegant, snill-rikt</i>
εὐδαίμων <i>lycklig</i>	εὐδαιμόνων	εὐδαιμόνως <i>lyckligt</i>
ἀληθής <i>sann</i>	ἀληθῶν	ἀληθῶς <i>sannerligen</i>
ἡδύς <i>ljuvlig</i>	ἡδέων	ἡδέως <i>ljuvligt, gärna</i>
εὐθύς <i>rak</i>	εὐθέων	εὐθέως <i>genast</i>
ὄν (ptc. av εἶναι)	ὄντων	ὄντως <i>verkligen</i>
διαφέρων <i>olik</i>	διαφερόντων	διαφερόντως <i>annorlunda, särskilt</i>
ὁμολογούμενος <i>överenskommen</i>	ὁμολογουμένων	ὁμολογουμένως <i>erkänt</i>

15.1.2.2 Som adverb används också ackusativ singularis neutrum av vissa adjektiv, t.ex. μικρόν *litet*, ὀλίγον *föga*, πολύ *mycket* och μέγα *storligen*. I komparativ och superlativ används i allmänhet inte suffixet -ως. Som adverbform i komparativ används formen i ackusativ singularis neutrum och i superlativ formen i ackusativ pluralis neutrum.

15.2 Översättningsmeningar

1. οὐκ ἔστ' ἀνήρ Εὐριπίδου σοφώτερος ποιητής. (Aristofanes *Lysistrate* 368)
2. ὦ Ἴππία, ἐγὼ τοι οὐκ ἀμφισβητῶ μὴ οὐχὶ σὲ εἶναι σοφώτερον ἢ ἐμέ. (Platon *Hippias minor* 369d)
3. μητρός τε καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερόν ἐστιν πατρὶς καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον. (Platon *Kriton* 51a)
4. λέγει ὡς οὐδέν ἐστιν ἀδικώτερον φήμης. (Aischines 1.125)
5. καὶ τότε μὲν ἀμαθεστάτους καὶ δυστυχεστάτους πάντες ἡμᾶς ἐνόμιζον· νῦν δ' εὐδαιμονέστατοι καὶ σωφρονέστατοι τῶν Ἑλλήνων δοκοῦμεν εἶναι. (Isokrates 18.46)
6. ὁ πόλεμος πενεστέρους ἡμᾶς ἐποίησεν. (Isokrates 8.19)
7. οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τοῦ ἡλίου καταλαμπόμενοι τὰ χρώματα μελάντερα ἔχουσιν. (Xenofon *Memorabilia* 4.7.7)
8. τί δ' ἐστὶν μείζον ἀγαθὸν ἀνθρώποις ὑγείας; (Platon *Gorgias* 452a)
9. μείζον μὲν φαμεν κακὸν τὸ ἀδικεῖν, ἔλαττον δὲ τὸ ἀδικεῖσθαι. (Platon *Gorgias* 509c)
10. ἡ φιλία μέγιστον ἀγαθὸν καὶ ἥδιστον ἀνθρώποις ἐστί. (Xenofon *Hieron* 3.3)

11. πλεῖστοι καὶ μέγιστοι ποταμοὶ ῥέουσιν ἐκ τῶν μεγίστων ὀρῶν. (Aristoteles *Meteorologica* 350a4)
12. ὦ μήτερ, Περσῶν μὲν πολὺ κάλλιστος ὁ ἐμὸς πατήρ. (Xenofon *Kyros uprhostran* 1.3.2)
13. τούτου βελτίων εἰμὶ πολίτης. (Lysias 24.3)
14. πολὺν κρείττων ἐστὶν ὁ τῆς ψυχῆς ἢ ὁ τοῦ σώματος ἔρως. (Xenofon *Symposion* 8.12)
15. ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, νομίζων ἀμείνονας καὶ κρείττους πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο προσέλαβον. (Xenofon *Anabasis* 1.7.3)
16. ὁ θάνατος κοινὸς καὶ τοῖς χειρίστοις καὶ τοῖς βελτίστοις. (Lysias 2.77)
17. πάντες γὰρ οἱ τῶν ἀρίστων Περσῶν παῖδες ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις παιδεύονται. (Xenofon *Anabasis* 1.9.3)
18. ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι ὅτι Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης. (NT *Johannesevangeliet* 1:4)
19. ἐγὼ δὲ ἠδέως ἀκούω Σωκράτους διαλεγομένου. (Platon *Symposion* 194d)

Kommentarer

- 2:** Den emfatiska partikeln *τοι* ger extra eftertryck åt *ἐγώ*. — Om ur svenskans synpunkt överflödiga negationer vid *ἀμφισβητέω* *bestrida* och liknande verb se § 298:4a.
- 12, 14:** *πολύ*, ack.sg.neutr. av *πολύς*, fungerar här som adverb eller adverbiell ackusativ (§ 114:1, 230:1f).
- 15:** *νομίζων* har kausal betydelse (§ 275:5), vilket understryks av prepositionsfrasen *διὰ τοῦτο* på grund av detta vid huvud verbet.
- 16:** Om dativ vid adjektivet *κοινός* *gemensam* se § 236:2.
- 18:** *ἤκουσαν* är tempus för förfluten tid, men i den följande *ὅτι*-satsen står presens (*ποιεῖ*, *βαπτίζει*) mot bruket i svenskan. När ett yttrande återges i indirekt form, behåller grekiskan det direkta talets tempus (§ 283:3).

16

16.1 Grammatik

16.1.1 Aoristus secundus

16.1.1.1 Aoristus secundus är en äldre bildningstyp än den sigmatiska aoristen. Den används i en relativt stor grupp, ofta vanliga verb. Stammen utgörs av en form av verbets rot; den slutar alltid på konsonant (utom i ἔπιον av πίνω 'dricka'). Till stammen läggs samma bindevokaler, ändelser och modussuffix som i presens och imperfekt av de okontraherade ω-verb.

Betoningen avviker från betoningen i motsvarande presensformer i följande former:

- 2 sg. imp. med.: λιποῦ (jfr presens λείπου);
- infinitiverna: aktivum λιπεῖν, medium λιπέσθαι (jfr λείπειν, λείπεσθαι);
- det aktiva participet: λιπών λιποῦσα λιπόν, gen. λιπόντος λιπούσης λιπόντος (jfr λείπων λείπουσα λείπον, gen. λείποντος λειπούσης λείποντος);
- oftast i 2 sg. imp. akt. av fem verb, nämligen:

2 sg. aor. imp. akt.	1 sg. aor. ind. akt.	grundform
εἶπέ	εἶπον	(λέγω) säga
ἔλθέ	ἦλθον	(ἔρχομαι) komma
εὕρέ	ἠύρον/εὕρον	εὕρισκω finna
ιδέ	εἶδον	(ὁράω) se
λαβέ	ἔλαβον	λαμβάνω ta

Aoristen ἔσχον av ἔχω *ha* har en avvikande form i 2 sg. imp. akt.: σχές.

Ändelserna i aoristus secundus höll under antiken delvis på att ersättas av den sigmatiska aoristens ändelser. Två aorister av defektiva verb, εἶπον/εἶπα *jag sade* till λέγω *säga* och ἤνεγκον/ἤνεγκα *jag bar* till φέρω *bära*, har redan i klassisk grekiska alternativa former i hela böjningsmönstret. I efterklassisk tid blir biformer vanliga av flera verb.

16.1.1.2 Stammen i aoristus secundus skiljer sig från presensstammen genom att den utgår från en annan form av verbets rot än presensstammen eller genom att presensstammen är utvidgad genom ett suffix eller på annat sätt (jfr §§ 143, 182). Några vanliga verb som bildar aoristus secundus är:

<i>grundform</i>	<i>I sg. aor. ind.</i>	<i>aoriststam</i>	<i>verbrot</i>
ἄγω <i>föra, leda</i>	ἤγαγον	ἀγαγ-	ἀγ-
βάλλω <i>kasta</i>	ἔβαλον	βᾶλ-	βελ-/βολ-/βᾶλ-/βλη-
γίγνομαι <i>bli</i>	ἐγενόμην	γεν-	γεν(ε)-/γον-/γν-
ἐγείρομαι <i>wakna</i>	ἤγρόμην	ἐγρ-	ἐγερ-/ἐγορ-/ἐγρ-
(aktivum ἐγείρω <i>wäcka</i> har sigmatisk aorist: ἤγειρα)			
εὕρισκω <i>finna</i>	ἤϋρον/εϋρον	εϋρ-	εϋρ-
ἔχω <i>ha</i>	ἔσχον	σχ-	ἐχ-(<ἐχ-<σεχ-)/σχ-
ἀπο-θνήσκω <i>dö</i>	ἀπ-έθανον	ἀπο-θᾶν-	θνη-/θᾶν-
ἀφ-ικνέομαι	ἀφ-ἰκόμην	ἀφ-ἰκ-	ἰκ-
<i>ankomma</i>			
λαμβάνω <i>ta</i>	ἔλαβον	λάβ-	(σ)ληβ-/((σ)λάβ-
λανθάνω <i>vara</i>	ἔλαθον	λάθ-	ληθ-/λάθ-
<i>dold</i>			
λείπω <i>lämna</i>	ἔλιπον	λιπ-	λειπ-/λοιπ-/λιπ-
μανθάνω <i>lära sig</i>	ἔμαθον	μάθ-	μάθ-
ἀπ-όλλυμαι	ἀπ-ωλόμην	ἀπ-ολ-	όλε-/όλ-
<i>förstöras</i>			
(aktivum ἀπόλλυμι <i>förstöra</i> har sigmatisk aorist: ἀπόλεσα)			
πάσχω <i>lida</i>	ἔπαθον	πᾶθ-<πγθ-	πενθ-/πονθ-/πγθ-
(<*παθ-σκω<*πγθ-σκω)			
πείθομαι <i>lyda</i>	ἐπιθόμην	πιθ-	πειθ-/ποιθ-/πιθ-
(aktivum πείθω <i>övertala</i> har sigmatisk aorist: ἔπεισα)			
πίνω <i>dricka</i>	ἔπιον	πῖ-	πῖ-/πω-
πίπτω <i>falla</i>	ἔπεσον	πεσ-	πετ-/πτω-/πτ-
τυγχάνω <i>träffa,</i>	ἔτυχον	τϋχ-	τευχ-/τϋχ-
<i>råka</i>			
φεύγω <i>fly</i>	ἔφυγον	φϋγ-	φευγ-/φϋγ-

16.1.1.3 Böjningsmönster för ἔλιπον, aoristus secundus av λείπω *lämna* (aoriststam λιπ-):

	<i>a k t i v u m</i>			
	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>	<i>imperativ</i>
1 sg.	ἔλιπον	λίπω	λίπομι	—
2	ἔλιπες	λίπης	λίποις	λίπε
3	ἔλιπε(ν)	λίπη	λίποι	λιπέτω
1 pl.	ἐλίπομεν	λίπομεν	λίπομεν	—
2	ἐλίπετε	λίπητε	λίποιτε	λίπετε
3	ἔλιπον	λίπωσι(ν)	λίποιεν	λιπόντων/λιπέτωσαν

infinitiv: λιπεῖν

particip: λιπών λιποῦσα λιπόν, *gen.* λιπόντος λιπούσης λιπόντος

	<i>m e d i u m</i>			
	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>	<i>imperativ</i>
1 sg.	ἐλιπόμην	λίπωμαι	λιποίμην	—
2	ἐλίπου	λίπη	λίποιο	λιποῦ
3	ἐλίπετο	λίπηται	λίποιτο	λιπέσθω
1 pl.	ἐλιπόμεθα	λιπώμεθα	λιποίμεθα	—
2	ἐλίπεσθε	λίπησθε	λίποισθε	λίπεσθε
3	ἐλίποντο	λίπωνται	λίποιντο	λιπέσθων/λιπέσθωσαν

infinitiv: λιπέσθαι

particip: λιπόμενος λιπομένη λιπόμενον

16.1.1.4 *Defektiva verb*: En del verb med aoristus secundus saknar presens- och imperfektformer av samma rot. De sammanförs med presensstammar med samma betydelse, vilka behandlas som en sorts grundformer för dessa aorister. Vanliga sådana verb är:

<i>"grundform"</i>	<i>1 sg. aor. ind.</i>	<i>aoriststam</i>
αἰρέω <i>ta</i>	εἶλον	έλ- (<σελ-)
ἔρχομαι <i>komma</i>	ἦλθον	έλθ-
ἐρωτάω <i>fråga</i>	ἠρόμην	έρ-
ἐσθίω <i>äta</i>	ἔφαγον	φᾶγ-
λέγω <i>säga</i>	εἶπον/εἶπα	εἶπ- (<έφ-εφπ-)
	(även sigmatiskt: ἔλεξα (särskilt i sammansättningar))	
ὁράω <i>se</i>	εἶδον	ιδ- (<φιδ-)
τρέχω <i>springa</i>	ἔδραμον	δράμ- (<δρμ-)
φέρω <i>bära</i>	ἤνεγκον/ἤνεγκα	έν-εγκ-

16.2 Översättningsmeningar

1. ἦλθον, εἶδον, ἐνίκησα. (Plutarchos *Caesar* 50.3)
2. παρ' οὐδενὸς μὲν πώποτε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν ἰατρικὴν τέχνην ἔμαθον. (Xenofon *Memorabilia* 4.2.4)
3. οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν. (Xenofon *Anabasis* 1.8.20)
4. Φίλιππος ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην. (Demosthenes 4.5)
5. ποῖ τις οὖν φύγη; (Sofokles *Ajax* 403)
6. ἦν δ' ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θνήσκειν. (Euripides *Alkestis* 671–72)
7. Κῦρος ὑπερεφοβεῖτο μή οἱ ὁ πάππος ἀποθάνῃ. (Xenofon *Kyros uppföstran* 1.4.2)
8. εἵπωμεν ἢ σιγῶμεν; (Euripides *Ion* 758)
9. φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν. (NT *I Korinthierbrevet* 15:32)
10. μὴ ἀπέλθῃτε πρὶν ἂν ἀκούσητε. (Xenofon *Anabasis* 5.7.12)
11. εἰ δ' ἀναγκαῖον εἴη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν. (Platon *Gorgias* 469c)
12. οὐκ ἂν λάβοις παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος. (Lukianos *De dödas dialog* 2.1.4)
13. δοῦλοι καὶ δεσπότες οὐκ ἂν ποτε γένοιτο φίλοι. (Platon *Lagarna* 757a)
14. τοῦ Ξέρξου γράψαντος "πέμψον τὰ ὄπλα," Λεωνίδας ἀντέγραψε "μολὼν λαβέ." (Plutarchos *Moralia* 225C)
15. ἀλλ' εἰπέ μοι πότε ἐγένετο ἡ συνουσία αὕτη. (Platon *Symposion* 173a)
16. ἐνεγκάτω τις τὸ φάρμακον. (Platon *Kriton* 116d)
17. ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου. (NT *Matteusevangeliet* 6:10)
18. λάβετε φάγετε, τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου. (NT *Matteusevangeliet* 26:26)
19. μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον ἔτυχον ἐν περιπάτῳ ὄντες Πρόξενος καὶ Ξενοφῶν· καὶ προσελθὼν ἄνθρωπός τις ἠρώτησε ποῦ ἂν ἴδοι Πρόξενον ἢ Κλέαρχον. (Xenofon *Anabasis* 2.4.15)
20. τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει. (NT *Markusevangeliet* 5:39)

Kommentarer

- 5:** τις motsvarar i denna sats närmast svenskans generaliserande, obestämda pronomen *man* (§ 248:1c).
- 6:** ἤν (= ἐάν) med konjunktiv för att beteckna något som sker upprepade gånger (iteration). Jfr nr 10, där ἄν plus konjunktiv står för en bestämd, tänkt handling i framtiden (§ 263:3d, 290:5–6, 293:2–3).
- 7:** En objektssats efter ett verb som betyder *frukta* inleds med konjunktionen μή *att* och har oftast konjunktiv (§ 286). — Accenten på μή visar att det följande ordet οἱ är enklitiskt, inte proklitiskt som artikelformen οἱ. Det enklitiska οἱ (som också kan accentueras: οἶ) är dativ av ett äldre personligt pronomen som ersattes av αὐτός (§ 116:3).
- 9:** En presensform som ἀποθνήσκομεν kan avse en framtida handling när det av sammanhanget framgår att framtid avses (som här genom αὔριον; § 253:2).
- 12–13:** Genom valet av modus potentialis i dessa meningar antyder den talande en viss osäkerhet om giltigheten i påståendena (§ 264:1b).
- 14:** τοῦ Ξέρξου γράψαντος är en absolut genitiv (§ 277). Om distinktionen mellan konjunkta och absoluta particip se § 272:2. En absolut genitiv är en satsförkortning och fungerar i satssammanhanget på samma sätt som ett konjunkt particip. En absolut genitiv består av ett particip och dess subjekt, båda i genitiv (samt eventuellt ytterligare satselement). Vid analysen börjar man med att identifiera verbet (här γράψαντος) och dess subjekt (τοῦ Ξέρξου), gör en preliminär översättning (*Xerxes skrev*) och fastställer satsförkortningens funktion i satssammanhanget (här tidsangivelse: *när Xerxes skrev*).
- 19:** ἔτυχον ... ὄντες: Om tolkningen av particip som komplement till τυγχάνω se § 276:2. — ποῦ ἄν ἴδοι: Modus potentialis i en artig fråga (§ 264:1b).

17.1 Grammatik

17.1.1 Tredje deklinationens stammar på ursprungligt -σ

17.1.1.1 Ett antal substantiv och adjektiv har en stam som ursprungligen slutat på -ασ, -εσ eller -οσ. När detta stamslut hamnat framför en vokal i ändelsen, har -σ- fallit bort (§ 43:3), och vokalen i stammen har kontraherats med vokalen i ändelsen. I de former av orden som förekommer i klassisk och senare grekiska kan därför stam och ändelse i allmänhet inte särskiljas.

Detta gäller huvudsakligen i dessa ordtyper:

1. Neutrala substantiv som i nom./ack. singularis slutar på -ος och i övriga former har en böjningsstam på -εσ.

Vanliga sådana ord är ἄνθος *blomma*, γένος *släkte*, ἔθνος *folk(stam)*, ἔθος *vana*, ἔτος *år*, ἦθος *karaktär*, κλέος *berömmelse*, κράτος *styrka, makt*, μέλος *lem*, μέρος *del*, πάθος *lidande, lidelse, upplevelse*, πλῆθος *mängd*, σθένος *styrka*, τέλος *slut, ändamål* och ψεῦδος *lögn*. Sådana ord förväxlas i viss utsträckning med ord på -ος efter andra deklinationen; ἔλεος *medlidande* och σκότος *mörker* behandlas ibland som maskulina efter andra, ibland som neutra efter tredje deklinationen.

2. Mansnamn avledda av de nämnda neutrala substantiven. De slutar i nominativ singularis på -ης och har böjningsstam på -εσ.

Exempel: Ὑπερόνθης, Διογένης, Σωκράτης, Δημοσθένης, Ἀριστοτέλης. De sammanblandas i rätt stor utsträckning med mansnamn på -ης efter första deklinationen (Ἀλκιβιάδης, Θουκυδίδης etc.) och slutar därför ofta på -ην i ack. sg. och ibland på -ου i gen. sg.; se böjningsmönstret. Namn som är avledda av κλέος (<*κλεφος) *berömmelse* slutar i nom. sg. på -κλῆς. Den ursprungliga böjningsstammen var -κλεφεσ-, men både ϕ och σ föll bort mellan vokaler (§§ 43:3, 45:2), varefter orden undergick kontraktioner, delvis dubbla sådana.

3. Ett relativt stort antal adjektiv på -ης -εσ med gemensam form för maskulinum och femininum; neutrumformerna avviker i nominativ och akkusativ. I pluralis mask./fem. används samma form för nominativ och akkusativ; jfr § 69:6.

4. Ett mindre antal neutrala substantiv på -ας i nom./ack. singularis. De kan också böjas med stam på -τ.

5. Substantiven αἰδώς ή *blygsel* och ήώς ή *morgonrodnad, gryning* som har stam på -οσ och bara förekommer i singularis. Det senare heter i attiskan ἔως och böjs efter attiska andra deklinationen (3.1.5).

17.1.1.2 Böjningsmönster för γένος τό *släkte* (stam γενοσ-/γενεσ-) med äldre, okontraherade former angivna:

	<i>singularis</i>			<i>pluralis</i>		
NV		γένος	*γενεσ-α >	γένεα >	γένη	
G	*γενεσ-οσ >	γένεοσ >	γένουσ	*γενεσ-ων >	γενέων >	γενῶν
D	*γενεσ-ι >	γένει >	γένει	γένεσ-σι >	γένεσι(ν)	
A		γένοσ	*γενεσ-α >	γένεα >	γένη	

17.1.1.3 Böjningsmönster för egennamnen Σωκράτης ό (stam Σω-κρατεσ-; alternativformer enligt första deklinationen angivna) och Σοφοκλῆσ ό (stam Σοφο-κλεφεσ-).

N	Σωκράτησ	Σοφοκλήσ
G	Σωκράτουσ (alt. Σωκράτου)	Σοφοκλέουσ
D	Σωκράτει	Σοφοκλειῖ
A	Σωκράτη, alt. Σωκράτην	Σοφοκλέᾱ
V	Σώκρατεσ	Σοφόκλεισ

17.1.1.4 Böjningsmönster för adjektivet ἀληθήσ -έσ *sann* (stam ἀληθεσ-):

	<i>singularis</i>		<i>pluralis</i>	
	<i>mask./fem.</i>	<i>neutr.</i>	<i>mask./fem.</i>	<i>neutr.</i>
N	ἀληθήσ	ἀληθέσ	ἀληθεισ	ἀληθη
G	ἀληθοῦσ		ἀληθῶν	
D	ἀληθειῖ		ἀληθέσι(ν)	
A	ἀληθη	ἀληθέσ	ἀληθεισ	ἀληθη
V	ἀληθέσ		= N	= N

17.1.1.5 Böjningsmönster för κέρασ τό *horn* (stam κερασ- eller κερατ-) och αιδώς ἢ *blygsel* (stam αἰδοσ-):

	<i>stam κερασ-</i>		<i>stam κερατ-</i>		
	<i>sing.</i>	<i>plur.</i>	<i>sing.</i>	<i>plur.</i>	<i>sing.</i>
NV	κέρας	κέρᾱ	κέρας	κέρατα	αἰδώσ
G	κέρωσ	κερῶν	κέρατος	κεράτων	αἰδοῦσ
D	κέρα	κέρασι(ν)	κέρατι	κέρασι(ν)	αἰδοῖ
A	κέρας	κέρᾱ	κέρας	κέρατα	αἰδῶ

17.1.2 Kappa-aoristerna

17.1.2.1 Följande tre verb har s.k. *kappa-aorist*:

<i>grundform</i>	<i>1 sg. aor. ind.</i>	<i>aoriststam</i>
τίθημι <i>sätta, lägga</i>	ἔθηκα	θηκ-/θε-
ῖημι <i>kasta</i>	ἦκα	ῆκ-/ἔ-
δίδωμι <i>ge</i>	ἔδωκα	δωκ-/δο-

De karakteriseras av att aoriststammen i vissa former slutar på -κ. I κ-formerna är dessutom stamvokalen lång (η eller ω), i övriga former kort (ε eller ο). Stam på -κ förekom ursprungligen bara i indikativ aktivum singularis; i efterklassisk grekiska står den också ofta i pluralis indikativ aktivum.

Ändelserna är ungefär desamma som i den sigmatiska aoristen. I 2 sg. imperativ aktivum används de speciella formerna θές, ἔς och δός (jfr σχές av ἔχω *ha*; 16.1.1.1). Infinitivsuffixet i aktivum är -ενοι, vars -ε- kontraheras med stammens vokal. Om de aktiva participens böjning se § 104:3. Fullständigt böjningsmönster för ἦκα och ἔδωκα se §§ 187–188.

17.1.2.2 Böjningsmönster för ἔθηκα *jag satte/lade*, aorist av τίθημι:

<i>a k t i v u m</i>				
	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>	<i>imperativ</i>
1 sg.	ἔθηκᾶ	θῶ	θείην	—
2	ἔθηκᾶς	θῆς	θείης	θές
3	ἔθηκε(ν)	θῆ	θείη	θέτω
1 pl.	ἔθεμεν/ἐθήκαμεν	θῶμεν	θεῖμεν/θείημεν	—
2	ἔθετε/ἐθήκατε	θῆτε	θεῖτε/θείητε	θέτε
3	ἔθεσαν/ἔθηκαν	θῶσι(ν)	θεῖεν/θείησαν	θέντων/θέτωσαν

infinitiv: θεῖναι

particip: θεῖς θεῖσα θέν, *gen.* θέντος θεΐσης θέντος

<i>m e d i u m</i>				
	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>	<i>imperativ</i>
1 sg.	ἐθέμην	θῶμαι	θείμην	—
2	ἔθου	θῆ	θεῖο	θοῦ
3	ἔθετο	θῆται	θεῖτο/θοῖτο	θέσθω
1 pl.	ἐθέμεθα	θώμεθα	θείμεθα	—
2	ἔθεσθε	θῆσθε	θεῖσθε	θέσθε
3	ἔθεντο	θῶνται	θεῖντο/θοῖντο	θέσθων/θέσθωσαν

infinitiv: θέσθαι

particip: θέμενος θεμένη θεμένον

17.1.3 Rotaoristerna

17.1.3.1 I rotaoristerna är aoriststammen i alla former identisk med verbets rot; roten slutar på en vokal som kan vara lång ($\bar{\alpha}$, η , $\bar{\upsilon}$, ω) eller kort ($\acute{\alpha}$, ϵ , $\acute{\upsilon}$, o) och som kontraheras med vokaler i ändelser och modussuffix. Följande vanliga verb har rotaorist:

<i>grundform</i>	<i>1 sg. aor. ind.</i>	<i>aoriststam (=rot)</i>
άλίσκομαι <i>bli fångad</i>	ἔἄλων	ἄλω-/ἄλο-
βαίνω <i>gå</i>	ἔβην	βη-($<\bar{\beta}\bar{\alpha}-$)/βᾶ-
βιόω <i>leva</i>	ἐβίων	βιω-/βιο-
γινώσκω (<i>få</i>) <i>veta</i>	ἔγνων	γνω-/γνο-
δύομαι <i>sjunka, gå ned</i>	ἔδυν	δῦ-/δϋ-
ἵσταμαι <i>ställa sig</i>	ἔστην	στη-($<\sigma\bar{\tau}\bar{\alpha}-$)/στᾶ-

ὀνίναμαι <i>gagnas</i>	ὠνήμην/ὠνόαμην	ὀνη-(<ὀνᾱ-)/ὀνᾶ-
πέτομαι <i>flyga</i>	ἔπτην	πτῆ-(<πτᾱ-)/πτᾶ-
ῥέω <i>flyta</i>	ἔρρῶην	ῥῶη-/ῥῶε-
ἀπο-σβέννυμαι <i>slockna</i>	ἀπ-έσβην	ἀπο-σβῆ-/σβε(σ)-
φθάνω <i>hinna före</i>	ἔφθην	φθη-(<φθᾱ-)/φθᾶ-
φύομαι <i>uppstå</i>	ἔφῶν	φῶ-/φῶ-
χαίρω <i>glädja sig</i>	ἐχάρην	χαρη-/χαρε-
(ὠνέομαι) <i>köpa</i>	ἐπριάμην	πριά-/πριά-

Bara ὠνήμην/ὠνόαμην och ἐπριάμην förekommer i medium (böjs ungefär som δύνωμαι (se 10.1.3)). ἐπριάμην är aorist av ett defektivt verb. ἐρρῶην och ἐχάρην kan också betraktas som passiva aorister.

17.1.3.2 Flera av verben med rotaorist har också sigmatisk aorist. ἐβίωσα och ἐβίωσαν av βιώω *leva* har samma betydelse. I övriga fall har oftast rotaoristen intransitiv eller passiv betydelse och den sigmatiska aoristen transitiv (§ 257:2). Exempel:

<i>grundformer</i>	<i>sigmatisk aorist</i>	<i>rotaorist</i>
δύω/δύομαι <i>sänka/sjunka</i>	ἔδυσσα <i>sänkte</i>	ἔδῶν <i>sjönk</i>
ἵστημι/ἵσταμαι <i>ställa/ställa sig</i>	ἔστησα <i>ställde</i>	ἔστην <i>ställde mig</i>
ὀνίνημι/ὀνίναμαι <i>gagna/gagnas</i>	ὠνήσα <i>gagnade</i>	ὠνήμην/ὠνόαμην <i>gagnades</i>
(ἀπο-)σβέννυμι/σβέννυμαι <i>släcka/slockna</i>	ἔσβεσα <i>släckte</i>	(ἀπ-)έσβην <i>slocknade,</i> <i>släcktes</i>
φύω/φύομαι <i>alstra/uppstå</i>	ἔφῶσα <i>alstrade, födde</i>	ἔφῶν <i>uppstod, föddes</i>

Rotaoristerna har i stort sett samma suffix och ändelser som kappa-aoristerna i de former där dessa saknar -κ-. I indikativ singularis är ändelserna -ν, -ς, -Ø. I 2 sg. imperativ har rotaoristerna ändelsen -θι, liksom aor. passivum.

17.1.3.3 Böjningsmönster för ἔστην *jag ställde mig*, aorist av ἵστημι *ställa*/ἵσταμαι *ställa sig* (rot och aoriststam στη-(<στᾶ-)/στᾶ-):

	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>	<i>imperativ</i>
1 sg.	ἔστην	στῶ	σταίην	—
2	ἔστης	στήης	σταίης	στήθι (-στᾶ)
3	ἔστη	στή	σταίη	στήτω
1 pl.	ἔστημεν	στῶμεν	σταίμεν/σταίημεν	—
2	ἔστητε	στήτε	σταίτε/σταίητε	στήτε
3	ἔστησαν	στῶσι(ν)	σταίεν/σταίησαν	σάντων/ στήτωσαν

infinitiv: στήναι

particip: στάς στάσα σάν, *gen.* σάντος στάσης σάντος

17.1.3.4 Böjningsmönster för ἔγνων, aorist av γινώσκω (*få*) *veta* (rot och aoriststam γνω-/γνο-):

	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>	<i>imperativ</i>
1 sg.	ἔγνων	γνῶ	γνοίην	—
2	ἔγnows	γνῶς	γνοίης	γνῶθι
3	ἔγνω	γνῶ (γνοῖ)	γνοίη	γνώτω
1 pl.	ἔγνωμεν	γνῶμεν	γνοίμεν/γνοίημεν	—
2	ἔγνωτε	γνῶτε	γνοίτε/γνοίητε	γνῶτε
3	ἔγνωσαν	γνῶσι(ν)	γνοίεν/γνοίησαν	γνότων/ γνώτωσαν

infinitiv: γνῶναι

particip: γνούς γνούσα γνόν, *gen.* γνότος γνούσης γνότος

17.2 Översättningsmeningar

- ἦν γάρ ποτε χρόνος ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν. (Platon *Protagoras* 320c)
- τὰ τοῦ Ἡρακλέους ἔργα ξὺν πόνῳ ἐγένετο. (Arrianos *Anabasis* 2.18.1)
- οὐδεὶς πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβὲς οὐδὲ ἀνόσιον οὔτε πράττοντος εἶδεν οὔτε λέγοντος ἤκουσεν. (Xenofon *Memorabilia* 1.1.11)

4. τὸ στράτευμα ὁ σῖτος ἐπέλιπε. κρέα οὖν ἐσθίοντες οἱ στρατιῶται διεγίγγοντο. (Xenofon *Anabasis* 1.5.6)
5. αἰδῶ καὶ φόβον οὐχ ὀρώς ἔμφυτα ἀνθρώποις ὄντα; (Xenofon *Memorabilia* 3.7.5)
6. ἀνδρῶν ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος. (Thukydides 2.43.3)
7. αὐτὸς ὁ κύριος τῆς εἰρήνης δῶη ὑμῖν τὴν εἰρήνην. (NT 2 *Thessalonikerbrevet* 3:16)
8. δός μοι ποῦ στῶ, καὶ κινῶ τὴν γῆν. (Archimedes *fragment* 15)
9. δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. (NT *Matteusevangeliet* 10:8)
10. τὸ δ' ἐμὸν σῶμα, ᾧ παῖδες, ὅταν τελευτήσω, μήτε ἐν χρυσῷ θῆτε μήτε ἐν ἀργύρῳ, ἀλλὰ τῇ γῆ ὡς τάχιστα ἀπόδοτε. (Xenofon *Kyros uppföstran* 8.7.25)
11. ἀλλὰ μή μ' ἀφήσῃς ἐρήμον. (Sofokles *Filoktetes* 486–7)
12. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἄφετε τὰ παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρός με. (NT *Matteusevangeliet* 19:14)
13. φέρε δὴ γινώμεν, εἰ σὺ ἀληθῆ λέγεις. (Plutarchos *Dialog om kärleken* 136c)
14. καί μοι ἀνάγνωθι τούτους τοὺς νόμους τοὺς Σόλωνος τοὺς παλαιούς. (Lysias 10.15)
15. μὴ γνώτω ἢ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἢ δεξιὰ σου. (NT *Matteusevangeliet* 6:3)
16. ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὐ; δῶμεν ἢ μὴ δῶμεν; (NT *Markusevangeliet* 12:14)
17. δις ἐς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης. (Platon *Kratylos* 402a)
18. εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. (NT *Matteusevangeliet* 27:40)
19. ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες καὶ θέμενοι τὰ ὄπλα ἀνεπαύοντο. (Xenofon *Anabasis* 1.10.16)
20. σὺ Διὸς ἔφυς, ᾧ Ἑλένα, θυγάτηρ. (Euripides *Helena* 1144)

Kommentarer

- 1: Ett verb med betydelsen *se* (εἶδεν) står här undantagsvis med objekt i genitiv (Σωκράτους ... πρᾶκτοντος), vilket verb för *höra* ofta gör.
- 5: αἰδῶ καὶ φόβον ... ὄντα: Konstruktion efter betydelsen (§ 222:5b). — Vid förnimmelserverb som ὀράω står ofta en participfras (här αἰδῶ καὶ φόβον ... ὄντα) som svarighet till en svensk *att*-sats (§ 275:13). Grekiskan kan vid förnimmelserverb också ha en objektsats inledd med ὅτι *att*.
- 7: δῶη: 3 sg. aor. opt. akt. av δίδωμι (alternativform till δοίη (§ 188)). Önskeoptativ.

- 8:** ποῦ är här relativt adverb (utan utsatt korrelat) = (*någon plats*) *där*. Relativsatsen är final och har därför konjunktiv (§ 297:14b).
- 9:** δωρεόν är en adverbial ackusativ = *gratis* (§ 114:2, 230:2f).
- 10:** τάχιστα är superlativ av adverbet ταχύ/ταχέως *snabbt* (§ 115). För att uttrycka högsta möjliga grad använder grekiskan ὡς och liknande relativa ord plus superlativ (§ 245:3).
- 13:** Imperativen φέρε, ofta åtföljd av partikeln δῆ, kan användas som ett lystringsord för att påkalla uppmärksamhet för det som sägs i meningen.
- 15:** Till ἡ ἀριστερά σου och ἡ δεξιὰ σου underförstås χεῖρ *hand*.
- 20:** Διός är genitiv av gudanamnet Ζεός. Böjs oregelbundet: § 93:4.

18

18.1 Grammatik

18.1.1 Aorist passivum

18.1.1.1 I aorist har verbet skilda former för alla tre diateserna. Aktivum och medium bildas på samma stam och skiljs åt genom ändelserna. Passivum bildas med en särskild stam.

Stammen i aorist passivum bildas genom att ett suffix som markerar tempus och diates läggs till en form av verbrotten. Två sådana suffix förekommer, -θη/-θε- och -η/-ε- (vissa former i böjningsmönstret har lång vokal i suffixet, andra kort). Bildningen med -θη/-θε- kallas *aorist passivum I (primus)*, den med -η/-ε- *aorist passivum II (secundus)*. Många verb bildar aorist passivum på båda sätten; någon betydelseskillnad föreligger i så fall i allmänhet inte.

Ändelserna är ungefär desamma som i aktivum av rotaoristerna. Om växlingen mellan -θι och -τι i 2 sg. imperativ se §§ 38 och 194:5. Indikativ har augment.

Aorist passivum kan ha både passiv och intransitiv betydelse. ἐγυμνάσθην, aor. pass. av γυμνάζω *öva, träna* kan betyda antingen *jag övades, tränades* (av någon annan; passiv betydelse) eller *jag övade mig, tränade* (intransitiv). En aorist passivum som ἠσθην av ἠδομαι *glädja sig* har normalt bara intransitiv betydelse (*jag gladdade mig, jag njöt*).

18.1.1.2 Exempel på verb med aorist passivum på -θη/-θε-:

<i>grundform</i>	<i>1 sg. aor. ind. pass.</i>	<i>stam i aor. pass.</i>
παιδεύω <i>uppfosträ</i>	ἐπαιδεύθην	παιδευ-θη/ε-
ἀγαπάω <i>älska</i>	ἠγαπήθην	ἀγαπη-θη/ε-
μισέω <i>hata</i>	ἐμισήθην	μιση-θη/ε-
πληρόω <i>fylla</i>	ἐπληρώθην	πληρω-θη/ε-
δύναμαι <i>kunna</i>	ἠδυνήθην/ἐδυνήθην	δυνη-θη/ε-
ἵστημι <i>ställa</i>	ἔστάθην	στα-θη/ε-
τίθημι <i>sätta</i>	ἔτέθην (<*ἐ-θε-θη-ν)	τε-θη/ε-
ἵημι <i>kasta</i>	εἶθην (<*ἐ-je-θη-ν)	ἐ-θη/ε-

δίδωμι <i>ge</i>	ἐδόθην	δο-θη/ε-
λύω <i>lösa</i>	ἐλύθην	λυ-θη/ε-
ἀκούω <i>höra</i>	ἤκούσθην	ἀκουσ-θη/ε-
πείθω <i>övertala</i>	ἐπείσθην	πεισ-θη/ε-
ἡδομαι <i>glädja sig</i>	ἦσθην	ἦσ-θη/ε-
γυμνάζω <i>öna, träna</i>	ἐγυμνάσθην	γυμνασ-θη/ε-
λείπω <i>lämna</i>	ἐλείφθην	λειφ-θη/ε-
λαμβάνω <i>ta</i>	ἐλήφθην/ἐλήμφθην	λη(μ)φ-θη/ε-
βλάπτω <i>skada</i>	ἐβλόφθην	βλαφ-θη/ε-
ἄγω <i>föra, leda</i>	ἦχθην	ἄχ-θη/ε-
πράττω <i>göra, handla</i>	ἐπράχθην	πρᾶχ-θη/ε-
δείκνυμι <i>visa</i>	ἐδείχθην	δειχ-θη/ε-
γίγνομαι <i>bli, ske</i>	ἐγενήθην	γενη-θη/ε-
βάλλω <i>kasta</i>	ἐβλήθην	βλη-θη/ε-
καλέω <i>kalla</i>	ἐκλήθην	κλη-θη/ε-

18.1.1.3 Böjningsmönster för *ἐπαιδεύθην*, aorist passivum av *παιδεύω* *urp-fostra* (stam *παιδευ-θη/ε-*):

	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>
1 sg.	ἐπαιδεύθην	παιδευθῶ	παιδευθείην
2	ἐπαιδεύθης	παιδευθῆς	παιδευθείης
3	ἐπαιδεύθῃ	παιδευθῆ	παιδευθείῃ
1 pl.	ἐπαιδεύθημεν	παιδευθῶμεν	παιδευθεῖμεν/-θείημεν
2	ἐπαιδεύθητε	παιδευθῆτε	παιδευθεῖτε/-θείητε
3	ἐπαιδεύθησαν	παιδευθῶσι(ν)	παιδευθεῖεν/-θείησαν
	<i>imperativ</i>	<i>infinitiv</i> : παιδευθῆναι	
2 sg.	παιδεύθητι	<i>particip</i> : παιδευθείς παιδευθείσα παιδευθέν,	
3	παιδευθήτω	<i>gen.</i> παιδευθέντος παιδευθείσης	
2 pl.	παιδεύθητε	παιδευθέντος	
3	παιδευθέντων/παιδευθήτωσαν		

18.1.1.4 Böjningsmönster för παιδευθείς παιδευθεῖσα παιδευθέν, aorist particip passivum av παιδεύω *uppföstra* (böjningsstam mask./neutr. παιδευθεντ-, fem. παιδευ-θεισᾶ-/η-):

	<i>maskulinum</i>	<i>femininum</i>	<i>neutrum</i>
NV sg.	παιδευθείς	παιδευθεῖσα	παιδευθέν
G	παιδευθέντος	παιδευθείσης	παιδευθέντος
D	παιδευθέντι	παιδευθείσῃ	παιδευθέντι
A	παιδευθέντα	παιδευθεῖσαν	παιδευθέν
NV pl.	παιδευθέντες	παιδευθεῖσαι	παιδευθέντα
G	παιδευθέντων	παιδευθεισῶν	παιδευθέντων
D	παιδευθείσι(ν)	παιδευθείσαις	παιδευθείσι(ν)
A	παιδευθέντας	παιδευθείσας	παιδευθέντα

18.1.1.5 Exempel på verb med aorist passivum på -η/-ε-:

<i>grundform</i>	<i>1 sg. aor. ind. pass.</i>
γράφω <i>skriva</i>	ἐγράφην
βλάπτω <i>skada</i>	ἐβλόβην (även ἐβλόφθην)
θάπτω <i>begrava</i>	ἐτάφην (<*ἐ-θαφ-η-ν (§ 38))
κρύπτω <i>dölja</i>	ἐκρύβην (även ἐκρύφθην)
ἀλλάττω <i>förändra</i>	ἠλλάγην
πλήττω <i>slå</i>	ἐπλήγην (i sammansättningar: (ἐξ)επλόγην)
συλ-λέγω <i>samlar</i>	συν-ελέγην (i andra sammansättningar med λέγω även: -ελέχθην)
σφάλλω <i>bringa på fall</i>	ἐσφάλην
φαίνω <i>visa fram</i>	ἐφάνην (=visade sig, men ἐφάνθην = blev framvisad)
κατ-άγνυμι <i>bryta sönder</i>	κατ-εᾶγην
μαίνομαι <i>vara galen</i>	ἐμᾶνην
κλέπτω <i>stjåla</i>	ἐκλόπην
στρέφω <i>vrida</i>	ἐστράφην
τρέπω <i>vända</i>	ἐτρόπην (även ἐτρέφθην)
τρέφω (<*θρεφω) <i>uppföda</i>	ἐτρόφην (även ἐθρέφθην)
στέλλω <i>skicka</i>	ἐστάλην
δέρω <i>flå, piska</i>	ἐδάρην
σπείρω <i>så</i>	ἐσπάρην

δια-φθείρω <i>förstöra</i>	δι-εφθάρην
τήκω <i>smälta, (få att) tina</i>	ἐτάκην
πήγνυμι <i>fästa</i>	ἐπάγην
ρήγνυμι <i>slita sönder</i>	ἐρράγην (ofta intransitivt = <i>sprack</i>)
ζεύγνυμι <i>oka samman, förena</i>	ἐζύγην (även ἐζεύχθην)

18.1.1.6 Böjningsmönster för ἐγράφην, aorist passivum av γράφω *skriva* (tempusstam γραφ-η/-ε-):

	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>
1 sg.	ἐγράφην	γραφῶ	γραφεῖην
2	ἐγράφης	γραφῆς	γραφεῖης
3	ἐγράφη	γραφῆ	γραφεῖη
1 pl.	ἐγράφημεν	γραφῶμεν	γραφεῖμεν/-εῖημεν
2	ἐγράφητε	γραφῆτε	γραφεῖτε/-εῖητε
3	ἐγράφησαν	γραφῶσι(ν)	γραφεῖεν/-εῖησαν

	<i>imperativ</i>	<i>infinitiv</i> : γραφῆναι
2 sg.	γράφηθι	<i>particip</i> : γραφεῖς γραφεῖσα γραφέν,
3	γραφήτω	<i>gen.</i> γραφέντος γραφεΐσης
2 pl.	γράφητε	γραφέντος
3	γραφέντων/γραφήτωσαν	

18.1.1.7 *Defektiva verb*: En del verb förekommer i aorist passivum men saknar presens- och imperfektformer av samma rot. De sammanförs med presensstammar med samma betydelse, vilka kan betraktas som en sorts grundformer för dessa aorister. Vanliga sådana verb är:

"grundform"	1 sg. aor. ind. pass.	stam i aor. pass.
λέγω <i>säga</i>	ἐρρήθην/ἐρρέθην	ρή(ρέ)-θη/ε-
ὀράω <i>se</i>	ᾤφθην	ὀφ-θη/ε-
φέρω <i>bära</i>	ἠνέχθην	ένεχ-θη/ε-

18.2 Översättningsmeningar

1. Σόλων τῶν ἐπὶ σοφιστῶν ἐκλήθη. (Isokrates 15.235)
2. ὦ Σώκρατες, πῶς ἐσώθης ἐκ τῆς μάχης; (Platon *Charmenides* 153b)
3. ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη. (Xenofon *Hellenika* 2.2.3)

4. ἐγὼ μὲν καὶ ἐτρέφην καὶ ἐπαιδεύθην καὶ ἔγνημα ἐν τῇ τοῦ πατρός οἰκίᾳ. (Demosthenes 40.50)
5. Πανσανίας δὲ ὁ Κλεομβρότου ἐκ Λακεδαίμονος στρατηγὸς τῶν Ἑλλήνων ἐξεπέμφθη μετὰ εἴκοσι νεῶν ἀπὸ Πελοποννήσου. (Thukydides 1.94.1)
6. Κῦρος δὲ ἦσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδών. (Xenofon *Anabasis* 1.2.18)
7. Χειρίσοφος μὲν οὖν καὶ ὅσοι ἐδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο. (Xenofon *Anabasis* 4.5.11)
8. φύσει γὰρ οὐδεὶς δοῦλος ἐγενήθη ποτέ. (Filemon *fragment* 95 Kock)
9. ἐκείνῳ δ' αὐτῇ ἡ χώρα δῶρον ἐδόθη. (Xenofon *Hellenika* 3.1.6)
10. ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἡρακλείδης μάλα ἐξεπλάγη. (Xenofon *Anabasis* 7.6.42)
11. ἐφάνη αὐτοῖς μάντις ὃν ἐνόμισαν μάγον εἶναι. (Apollodoros 2.174)
12. οἱ δὲ τριάκοντα ἠρέθησαν μὲν ἐπεὶ τάχιστα τὰ μακρὰ τεῖχη καθηρέθη. (Xenofon *Hellenika* 2.3.11)
13. καὶ ἠνέχθη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ [τοῦ Ἰωάννου] ἐπὶ πίνακι καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ. (NT *Matteusevangeliet* 14:11)
14. ποῖ τράπωμαι; ποῖ πορευθῶ; (Euripides *Hekuba* 1099)
15. μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε. (NT *Matteusevangeliet* 7:1)
16. γεννηθήτω τὸ θέλημά σου. (NT *Matteusevangeliet* 6:10)
17. ἀλλ', ὦ δαιμόνιε Σώκρατες, ἔτι καὶ νῦν ἐμοὶ πιθοῦ καὶ σώθητι. (Platon *Kriton* 44b)
18. ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι. (Thukydides 3.74.2)
19. θαυμαστὸν δὲ φαίνεται μοι καὶ τὸ πεισθῆναί τινος ὡς Σωκράτης τοὺς νέους διέφθειρεν. (Xenofon *Memorabilia* 1.2.1)
20. ὅτε πρῶτον κάμηλος ὤφθη, οἱ ἄνθρωποι φοβηθέντες καὶ τὸ μέγεθος καταπλαγέντες ἔφευγον. (Aisopos 210)

Kommentarer

- 1:** τῶν ἐπὶ σοφιστῶν: Partitiv genitiv som predikatsfyllnad (§ 234:1).
- 3:** ἐκείνης τῆς νυκτός: Tidsgenitiv som anger ett tidsavsnitt inom vilket något inträffade (eller inte inträffade; § 234:3).
- 6:** En genitiv vid φόβος *fruktan* kan beteckna antingen den person som känner fruktan (subjektiv genitiv) eller det som man fruktar (objektiv genitiv). För att undvika missförstånd kan man istället för genitiv använda prepositionsfraser (här t.o.m. dubbel prepositionsfras; § 232:2).
- 12:** ἐπεὶ τάχιστα = *så snart (som)*: § 293:1.

- 19:** Den artikelförsedda participfrasen τὸ πεισθῆναί τινος κτλ. fungerar som subjekt till φαίνεται (§ 271:1). — ὡς ... διέφθειρεν är objektsats till πεισθῆναι. Om olika konstruktioner vid πείθω/πείθομαι se § 269:3.
- 20:** πρῶτον: Adverbiell ackusativ = *för första gången* (§ 230:1f). — Trots att verbet är passivt, kan καταπλήττομαι *förskräckas (av)*, *bli förskräckt för* konstrueras med objekt i ackusativ, liksom φοβέομαι *furkta, vara/bli rädd för*.

19

19.1 Grammatik

19.1.1 Tredje deklinationens stammar på -Ϝ (digamma)

19.1.1.1 Ljudet [w] fanns kvar i flera grekiska dialekter när alfabetet infördes, och det fick då ett eget tecken, Ϝ (*digamma*, ursprungligen kallat *wau/Ϝαῶ*). I den klassiska attiskan var w-ljudet försvunnet, utom mellan konsonanter, där det uppträdde som -v- ([y] < [u]), eller när det hade bildat diftong med en framförstående vokal (αυ, ευ, ου). Se vidare § 45.

I klassisk grekiska finns en relativt stor grupp maskulina substantiv på -εύς, gen. -έως, t.ex. βασιλεύς *kung*, ἱερεύς *präst*, γραμματεύς *sekretäre*, *skrivare*. De kan också fungera som adjektiv i maskulinum, t.ex. Πριηνεύς *priensk*, *från Priene*.

Stammen slutade ursprungligen på -ηϜ. Stamväxling inträffar inte, men böjningsmönstret uppvisar diverse oregelmässigheter och alternativformer. Dessa beror på (a) kontraktion, t.ex. i nom. plur.: *βασιληϜ-ες > βασιληες > βασιλης; (b) analogiverkan: alternativformen βασιλεις i nom. plur. har införts från ett annat böjningsmönster och har sedan också börjat användas som ack. plur.; (c) *metathesis quantitatis* ('omflyttning av kvantiteten'; § 28): det långa -η- i stammen har bytt kvantitet med en kort vokal i ändelsen, t.ex. i gen.sg.: *βασιληϜ-ος > βασιληος > βασιλέως; jfr §§ 92–93.

Stam på -Ϝ har dessutom några få men ofta förekommande substantiv på -αυς, -ευς, -ους och -ως med oregelbunden böjning.

19.1.1.2 Böjningsmönster för βασιλεύς ὁ *kung* (stam βασιληϜ-):

	<i>singularis</i>	<i>pluralis</i>
N	βασιλεύς	βασιλης/βασιλεις
G	βασιλέως	βασιλέων
D	βασιλειῖ	βασιλεῦσι(ν)
A	βασιλέᾱ	βασιλέᾱς/βασιλεις
V	βασιλεῦ	= N

19.1.1.3 Böjningsmönster för γραῦς ἡ *gumma* (stam γραῖ-), ναῦς ἡ *skepp* (stam ναῖ-/νηῖ-), βοῦς ὁ ἡ *oxe, ko* (stam βοῖ-), ἦρωσ ὁ *heros, hjälte* (stam ἦρωῖ-/-) samt gudanamnet Ζεὺς ὁ (stam Ζηῖ-/Διῖ-/Ζηνῖ-):

N sg.	γραῦς	ναῦς	βοῦς	ἦρωσ	Ζεὺς
G	γραῖός	ναῖός	βοός	ἦρωος	Διός/Ζηνός
D	γραῖῖ	νηῖ	βοῖ	ἦρωῖ/ἦρω	Δί/Ζηνί
A	γραῦν	ναῦν	βοῦν	ἦρωα/ἦρω	Δία/Ζῆνα
V	γραῦ	ναῦ(ς)	βοῦ	ἦρωσ	Ζεῦ
NV pl.	γραῖες	νηῖες	βόες	ἦρωες	—
G	γραῖῶν	νηῖῶν	βοῶν	ἦρώων	—
D	γραυσί(ν)	ναυσί(ν)	βουσί(ν)	ἦρωσι(ν)	—
A	γραῦς	ναῦς	βοῦς/βόας	ἦρωας/ἦρωσ	—

19.1.2 Tredje deklinationens stammar på -υ och -υ/-εῖ

19.1.2.1 Under denna rubrik sammanförs ett antal substantiv som i nominativ singularis slutar på -υς (maskulina och feminina) eller -υ (neutra). I somliga av dem slutar stammen på -υ (kort eller långt) i alla former, andra har stamväxling mellan -ῦ och -εῖ. Till samma böjningstyp hör också adjektiv efter första och tredje deklinationen på -ύς -εἶᾶ -ύ, gen. -έος -εἶᾶς -έος.

19.1.2.2 Böjningsmönster för πῆχυς ὁ *underarm, aln* (stam πηχῦ-/πηχεῖ-), ἄστυ τό *stad, tätort* (stam ἄστῦ-/ἄστεῖ-), ἰχθύς ὁ *fisk* (stam ἰχθῦ-) och στάχυς ὁ *ax* (stam σταχῦ-):

N sg.	πῆχυς	ἄστυ	ἰχθύς	στάχυς
G	πήχεως	ἄστεως	ἰχθύος	στάχυος
D	πήχει	ἄστει	ἰχθύῖ	στάχυῖ
A	πήχυν	ἄστυ	ἰχθῦν	στάχυν
V	πήχυ	ἄστυ	ἰχθῦ	στάχυ
NV pl.	πήχεις	ἄστι	ἰχθύες	στάχυες
G	πήχεων	ἄστεων	ἰχθύων	σταχύων
D	πήχεσι(ν)	ἄστεσι(ν)	ἰχθύσι(ν)	στάχυσι(ν)
A	πήχεις	ἄστι	ἰχθύς/-ύας	στάχυς/στάχυας

19.1.2.3 Böjningsmönster för adjektivet ἡδύς ἡδεῖα ἡδύ *ljuvlig* (stam i mask./neutr. ἡδϝ-/ἡδεϝ-, i fem. ἡδειᾶ-/ᾶ-):

	<i>singularis</i>			<i>pluralis</i>		
	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>
N	ἡδύς	ἡδεῖα	ἡδύ	ἡδεῖς	ἡδεῖαι	ἡδέα
G	ἡδέος	ἡδείας	ἡδέος	ἡδέων	ἡδειῶν	ἡδέων
D	ἡδεῖ	ἡδεία	ἡδεῖ	ἡδέσι(v)	ἡδείαις	ἡδέσι(v)
A	ἡδύν	ἡδεῖαν	ἡδύ	ἡδεῖς	ἡδείας	ἡδέα
V	ἡδύ	= N	= N	= N	= N	= N

19.1.3 Adjektiv efter tre deklinationer

Två adjektiv har former efter alla tre deklinationerna, μέγας μεγάλη μέγα *stor* (stammar μεγαλη-/μεγαλο-/μεγαᾶ-) och πολύς πολλή πολύ *stor, mycken*, i plur. *många* (stammar πολλη-/πολλο-/πολυᾶ-). Böjningsmönster:

	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>
NV sg.	μέγας	μεγάλη	μέγα	πολύς	πολλή	πολύ
G	μεγάλου	μεγάλης	μεγάλου	πολλοῦ	πολλῆς	πολλοῦ
D	μεγάλῳ	μεγάλῃ	μεγάλῳ	πολλῶ	πολλῇ	πολλῶ
A	μέγαν	μεγάλῃν	μέγα	πολύν	πολλήν	πολύ
NV pl.	μεγάλοι	μεγάλαι	μεγάλα	πολλοί	πολλαί	πολλά
G	μεγάλων	μεγάλων	μεγάλων	πολλῶν	πολλῶν	πολλῶν
D	μεγάλοις	μεγάλαις	μεγάλοις	πολλοῖς	πολλαῖς	πολλοῖς
A	μεγάλους	μεγάλας	μεγάλα	πολλούς	πολλάς	πολλά

19.1.4 Tredje deklinationens stammar på -j (-ι)

19.1.4.1 *J*-ljudet var vanligt ännu i bronsålderns grekiska, både i ordrötter och suffix, och tecken för stavelser bestående av *j* + vokal finns i linear B. När alfabetet infördes var *j*-ljudet försvunnet, utom mellan konsonanter, där det uppträdde som -ι- [i], och när det bildat diftong med en framförstående vokal (αι, ει, οι, υι). I alfabetet finns därför inget speciellt tecken för *j*-ljudet; i icke-grekiska namn, som Ἰούλιος och Ἰησοῦς, skrivs det med iota.

I klassisk grekiska finns två typer av substantiv (men inga adjektiv) som ursprungligen hade stam på -*j*:

1. Substantiv på -ις, gen. -εως. Med några undantag, t.ex. ὄρχις ὄρχεως ὁ *testikel*, ὄφις ὄφεως ὁ *orm* och σίναπι σινόπεως τό *senap*, är de feminina. En vanlig typ är verbalsubstantiven på -σις, t.ex. αἴσθησις *förnimmelse*, *sinne(sorgan)* till αἰσθάνομαι *förnimma*, κτήσις *förvärv*, *egendom* till κτάομαι *förvärva* och πράξις *handling* till πράττω *handla*. Stamväxling förekommer i böjningsmönstret, och böjningen uppvisar en del oregel-mässigheter. Se vidare §§ 88–89

2. Feminina substantiv på -ω, gen. -ους (normalt betonade på slutstavel-sen) som bara förekommer i singularis. Det rör sig om ett fåtal abstrakta substantiv samt kvinnonamn.

19.1.4.2 Böjningsmönster för πόλις ἢ *stad*, *stadsstat* (stam πολη-/πολεξ-/πολι-), πράξις ἢ *handling* (stam πράξιη-/πράξεξ-/πράξι-), πειθῶ ἢ *övertal-ning*, *lydnad* (stam πειθοξ-) samt personnamnet Θεανῶ ἢ (stam Θεανοξ-):

singularis

N	πόλις	πράξις	πειθῶ	Θεανῶ
G	πόλεως	πράξεως	πειθοῦς	Θεανοῦς
D	πόλει	πράξει	πειθοῖ	Θεανοῖ
A	πόλιν	πράξιν	πειθῶ	Θεανῶ
V	πόλι	πράξι	πειθοῖ	Θεανοῖ

pluralis

NV	πόλεις	πράξεις	—	—
G	πόλεων	πράξεων	—	—
D	πόλεσι(ν)	πράξεσι(ν)	—	—
A	πόλεις	πράξεις	—	—

19.2 Översättningsmeningar

1. τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονεῖς τίμα, τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνου, τοῖς δὲ νόμοις πείθου. (Isokrates 1.16)
2. ἄλλοις μὲν χρήματά ἐστι πολλὰ καὶ νῆες καὶ ἵπποι, ἡμῖν δὲ ξύμμαχοι ἀγαθοί. (Thukydidēs 1.86.3)
3. Ζεῦ σῶτερ, εἴπερ ἐστὶ δυνατόν, σῶζέ με. (Menander *Skiljedomen* 907)
4. ἐξ ἄστεως νῦν εἰς ἀγρὸν χωρῶμεν. (Aristofanes *fragment* 107 Kock)

5. οἱ Μυσοὶ ἐν βασιλέως χώρα πολλὰς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦσιν. (Xenofon *Anabasis* 3.2.23)
6. ἐνταῦθα ἠὺρίσκοντο πολλὰ μὲν κλῖναι, πολλὰ δὲ κιβώτια, πολλὰ δὲ βίβλοι. (Xenofon *Anabasis* 7.5.14)
7. πολλῶν τὰ χρήματ' αἴτι' ἀνθρώποις κακῶν. (Euripides *fragment* 632 Nauck)
8. ὡς ἡδὺ τὴν θάλατταν ἀπὸ τῆς γῆς ὄραν, ὦ μῆτερ, ἐστί. (Archippos från Tarent *fragment* 43 Kock)
9. γραῦν ἔγηνεν αὐτὸς ὢν νέος. (Aristofanes *Grodorna* 1193)
10. τὸν Τρωικὸν πόλεμον καὶ τὰς τῶν ἡρώων ἀρετὰς ὁ ἐπιφανέστατος τῶν ποιητῶν Ὅμηρος ἐτραγώδησεν. (Diodoros Siculus 37.1.1)
11. φανερόν δὲ καὶ διότι οἱ ἰχθύες ἄφωνοι· οὐ γὰρ ἔχουσι φάρυγγα. (Aristoteles *Om själen* 421a4)
12. ἀνὴρ ἀλιεὺς λαβὼν ἰχθὺν μέγαν τε καὶ καλὸν ἡξίου Πολυκράτει δῶρον δοθῆναι. (Herodotos 3.42.1)
13. διὰ μέσου τῆς πόλεως ῥεῖ ποταμὸς Κύδνος ὄνομα. (Xenofon *Anabasis* 1.2.24)
14. ὁ ἄνθρωπος φύσει πολιτικὸν ζῶον. (Aristoteles *Politiken* 1253a3)
15. πράξεις μὲν εὐρεῖν καλὰς καὶ μεγάλας καὶ συμφερούσας χαλεπὸν καὶ σπάνιον ἐστίν. (Isokrates 6.2)
16. οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ τε κατὰ γῆν στρατῷ προσέβαλλον τῷ τειχίσματι καὶ ταῖς ναυσὶν ἅμα. (Thukydidēs 4.11.2)
17. οἱ θεοὶ ἱκανοὶ εἰσι καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς σῶζειν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται. (Xenofon *Anabasis* 3.2.10)
18. ὅταν νομεὺς ἀγαθὸν κύνα ἔχη, καὶ οἱ ἄλλοι νομεῖς βούλονται πλησίον αὐτοῦ τὰς ἀγέλας ἰστάναι, ἵνα τοῦ κυνὸς ἀπολαύωσιν. (Xenofon *Memorabilia* 2.9.7)
19. πειθοῦς δημιουργὸς ἐστίν ἡ ῥητορικὴ. (Platon *Gorgias* 453a)

Kommentarer

- 2:** ἄλλοις är här possessiv dativ (§ 236:5). ἄλλοις πολλοὶ ἵπποι εἰσὶν betyder detsamma som ἄλλοι πολλοὺς ἵππους ἔχουσιν.
- 5:** När βασιλεύς *kung* refererar till den persiske storkonungen brukar det stå utan artikel (§ 224:4c). — Mellan ett kvantitetsadjektiv (πολλὰς) och ett kvalitetsadjektiv (εὐδαίμονας) som bestämmer samma substantiv stoppar grekiskan gärna in ett ord för *och* som normalt saknas i svenskan.
- 7:** Nominalsats. — πολλῶν ... κακῶν: Spärning. — Genitiven beror av αἴτι(α): § 233:2.

- 11:** διότι, som ursprungligen betyder *på grund av att, därför att* (← διὰ ὅτι), används redan i klassisk tid som likbetydande med ὅτι *att*.
- 12:** Substantivet ὀλιεύς *fiskare* används här som en adjektivisk bestämning till ἀνήρ. — Πολυκράτει = Πολυκράτει. I den östjoniska dialekt som Herodotos skrev på hade slutvokalerna i dativ av namn av denna typ inte kontraherats (§ 425).
- 13:** ὄνομα = *vid namn, som heter* är en hänseendets akkusativ (*accusativus limitationis*); § 230:2.
- 14:** φύσει = *av naturen* exemplifierar en svårdefinierad användning av dativen, som tentativt kan klassificeras som hänseendets dativ (§ 238:5).
- 16:** τῷ κατὰ γῆν στρατῷ och ταῖς ναυσίν är instrumentala dativer (§ 238:1; jfr § 238:7d). — τῷ τειχίσματι är en lokativisk dativ till προσέβαλλον (§ 237).
- 18:** τοῦ κυνός står som objekt till ἀπολούωσιν (§ 234:4).

20

20.1 Grammatik

20.1.1 Futurum: inledning

20.1.1.1 I svenskan bildas futurum av ett verb genom omskrivningar med hjälpverb plus infinitiv av huvud verbet (*jag ska resa, jag kommer att vara där, ni ska undervisas i grekiska*). I grekiskan är futurum normalt en ettordsform, men omskrivningar med hjälpverb förekommer i viss utsträckning, liksom verbform plus modalpartikel.

20.1.1.2 Grekiskt futurum har former i indikativ, optativ, infinitiv och particip. Futurum har skilda former för aktivum, medium och passivum. Aktivum och medium bildas på samma tempusstam; det är ändelserna som skiljer aktivum och medium åt. Futurum passivum bildas på en särskild stam.

Stammen i futurum aktivum/medium bildas nästan alltid genom att tempussuffixet $-\sigma$ läggs till verbets rot. I en del verb har $-\sigma$ försvunnit till följd av regelmässiga ljudförändringar, och kontraktioner har inträffat. Ändelser, bindevokaler och modussuffix är desamma som i presens av ω -verben.

Stammen i futurum passivum bildas genom att ett $-\sigma$ läggs till verbets stam i aorist passivum. Ändelser, bindevokaler och modussuffix är desamma som i presens medium-passivum av ω -verben.

Futurum betecknar att den omtalade handlingen kommer att utspela sig i framtiden. I grekiska kan futurum också ha potential betydelse, och i vissa bisatser kan det ersätta konjunktiv (§§ 256, 285, 287). Futurum particip används ofta för att uttrycka finalitet. Futurum har ingen aspektbetydelse.

För att uttrycka framtida handling kan man också använda omskrivning med verbet $\mu\acute{\epsilon}\lambda\lambda\omega$ *ämna, stå i begrepp att* plus infinitiv. I vissa bisatser kan framtid uttryckas med modalpartikeln $\acute{\omicron}\nu$ tillsammans med konjunktiv av verbet (9.1.2; § 261). Någon gång används presens om framtida handlingar.

Många verb, som har aktiv form i presens, aorist och perfekt, har bara medial form i futurum (§ 169). En hel del mediala futurformer kan ha passiv betydelse (§ 173).

20.1.2 Futurum aktivum och medium

20.1.2.1 Futurstammen i de flesta verb utmärks av ett -σ- som lagts till en form av verbets rot, med förlängning av rotens slutvokal i verb på vokalsam. Futurstammen är ofta identisk med den aktiv-mediala aoriststammen:

<i>grundform</i>	<i>verbrot</i>	<i>1 sg. fut. ind.</i>
παιδεύω <i>uppföstra</i>	παιδευ-	παιδεύσω
ἀγαπάω <i>älska</i>	ἀγαπᾶ-	ἀγαπήσω
μισέω <i>hata</i>	μισε-	μισήσω
πληρόω <i>fylla</i>	πληρο-	πληρώσω
τίθημι <i>sätta</i>	θη-/θε-	θήσω
ῥίψω <i>kasta</i>	ῥί-/ῥέ-	ῥήσω
ἵστημι <i>ställa</i>	στᾶ-/στᾶ-	στήσω
δίδωμι <i>ge</i>	δω-/δο-	δώσω
φημι <i>säga</i>	φᾶ-/φᾶ-	φήσω
δύναμαι <i>kunna</i>	δυνᾶ-	δυνήσομαι
ἀκούω <i>höra</i>	ἀκουσ-	ἀκούσομαι
ἀρκέω <i>vara tillräcklig</i>	ἀρκεσ-	ἀρκέσω
γελάω <i>skratta</i>	γελασ-	γελάσομαι
εἶναι <i>vara</i>	ἔσ-	ἔσομαι
λείπω <i>lämna</i>	λειπ-/λοιπ-/λιπ-	λείψω
γράφω <i>skriva</i>	γραφ-	γράψω
λαμβάνω <i>ta</i>	ληβ-/λάβ-	λήψομαι
βλάπτω <i>skada</i>	βλαβ-	βλάψω
διώκω <i>förfölja</i>	διωκ-	διώξω
πράττω <i>göra, handla</i>	πρᾶγ-	πράξω
δείκνυμι <i>visa</i>	δεικ-	δείξω
πείθω <i>övertala</i>	πειθ-/ποιθ-/πιθ-	πείσω
γυμνάζω <i>öva, träna</i>	γυμναδ-	γυμνάσω

20.1.2.2 Böjningsmönster för παιδεύσω och παιδεύσομαι, futurum aktivum och medium av παιδεύω *uppfostra* (tempusstam παιδευσ-):

a k t i v u m

	<i>indikativ</i>	<i>optativ</i>	
1 sg.	παιδεύσω	παιδεύσοιμι	<i>inf.:</i> παιδεύσειν
2	παιδεύσεις	παιδεύσοις	
3	παιδεύσει	παιδεύσοι	<i>ptc.:</i> παιδεύσων
1 pl.	παιδεύσομεν	παιδεύσοιμεν	παιδεύσουσα
2	παιδεύσετε	παιδεύσοιτε	παιδεύσον
3	παιδεύσουσι(ν)	παιδεύσοιεν	

m e d i u m

	<i>indikativ</i>	<i>optativ</i>	
1 sg.	παιδεύσομαι	παιδευσοίμην	<i>inf.:</i> παιδεύσεσθαι
2	παιδεύση	παιδεύσοιο	
3	παιδεύσεται	παιδεύσοιτο	<i>ptc.:</i> παιδευσόμενος
1 pl.	παιδευσόμεθα	παιδευσοίμεθα	παιδευσομένη
2	παιδεύσεσθε	παιδεύσοισθε	παιδευσόμενον
3	παιδεύσονται	παιδεύσοιντο	

20.1.2.3 ἔσομαι, futurum av εἶναι *vara* har en något avvikande böjning (tempusstam ἔσ-):

	<i>indikativ</i>	<i>optativ</i>	
1 sg.	ἔσομαι	ἔσοίμην	<i>inf.:</i> ἔσεσθαι
2	ἔση	ἔσοιο	
3	ἔσται	ἔσοιτο	<i>ptc.:</i> ἐσόμενος ἐσομένη ἐσόμενον
1 pl.	ἐσόμεθα	ἐσοίμεθα	
2	ἔσεσθε	ἔσοισθε	
3	ἔσονται	ἔσοιντο	

20.1.2.4 I dessa futurformer saknas sigma helt:

<i>grundform</i>	<i>verbrot</i>	<i>futurform</i>
(ἐσθίω) ἄτα	ἐδ-	ἔδομαι
(ἐσθίω) ἄτα	φαγ-	φάγομαι
πίνω <i>dricka</i>	πι-/πω-	πίομαι
χέω <i>hälla, ösa</i>	χεF-	χέω (även χεῶ (som μισέω))

20.2 Översättningsmeningar

1. ὁ κοινὸς ἰατρός σε θεραπεύσει χρόνος. (Filippides *fragment* 32 Kock).
2. ἐὰν μὲν γὰρ τὰ δίκαια λέγῃς, οἱ ἄνθρωποι σε μισήσουσιν, ἐὰν δὲ τὰ ἄδικα, οἱ θεοί. (Aristoteles *Retoriken* 1399a24)
3. ἐὰν ζητῆς καλῶς, εὐρήσεις. (Platon *Gorgias* 503d)
4. ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. (GT 3 *Mosebok* 19:18)
5. ἐπεὶ οὖν σὺ σιωπᾶς, ἐγὼ λέξω καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν. (Xenofon *Kyros uppföstran* 3.3.14)
6. ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοὶ οὐ θέλετε πείθεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῖν ἔψομαι. (Xenofon *Anabasis* 1.3.6)
7. ὑμεῖς δέ μου ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. (Platon *Apologin* 17b)
8. ἦδε ἡ ἡμέρα τοῖς Ἑλλησι μεγάλων κακῶν ἄρξει. (Thukydides 2.12.3)
9. οὐ πρότερον κακῶν παύσονται αἱ πόλεις, πρὶν ἂν ἐν αὐταῖς οἱ φιλόσοφοι ἄρξωσιν. (Platon *Staten* 487e)
10. καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. (NT *Johannesevangeliet* 8:32)
11. ἐὰν ᾖς φιλομαθής, ἔσει πολυμαθής. (Isokrates 1.18)
12. φιλόσοφος ἔσται ὁ μέλλων καλὸς κἀγαθὸς ἔσεσθαι φύλαξ πόλεως. (Platon *Staten* 376c)
13. πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι. (NT *Matteusevangeliet* 19:30)
14. Ἀρτέμιδι θύσειν παῖδα σὴν μέλλει πατήρ. (Euripides *Ifigenia i Aulis* 883)
15. ἐλπίζει ῥαδίως ὑμᾶς ἐξαπατήσειν. (Demosthenes 29.54)
16. ὑπισχνούντο μηδὲν χαλεπὸν αὐτοὺς πείσεσθαι. (Xenofon *Hellenika* 4.4.5)
17. ὤμοσαν οἳ τε Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος μήτε προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοί τε ἔσεσθαι. (Xenofon *Anabasis* 2.2.8)
18. ὄπλα δὲ πόθεν ἔφασαν λήψεσθαι; (Xenofon *Hellenika* 3.3.7)
19. οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες. (Thukydides 2.7.1)
20. ἦκω συμβουλεύσων περὶ τε τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους καὶ τῆς ὁμονοίας τῆς πρὸς ἡμᾶς αὐτοῦς. (Isokrates 4.3)

Kommentarer

4: Futurum ἀγαπήσεις är här befallningsform (§ 256:3). — I frasen ὁ πλησίον σου *din nästa* är adverbet πλησίον substantiverat (§ 224:5).

8: τοῖς Ἑλλησι är intressentens dativ (§ 236:3): det som sker är till nackdel för grekerna. — μεγάλων κακῶν är objekt eller adverbial till ἄρξει (§ 234:4).

9: κακῶν är separativ genitiv till παύσονται (§ 234:10).

11: 2 sg. fut. ind. med. ἔσει är en alternativform till ἔση (§ 164:2).

12, 14: μέλλω *ämnar, stå i begrepp (att)* plus infinitiv (i klassisk tid oftast futurum infinitiv) kan användas som omskrivning för monolektiskt futurum (§ 164:4): μέλλων ἔσεσθαι = ἐσόμενος, θύσειν μέλλει = θύσει.

15–17: I infinitivfraser som är objekt till verb med betydelser som *hoppas* (ἐλπίζει), *lova* (ὑπισχνοῦντο) och *svära* (ῥμοσαν) används i klassisk tid oftast futurum infinitiv, i senare grekiska gärna aorist (§ 269:1c).

15–18: I nr 16 är αὐτούς subjekt till infinitiven πείσεσθαι och står som väntat i ackusativ. Vid infinitiverna i nr 16, 17 och 18 är subjekten inte utsatta, eftersom de är identiska med subjekten till de styrande verben (ἐλπίζει, ὑπισχνοῦντο, ῥμοσαν), och predikatsfyllnaden till ἔσεσθαι i nr 17 står i nominativ, då den rättar sig efter det styrande verbets subjekt (nominativ med infinitiv; § 266:2).

17: Det negerande μήτε, eg. *varken*, korresponderar här något oregelmässigt med det följande icke negativa τε *och*.

19–20: Futurparticipen πολεμήσοντες och συμβουλεύσων har final betydelse: de anger avsikten med handlingen (§ 275:7). ὡς vid πολεμήσοντες indikerar den finala funktionen.

21.1 Grammatik

21.1.1 Kontraherat futurum

21.1.1.1 Kontraherat futurum förekommer i en rad verb, där tempussuffixet -σ- har fallit bort mellan vokaler eller andra ljudförändringar har inträffat. Det finns tre typer av kontraherat futurum (21.1.1.2–4):

21.1.1.2 Kontraherat futurum som böjs som presens av μισέω är tämligen vanligt, särskilt i verb med rot på -λ, -ρ, -μ eller -ν samt i verb på -ίζω/-ίζομαι med minst tvåstavig presensstam. Exempel:

<i>grundform</i>	<i>verbrot</i>	<i>futurform</i>
ἀγγέλλω <i>meddela</i>	ἀγγελ-	ἀγγελῶ
βάλλω <i>kasta</i>	βελ-/βολ-/βᾶλ-/βλη-	βαλῶ
δέρω <i>flå, piska</i>	δερ-/δορ-/δρ-	δερῶ
γαμέω <i>gifta sig med</i>	γαμ-/γαμε-	γαμῶ
τείνω <i>spänna</i>	τεν-/τον-/τυ-	τενῶ
ἀπο-θνήσκω <i>dö</i>	ἀπο-θνη-/θᾶν-	ἀπο-θανοῦμαι
κάμνω <i>bli trött, sjuk</i>	κάμ-/κμη-	καμοῦμαι
ἀπ-όλλυμι <i>förgöra</i>	ἀπ-ολ-/ολε-	ἀπ-ολῶ
ὄμνυμι <i>svära</i>	ὄμ-/ὄμο-	ὄμοῦμαι
ἐλπίζω <i>hoppas</i>	ἐλπιδ-	ἐλπιδῶ (även ἐλπίσω)
βαπτίζω <i>doppa, döpa</i>		βαπτιδῶ (även βαπτίσω)
ἀγωνίζομαι <i>kämpa,</i> <i>vändas</i>		ἀγωνιοῦμαι
καλέω <i>kalla</i>	καλε-/κλη-	καλῶ (även καλέσω)
τελέω <i>fullborda</i>	τελε(σ)-	τελῶ
μάχομαι <i>strida</i>	μαχ-/μαχε-	μαχοῦμαι (även μαχήσομαι)
ἀμφι-έννυμι <i>klä på</i> (κάθημαι) <i>sitta</i>	ἀμφι-φεσ- καθ-εδ-	ἀμφιδῶ καθεδοῦμαι (även καθήσομαι)

21.1.1.3 Några få verb har både synligt -σ- och kontraktion i futurum. De böjs som presens av μισέω. Detta var det normala sättet att bilda futurum i

de doriska dialekterna. I attiskan förekommer huvudsakligen följande, mest som alternativ till de regelmässiga formerna:

<i>grundform</i>	<i>verbrot</i>	<i>futurform</i>
πίπτω <i>falla</i>	πετ-/πτ-/πτω-	πεσοῦμαι
νέω <i>simma</i>	νεφ-	νευσοῦμαι/νεύσομαι
πλέω <i>segla</i>	πλεφ-	πλευσοῦμαι/πλεύσομαι
πνέω <i>blåsa</i>	πνεφ-	πνευσοῦμαι/πνεύσομαι
φεύγω <i>fly</i>	φευγ-/φυγ-	φευξοῦμαι/φεύξομαι

21.1.1.4 Som presens av ἀγαπάω böjs futurum av ett mindre antal verb, t.ex.:

<i>grundform</i>	<i>verbrot</i>	<i>futurform</i>
ἐλαύνω <i>driva fram</i>	ἐλᾶ-	ἐλῶ
βιβάζω <i>förflytta</i>	βιβᾶ-	βιβῶ
κεράννυμι <i>blanda</i>	κερᾶ-	κερῶ
πετόννυμι <i>breda ut</i>	πετᾶ-/πτᾶ-	πετῶ

21.1.2 Futurum passivum

21.1.2.1 Stammen i futurum passivum bildas regelmässigt genom att tempussuffixet -σ- läggs till stammen i aorist passivum. Sedan tilläggs samma bindevokaler, ändelser och modussuffix som i presens medium-passivum av ω-verben. Exempel:

<i>grundform</i>	<i>aorist passivum</i>	<i>futurum passivum</i>
παιδεύω <i>uppföstra</i>	ἐ-παιδεύθη-ν	παιδευθήσομαι
ἀγαπάω <i>älska</i>	ἠγαπήθη-ν	ἀγαπηθήσομαι
σβέννυμι <i>släcka</i>	ἐ-σβέσθη-ν	σβεσθήσομαι
γράφω <i>skriva</i>	ἐ-γράφη-ν	γραφήσομαι
δείκνυμι <i>visa</i>	ἐ-δείχθη-ν	δειχθήσομαι
πράττω <i>göra, handla</i>	ἐ-πράχθη-ν	πραχθήσομαι
πείθω <i>övertala</i>	ἐ-πείσθη-ν	πεισθήσομαι

21.1.2.2 Böjningsmönster för παιδευθήσομαι, futurum passivum av παιδεύω *uppfostra* (tempusstam παιδευθησ-):

	<i>indikativ</i>	<i>optativ</i>	
1 sg.	παιδευθήσομαι	παιδευθησοίμην	<i>inf.</i> : παιδευθήσεσθαι
2	παιδευθήση	παιδευθήσοιο	
3	παιδευθήσεται	παιδευθήσοιτο	<i>ptc.</i> : παιδευθησόμενος
1 pl.	παιδευθησόμεθα	παιδευθησοίμεθα	παιδευθησομένη
2	παιδευθήσεσθε	παιδευθήσοισθε	παιδευθησόμενον
3	παιδευθήσονται	παιδευθήσονται	

21.1.3 Defektiva verb i futurum

En del verb förekommer i futurum (aktivum/medium och/eller passivum) men saknar presens- och imperfektformer av samma rot. De sammanförs med presensstammar med samma betydelse, vilka behandlas som en sorts grundformer för dessa futurformer. Exempel på sådana verb är:

<i>"grundform"</i>	<i>futurum akt./med.</i>	<i>futurum passivum</i>
αἰρέω <i>ta</i>	ἔλω (oftast αἰρήσω)	αἰρεθήσομαι
ἔρχομαι <i>komma</i>	ἐλεύσομαι	—
ἔρωτάω <i>fråga</i>	ἐρήσομαι	—
ἐσθίω <i>äta</i>	ἔδομαι/φάγομαι	βρωθήσομαι
λέγω <i>säga</i>	ἔρω (även λέξω)	ῥηθήσομαι (även λεχθήσομαι)
ὄρώω <i>se</i>	ὄψομαι	ὀφθήσομαι
τρέχω <i>springa</i>	δραμοῦμαι	—
φέρω <i>bära, bringa</i>	οἴσω	ἐνεχθήσομαι/οἴσθήσομαι

21.2 Översättningsmeningar

1. ἡμεῖς ὑπὲρ ὑμῶν μαχοῦμεθα. (Xenofon *Kyros uppfostran* 4.4.11)
2. ἀγῶνα μέγαν ἀγωνιούμεθα. (Euripides *Helena* 843)
3. ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε· σπονδὰς ἢ πόλεμον ἀπαγγελῶ; (Xenofon *Anabasis* 2.1.23)
4. ἐγὼ δ' εἶπον ὅτι "οὐκ ἐγὼ σε ἀποκτενῶ, ἀλλ' ὁ τῆς πόλεως νόμος." (Lysias 1.26)
5. ὦ παῖ, εἰ τιμωρήσεις Πατρόκλω τῷ ἐταίρῳ τὸν φόνον καὶ Ἔκτορα ἀποκτενεῖς, αὐτὸς ἀποθανῆ. (Platon *Apologin* 28c)

6. οὐκ αἰσχυνῶ τὰ ἱερὰ ὄπλα οὐδὲ λείψω τὸν παραστάτην· ἀμυνῶ δὲ καὶ ὑπὲρ ἱερῶν καὶ ὑπὲρ ὀσίων· καὶ οὐκ ἐλάττω παραδώσω τὴν πατρίδα. καὶ τιμήσω ἱερὰ τὰ πάτρια. (Lykurgus 1.77)
7. ἡμεῖς δέ σοι μενουῦμεν, οὐ φευξοῦμεθα. (Euripides *Bacchanterna* 659)
8. ἀνθρώπων ὁ σοφώτατος πρὸς θεὸν πίθηκος φανεῖται καὶ σοφία καὶ κάλλει καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν. (Herakleitos *fragment* 83 D.–K.)
9. πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. (Platon *Apologin* 20d)
10. ἐρῶ καὶ οὐ σιωπήσομαι. (Demosthenes 45.84)
11. ὁ θεός μου βοηθός μου, καὶ ἐλπῶ ἐπ' αὐτόν. (GT *Psaltaren* 17:3)
12. ἐὰν μὴ μετανοήτε, πάντες ὁμοίως ἀπολεῖσθε. (NT *Lukasevangeliet* 13:3)
13. μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται. (NT *Matteusevangeliet* 5:8)
14. ὁ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτόν (NT *Johannesevangeliet* 14:21)
15. ὁ Ἄρταξέρξης συλλαμβάνει Κύρον ὡς ἀποκτενῶν. (Xenofon *Anabasis* 1.1.3)
16. Θράσυλλος εἰς Ἀθήνας ἔπλευσε ταῦτα ἐξαγγελῶν καὶ στρατιᾶν καὶ ναῦς αἰτήσων. (Xenofon *Hellenika* 1.1.8)
17. ἐγὼ λίθον μὲν τὴν Νιόβην, μὰ τοὺς θεοὺς, οὐδέποτε' ἐπέισθην, οὐδὲ νῦν πεισθήσομαι ὡς τοῦτ' ἐγένετ' ἄνθρωπος. (Filemon *fragment* 101 Kock)
18. πάντα τὰ ἄστρα πεσεῖται ὡς φύλλα ἐξ ἀμπέλου καὶ ὡς πίπτει φύλλα ἀπὸ συκῆς. (GT *Jesaja* 34:4)
19. ἐγὼ εἶμι ἢ θύρα· δι' ἐμοῦ ἐὰν τις εἰσέλθῃ σωθήσεται καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται καὶ νομὴν εὐρήσει. (NT *Johannesevangeliet* 10:9)

Kommentarer

- 2: ἀγῶνα μέγαν är innehållsackusativ till ἀγωνιούμεθα (§ 230:1). Substantivet kan som här vara avlett av samma rot som verbet; denna stilistiska finess kallas *figura etymologica*.
- 4: ὅτι *att* står här framför en direkt anföring och behöver då inte återges i översättningen (§ 283:4).
- 5: Vid τιμωρέω *hämnas* uttrycks här den oförrätt för vilken hämnd utkrävs med ett ackusativobjekt (τὸν φόνον) och den för vars skull hämnd utkrävs med intressentens dativ (Πατρόκλω τῷ ἐταίρῳ; § 229:2). Även andra konstruktioner kan förekomma vid detta verb.

- 6:** Vid ἄμύνω *försvara* kan den eller det man försvarar uttryckas med en prepositionsfras som här (ὑπὲρ ἰερῶν κτλ.) eller med intressentens dativ. Vid ἄμύνω, och även vid ἄμύνομαι (medium) *försvara sig*, uttrycks den eller det man försvarar sig eller någon annan mot (fienden) med ackusativobjekt (§ 229:2). Andra konstruktioner kan också förekomma.
- 8:** πρὸς θεόν = *i jämförelse med en gud*. — Dativerna σοφία, κάλλει och τοῖς ἄλλοις πᾶσιν är hänseendets dativer, liksom τῇ καρδίᾳ i nr 13 (§ 238:5).
- 13:** αὐτοί fungerar här som ett obetonat personligt pronomen i nominativ, vilket kan förekomma i efterklassisk grekiska (§ 246:1).
- 14:** ὑπὸ τοῦ πατρός μου är agent, dvs. den satsdel som uttrycker den handlande vid en passiv verbform. Agenten uttrycks i grekiska mestadels med en prepositionsfras med ὑπό, men andra konstruktioner kan förekomma (§ 260:3). — κἀγώ = καὶ ἐγώ: Krasis.
- 17:** Till λίθον τὴν Νιόβην underförstås εἶναι, så att vi får en infinitivfras som objekt till ἐπέισθην. — Partikeln μὰ står i eder framför gudens etc. namn i ackusativ när man förnekar något. νή har samma funktion när man betygar något.

22.1 Grammatik

22.1.1 Perfektsystemet: inledning

22.1.1.1 I svenska bildas de tempora som kallas för perfekt och pluskvamperfekt genom omskrivningar med former av hjälp verbet *ha* plus den form som kallas för supinum av huvud verbet (*jag har läst/skrivit* resp. *jag hade läst/skrivit*). I grekiskan är perfektformerna ettordsformer, men flera av dem ersätts i praktiken med omskrivningar med former av εἶναι plus perfekt particip.

Det grekiska perfektsystemet omfattar formerna i perfekt indikativ, perfekt konjunktiv, perfekt optativ, perfekt imperativ, perfekt infinitiv och perfekt particip samt pluskvamperfekt (indikativ) i aktivum och medium-passivum; mediala och passiva former sammanfaller. Perfektsystemet omfattar två tempusstammar; de aktiva formerna bildas på en stam, de medial-passiva på en annan. Till perfektsystemet kan dessutom det sällsynta tempus futurum exactum räknas (§ 210).

22.1.1.2 Det främsta kännetecknet på de båda tempusstammarna i perfektsystemet är *reduplikationen*.

Reduplikation innebär att en stavelse läggs till i verbrotens början.

Om verbrotten börjar med en enkel konsonant, utom ρ-, eller med en konsonantgrupp som består av ett γ, κ, χ, β, π, φ, δ, τ eller θ följt av ett μ, ν, λ eller ρ, består reduplikationsstavelsen av verbrotens första konsonant plus ett ε. Exempel:

πε-παίδευκα av παιδεύω <i>uppföstra</i>	πε-πλήρωκα av πληρώω <i>fylla</i>
με-μίσηκα av μισέω <i>hata</i>	γέ-γραφα av γράφω <i>skriva</i>

Om verbrotens första bokstav i ett sådant verb är φ, χ eller θ, börjar reduplikationsstavelsen på π, κ resp. τ (genom *aspiratadissimilation*; § 38). Exempel:

πε-φίληκα av φιλέω <i>älska</i>	τέ-θνηκα av (ἀπο-)θνήσκω <i>dö</i>
---------------------------------	------------------------------------

Om verbroten börjar med ρ- eller med en annan konsonantgrupp än de nämnda, är reduplikationsstavelsen ἐ-; ρ- fördubblas oftast efter detta ἐ-. Exempel:

ἐ-ρριφα av ρίπτω <i>kasta</i>	ἐ-κτικα av κτίζω <i>grunda</i>
ἐ-στράτευκα av στρατεύω <i>dra i krig</i>	ἐ-ψευσμαι av ψεύδω <i>bedra</i>

Även vid verbrötter som börjar med vokal var reduplikationsstavelsen ursprungligen ett ἐ-. Detta har kontraherats med verbrotens begynnelsevokal på ungefär samma sätt som augmentet (se 5.1.1.3). Exempel:

ἠγάπηκα av ἀγαπάω <i>älska</i>	ἦτηκα av αἰτέω <i>begära</i>
ἦλπικα av ἐλπίζω <i>hoppas</i>	ἠύρηκα/εὔρηκα av εὕρισκω <i>finna</i>
ὤπλικα av ὀπλίζω <i>bevärna</i>	ὕφαγκα av ὑφαίνω <i>väva</i>

I sammansatta verb (se 1.2.4.2) placeras reduplikationsstavelsen på den enkla verbrotten. Betoningen kan inte komma längre från ordets slut än på reduplikationsstavelsen. Exempel:

ἐν-τέ-ταχα av ἐν-τάττω <i>inordna</i>	εἰς-ἦχα av εἰς-άγω <i>införa</i>
---------------------------------------	----------------------------------

22.1.1.3 Det finns ett rätt stort antal undantag från ovanstående regler. Här ges några exempel (jfr också om defektiva verb 22.1.3 samt vidare § 139:3):

<i>perfektform</i>	<i>grundform</i>
μέ-μνημαι	μιμνήσκομαι <i>minnas</i>
πέ-πτωκα	πίπτω (rot πετ-/πτ-/πτω-) <i>falla</i>
ἐ-γνωκα	γιγνώσκω (<i>få</i>) <i>veta</i>
εἴργασμαι	ἐργάζομαι <i>arbeta</i>
ἐ-ώρακα/ἐ-ώρακα	ὀράω <i>se</i>
εἴληφα	λαμβάνω <i>ta</i>
εἴληχα	λαγχάνω <i>få på sin lott</i>
συν-είλοχα	συλ-λέγω <i>samla</i>
δι-είλεγμαi	δια-λέγομαι <i>samtala</i>
ἀκήκοα	ἀκούω <i>höra</i>
ὀμώμοκα	ὀμνυμι <i>svära</i>
ἀγήγερμαι (med.-pass.)	ἀγείρω <i>samla</i>
ἀπ-ολώλεκα <i>har förlorat/</i>	ἀπ-όλλυμι <i>förgöra, förlora</i>
ἀπ-όλωλα <i>är förlorad</i>	
ἐγρήγορα/ἐγήγερμαι	ἐγείρω <i>väcka</i>
<i>är vaken</i>	

22.1.1.4 Perfekt indikativ aktivum och pluskvamperfekt aktivum har speciella ändelser, som framgår av följande tabell:

	<i>perfekt indikativ</i>	<i>pluskvamperfekt</i>
1 sg.	-ᾶ	-ειν
2	-ᾶς	-εις
3	-ε(ν)	-ει
1 pl.	-ᾶμεν	-ειμεν/-εμεν
2	-ᾶτε	-ειτε/-ετε
3	-ᾶσι(ν)	-εισαν/-εσαν

I vissa verb och i arkaiska texter kan även andra ändelser förekomma, t.ex. -θα i 2 sg. pf. ind.; om plkvpf. jfr § 137:4. I perfekt indikativ medium-passivum och pluskvamperfekt medium-passivum används de normala medial-passiva ändelserna; de läggs direkt till tempusstammen, utan bindevokal. I övriga finita modi, både i aktivum och medium-passivum, är ändelser, bindevokaler och suffix normalt desamma som i presens av ω-verbena.

Infinitivens suffix är i aktivum -έναι, i medium-passivum -σθαί.

Det aktiva participet slutar på -ώς -υῖα -ός, gen. -ότος -υίας/-υίης -ότος; böjning se nedan 22.1.2.6. Det medial-passiva participet slutar på -μένος -μένη -μένον och böjs som motsvarande presensparticip (se 9.1.3.4), dock med betoning på näst sista stavelsen i alla former.

Perfekt konjunktiv, optativ och imperativ är sällsynta former. Istället för ettorsformerna i konjunktiv och optativ (πεπαιδευκῶ, πεπαιδευκοῦμι etc.) används i stor utsträckning omskrivning med perfekt particip och konjunktiv resp. optativ av εἶναι *vara* (πεπαιδευκῶς/-υῖα ᾧ, ἧς etc. resp. πεπαιδευκῶς/-υῖα εἶην, εἶης etc.), särskilt i medium-passivum. Också 3 pl. perfekt indikativ och pluskvamperfekt medium-passivum av de flesta verb omskrivs på samma sätt (γεγραμμένοι εἰσίν/ἦσαν). Imperativformer är vanliga bara av några få verb.

22.1.1.5 Av perfektsystemets former betecknar pluskvamperfekt, som är en augmenterad form, förfluten tid. Perfekt indikativ refererar oftast till nutiden, men i efterklassisk grekiska kan formen ibland användas som berättande tempus för förfluten tid med samma funktion som aorist indikativ.

Övriga former saknar tidsbetydelse (med undantag av att participet, när det står i motsättning till ord som betecknar andra tidsskeden, kan få betydelse av förfluten tid, t.ex. τὰ γινόμενα καὶ γενησόμενα καὶ γεγονότα *det som sker, kommer att ske och har skett* (Platon *Filebos* 59a), τὰ γεγονότα καὶ τὰ παρόντα πρὸς τὰ μέλλοντα *det som varit och det som nu är i förhållande till det som skall vara* (Platon *Theaitetos* 186b).

Gemensamt för alla perfektsystemets former är att de betecknar ett *tillstånd* som har inträtt till följd av en föregående handling; de betecknar alltså en viss *aktionsart* (§ 251). ἐξηπατήμεθα (1 pl. perfekt ind. med.-pass. av ἐξαπατάω *lura*) betecknar således att vi vid ett tillfälle i förfluten *blev lurade* och att vi *nu* befinner oss i ett tillstånd av att ha blivit lurade; ἡ πόλις ἐτετείχιστο (plkvpf. av τειχίζω *befästa*) att staden vid någon föregående tidpunkt *hade blivit* befäst och att den vid det aktuella tillfället i förfluten tid *var* befäst.

Vissa perfekta sägs ha presensbetydelse. Det innebär att de refererar enbart till det i samtiden rådande tillståndet men inte till dess inträdande i ett föregående tidsskede. Detta gäller perfekta som οἶδα *jag vet*, δέδοικα *jag fruktar* och ἔστηκα *jag står* (23.1.2).

22.1.2 Perfektsystemet i aktivum

22.1.2.1 Tempusstammen i perfekt aktivum bildas på två sätt: *perfekt I* (*primum*) har suffixet -κ- framför ändelserna (πε-παίδευ-κ-α), *perfekt II* (*secundum*) saknar detta suffix och en konsonant i rotslutet är ofta aspirerad (λέλοιπ-α av λείπω, δέ-δειχ-α av δείκνυμι). Båda typerna böjs för övrigt med samma ändelser, bindevokaler och modussuffix.

Pluskvamperfekt har augment före den reduplicerade stavelsen. Stammar som börjar med vokal får dock sällan augment, och i efterklassisk grekiska saknas augmentet ofta i andra stammar också.

22.1.2.2 Exempel på verb med perfekt I:

<i>grundform</i>	<i>rot</i>	<i>1 sg. pf. ind.</i>	<i>perfektstam</i>
παιδεύω <i>uppföstra</i>	παιδευ-	πεπαίδευκα	πε-παιδευ-κ-
πλέω <i>segla</i>	πλεϝ-	πέπλευκα	πε-πλευ-κ-
λύω <i>lösa</i>	λύ-	λέλυκα	λε-λύ-κ-
ἀγαπάω <i>älska</i>	ἀγαπᾶ-	ἠγάπηκα	ἠγαπη-κ-
μισέω <i>hata</i>	μισε-	μεμίσηκα	με-μιση-κ-
πληρώω <i>fylla</i>	πληρο-	πεπλήρωκα	πε-πληρω-κ-
ἵστημι <i>ställa</i>	στη-/στᾶ-	ἔστηκα	έ-στη-κ-
τίθημι <i>sätta</i>	θη-/θε-	τέθηκα (även τέθεικα)	τε-θη-κ-
δίδωμι <i>ge</i>	δω-/δο-	δέδωκα	δε-δω-κ-
ἀγγέλλω <i>meddela</i>	ἀγγελ-	ἠγγελκα	ἠγγελ-κ-

<i>grundform</i>	<i>rot</i>	<i>1 sg. pf. ind.</i>	<i>perfektstam</i>
φαίνω <i>visa</i>	φᾶν-	πέφαγκα	πε-φᾶγ-κ-
κρίνω <i>döma</i>	κρίν-	κέκρικα	κε-κρί-κ-
στέλλω <i>skicka</i>	στελ-/στολ-/στλ-	ἔσταλκα	ἐ-στᾶλ-κ-
φθείρω <i>förstöra</i>	φθερ-/φθορ-/φθρ-	ἔφθαρκα	ἐ-φθᾶρ-κ-
εὐρίσκω <i>finna</i>	εὐρ-	ἠύρηκα/εὔρηκα	ἠύρη-κ-/εὔρη-κ-
τυγχάνω <i>råka, träffa</i>	τευχ-/τυχ-	τετύχηκα	τε-τυχη-κ-
τέμνω <i>skära</i>	τεμ(ε)-/τομ-/τιμ-/τιμη-	τέμηκα	τε-τιμη-κ-
βάλλω <i>kasta</i>	βελ(ε)-/βολ-/βᾶλ-/βλη-	βέβληκα	βε-βλη-κ-
πίπτω <i>falla</i>	πετ-/πτ-/πτω-	πέπτωκα	πε-πτω-κ-
πείθω <i>övertala</i>	πειθ-/ποιθ-/πιθ-	πέπεικα	πε-πει-κ-
ἐλπίζω <i>hoppas</i>	ἐλπιδ-	ἤλπικα	ἤλπι-κ-

22.1.2.3 Exempel på verb med perfekt II (jfr även ovan 22.1.1.3):

<i>grundform</i>	<i>rot</i>	<i>1 sg. pf. ind. akt.</i>
ἄγω <i>föra, leda</i>	ἄγ-	ἤγα
ἀκούω <i>höra</i>	ἀκοφ(σ)-	ἀκήκοα
βλάπτω <i>skada</i>	βλᾶβ-	βέβλᾶφα
γράφω <i>skriva</i>	γρᾶφ-	γέγρᾶφα
δείκνυμι <i>visa</i>	δεικ-	δέδειχα
κλέπτω <i>stjäla</i>	κλεπ-/κλοπ-/κλπ-	κέκλοφα
κράζω <i>skrika</i>	κρᾶγ-	κέκρᾶγα
λείπω <i>lämna</i>	λειπ-/λοιπ-/λιπ-	λέλοιπα
πάσχω <i>lida</i>	πενθ-/πονθ-/πγθ-	πέπονθα
πέμπω <i>skicka</i>	πεμπ-/πομπ-	πέπομφα
πράττω <i>göra</i>	πρᾶγ-	πέπρᾶχα <i>har gjort</i> (tr.) πέπρᾶγα <i>har mått</i> (itr.)
τάττω <i>ordna</i>	τᾶγ-	τέτᾶχα
τρέπω <i>vända</i>	τρεπ-/τροπ-/τρπ-	τέτροφα/τέτραφα
τρέφω <i>uppföda</i>	τρεφ-/τροφ-/τρφ-	τέτροφα/τέτραφα
φεύγω <i>fly</i>	φευγ-/φυγ-	πέφευγα
χαίνω <i>gapa</i>	χᾶν-	κέχηνα (pres.-bet.: <i>gapar</i>)

22.1.2.4 Många aktiva perfektformer av typen perfekt II har intransitiv betydelse, trots att verbet i andra tempora har aktiva former med transitiv betydelse eller är ett deponens. Exempel:

<i>grundform</i>	<i>1 sg. pf. ind. akt.</i>
ἄγνυμι <i>bryta sönder</i>	ἔᾱγα <i>är sönderbruten</i>
γίγνομαι <i>bli</i>	γέγονα <i>har blivit</i>
ἐγείρω <i>väcka</i>	ἐγρήγορα <i>är vaken</i>
ἐθίζω <i>vänja</i>	εἶωθα <i>brukar</i> (tr. εἶθικα <i>har vant</i>)
μαίνω <i>göra galen,</i>	μέμνηνα <i>är galen</i>
μαίνομαι <i>vara galen</i>	
ἀπ-όλλυμι <i>förgöra, förlora</i>	ἀπόλωλα <i>är förlorad</i>
	(tr. ἀπολώλεκα <i>har förgjort</i>)
πήγνυμι <i>fästa</i>	πέπηγα <i>sitter fast</i>
πείθω <i>övertala</i>	πέποιθα <i>är övertygad, litar</i>
	(tr. πέπεικα <i>har övertalat</i>)
πράττω <i>göra, handla; itr. t.ex.</i>	(εὖ) πέπρωγα <i>har mått (väl)</i>
ἰ εὖ πράττω <i>må väl, lyckas</i>	(tr. πέπρωχα <i>har gjort</i>)
ρήγνυμι <i>slita sönder</i>	ἔρρωγα <i>är söndersliten</i>
τήκω <i>smälta</i> (tr.)	τέτηκα <i>är smält</i>
φαίνω <i>visa</i>	πέφηνα <i>har visat sig, är synlig</i>
	(tr. πέφαγκα <i>har visat</i>)
δια-φθείρω <i>förstöra</i>	δι-έφθορα <i>är förstörd</i>
	(tr. δι-έφθαρκα <i>har förstört</i>)

22.1.2.5 Böjningsmönster för πεπαίδευκα, perfekt och pluskvamperfekt aktivum av παιδεύω *uppfostra* (tempusstam πε-παιδευ-κ-):

	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>
1 sg.	πεπαίδευκα	πεπαιδεύκω	πεπαιδεύκομι
2	πεπαίδευκας	πεπαιδεύκης	πεπαιδεύκοις
3	πεπαίδευκε(ν)	πεπαιδεύκη	πεπαιδεύκοι
1 pl.	πεπαιδεύκαμεν	πεπαιδεύκωμεν	πεπαιδεύκομεν
2	πεπαιδεύκατε	πεπαιδεύκητε	πεπαιδεύκοιτε
3	πεπαιδεύκᾱσι(ν)	πεπαιδεύκωσι(ν)	πεπαιδεύκοιεν

	<i>imperativ</i>	<i>pluskvamperfekt</i>
1 sg.	—	ἐπεπαιδεύκειν
2	πεπαίδευκε	ἐπεπαιδεύκεις
3	πεπαιδευκέτω	ἐπεπαιδεύκει(ν)
1 pl.	—	ἐπεπαιδεύκειμεν/-εμεν
2	πεπαιδεύκετε	ἐπεπαιδεύκειτε/-ετε
3	πεπαιδευκόντων/ πεπαιδευκέτωσαν	ἐπεπαιδεύκεισαν/-εσαν

infinitiv: πεπαιδευκέναι

particip: πεπαιδευκώς πεπαιδευκυῖα πεπαιδευκός,

gen. πεπαιδευκότος πεπαιδευκυίας/-υῖης πεπαιδευκότος

22.1.2.6 Böjningsmönster för πεπαιδευκός πεπαιδευκυῖα πεπαιδευκός, perfekt particip aktivum av παιδεύω *uppfostra* (böjningsstam mask./neutr. πεπαιδευκοτ-, fem. πεπαιδευκυῖα/-ᾱ-(-η- i efterklassisk grekiska)):

	<i>maskulinum</i>	<i>femininum</i>	<i>neutrum</i>
NV sg.	πεπαιδευκός	πεπαιδευκυῖα	πεπαιδευκός
G	πεπαιδευκότος	πεπαιδευκυίας/-ης	πεπαιδευκότος
D	πεπαιδευκότι	πεπαιδευκυῖα/-η	πεπαιδευκότι
A	πεπαιδευκότα	πεπαιδευκυῖαν	πεπαιδευκός
NV pl.	πεπαιδευκότες	πεπαιδευκυῖαι	πεπαιδευκότα
G	πεπαιδευκότων	πεπαιδευκυῖων	πεπαιδευκότων
D	πεπαιδευκόσι(ν)	πεπαιδευκυῖαις	πεπαιδευκόσι(ν)
A	πεπαιδευκότας	πεπαιδευκυίας	πεπαιδευκότα

22.1.3 Defektiva verb i perfekt

En del verb förekommer i perfekt men saknar presens- och imperfektformer av samma rot. De sammanförs med presensstammar med samma betydelse, vilka kan betraktas som en sorts grundformer för dessa perfekta. Vanliga sådana verb är:

"grundform"	1 sg. pf. ind. akt.	stam i pf. akt.
ἔρχομαι <i>komma</i>	ἐλήλυθα	ἐλ-ηλυθ-
λέγω <i>säga</i>	εἶρηκα	εἶρη-κ-
φέρω <i>bära</i>	ἐνήνοχα	ἐν-ηνοχ-

22.2 Översättningsmeningar

1. τὴν Ἑλλάδα πεπαίδευκεν οὗτος ὁ ποιητής. (Platon *Staten* 606e)
2. ἐγὼ δὲ τοῦτον τὸν ἄνθρωπον πλέον πάντων μεμίσηκα. (Theofrastos *Karaktärer* 28.4)
3. ἄνδρες Πέρσαι, πρῶτον μὲν τοὺς θεοὺς ἐγὼ ἐπαινῶ ὅσον δύναμαι· νίκης τε γὰρ τετυχήκαμεν καὶ σωτηρίας. (Xenofon *Kyros uppfostran* 4.1.2)
4. περὶ πάντας τοὺς θεοὺς ἡσεβήκασι καὶ εἰς ἅπασαν τὴν πόλιν ἡμαρτήκασιν. (Lysias 14.42)
5. Σωκράτη μεθύοντα οὐδεὶς πώποτε ἐώρακεν ἄνθρώπων. (Platon *Symposion* 220a)
6. ἀκήκοα μὲν τοῦνομα, μνημονεύω δὲ οὐ. (Platon *Theaitetos* 144b)
7. παύσομαι κατηγορῶν. ἀκηκόατε, ἐοράκατε, πεπόνθατε, ἔχετε· δικάζετε. (Lysias 12.100)
8. ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἢ μὲν γὰρ εὐταξία σώζειν δοκεῖ, ἢ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν. (Xenofon *Anabasis* 3.1.38)
9. σὺ μὲν Πρωταγόρα τε πολὺ ἀργύριον δέδωκας ἐπὶ σοφία καὶ Γοργία καὶ Προδίκῳ καὶ ἄλλοις πολλοῖς. (Xenofon *Symposion* 1.5)
10. ἀπέσταλκά σοι τόνδε τὸν λόγον δῶρον, τεκμήριον τῆς πρὸς ὑμᾶς εὐνοίας. (Isokrates 1.2)
11. ἠνάγκακε γάρ, ὦ Σώκρατες, μᾶλλον ἐμέ γε ἢ πέπεικεν. (Platon *Hipparchos* 232b)
12. πέποιθα γάρ σε μὴ ψευδῆ λέγειν. (Euripides *fragment* 773.9 Nauck)
13. πολλοὶ διὰ δόξαν καὶ πολιτικὴν δύναμιν μεγάλα κακὰ πεπόνθασιν. (Xenofon *Memorabilia* 4.2.36)

14. τί νεώτερον, ὦ Σώκρατες, γέγονεν; (Platon *Euthyfron* 2a)
15. οὔτοι μὲν οὖν οὐδὲν ἀληθὲς εἰρήκασιν, ὑμεῖς δὲ μου ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. (Platon *Apologin* 17b)
16. περὶ τούτων παρελήλυθα συμβουλεύσων. (Isokrates 6.1)
17. ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. (NT *Lukasevangeliet* 7:50)
18. εἴθε νενικήκοι μου ὁ παῖς. (Apollonios Dyskolos *Om syntax* 2.2.356)
19. ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν ἐς τὰ φρέατα. (Thukydidēs 2.48.2)
20. ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ πάλοι ἐτετελευτήκεσαν αὐτῷ. (Xenofon *Kyros uppföstran* 8.7.1)
21. εἰώθεμεν φοιτᾶν καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι παρὰ τὸν Σωκράτη, συλλεγόμενοι ἔωθεν εἰς τὸ δικαστήριον. (Platon *Faidon* 59d)
22. ὁ ἑώρακὼς ἐμὲ ἑώρακεν τὸν πατέρα. (NT *Johannesevangeliet* 14:9)

Kommentarer

- 2:** πάντων är komparativ genitiv till πλέον (§ 233:5, 244:1). πάντων är här dubbeltydigt: Är jämförelseobjektet den talande eller människan som han hatar?
- 3:** νίκης och σωτηρίας är objekt till τετυχήκαμεν (§ 234:4).
- 5:** οὐδεὶς ... ἀνθρώπων: Spärrning. ἀνθρώπων är partitiv genitiv. — Perfektstammen av ὄραω kan vara antingen ἑώρακ- som här och i nr 22 eller ἑοράκ- som i nr 7.
- 6:** ἀκήκοα av ἀκούω har undergått *attisk* reduplikation (§ 139:6). Jfr nr 8 ἀπολώλεκεν och nr 16 παρελήλυθα.
- 7:** Participet κατηγορῶν är komplement till παύσομαι av παύομαι *sluta* (§ 276:1). — δικάζετε är imperativ, Lysias' avslutande maning till domarna vid rättegången mot hans brors mördare.
- 14:** Inget jämförelseobjekt nämns i sammanhaget, så νεώτερον bör betraktas som en absolut komparativ (§ 243).
- 18:** νενικήκοι är önskeoptativ med partikeln εἴθε (§ 264:2a).

23.1 Grammatik

23.1.1 Perfektsystemet i medium-passivum

23.1.1.1 Stammen i perfekt medium-passivum är ofta identisk med stammen i aktivum, minus eventuellt κ-suffix, men oregelbundna stammar förekommer. Konjunktiv och optativ bildas normalt genom omskrivning med former av participet plus konjunktiv resp. optativ av εἶναι *vara* (πεπαιδευμένος/-η ὦ, ἦς etc., resp. πεπαιδευμένος/-η εἶην, εἶης etc.). När tempusstammen slutar på konsonant, sker vissa förändringar av stamslutet eller ändelserna, som illustreras nedan med böjningsmönstret för δέδειγμαi; jfr § 209.

23.1.1.2 Exempel på stambildning i perfekt medium-passivum:

<i>grundform</i>	<i>1 sg. pf ind. akt.</i>	<i>1 sg. pf ind. med.-pass.</i>
παιδεύω <i>uppföstra</i>	πεπαίδευκα	πεπαίδευμαι
ἀγαπάω <i>älska</i>	ἠγάπηκα	ἠγάπημαι
μισέω <i>hata</i>	μεμίσηκα	μεμίσημαι
πληρώω <i>ylla</i>	πεπλήρωκα	πεπλήρωμαι
δείκνυμι <i>visa</i>	δέδειχα	δέδειγμαi
γράφω <i>skriva</i>	γέγραφα	γέγραμμαι
ἐλπίζω <i>hoppas</i>	ἤλπικα	ἤλπισμαι
φαίνω <i>visa fram</i>	πέφαγκα	πέφασμαι
γίγνομαι <i>bli, ske</i>	γέγονα	γεγένημαι

23.1.1.3 Böjningsmönster för πεπαίδευμαι, perfekt och pluskvamperfekt medium-passivum av παιδεύω *urpfostra* (tempusstam πεπαιδευ-):

	<i>indikativ</i>	<i>imperativ</i>	<i>pluskvamperfekt</i>
1 sg.	πεπαίδευμαι	—	ἐπεπαιδεύμην
2	πεπαίδευσαι	πεπαίδευσο	ἐπεπαίδευσο
3	πεπαίδευται	πεπαιδεύσθω	ἐπεπαίδευτο
1 pl.	πεπαιδεύμεθα	—	ἐπεπαιδεύμεθα
2	πεπαίδευσθε	πεπαίδευσθε	ἐπεπαίδευσθε
3	πεπαίδευνται	πεπαιδεύσθων/ πεπαιδεύσθωσαν	ἐπεπαίδευντο

infinitiv: πεπαιδεύσθαι

particip: πεπαιδευμένος πεπαιδευμένη πεπαιδευμένον

23.1.1.4 Böjningsmönster (förekommande former) för δέδειγμα, perfekt och pluskvamperfekt medium-passivum av δείκνυμι *visa* (tempusstam δεδειχ-):

	<i>indikativ</i>	<i>pluskvamperfekt</i>
1 sg.	δέδειγμα	ἐδεδείγμην
2	δέδειξαι	ἐδέδειξο
3	δέδεικται	ἐδέδεικτο
1 pl.	δεδείγμεθα	ἐδεδείγμεθα
2	δέδειχθε	ἐδέδειχθε
3	δεδείχασθε/δεδειγμένοι εἰσίν	ἐδεδείχασθε/δεδειγμένοι ἦσαν

infinitiv: δεδείχθαι

particip: δεδειγμένος δεδειγμένη δεδειγμένον

23.1.2 Perfekt och pluskvamperfekt med stamväxling

23.1.2.1 I några verb förekommer växling mellan olika böjningsstammar i böjningsmönstret för perfektsystemet i aktivum. Deras böjningsmönster är oregelbundna och innehåller flera alternativformer. De vanligaste verben av denna typ är:

οἶδα *jag vet*; böjningsmönster se nedan samt § 206:2 (av samma verbrot som aoristen εἶδον *jag såg*; det enda perfekt som saknar reduplikation);

δέδοικα *jag fruktar*; böjningsmönster § 206:3;

ἔστηκα *jag står*, ett intransitivt perfekt av ἵστημι *ställa*; böjningsmönster nedan samt § 206:4 (kan även böjas regelbundet med tempusstammen ἔστηκ- genom hela böjningsmönstret);

(ἀπο-)τέθνηκα *jag är död* av ἀπο-θνήσκω *dö*; böjs som ἔστηκα (även regelbunden böjning).

23.1.2.2 Böjningsmönster för οἶδα *jag vet* i perfekt och pluskvamperfekt (tempusstam εἶδ-/οἶδ-/ἰδ- (<φειδ-/φοιδ-/φιδ-)):

	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>	<i>imperativ</i>
1 sg.	οἶδα	εἶδῶ	εἰδείην	—
2	οἶσθα	εἰδῆς	εἰδείης	ἴσθι
3	οἶδε(ν)	εἰδῆ	εἰδείη	ἴστω
1 pl.	ἴσμεν/οἶδαμεν	εἰδῶμεν	εἰδείμεν	—
2	ἴστε/οἶδατε	εἰδῆτε	εἰδείτε	ἴστε
3	ἴσασι/οἶδασι(ν)	εἰδῶσι(ν)	εἰδείεν	ἴστων/ἴστωσαν

pluskvamperfekt

1 sg.	ἦδη/ἦδεν	<i>infinitiv</i>	εἰδέναι
2	ἦδησθα/ἦδεις	<i>particip:</i>	εἰδώς εἰδυῖα εἰδός,
3	ἦδη/ἦδει(ν)	<i>gen.</i>	εἰδότος εἰδυίας/-υῖης εἰδότος
1 pl.	ἦσμεν/ἦδεμεν/ἦδειμεν		
2	ἦστε/ἦδετε/ἦδειτε		
3	ἦσαν/ἦδესαν/ἦδειςαν		

På stamformen εἶδ- bildas futurum εἴσομαι, εἴση etc. *skall veta*; jfr § 206:1.

23.1.2.3 Böjningsmönster för ἔστηκα *jag står*, perfekt av ἵστημι *ställa* (tempusstam ἔστηκ-/ἔστᾶ-; även böjning utan stamväxling förekommer):

	<i>indikativ</i>	<i>konjunktiv</i>	<i>optativ</i>	<i>imperativ</i>
1 sg.	ἔστηκα	ἔστῶ	ἔσταίην	—
2	ἔστηκας	ἔστης	ἔσταίης	ἔστᾶθι
3	ἔστηκε(ν)	ἔστη	ἔσταίη	ἔστάτω
1 pl.	ἔστᾶμεν	ἔστῶμεν	ἔσταίμεν/-αίημεν	—
2	ἔστάτε	ἔστήτε	ἔσταίτε/-αίητε	ἔστάτε
3	ἔστᾶσι(ν)	ἔστῶσι(ν)	ἔσταίεν/-αίησαν	ἔστάντων /ἔστάτωσαν

pluskvamperfekt

1 sg.	εἰστήκειν	<i>infinitiv:</i> ἑστάναι
2	εἰστήκεις	
3	εἰστήκει	<i>particip:</i> ἑστώς ἑστῶσα ἑστώς/ἑστός,
1 pl.	ἔστᾶμεν	<i>gen.</i> ἑστώτος ἑστώσης ἑστώτος
2	ἔστάτε	
3	ἔστάσαν	

23.2 Översättningsmeningar

1. ἡμεῖς ὑπὸ κρείττονος διδασκάλου πεπαιδευόμεθα ἢ οὔτοι. (Xenofon *Kyros uppföstran* 2.3.13)
2. τοῦτό μοι ἐκ θεοῦ δέδοται. (Platon *Lysis* 204c)
3. τῶν περὶ τὸ σῶμα νοσημάτων πολλαὶ θεραπείαι τοῖς ἰατροῖς εὐρηνται. (Isokrates 8.39)
4. ἰμάτιον ἠμφίεσαι οὐ μόνον φαῦλον, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ θέρους τε καὶ χειμῶνος. (Xenofon *Memorabilia* 1.6.2)
5. ἀποδέδεικται μοι ὡς οὔτε ἠσέβηκα οὔτε μεμήνυκα περὶ οὐδενὸς οὔτε ὠμολόγηκα περὶ αὐτῶν. (Andokides 1.29)
6. οὐχ ἅπασιν ἡμῖν οἱ αὐτοὶ νόμοι γεγραμμένοι εἰσίν; (Demosthenes 35.45)
7. ἠγγέλθη ὅτι ἠττημένοι εἶεν Λακεδαιμόνιοι τῇ ναυμαχίᾳ καὶ ὁ ναύαρχος Πείσανδρος τεθναίη. (Xenofon *Hellenika* 4.3.10)
8. περὶ μὲν οὖν τούτων τοσαυτὰ μοι εἰρήσθω. (Lysias 24.4)
9. σὺ οὖν τῶν εἰρημένων μέμνησο. (Platon *Faidros* 234b)

10. ἡγεῖτο γὰρ αὐτῶν ἕκαστος οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγενῆσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι. (Demosthenes 18.205)
11. Ἀρταπάτης ἐτετίμητο ὑπὸ Κύρου δι' εὐνοϊάν τε καὶ πιστότητα. (Xenofon *Anabasis* 1.8.29)
12. δέδοικα, ὦ Σώκρατες, μὴ οὐκ ἔχω ἐγὼ τοσαύτην σοφίαν. (Xenofon *Memorabilia* 2.3.10)
13. οὔτε ἐμὲ οἶδατε οὔτε τὸν πατέρα μου· εἰ ἐμὲ ἤδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου ἂν ἤδειτε. (NT *Johannesevangeliet* 8:19)
14. ἵνα δὲ εἰδῆτε ὡς πολλοὶ ὑπὸ τούτου τεθνήασι, βούλομαι ὑμῖν τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἀναγνῶναι. (Lysias 13.38)
15. οἱ Ἕλληνες οὐκ ἤδεσαν αὐτὸν τὸν Κῦρον τεθνηκότα. (Xenofon *Anabasis* 1.10.16)
16. ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὢν. (Xenofon *Anabasis* 2.1.13)
17. εὖ δ' ἴστε, ὦ Ἀθηναῖοι, ὅτι πλεῖστον διαφέρει φήμη καὶ συκοφαντία. (Aischines 2.145)
18. πάντες ἄνθρωποι τοῦ εἰδέναι ὀρέγονται φύσει. (Aristoteles *Metafysiken* 980a21)
19. οἱ σύμμαχοι δοῦλοι τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων καθεστᾶσι. (pseudo-Xenofon *Athenarnas statsskick* 1.18)
20. ὁ Κλέαρχος ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἐστῶς· οἱ δὲ ὀρώντες ἐθαύμαζον καὶ ἐσιώπων. (Xenofon *Anabasis* 1.3.2)
21. ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἠχῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον. (NT *I Korinthierbrevet* 13:1)

Kommentarer

- 3:** Agenten vid verbformer med passiv betydelse anges oftast med en prepositionsfras med ὑπό plus genitiv (som i nr 1, 11 och 14). Vid perfekt och pluskvamperfekt passivum anges dock ofta agenten med *agentens dativ*; här τοῖς ἰατροῖς (§ 236:6, 260:3). Sådan dativ står också i nr 5 och 8 (μοι). Dativen μοι i nr 2 står däremot för indirekt objekt, och dativerna i nr 6, 7 och 10 har också andra funktioner.
- 4:** I 2 sg. pf. ind. med.-pass. ἠμφίεσαι av ἀμφι-έννυμι *klä på* har mot regeln förstavelser reduplicerats, inte verbrotten (§ 139:4). — θέρους τε καὶ χειμῶνος är tidsgenitiv (§ 234:3).
- 7:** ἡττημένοι εἶεν: Oblik optativ (§ 264:3d, 283:3). — τῇ ναυμαχίᾳ kan förklaras som en innehållsdativ (§ 238:6).
- 9:** τῶν εἰρημένων är objekt i genitiv till μέμνησο (§ 234:4).
- 10:** αὐτῶν är partitiv genitiv till ἕκαστος. — Dativerna kan förklaras som intressentens dativ eller som possessiv dativ (§ 236:3, 5).

- 12:** Efter verb med betydelsen *frukta* inleds objektsatsen med μή *att*. Satsen negeras med οὐ, trots att verbet står i konjunktiv (§ 286:1–2).
- 14:** ὑπὸ τούτου τεθνᾶσι: Vissa verb med aktiv form kan användas med passiv betydelse och då stå med uttryck för agenten, t.ex. (ἀπο)θνήσκω *dö* (med passiv betydelse: *dödas*; § 258).
- 15:** Vid οἶδα *jag vet* och andra förnimmelseverb kan motsvarigheten till en svensk *att*-sats vara en participfras (§ 275:13). Subjektet i en sådan participfras står normalt (men jfr nr 16) i ackusativ (τὸν Κύρον) och participet följaktligen också i ackusativ (τεθνηκότα).
- 16:** Participfrasen vid οἶδα står här i nominativ, eftersom participet (ὄν) har samma subjekt som det styrande verbet (ἴσθι). Jfr nominativ med infinitiv (§ 266:2a).
- 17:** πλεῖστον är här absolut superlativ (§ 243; om böjningen: 111:2; om adverbialfunktion: 114:1).
- 18:** Den artikelförsedda infinitiven τοῦ εἰδέναι är objekt i genitiv till ὀρέγονται (§ 234:4, 271:1).

24.1 Grammatik

24.1.1 Verbaladjektiv

Verbaladjektiv kallas några allmänt förekommande typer av adjektiv avledda av verbrötter. Verbaladjektiv bildas bl. a. med suffixen -τός, -τικός och -τέος. Verbaladjektiven böjs som adjektiv efter första och andra deklinationerna (παιδευτός παιδευτή παιδευτόν etc.; παιδευτικός παιδευτική παιδευτικόν etc.; παιδευτέος παιδευτέα παιδευτέον etc.; 2.1.3, § 99).

Suffixen läggs oftast till den form av verbets rot som förekommer i aorist passivum. Exempel:

<i>grundform</i>	<i>aor. pass.</i>	<i>verbaladjektiv</i>
παιδεύω <i>uppfostra</i>	ἐ-παιδευ-θην	παιδευτός, παιδευτικός, παιδευτέος
καλέω <i>kalla</i>	ἐ-κλή-θην	κλητός, κλητικός, κλητέος
στέλλω <i>skicka</i>	ἐ-στάλ-ην	σταλτός, σταλτικός, σταλτέος
γράφω <i>skriva</i>	ἐ-γράφ-ην	γραπτός, γραπτικός, γραπτέος
δείκνυμι <i>visa</i>	ἐ-δείχ-θην	δεικτός, δεικτικός, δεικτέος

Verbaladjektiven på -τός hade ursprungligen både aktiv och passiv (intransitiv) betydelse. I grekiskan är de oftast passiva, men särskilt i äldre texter är den aktiva betydelsen vanlig. De betecknar ett tillstånd, antingen som uppnått eller som möjligt att uppnå; παιδευτός betyder sålunda antingen *uppfostrad* eller *möjlig att uppfostra* (eller någon gång *uppfostrande*).

De på -τικός har normalt aktiv betydelse. παιδευτικός betyder antingen *uppfostrande* eller *i stånd att uppfostra*.

De på -τέος är alltid passiva till betydelsen och betecknar nödvändighet eller framtid. παιδευτέος betyder *som måste uppfostras*, *som bör uppfostras* eller *som skall uppfostras* ("ordagrann" översättning: *börande uppfostras*). De är ett av grekiskans sätt att uttrycka vad som bör eller måste göras. Den handlande uttrycks med agentens dativ (§ 236:6) och handlingens mål antingen med en nominativ, som är subjekt och efter vars form verbaladjektivet rättar sig, eller med en akkusativ, varvid verbaladjektivet står i nominativ singularis (någon gång pluralis) neutrum. Exempel:

ὁ ποταμὸς ἡμῖν ἐστὶ διαβατέος	(<i>Floden är börande övergåås av oss =</i> <i>Floden måste övergåås av oss/Vi</i> <i>måste gå över floden</i>)
θεραπευτέον (ἐστὶ) τοὺς θεοὺς ἡμῖν τοῖς ἀνθρώποις	(<i>Det är börande dyrkas gudarna av</i> <i>oss människor) Vi människor bör</i> <i>dyrka gudarna</i>)

24.1.2 Räkneord

24.1.2.1 Grundtalen för 1, 2, 3, och 4 har särskild böjning; se böjningsmönster nedan samt jfr §§ 125–131. Hundratalen från 200 och uppåt (διακόσιοι -αι -α 200, τριακόσιοι -αι -α 300 etc.), tusentalen (χίλιοι -αι -α 1000, δισχίλιοι -αι -α 2000 etc.) och tiotusentalen (μύριοι -αι -α 10000, δισμύριοι -αι -α 20000 etc.) böjs som adjektiv efter första och andra deklinationerna i pluralis. Övriga grundtal är oböjliga.

Ordningstalen (πρῶτος -η -ον *först*, δεύτερος -α -ον *andra*, ἐνδέκατος -η -ον *elfte* etc.) böjs som adjektiv efter första och andra deklinationerna.

24.1.2.2 Böjningsmönster för εἷς μία ἓν *en, ett*, δύο *två*, τρεῖς τρία *tre* och τέτταρες -α *fyra*:

	<i>mask.</i>	<i>fem.</i>	<i>neutr.</i>	<i>m./f./n.</i>
N	εἷς	μία	ἓν	δύο
G	ένός	μιᾶς	ένός	δυοῖν/δυεῖν/δύο
D	ένί	μιᾶ	ένί	δυοῖν/δυεῖν/δυσί(ν)
A	ἓνα	μιᾶν	ἓν	δύο

	<i>m./f.</i>	<i>neutr.</i>	<i>m./f.</i>	<i>neutr.</i>
N	τρεῖς	τρία	τέτταρες	τέτταρα/τέσσερα
G		τριῶν		τεττάρων
D		τρισί(ν)		τέτταρσι(ν)
A	τρεῖς	τρία	τέτταρας	τέτταρα/τέσσερα

- εἰ ἀγαθὸν ἢ κακὸν ἐστὶ, καὶ καλὸν ἢ αἰσχρὸν.” (Musonius Rufus *Dissertation* 3)
5. ἔχεις μοι εἰπεῖν, ὦ Σώκρατες, ἄρα διδασκτὸν ἡ ἀρετὴ; (Platon *Menon* 70a)
 6. ὁ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπων. (Platon *Apologin* 38a)
 7. ἀγήρατοι μὲν αὐτῶν αἰ μνήμαι, ζηλωταὶ δὲ ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων αἰ τιμαί· οἱ πενθοῦνται μὲν διὰ τὴν φύσιν ὡς θνητοί, ὑμνοῦνται δὲ ὡς ἀθάνατοι διὰ τὴν ἀρετὴν. (Lysias 2.79)
 8. σὺν μὲν γὰρ σοὶ πᾶσα μὲν ὁδὸς εὐπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός. (Xenophon *Anabasis* 2.5.9)
 9. ἄρ’ οὖν δοκεῖ σοὶ ἀνθρώπων δυνατὸν εἶναι τὰ ὄντα πάντα ἐπίστασθαι; (Xenophon *Memorabilia* 4.6.7)
 10. πειστέον πατρὸς λόγοις. (Euripides *Hippolytos* 1182)
 11. ἡμῖν γ’ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον. (Demosthenes 9.70)
 12. καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ πανταχοῦ ποιητέον ἅ ἂν κελεύῃ ἡ πόλις καὶ ἡ πατρίς. (Platon *Kriton* 51b)
 13. ἑορταί τινες νομοθετηταὶ καὶ ὕμνοι ποιητέοι τοῖς ἡμετέροις ποιηταῖς. (Platon *Staten* 459e)
 14. τὸν βουλόμενον εὐδαίμονα εἶναι σωφροσύνην μὲν διωκτέον καὶ ἀσκητέον, ἀκολασίαν δὲ φευκτέον. (Platon *Gorgias* 507d)
 15. εἴτε τοὺς θεοὺς ἴλεως εἶναί σοι βούλει, θεραπευτέον τοὺς θεοὺς, εἴτε ὑπὸ φίλων ἐθέλεις ἀγαπᾶσθαι, τοὺς φίλους εὐεργετητέον, εἴτε ὑπὸ τινος πόλεως ἐπιθυμεῖς τιμᾶσθαι, τὴν πόλιν ὠφελιτέον, εἴτε ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης ἀξιοῖς ἐπ’ ἀρετῇ θαυμάζεσθαι, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὖ ποιεῖν, εἴτε γῆν βούλει σοὶ καρποὺς ἀφθόνους φέρειν, τὴν γῆν θεραπευτέον, εἴτε ἀπὸ βοσκημάτων οἶει δεῖν πλουτίζεσθαι, τῶν βοσκημάτων ἐπιμελητέον. εἰ δὲ καὶ τῷ σώματι βούλει δυνατὸς εἶναι, τῇ γνώμῃ ὑπηρετεῖν ἐθιστέον τὸ σῶμα καὶ γυμναστέον σὺν πόνοις καὶ ἰδρώτι. (Xenophon *Memorabilia* 2.1.28)
 16. ἀδύνατον γὰρ εἶναί φησιν ὁ Δημόκριτος ἐκ δύο ἐν ἡ ἐξ ἑνὸς δύο γενέσθαι. (Aristoteles *Metafysiken* 1039a9)
 17. οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν. (NT *Matteusevangeliet* 6:24)
 18. Ἀγάθων ἔφη τὸν ἄρχοντα τριῶν δεῖ μεμνήσθαι· πρῶτον μὲν ὅτι ἀνθρώπων ἄρχει, δεύτερον ὅτι κατὰ νόμους ἄρχει, τρίτον ὅτι οὐκ ἀεὶ ἄρχει. (Stobaios 4.5.24 Hense & Wachsmuth)
 19. δις παῖδες οἱ γέροντες. (Aristofanes *fragment* 378 Kock)

20. ἐπειδὴν λέγωμεν ἕν, δύο, τρία, τέτταρα, πέντε, ἕξ, καὶ ἐὰν δις τρία ἢ τρὶς δύο ἢ τέτταρά τε καὶ δύο ἢ τρία καὶ δύο καὶ ἕν, πότερον ἐν πᾶσι τούτοις τὸ αὐτὸ ἢ ἕτερον λέγομεν; (Platon *Theaitetos* 204b–c)
21. ἕν γὰρ καὶ δύο καὶ τρία καὶ τέτταρα γίνεται δεκάς. (pseudo-Aristoteles *Problemata* 910b35)
22. εἰ δέ τις ὑμῶν ἀθυμεῖ ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν ἰππεῖς, τοῖς δὲ πολεμίοις πολλοὶ πάρεισιν, ἐνθυμήθητε ὅτι οἱ μύριοι ἰππεῖς οὐδὲν ἄλλο ἢ μύριοι εἰσὶν ἄνθρωποι. (Xenofon *Anabasis* 3.2.18)
23. καὶ τοῦτον εἴρηκα τὸν λόγον οὐ νῦν πρῶτον, ἀλλὰ πολλάκις ἤδη καὶ πρὸς πολλούς. (Isokrates 7.74)

Kommentarer

- 4:** αὐτοῦ är objekt eller adverbial till ἐπόθετο. — Det indefinita pronominaladverbet πῶς på något sätt gör οὕτω på detta sätt mera obestämt: *ungefär så här*. Jfr om det indefinita pronominet τις med liknande funktion § 248:1b. — Dativen τοῖς ἀνδράσιν är konstruerad med τὸν αὐτόν (§ 238:7c). — ᾧ är instrumental dativ till χρώμεθα (§ 238:1).
- 5:** Frågepartikeln ᾗρα inleder här en indirekt fråga (§ 301). I direkt fråga: nr 9 (ᾗρ' οὖν).
- 15:** ἔλεως *nådig, bevågen* böjs efter andra attiska deklinationen (§ 66:2). — 2 sg. pres. ind. med.-pass. βούλει och οἶει av βούλομαι *önska, vilja* resp. οἶομαι/οἶμαι *tro* har den alternativa ändelsen -ει istället för -η (§ 145:4). — τῇ γνώμῃ är objekt till ὑπηρετεῖν.
- 16–17:** Av δύο *två* finns alternativa former i genitiv och dativ. Den ursprungliga formen i båda kasus var δυοῖν (dualis; jfr § 132). Mot slutet av klassisk tid uppträder δυεῖν som ett alternativ till δυοῖν, och δύο börjar bli allmänt i genitiv, liksom δυσί(ν) i dativ (§ 127–128).
- 18:** πρῶτον ... δεύτερον κτλ. = *för det första ... för det andra* etc. Jfr nr 23.
- 21:** γίνεται: γίνομαι *bli* och γινώσκω (*få*) *veta* var speciellt attiska former, och de ersattes i den hellenistiska koinen av de allmängrekiska formerna γίνομαι resp. γινώσκω (§ 47:1).
- 22:** ὅτι är här kausal konjunktion = *därför att* (§ 292:1–2).
- 23:** πρῶτον = *för första gången*.

Innehållsförteckning

Förkortningar och symboler	4	2.2 Översättningsmeningar	30
Inledning	5	2.3 Ordlista	32
1.1 Skriftsystem och skoluttal	5	3.1 Grammatik	34
1.1.1 Det grekiska alfabetet	5	3.1.1 Presens indikativ medium- passivum av ω -verben	34
1.1.2 Om enskilda bokstäver	13	3.1.2 Betydelsen av medium	35
1.1.3 Diftonger	13	3.1.3 Deponens	35
1.1.4 Accenter och andra läsetecken	14	3.1.4 Första deklinationens maskulina substantiv	36
1.1.5 Interpunktion	15	3.1.5 ”Attiska” andra deklinationen	36
1.1.6 Translitterering av grekisk text	16	3.1.6 Första och andra deklina- tionens contracta	37
1.1.7 Återgivande av grekiska namn	17	3.1.7 Ändelserna i första och andra deklinationerna	38
1.1.8 Historiskt uttal och skrivsätt	17	3.2 Översättningsmeningar	38
1.2 Grammatik	18	3.3 Ordlista	40
1.2.1 Kasus, numerus, genus	18	4.1 Grammatik	42
1.2.2 Den bestämda artikeln	18	4.1.1 Presens imperativ av ω - verben	42
1.2.3 Substantiv efter andra deklinationen	19	4.1.2 Presens infinitiv av ω -verben	43
1.2.4 Verbets böjning: inledning	20	4.2 Översättningsmeningar	44
1.2.5 Presenssystemet	22	4.3 Ordlista	45
1.3 Översättningsmeningar	23	5.1 Grammatik	47
1.4 Ordlista	25	5.1.1 Imperfekt av ω -verben	47
2.1 Grammatik	27	5.2 Översättningsmeningar	49
2.1.1 Kontraherade verb (<i>verba contracta</i>)	27	5.3 Ordlista	50
2.1.2 Första deklinationens feminina substantiv	28	6.1 Grammatik	52
2.1.3 Adjektiv efter första och andra deklinationerna	29	6.1.1 Pronomina	52
		6.2 Översättningsmeningar	54
		6.3 Ordlista	55

7.1 Grammatik	57	12.1.2 Tredje deklinationens stam-	90
7.1.1 Pronomina (forts.)	57	12.1.3 Tredje deklinationens stam-	90
7.2 Översättningsmeningar	59	12.1.4 Tredje deklinationens stam-	92
7.3 Ordlista	61	12.2 Översättningsmeningar	93
8.1 Grammatik	62	12.3 Ordlista	95
8.1.1 Presenssystemet av ω -	62	13.1 Grammatik	96
verben: översikt	62	13.1.1 Aorist: inledning	96
8.1.2 Presenssystemet: funktioner	63	13.1.2 Sigmatisk aorist	97
63		13.2 Översättningsmeningar	101
8.1.3 Indikativens funktioner	63	14.1 Grammatik	102
8.1.4 Presens konjunktiv av ω -	64	14.1.1 Tredje deklinationens stam-	102
verben	64	mar på - ρ	102
8.2 Översättningsmeningar	65	14.1.2 Tredje deklinationens stam-	104
8.3 Ordlista	66	mar på - v	104
9.1 Grammatik	67	14.2 Översättningsmeningar	105
9.1.1 Presens optativ av ω -verben	67	15.1 Grammatik	107
67		15.1.1 Adjektivens komparation	107
9.1.2 Modalpartiklen $\ddot{\alpha}v$	68	107	
9.1.3 Presens particip av ω -verben	69	15.1.2 Bildning av adverb från	110
69		adjektiv	110
9.2 Översättningsmeningar	71	15.2 Översättningsmeningar	111
9.3 Ordlista	73	16.1 Grammatik	113
10.1 Grammatik	74	16.1.1 Aoristus secundus	113
10.1.1 Presenssystemet av $\mu\iota$ -	74	16.2 Översättningsmeningar	116
verben: inledning	74	17.1 Grammatik	118
10.1.2 De fyra ”stora” $\mu\iota$ -verben	75	17.1.1 Tredje deklinationens stam-	118
75		mar på ursprungligt - σ	118
10.1.3 Verb på - $\eta\mu\iota$ /- $\ddot{\alpha}\mu\alpha\iota$	80	17.1.2 Kappa-aoristerna	120
80		17.1.3 Rotaoristerna	121
10.2 Översättningsmeningar	80	17.2 Översättningsmeningar	123
10.3 Ordlista	81	18.1 Grammatik	126
11.1 Grammatik	82	18.1.1 Aorist passivum	126
11.1.1 De ”små” $\mu\iota$ -verben	82	18.2 Översättningsmeningar	129
11.1.2 Verb på - $v\upsilon\mu\iota$	84	19.1 Grammatik	132
11.2 Översättningsmeningar	86		
11.3 Ordlista	87		
12.1 Grammatik	88		
12.1.1 Tredje deklinationen:	88		
inledning	88		

19.1.1 Tredje deklinationens stammar på -Ϝ (digamma)	132	22.1 Grammatik	148
19.1.2 Tredje deklinationens stammar på -υ och -υ/-εϜ	133	22.1.1 Perfektsystemet: inledning	148
19.1.3 Adjektiv efter tre deklinationer	134	22.1.2 Perfektsystemet i aktivum	151
19.1.4 Tredje deklinationens stammar på -j (-ι)	134	22.1.3 Defektiva verb i perfekt	155
19.2 Översättningsmeningar	135	22.2 Översättningsmeningar	155
20.1 Grammatik	138	23.1 Grammatik	157
20.1.1 Futurum: inledning	138	23.1.1 Perfektsystemet i medium-passivum	157
20.1.2 Futurum aktivum och medium	139	23.1.2 Perfekt och pluskvamperfekt med stamväxling	158
20.2 Översättningsmeningar	141	23.2 Översättningsmeningar	160
21.1 Grammatik	143	24.1 Grammatik	163
21.1.1 Kontraherat futurum	143	24.1.1 Verbaladjektiv	163
21.1.2 Futurum passivum	144	24.1.2 Räkneord	164
21.1.3 Defektiva verb i futurum	145	24.2 Översättningsmeningar	165
21.2 Översättningsmeningar	145		

